

Haarlem

Programmabegroting
2008-2012
Gemeente Haarlem

Inhoudsopgave

Samenstelling college van burgemeester en wethouders en gemeenteraad	9
Kerngegevens	11
Organisatiestructuur	13
Deel 1 Algemeen	15
1.1 Algemeen	17
1.2 Concretisering prioriteiten coalitieakkoord 2006-2010	18
1.3 Informatiewaarde van de programmabegroting	22
1.4 Uniformering administraties	23
1.5 Uitgangspunten voor begrotingsramingen	24
1.6 Begrotingsuitkomst 2008 en meerjarenraming 2009-2012	25
1.7 Analyse van kadernota 2007 naar begroting 2008	26
1.8 Ombuigingen	30
1.9 Nieuw beleid	31
1.10 Investeringen 2007-2012	31
1.11 Doelmatigheidsonderzoeken	32
1.12 Ontwikkelingen begroting 2007	32
Deel 2 Programma's	37
2.1 Samenvatting baten en lasten per programma	41
2.2 Specificatie mutaties reserves	44
2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	44
2.4 Programma's: leeswijzer	45
1 Burger en bestuur	48
2 Veiligheid vergunningen en handhaving	54
3 Zorgzame samenleving	64
4 Maatschappelijke ontwikkeling	72
5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	82
6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	90
7 Werk en inkomen	100
8 Bereikbaarheid en mobiliteit	108
9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	116
10 Financiën/algemene dekkingsmiddelen	128
Deel 3 Paragrafen	133
3.1 Lokale heffingen	135
3.2 Weerstandsvermogen	141
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	155
3.4 Financiering	160
3.5 Bedrijfsvoering	165
3.6 Verbonden partijen	170
3.7 Grondbeleid	176
3.8 Subsidies	183
3.8 Verzelfstandigingen	185

Deel 4 Besluit	189
Deel 5 Bijlagen	193
5.1 Samenvattend overzicht lasten en baten	195
5.2 Overzicht reserves en voorzieningen	208
5.3 Overzicht te verstrekken subsidies	213
5.4 Overzicht personeel (formatief en financieel)	217
5.5 Investeringsramingen 2008	220
5.6 OPH-indicatoren	226
5.7 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst	235

Aanbieding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2008-2012 aan. Uitgangpunt voor deze begroting zijn de “speerpunten” uit het coalitieprogramma, te weten:

- De onderhoudsbudgetten voor wegen, bruggen, kades, groen en sportvelden worden op normniveau gebracht, en er wordt een begin gemaakt met het inlopen van achterstallig onderhoud.
- De financiële positie van Haarlem wordt op orde gebracht. Dit is een sluitende (meerjaren) begroting en een flinke extra reserve.
- Het sociale beleid van de stad blijft op gelijkwaardig hoog niveau. Op de omvang van middelen voor bijzondere en gewone bijstand wordt niet gekort en de uitstroom uit de bijstand wordt actief bevorderd.
- Met een sterkere wijkaanpak en verschuiven van beleid naar uitvoering richten wij ons nadrukkelijk op het, in samenwerking met bewoners en partners in de stad, op het concreet aanpakken van problemen.

In de eerste programmabegroting hebben wij de ambities uit het coalitieakkoord vertaald naar doelstellingen en activiteiten en financiële consequenties daarvan.

In deze tweede begroting van ons college laten wij de resultaten tot nu toe van de uitvoering van het coalitieakkoord zien én hoe wij dit met name voor 2008 verder gaan uitvoeren. Met het realiseren van de bovenstaande 4 speerpunten is flinke vooruitgang geboekt. Verder hebben wij de doelstellingen in de begroting concreter geformuleerd.

Basis voor alle plannen is een gezonde financiële basis, een basis die begint met een sluitende meerjaren begroting met een zo laag mogelijk risicoprofiel en het behalen van de ombuigingsplannen.

De geraamde budgetten die noodzakelijk zijn voor het onderhoud van de stad zijn niet aangetast, risico's uit het verleden zoals: Amcor en Novaclaim zijn of worden verwerkt, de reorganisatie met de verkleining van de organisatie omvang loopt op schema, de verschillende verzelfstandigingstrajecten lopen volgens de planning in goed overleg met de OR en de vakorganisaties, meer en meer mensen uit de bijstand vinden een nieuwe arbeidsplaats, met 5 wijken zijn druk bezochte wijkavonden geweest en worden wijkcontracten gesloten. Uitvoering van de contractuele plannen worden krachtig ter hand genomen. Met unanieme instemming van de raad is de definitieve huisvesting van onze medewerkers in het Stadhuis en de gebouwen Raakspoort en Zijlpoort een feit.

Voor Haarlem belangrijke evenementen zijn nu structureel gefinancierd en zetten Haarlem samen met onze podia, musea, sportevenementen, beste winkelstad, horeca diversiteit enzovoort op de kaart.

De contacten tussen bestuur aan de ene kant, en partners in de stad, bewoners en belangenorganisaties aan de andere kant zijn geïntensiveerd en transparant.

De jaarbegroting 2008 en de meerjarenramingen 2009-2012 laten voor alle jaren een (in verhouding tot de totale begrotingsomvang weliswaar gering) overschot zien. Dit overschot wisselt qua omvang van jaar tot jaar, om uiteindelijk in 2012 uit te komen op € 1,2 miljoen. Om dit overschot te bereiken dienen nog ombuigingen ingevuld te worden van € 1 miljoen in 2010 oplopend tot € 1,4 miljoen in 2012. Daarmee zijn deze ombuigingen aanzienlijk lager dan in de kadernota 2007, die toen nog geraamd werden op € 2 miljoen.

Ondanks dat een aantal concrete financiële risico's is weggenomen, blijft het nodig om de algemene reserve geleidelijk aan te laten groeien tot een omvang die meer past bij een begroting van de gemeente Haarlem en de algemene risico's die daaraan zijn verbonden. In het financiële meerjarenbeeld is voorzien in een groei van de algemene reserve.

De basis voor krachtige realisatie van alle plannen en voornemens is gelegd. Het komt nu aan op uitvoering. Uitvoering waarvoor de organisatie klaar staat.

Natuurlijk zullen er in de toekomst zaken naar voren komen die van invloed kunnen zijn op onze meerjaren begroting. Het met bijbehorende budgetten aanpakken van het onderhoud, de reorganisatie en verkleining van de organisatie, wijkcontracten en behoud van het goede sociale klimaat met een gezonde meerjaren begroting maakt de kans dat we geconfronteerd zullen worden met pijnlijke ombuigingsoperaties in de vorm van: substantiële verlagingen van subsidies, organisatie ingrepen en dergelijke in de komende jaren onwaarschijnlijk. Voorwaarde is natuurlijk wel dat de Rijksuitkeringen stabiel blijven, interne begrotingsdiscipline bestaat en we als gemeente geen sterk risicovolle projecten aangaan.

Een 'andere' begroting

De programmabegroting 2008 is in een aantal opzichten 'anders' dan voorgaande begrotingen. Het eerste dat opvalt is het uiterlijk. Met een heldere tekstopmaak en overzichtelijke tabellen is de begroting leesbaarder gemaakt. Maar ook de inhoud van de begroting is verbeterd.

Het afgelopen jaar hebben we als college en de ambtelijke organisatie – in samenwerking met een delegatie uit de raad – geïnvesteerd in het verbeteren van de beleidsinhoudelijke en financiële informatie in de begroting 2008. Deze informatie moet de raadsleden ondersteunen bij hun kader-stellende en controlerende taken. Dat betekent dat de informatie in de begroting niet alleen moet voldoen aan de wettelijke eisen, maar ook:

- (politiek) relevant en op hoofdlijnen,
- realistisch, objectief en actueel, en
- toegankelijk en goed leesbaar moet zijn .

De raadsleden die meewerken aan het project informatiewaarde programmabegroting hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het vertalen van deze eisen naar de begroting 2008. Ook het advies van de Rekenkamercommissie “Bomen, bos en een begroting” van maart 2007, bevat aanbevelingen die zijn meegenomen in de voorliggende begroting.

De kwaliteit van de begroting zegt iets over de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de organisatie. De begroting 2008 is naar onze mening inhoudelijk verbeterd vergeleken met voorgaande jaren. We zijn op de goede weg, maar kunnen nog niet achterover leunen. Er zijn meer verbeteringen mogelijk. Zo willen we bijvoorbeeld de volgende begrotingen graag beknopter maken. Verder gaan we het gebruik van effect- en prestatie-indicatoren verder professionaliseren. Ook willen we ons nog meer richten op het nog meer meetbaar maken van de door de gemeente na te streven doelstellingen. Het project informatiewaarde programmabegroting zal dan ook worden voortgezet.

Een andere begroting voor een andere organisatie

In 2008 start de nieuwe organisatie. In deze nieuwe organisatie is het verbeteren van de bedrijfsvoering een belangrijke opgave. Om dit te kunnen realiseren is en wordt hard gewerkt aan het centraliseren en concentreren van de middelenfuncties, het terugbrengen van de verschillende administraties naar één centrale administratie waarmee gemeentebreed wordt gewerkt en het uniformeren van de financiële administratie. Voor de totstandkoming van de begroting 2008 was het niet alleen van belang om de begroting op te stellen conform de nieuwe hoofdafdelingen, maar is ook de indeling in programma's beleidsvelden (was: domeinen) en producten gewijzigd. Verder is een aantal budgetten (voor bijvoorbeeld ICT en drukwerk) gecentraliseerd en is de gemeentelijke administratie vergaand vereenvoudigd.

Haarlem cultuurstad in 2008

Onder het motto 'Haarlem wil je zien in 2008' wordt Haarlem in 2008 in beeld gebracht als stad van cultuur. Aanleiding voor dit cultuurjaar is de heropening van de Stadsschouwburg. In de jaren '90 is Haarlem begonnen met een ambitieuze vernieuwingsoperatie van de 4 podia. De Toneelschuur, Philharmonie en Patronaat draaien alweer enige tijd op volle sterkte en trekken veel publiek. Met het gereed komen van de Stadsschouwburg is het podium aanbod in Haarlem weer “compleet”.

In het cultuurjaar 2008 zal, naast de aandacht voor de reguliere programmering in de Haarlemse cultuur- en erfgoedinstellingen, ook ruimte zijn voor extra accenten en speciale programma's. *)

Het volledige overzicht van alle activiteiten wordt bekend gemaakt in het najaar van 2007.

College van Burgemeester en Wethouders

Haarlem, 25 september 2007

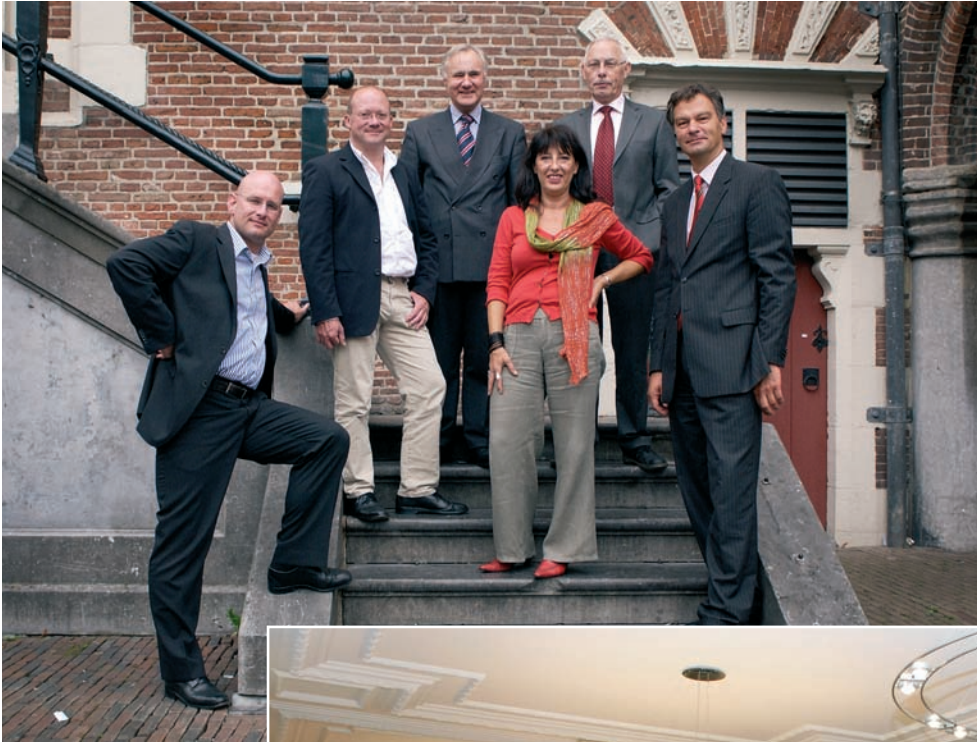
Relevante artikel(en) BBV

Het kader voor de programmabegroting is artikel 7 BBV

1. De begroting bestaat ten minste uit:
 - a. de beleidsbegroting;
 - b. de financiële begroting.
2. De beleidsbegroting bestaat ten minste uit:
 - a. het programmaplan;
 - b. de paragrafen.
3. De financiële begroting bestaat ten minste uit:
 - a. het overzicht van baten en lasten en de toelichting;
 - b. de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

* In het kader van het cultuurjaar zijn in deze begroting foto's opgenomen van de verschillende podia, musea en monumentale gebouwen in Haarlem.

College van burgemeester en wethouders inclusief de gemeentesecretaris.

Gemeenteraad in vergadering.

Samenstelling college van burgemeester en wethouders

B.B. (Bernt) Schneiders

Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken, economische zaken en stadspromotie.
Voorzitter van het college van burgemeester en Wethouders en voorzitter van de gemeenteraad.

M. (Maarten) Divendal

Wethouder (PvdA)

Portefeuille: onderwijs, jeugd, sport, beheer en onderhoud openbare ruimte en milieu.

H. (Hilde) van der Molen

Wethouder (SP)

Portefeuille: sociale zaken, welzijn en maatschappelijke ondersteuning.

C. (Chris) van Velzen

Wethouder (VVD)

Portefeuille: financiën, personeel, organisatie en cultuur.

J. (Jan) Nieuwenburg

Wethouder (PvdA)

Portefeuille: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, verkeers- en vervoersbeleid.

Samenstelling gemeenteraad

PvdA (11 zetels)

dhr. M. Aynan, dhr. J. Fritz, dhr. C. Kaatee, mw. H. Koper, mw. J.M.J. Kropman, mw. J. Langenacker, mw. M. Lodeweegs, dhr. A. Overbeek, dhr. J.A. de Ridder, dhr. O. Özcan, mw. M. Zoon.

SP (7 zetels)

dhr. P.G.M. Elbers, dhr. R.H.C. Hiltmann, mw. F. de Leeuw - de Kleuver, mw. S. Özogul-Özen, dhr. J.W. van de Manakker, dhr. B.C. Roos, dhr. P.A. Wever.

VVD (7 zetels)

dhr. A.J. van den Beld, mw. P.J. Bosma-Piek, dhr. U.J. Buys, mw. D. Eikelenboom, dhr. M.L. Hagen, dhr. S.J.A. Hikspoors, mw. M.F. Funnekotter-Noordam.

CDA 4 zetels

dhr. W.A. Catsman, mw. M.J.M. Keesstra-Tiggelman, dhr. dr. C.J. Pen, dhr. J.J. Visser.

Groen Links 4 (zetels)

dhr. A. Azannay, mw. T.E.M. Hoffmans, mw. A.L.M.G. de Jong, dhr. L.J. Mulder.

D66 (2 zetels)

dhr. F.H. Reeskamp, mw. L.C. van Zetten.

Partij Spaarnestad (1 zetel)

dhr. C.A.S. de Vries.

Axijlijst (1 zetel)

dhr. J. Vrugt.

Ouderenpartij Haarlem (1 zetel)

dhr. J.A. Bawits.

Christen Unie/SGP (1 zetel)

dhr. T.J. Vreugdenhil.

Kerngegevens

Bevolking 1-1-2007 en programma en prognose 2010-2015 (naar leeftijdscategorie, in aantallen en %)						
leeftijd	2007		2010		2015	
	absoluut	In %	absoluut	In %	absoluut	In %
Jongeren (0 t/m 19 jaar)	32.000	22	32.550	22	33.412	21
Middengroep (20 t/m 59 jaar)	84.692	57	86.296	57	89.591	57
Ouderen (60 jaar en ouder)	30.264	21	31.866	21	33.478	22
Totaal	146.956	100	150.712	100	156.481	100

Bevolking naar herkomst, 1-1-2007	
herkomst	aantal
Autochtonen	112.353
Allochtonen	34.603
w.o. niet westers	19.032
Totale bevolking	146.956

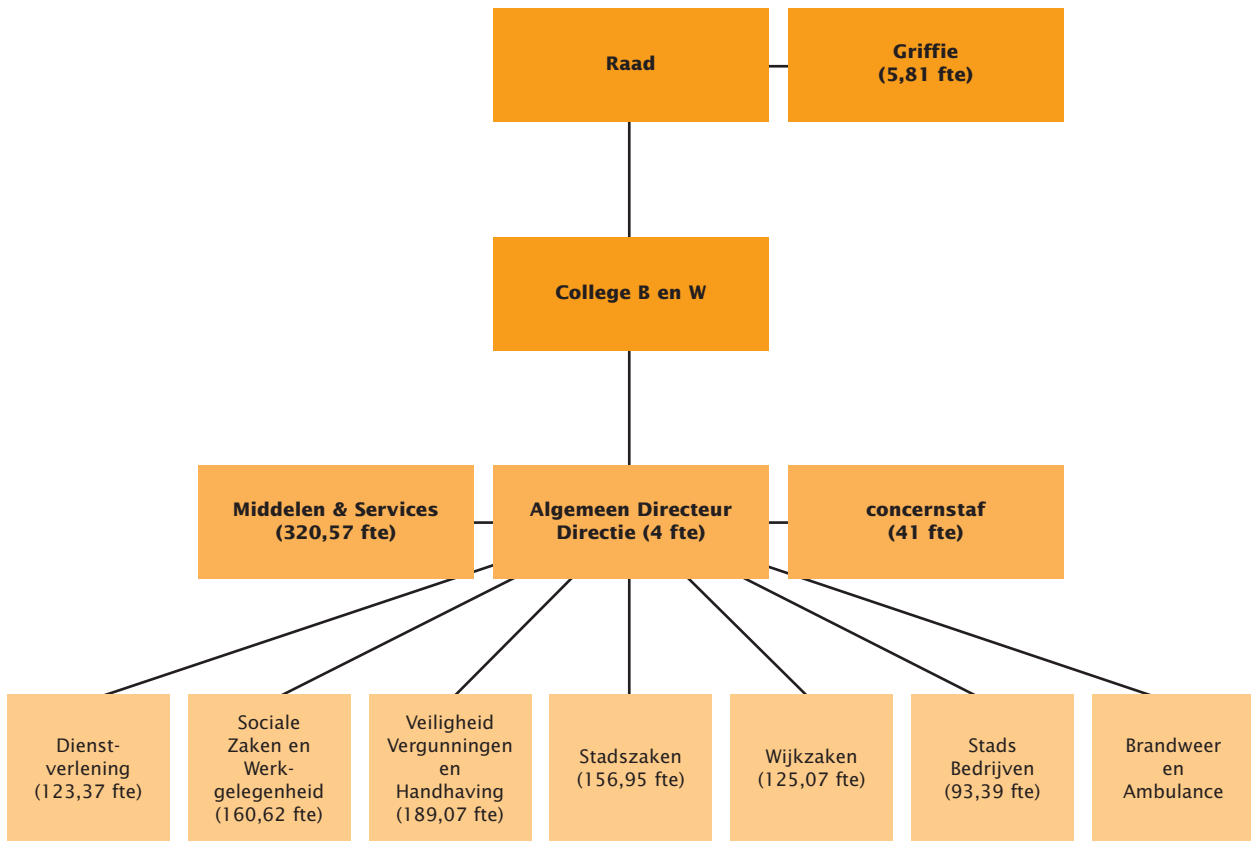
Sociale structuur in Haarlem, 1-1-2007	
uitkeringsgerechtigden	aantal
Bijstandsgerechtigden	3.102
WAO-gerechtigden (1-1-2006)	9.909
WW-gerechtigden (1-1-2006)	2.501
Bevolking 65+ (AOW)	22.397
totale bevolking	146.956
w.o. bevolking 15-64 jaar	100.199

Fysieke structuur, 1-1-2007		
oppervlakte, lente, aantallen	opp./lengte	aantal
Oppervlakte gemeente	3.212 ha.	
Oppervlakte binnenwater	280 ha.	
Oppervlakte historische kern	161 ha.	
Lengte wegen bebouwde kom	436 km.	
Oppervlakte openbaar groen (2003)	234 ha.	
Aantal woningen (2007)		69.309
Bevolkingsdichtheid per km ² land:		
Haarlem		5.015
Nederland		484

Financiële structuur 2008	
Financiële zaken	Bedrag in € 1.000
Totale lasten	
voor mutaties in bestemmingsreserves	469.882
na mutaties in bestemmingsreserves	473.250
Voordeilig saldo baten en lasten	2.318
Opbrengst onroerende zaakbelasting (OZB)	23.739
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	152.108
Investeringsvolume	130.964
Algemene reserve op 1-1-2008	18.886
Aan te trekken vast geldleningen	35.000

Organisatiestructuur

(per 1 januari 2008)

Deel 1

Algemeen

1.1 Algemeen

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 20

1. De uiteenzetting van de financiële positie bevat een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.
2. Afzonderlijke aandacht wordt ten minste besteed aan:
 - a. de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
 - b. de investeringen; onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
 - c. de financiering;
 - d. de stand en het verloop van de reserves;
 - e. de stand en het verloop van de voorzieningen.

Artikel 21

De toelichting op de uiteenzetting van de financiële positie bevat ten minste de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en een toelichting op belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de uiteenzetting van de financiële positie van het vorig begrotingsjaar.

In deze meerjarenprogrammabegroting geven we voor de komende vier jaar aan wat onze ambities zijn en wat de financiële vertaling daarvan is. Leidraad daarbij is het coalitieakkoord, waarin vier prioriteiten zijn benoemd plus de resultaten die we aan het eind van deze bestuursperiode daarvoor willen bereiken. Net als de Kadernota schuift deze programmabegroting jaarlijks een jaar op en loopt daardoor steeds in de pas met de actualiteit. Naast het meerjarige perspectief handhaaft de programmabegroting ook de bestaande functie van de jaarbegroting, die concreet aangeeft wat het komende jaar inhoudelijk en financieel op de rol staat.

Mede op advies van de Rekenkamercommissie hebben wij de vier prioriteiten uit het coalitieakkoord (onderhoud, financiële positie, sociaal beleid en wijkgericht werken) vertaald in meetbare termen, opdat voor ons en de raad de resultaten beter controleerbaar worden. In paragraaf 2 gaan wij hier nader op in. Om de meetbaarheid en sturing op de doelstellingen te verbeteren, hebben wij ook de indeling en opzet van de programma's en beleidsvelden veranderd. Per programma hebben wij nu telkens aangegeven welk maatschappelijk effect wij beogen, welke doelen wij stellen, met welke prestaties wij dit willen bereiken en wat dit kost. Wij hebben de effecten, doelen en prestaties telkens per programma grafisch in een zogenoemde doelenboom samengevat, waarmee in een oog opslag de samenhang binnen een programma zichtbaar wordt.

Evenals vorig jaar zetten wij voor de communicatie met de stad en de raad diverse communicatiemiddelen in. In de Stadskrant en op de website van de gemeente Haarlem geven we uitleg over de begroting. Op de website www.haarlem.nl zijn ook alle delen van de begroting in te zien. De media worden door middel van een persconferentie geïnformeerd. Voor de raad organiseren we op 1 oktober een aparte bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst wordt de begroting toegelicht en kunnen er technische vragen worden beantwoord. Een handzame samenvatting van de begroting nemen we op in een afzonderlijke begrotingsbrochure.

In dit deel 1 van de begroting gaan wij in op onze ambities en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. In deel 2 concretiseren wij deze ambities per programma en beleidsveld en geven we aan welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin we een dwarsdoorsnede geven van de verschillende aspecten van de begroting bezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid. Dit jaar hebben wij daar paragrafen over subsidiebeleid en verzelfstandigingen aan toegevoegd.

1.2 Concretisering prioriteiten coalitieakkoord 2006-2010

De afspraken uit het Coalitieakkoord hebben wij in de begroting 2007, de eerste begroting van ons college, vertaald in doelstellingen en prestaties. De vertaling hebben wij gedaan vanuit onze visie dat Haarlem een stad is met historie, waar het nu en in de toekomst voor iedereen goed is om te wonen, te werken en te recreëren. Om dit te bereiken richten wij onze blik naar buiten, naar de regio, naar de wijken en naar de individuele bewoner en zoeken wij samenwerking. Wij zorgen voor wie dat nodig heeft en pakken zaken aan die Haarlemmers aan het hart gaan. Daarbij richten wij ons op de volgende resultaten:

- goed onderhouden straten, bruggen, kades, groen en sport- en onderwijsaccommodaties
- een sluitend huishoudboekje dat investeringen in de stad ook in de toekomst mogelijk maakt
- meer mensen aan het werk en minder in de bijstand
- goede samenwerking tussen bestuur en stad die onder meer tot uiting komt door een gerichte wijkaanpak.

Mede op advies van de Rekenkamercommissie hebben wij de vier prioriteiten uit het coalitieakkoord (onderhoud, financiële positie, sociaal beleid en wijkgericht werken) onder de loep genomen. Elk van de vier prioriteiten hebben we zo duidelijk mogelijk geformuleerd, samengevat in enkele duidelijk en SMART geformuleerde doelen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden. Vervolgens zijn de doelen in termen van prestaties vertaald en is aangegeven binnen welk begrotingsprogramma elk van de prioriteiten wordt gerealiseerd.

A. Onderhoud

Prioriteit: In 2010 is structureel voldoende geld (budget) in de begroting opgenomen om de openbare ruimte inclusief voorzieningen voor sport, recreatie en onderwijs heel, schoon en veilig bruikbaar te houden. Tevens maakt het college in deze bestuursperiode een start met het inlopen van onderhoudsachterstanden, waarvan de resultaten zichtbaar zullen zijn in de stad.

Het coalitieakkoord heeft als inzet om de onderhoudsbudgetten voor de openbare ruimte op normniveau te brengen en extra geld beschikbaar te stellen om achterstallig onderhoud in te lopen. De komende jaren willen wij zichtbare resultaten bereiken, zodat mensen zien dat er wat gebeurt. Wij willen als eerste de diverse budgetten voor onderhoud (zoals voor groen, straatmeubilair, speelplekken, wegen, bruggen en lantaarnpalen) op normniveau brengen en daarna het achterstallig onderhoud aanpakken. De uitvoering willen we zoveel mogelijk per wijk of buurt doen. Dat sluit goed aan bij onze ambitie om een impuls te geven aan het wijkgericht werken.

In de meerjarenraming tot en met 2010 zijn de volgende stijgingen van het budget voor onderhoud opgenomen:

Extra middelen voor onderhoud x € 1 miljoen	2007	2008	2011	2010
Op normniveau brengen van onderhoudsbudgetten	0,00	5,0	8,00	11,0
Inhalen achterstallig onderhoud algemeen	0,70	1,4	2,10	2,8
Inhalen achterstallig onderhoud sport, recreatie en onderwijs 1)	0,15	0,3	0,45	0,6
Totaal	0,85	6,7	10,55	14,4

1) inmiddels omgezet in kapitaallasten; omwille van vergelijkbaarheid met eerdere cijfers wel in deze tabel opgenomen

Op basis van het door de raad vastgestelde plan van aanpak extra onderhoudsbudget wordt dit op de volgende vier punten gemeten:

Prioriteit onderhoud	Totaal areaal / aantal	Raming 2007	Raming 2008	Raming 2009	Raming 2010
Aantal hectares verbeterd areaal verharding	574	9	10	12	14
grootschalig groen	12	6	6	6	6
Aantal verbeterde objecten:					
0. bomen	44.722	11.000	11.000	11.000	11.000
1. speelvoorzieningeng	240	20-30	20-30	20-30	20-30
bruggen en viaducten	204	10-20	10-20	10-20	10-20
Kencijfer buurtverloedering 1)	4,6	5,2	4,9	4,6	4,4
Aantal meldingen over openbare ruimte	22.000 2)	21.500	21.500	20.500	19.000
Totaal budget voor onderhoud		23,4 mln	29,1 mln	32,1 mln	35,2 mln
Omvang achterstallig onderhoud	85 mln	83 mln	73 mln	62,5 mln	50,8 mln

1) Het kencijfer buurtverloedering is samengesteld uit de volgende onderdelen: bekladding muren en gebouwen, rommel op straat, hondpoep, vernieling van telefooncellen en bushokjes. Het cijfer kent een schaal van 0 tot 10, hoe lager des te minder verloedering.

2) Aantal meldingen in 2006

In de begroting worden deze meetpunten vermeld als samenvatting van een jaarlijks uit te brengen uitgebreidere rapportage over areaal, meningen en meldingen. De uitvoering van deze prioriteit is met name onderdeel van programma 10: Kwaliteit fysieke leefomgeving en programma 4: Maatschappelijke Ontwikkeling. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in deze begroting gaan we nader in op de verschillende soorten kapitaalgoederen, zoals wegen en gebouwen.

B. Financiële positie

Prioriteit: Het college brengt de financiële positie van de stad in de periode 2006-2010 op orde. Dat betekent elk jaar de presentatie van een sluitende begroting met een zo gering mogelijke stijging van de (woon)lasten voor de burger. Over de OZB hebben de coalitiepartijen afgesproken dat deze met 3% per jaar mag stijgen, plus de aanpassing voor inflatie. Tevens brengt en houdt de coalitie de algemene reserve op voldoende niveau, zodanig dat risico's met financiële gevolgen daarmee (in elk geval voor de korte termijn) kunnen worden opgevangen. Dit vergt een goede inventarisatie van risico's en een beleid gericht op beheersing van die risico's.

Een sluitende begroting en een robuuste reservepositie vormen belangrijke prioriteiten voor de komende vier jaar. Gekoppeld aan de noodzaak om in onze stad het achterstallig onderhoud gericht aan te pakken, vragen deze prioriteiten een ingrijpende financiële inspanning. Daartoe is een pakket aan bezuinigingen vastgesteld voor de komende jaren. Alleen door het realiseren daarvan kunnen we voor de komende jaren een sluitende begroting realiseren en daarmee de financiële positie op orde brengen.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Financiële positie	Nulmeting (2006)	Raming 2007	Raming 2008	Raming 2009	Raming 2010
Omvang resultaat begroting in miljoenen	1,3 v	2,1 n	2,3 v	0,3 v	0,1 v
Omvang algemene reserve in miljoenen	6,7 v	15,6 v	18,9 v	21,2 v	21,1 v
Omvang vaste schuld in miljoenen	332	340	332	336	326
Oordeel provincie over financiële positie	Matig	matig	redelijk	redelijk	voldoende
Percentage stijging woonlasten 1)	1,5%	3,5%	3,0%	3,5%	3,0%

1) Dit is de stijging van OZB, afvalstoffenheffing en rioolrecht voor een gemiddelde woning.

De provincie vat haar oordeel in één woord samen. Hierin zit vervat een oordeel over het materieel sluitend zijn van de begroting (dus zonder teveel stelposten die nog moeten worden ingevuld) en bijvoorbeeld de mate waarin rekening is gehouden met toekomstige lasten, zoals voor onderhoud kapitaalgoederen en vervangingsinvesteringen. Ook de omvang van het weerstandsvermogen is een belangrijke maatstaf voor de provincie. Over de begroting 2007 heeft de provincie geoordeeld dat deze daadwerkelijk materieel sluitend is. Het onderhoud is een van de prioriteiten van ons college: we zijn bezig met een inhaalslag en het op normniveau brengen van de budgetten. Daarom verwachten wij een stijgende lijn in het oordeel van de provincie.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn. De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 10: *Financiën en algemene dekkingsmiddelen*.

C. Sociaal beleid

Prioriteit: Het college houdt in de periode 2006-2010 het sociale beleid van de stad op gelijkwaardig hoog niveau als de afgelopen jaren. Op de omvang van de middelen voor bijzondere en gewone bijstand zal het college niet korten. De uitstroom uit de bijstand zullen we actief bevorderen met intelligente maatregelen om langdurig werklozen aan werk te helpen.

In deze bestuursperiode zetten we stevig in op het begeleiden van mensen naar werk, vanuit de overtuiging dat het hebben van werk een van de beste manieren is om in de Haarlemse samenleving te participeren. Langzaam trekt de werkgelegenheid in Haarlem aan, maar de vraag naar laaggeschoolde arbeid wordt in de regio steeds kleiner, waardoor de afstemming tussen vraag en aanbod moeilijk blijft. Ons doel is om door diverse maatregelen (actieve werkgeversbenadering, inschakelen van uitkeringsgerechtigden bij het investeren in onderhoud, vaste casemanagers, maatwerktrajecten, etc.) het aantal cliënten eind 2009 met 900 terug te brengen ten opzichte van 2005. Het recht op bijstand koppelen we nadrukkelijk aan de plicht om waar mogelijk mee te werken aan reïntegratie naar werk. Een stevige maar humane poortwachtersfunctie hoort hier onlosmakelijk bij.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Sociaal Beleid	Nulmeting (2006)	Raming 2007	Raming 2008	Raming 2009	Raming 2010
Omvang reguliere bijstand in miljoenen 1)	42,3	40,7	39,5	38,8	38,9
Aantal cliënten reguliere bijstand 2)	3.147	2.900	2.750	2.650	2.600
Jaarlijkse uitstroom van cliënten 3)	1.533	1.350	1.250	1.100	1.050
Omvang bijzondere bijstand en minimabeleid in miljoenen 4)	3,1	2,8	2,7	2,7	2,7
Aantal aanvragen individuele bijzondere bijstand	2.668	2.528	2.935	2.935	2.935
Gemiddeld bedrag individuele bijzondere bijstand per toegekende aanvraag	630	618	630	630	630

- 1) Dit bedrag daalt als gevolg van de afname van het aantal cliënten en stijgt als gevolg van inflatieaanpassing.
- 2) Cliënten met een uitkering WWB jonger dan 65 jaar, ramingen per 31 december van ieder jaar.
- 3) Dit is de bruto uitstroom, dus zonder rekening te houden met nieuwe instroom. Het is een maat voor de effectiviteit van de uitstroombatregelen. Het aantal daalt als gevolg van de algemene daling van het aantal cliënten.
- 4) In 2006 zijn eenmalige uitgaven gedaan ten laste van de reserve voor bijstandsuitgaven. Het budget omvat de individuele bijzondere bijstand, pensiekkosten, armoedebeleid en verschillende kleinere regelingen.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn. De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 7: Werk en inkomen.

D. Wijkgericht werken

Prioriteit: Het college voert in de periode 2006-2010 een meer per wijk toegesneden methode van werken door in de organisatie. Deze is vooral gericht op uitvoering (en minder op beleid) en het concreet aanpakken van problemen, in samenwerking met bewoners en met partners in de stad.

Veel van onze ambities voor de komende periode zijn samen te bundelen in een krachtige wijkaanpak. De schaal van de wijk biedt een uitstekend vertrekpunt om samen met bewoners en organisaties de problemen van de stad aan te pakken. Voor de fysieke ontwikkelingsprogramma's en de aanpak van het onderhoud is dit reeds vaak het geval. De sociale pijler zal hier sterker op worden aangesloten, zoals bijvoorbeeld het integraal jeugdbeleid of het koppelen van wonen, zorg en welzijn voor ouderen. In de wijken ligt de potentie om samen met buurtbewoners en uitvoerende organisaties tot concrete uitvoering te komen, waarbij fysieke investeringen hand in hand gaan met het versterken van de sociale structuur. Een aanpak op wijkniveau zal er ook voor zorgen dat we bewoners beter dan nu kunnen betrekken bij het bestuur van de stad. Daarmee vergroten we de herkenbaarheid van het beleid en daarmee het draagvlak voor de te nemen maatregelen.

Wij kiezen voor een benadering van onderaf. De problemen zoals ze worden ervaren in wijken en stadsdelen vormen het uitgangspunt van onze aanpak. Per stadsdeel wordt een tweejarig contract opgesteld. In dit contract staan de belangrijkste te behalen resultaten van alle betrokken partijen. Er worden in het contract bindende afspraken gemaakt over wie wanneer met welke middelen welke resultaten boekt. De toptien van aan te pakken zaken vormt de kern van het contract. Bewoners worden uitgenodigd een actieve rol te spelen bij het opstellen en uitvoeren van het programma. Om dit te bevorderen krijgen de bewoners(organisaties) de beschikking over een beperkt eigen budget.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Wijkgericht werken	Nulmeting 2007	Raming 2008	Raming 2009	Raming 2010
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	58%	59%	60%	61%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente de buurt betreft bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	43%	46%	48%	50%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente reageert op meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in de buurt	42%	44%	46%	50%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	34%	37%	40%	43%
Rapportcijfer Haarlemmers over hun woonomgeving (gewogen gemiddelde)	7,1	7,1	7,2	7,2

Bron nulmeting 2007: Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor 2007. De eerste vier vragen zijn in 2007 voor het eerst in de monitor gesteld.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn.

Het gaat bij deze prioriteit vooral om een verandering in de manier van denken en werken in de organisatie, die met name door de reorganisatie van het ambtelijk apparaat en de bijbehorende cultuurverandering gestalte krijgt. Daarom is de uitvoering van deze prioriteit onderdeel van vrijwel alle programma's.

1.3 Informatiewaarde van de programmabegroting

Meer dan voorgaande jaren is aandacht besteed aan de informatiewaarde van de programmabegroting. Uitgangspunten die daarbij worden gehanteerd zijn dat de informatie in de begroting:

- (politiek) relevant en op hoofdlijnen,
- realistisch, objectief en actueel, en
- toegankelijk en goed leesbaar moet zijn.

Tevens is een beknoptere programmabegroting gewenst (relevantere informatie op minder papier)

Naarmate de informatiewaarde van de begroting hoger is, kan de raad zijn kaderstellende en controlerende taken beter uitoefenen.

In de programmabegroting 2008 zijn de volgende wijzigingen aangebracht ten opzichte van eerdere jaren:

- beleidsmatige en financiële informatie wordt per programma uniform opgenomen. De beleidsmatige informatie over wat we willen bereiken en wat we daar voor gaan doen wordt bovendien inzichtelijk gemaakt door middel van een doelenboom;
- er worden effect- en prestatieindicatoren opgenomen, zodat later kan worden vastgesteld of we als gemeente onze beleidsdoelstellingen realiseren en of we die inspanningen hebben verricht die we eerder hebben toegezegd. Uiteraard nemen we ook informatie op over de middelen die we daarvoor inzetten (zoals personele en andere kosten), zodat inzicht kan worden verkregen in de doelmatigheid.;
- zowel de programma's, beleidsvelden (was: domeinen) en als producten zijn in aantal teruggebracht;
- de verplichte paragrafen zijn grondig herzien. Ook zijn een nieuwe paragraaf subsidies en verzelfstandiging toegevoegd;
- de begroting bevat minder bijlagen. De bijlagen die zijn opgenomen zijn tegen het licht gehouden wat betreft relevantie van de informatie en lay out;
- zowel de gedrukte begroting als de digitale versie zijn toegankelijker en beter leesbaar door meer aandacht te besteden aan de redactie van de teksten, een andere lay out, kleurgebruik, het gebruik van grafische verduidelijkingen en digitalisering en koppelingen naar onderliggende documenten (met name naar relevante beleidsnota's);
- behalve een begrippenlijst is ook een afkortingenoverzicht toegevoegd.

Hoewel de informatie van de begroting is verbeterd door bovenstaande wijzigingen door te voeren, willen wij daar – samen met een delegatie uit uw raad – ook de komende jaren nog verder aan werken.

Aandachtspunten zijn onder meer:

- het beknopter maken van de programmabegroting;
- verbeteren van de effect- en prestatieindicatoren (met de meetbaarheid ervan als bijzonder aandachtspunt);
- de noodzakelijke keuzes ten aanzien van het informeren op hoofdlijnen versus het verdwijnen van details en een helder inzicht in de grenzen van de beïnvloeding door de gemeente en daarmee ook in de verantwoordelijkheid en aanspreekbaarheid van de gemeente.

De raadsleden die het afgelopen jaar hebben deelgenomen aan het project informatiewaarde programmabegroting zijn bereid om ook de komende periode mee te denken over het verder verbeteren van de programmabegroting.

1.4 Uniformering administraties

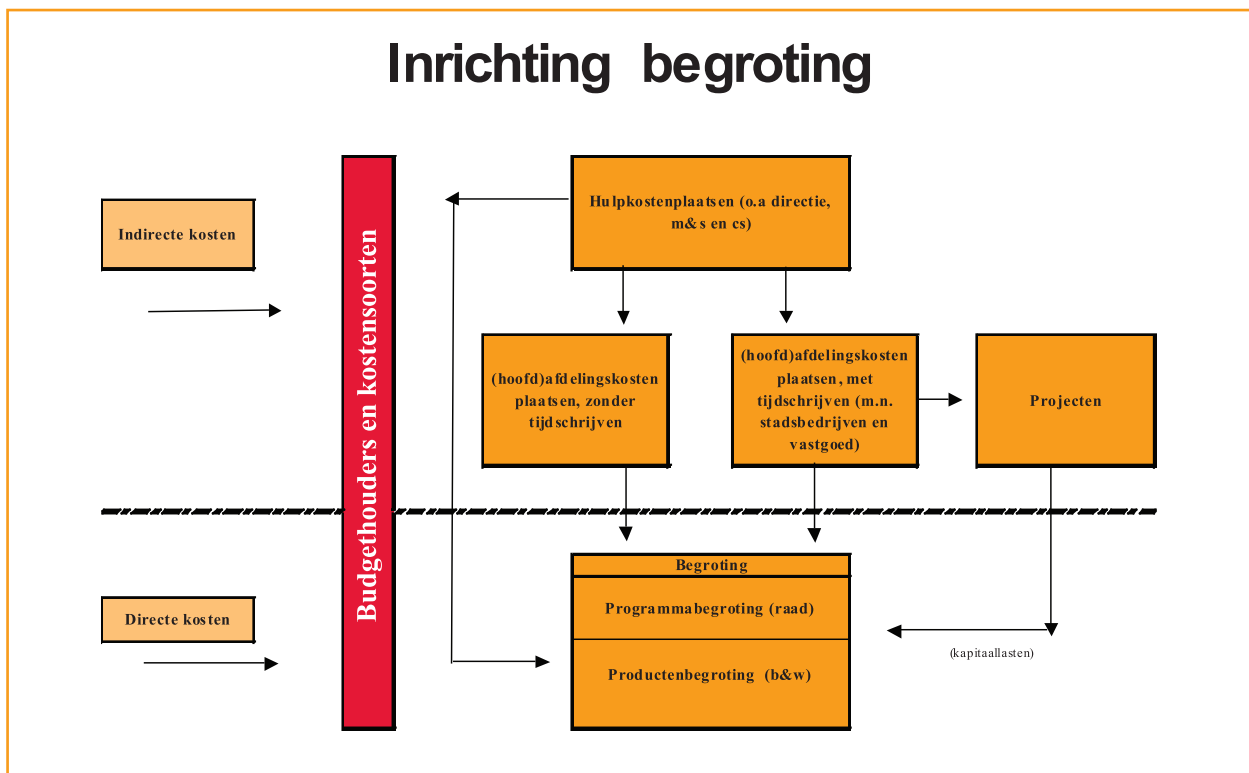
De begroting 2008 is de eerste begroting waarin de andere organisatie en belangrijke veranderingen in de bedrijfsvoering ook in de begrotingsaansturing zichtbaar worden.

In de begroting 2008 is een aantal belangrijke stappen gezet die de bedrijfsvoering blijvend op een hoger niveau zullen brengen:

- de sectorale administraties van de 'oude' sectoren zijn gecentraliseerd tot één gemeentebrede administratie. Hoofdafdelingen sturen geen facturen meer naar elkaar.
- de administratie is volledig geuniformeerd. Dit maakt de boekhouding een stuk eenvoudiger en efficiënter en sneller.
- de kosten voor facilitaire diensten (o.a. ICT, huisvesting en diensten van Top Service) en ook de overheadkosten (bijvoorbeeld de kosten van de directie, Concernstaf en Middelen en Services) worden op basis van verdeelsleutels (bv. het aantal fte) ten laste gebracht van de (hoofd-) afdelingen.

Onderstaande afbeelding laat op hoofdlijnen de inrichting van de nieuwe begroting zien.

Met deze inrichting voldoen we aan de adviezen die deze zomer zijn gegeven door het ministerie van BZK en de VNG over kostenverdeling.

Zowel de nieuwe indeling in producten als bovenstaande wijzigingen in de administratie leiden ertoe dat de verdeling van de baten en lasten over de producten in de begroting is gewijzigd (het totaal aan baten en lasten blijft natuurlijk wel gelijk).

Velen in de organisatie hebben zeer hard aan de begroting gewerkt om al deze wijzigingen goed én op tijd door te voeren. In verband met de complexiteit en de deadline die geldt voor het opstellen zal na de begroting nog wel een aantal zaken verder moeten worden opgepakt en uitgewerkt, bijvoorbeeld:

- de implementatie van de beschikbare projectenadministratie;
- de consolidatie en automatisering van activa administratie;
- de financieel-technische verwerking van de besluitvorming over de verzelfstandigingen;
- het consequent bruto ramen van baten en lasten (in nu een aantal gevallen nog netto gebeurd).

1.5 Uitgangspunten voor begrotingsramingen

Op 21 juni is de kadernota 2007 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze kadernota vormt de basis voor de begroting 2008-2012. De navolgende ramingsgrondslagen zijn gehanteerd:

- Het coalitieakkoord 2006-2010, de kadernota 2007 en de reeds door de raad vastgestelde plannen en kredieten vormen de basis voor de planning en budgettering.
- Voor de ontwikkeling van salarissen en sociale lasten is uitgegaan van de feitelijke ontwikkeling in het lopende begrotingsjaar en de geraamde ontwikkeling voor het komende begrotingsjaar.

Per 1 februari 2007 zijn de salarissen door de vigerende CAO gestegen met 1,5 %. Deze CAO liep op 1 juni 2007 af. De VNG onderhandelt met de vakbonden over een nieuwe CAO voor gemeentebambtenaren. In de begroting 2008 wordt rekening gehouden met het eindbod van de VNG (augustus 2007). Dit betekent:

- 2,2 % per 1 juni 2007 en een verhoging van de eindejaarsuitkering met 0,5 procentpunt in 2007 (de eindejaarsuitkering komt hiermee op 3,5%.)
- 2,2 % per 1 juni 2008 en een verhoging van de eindejaarsuitkering met 1,5 procentpunt in 2008 (de eindejaarsuitkering komt hiermee op 5%).

De loonstijging komt daarmee op 6,4% structureel over 24 maanden. Dit betekent een loonstijging van 3,2 % per 12 maanden.

Voor de werkgeverslasten is geen bijstelling geraamd. Indien het uiteindelijke onderhandelingsresultaat daartoe aanleiding geeft volgt, zoals gebruikelijk, een bijstelling bij de kadernota 2008.

Voor de jaren na 2008 is ook rekening gehouden met de volgende CAO-ontwikkelingen:

- 2009 t/m 2012: 2,0% en 0,5% incidenteel.
- Er is in de begroting 2008 geen standaardopslag voor inflatie gebudgetteerd. Voor de jaren 2009 en verder is rekening gehouden met een stijging van 1,5%. Dit is een budgettaire inschatting en wordt, net als in 2008, uitsluitend gecompenseerd als de noodzaak daartoe aanwezig is.
- Bij subsidies beneden de € 45.000 is het uitgangspunt voor materiële kostencompensatie gehanteerd (0%). Subsidies boven de € 45.000 kennen een gewogen percentage voor lonen en prijzen dat voor 2008 uitkomt op 2,1%.
- Als interne rekenrente voor de berekening van kapitaallasten is 5% gehanteerd.
- De algemene uitkering is geraamd op basis van de informatie in de Junicirculaire 2007 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. Over de uitkomst van de septembercirculaire zullen we zo spoedig mogelijk, in ieder geval voor de behandeling van de begroting in de raad, separaat informeren
- Gemeentelijke belastingen en rechten:
 - **Onroerende Zaakbelasting (OZB)**
Bij het opstellen van het coalitie akkoord is besloten tot een extra (naast de inflatieaanpassing van 2%) verhoging OZB met 3% per jaar.
 - **Hondenbelasting**
In de begroting is rekening gehouden met het voorstel voor het opzetten van een actief hondenbeleid. De hiermee samenhangende tariefsverhoging is verwerkt in de hondenbelasting in 2008. Voor de eerste hond geldt hierdoor een stijging van het tarief met 10%.
 - **Toeristenbelasting**
De tarieven worden jaarlijks aangepast aan de inflatie, afgerond op eenheden van € 0,05. De tarieven 2008 zijn hierdoor ten opzichte van 2007 niet gewijzigd.
 - **Precariobelasting**
Voor precariobelasting op ondergrondse infrastructuur is in de begroting 2008 in eerste instantie uitgegaan van een netto-opbrengst van 3,5 mln. Voorgesteld wordt om deze belasting evenals de OZB, jaarlijks met 3% boven de inflatie te verhogen.
De overige precariorechten zijn met 2% verhoogd.
 - **Parkeerbelasting**
Voor 2008 is ons college voornemens een gedifferentieerde structuur op de tarieven parkeergarages te implementeren. De gevolgen hiervan zijn nog niet in de begroting 2008 verwerkt. Er is wel rekening gehouden met de ingebruikname van de Ripperda/Cronjé garage.

- **Leges**
De tarieven voor 2008 worden, met uitzondering van bouwleges, aangepast aan de hand van het inflatiepercentage (2%) tenzij nader begrenst door wettelijke tariefstellingen.
- **Reinigingsrecht**
Het tarief voor reinigingsrecht wordt op dit moment nog onderzocht. Bezien wordt of op basis van een verbeterde kostentoekening de inkomsten reinigingsrecht kunnen stijgen ten gunste van de afvalstoffenheffing. Middels de vaststelling van de tarievennota worden de daadwerkelijke tarieven reinigingsrecht bekend gemaakt.
- **Afvalstoffenheffing**
Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing moet rekening worden gehouden met het feit dat de baten de lasten niet mogen overstijgen.
De kostentoekening aan het reinigingsrecht zal van invloed zijn op de hoogte van de tarieven voor de afvalstoffenheffing.
Middels de vaststelling van de tarievennota worden de daadwerkelijke tarieven afvalstoffenheffing bekend gemaakt.
- **Rioolrecht**
Omdat de raad nog een uitspraak moet doen over het nieuwe rioleringsplan en de wenselijkheid van tariefsegregatie over de jaren heen is bij de inkomstenraming 2008 alleen rekening gehouden met aanpassing aan het inflatiepercentage van 2%.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen in de belastingen en rechten wordt verwezen naar paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

1.6 Begrotingsuitkomst 2008 en meerjarenraming 2009-2012

In april van dit jaar hebben wij de raad de kadernota 2007 aangeboden, die een sluitende raming voor 2008 liet zien. De meerjarenramingen voor 2009 tot en met 2012 bevatten een bedrag aan nog nader in te vullen ombuigingen van € 2 miljoen in 2010 oplopend naar € 2,3 miljoen in 2012. De invulling van deze raming is onderdeel van de meerjarenramingen in de begroting 2008.

De uitkomst van de kadernota 2007 (exclusief de nadere ombuigingen) is het vertrekpunt voor de begroting 2008 en de jaren 2009-2012. Gerekend vanaf de kadernota vertoont de begroting 2008 een overschot van € 2,3 miljoen na verwerking van de veranderingen die sinds dit voorjaar bekend zijn geworden. Vanwege deze veranderingen is dit overschot ongeveer € 0,5 miljoen lager dan wij oorspronkelijk in de kadernota voorzagen. De meerjarenramingen 2009-2012 laten voor alle jaren een overschot zien. Dit overschot wisselt qua omvang van jaar tot jaar, om uiteindelijk in 2012 uit te komen op € 1,2 miljoen. Om dit overschot te bereiken dienen nog ombuigingen ingevuld te worden van € 1 miljoen in 2010 oplopend tot € 1,4 miljoen in 2012. Daarmee zijn deze ombuigingen aanzienlijk lager dan in de kadernota 2007. In één regel samengevat is de uitkomst van de (meerjaren)begroting 2008 als volgt:

Bedragen x € 1.000, "v" betekent voordelig	2008	2009	2010	2011	2012
Uitkomst (meerjaren)begroting	-2.318 v	-263 v	-90 v	-1.009 v	- 1.242 v

Overeenkomstig de raming in de kadernota 2007 is in de begroting 2008 een structureel voordeel op de rente verwerkt van € 3,3 mln. Dat voordeel is mede het gevolg van het feit dat Haarlem een omslagrente hanteert (5%), die hoger is dan de geldende markttarieven. Uitgaande van de geraamde rentekosten is voor 2008 een resultaat berekend dat ten opzichte van het al verwerkte structurele voordeel nog een extra voordeel laat zien van ruim € 0,4 mln. Het zal duidelijk zijn dat het berekende voordeel lager uitvalt als de rentetarieven in 2008 aantrekken. Evenals vorig jaar zijn deze incidentele rentebaten aan de risicoparagraaf toegevoegd.

Naast het presenteren van een sluitende begroting is in het coalitieakkoord ook bepaald dat wij de reservepositie van de gemeente willen verbeteren, om een voldoende buffer te hebben voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers. Wij kunnen reeds in deze begroting 2008 een algemene reserve presenteren die, gemeten aan het coalitieakkoord, daaraan ruimschoots voldoet. De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve is op basis van deze begroting voor de komend jaren als volgt:

Bedragen x € 1.000, "v" betekent voordelig	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve per einde van het jaar 1)	18.886 v	21.199 v	21.139 v	22.098 v	23.340 v
<i>Raming in coalitieakkoord</i>	5.785 v	6.149 v	8.413 v	11.097 v	11.097 v

i) inclusief geoormerkt bedrag van 10 miljoen voor parkeergarage Nieuwe Gracht

In deel 3 van deze begroting gaan wij in de paragraaf Weerstandsvermogen en risico's uitgebreid in op de ontwikkeling van de algemene reserve voor de komende jaren.

1.7 Analyse van kadernota 2007 naar begroting 2008

De navolgende tabel laat de veranderingen zien die na het opstellen van de kadernota 2007 bekend zijn geworden (zoals de informatie over de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de CAO-ontwikkelingen) en de nadere voorstellen die ons college doet en die per saldo leiden tot de vermelde begrotingsuitkomst 2008 en meerjarenraming 2009-2012. De veranderingen lichten we na de tabel allemaal afzonderlijk toe, waarbij de nummering in de tabel overeenkomt met de nummering van de toelichting.

Omschrijving	Begroting 2008	Meerjarenraming 2009-2012				
		2009	2010	2011	2012	
1 Uitkomst kadernota 2007 (exclusief nadere ombuigingen)	-2.867 v	-134 v	1.965 n	2.002 n	2.242 n	
2 Mutaties na de kadernota 2007						
a Netto verhoging algemene uitkering uit het gemeentefonds (op basis informatie junicirculaire)	-2.973 v	-1.847 v	-10 v	-744 v	203 n	
b Aanpassing raming OZB aan coalitie-akkoord, inflatie en toename woningvoorraad		-744 v	-1.466 v	-2.108 v	-2.923 v	
c Formatiereductie (gemiddelde loonsom € 40.000 in plaats van € 50.000)	780 n	845 n	917 n	917 n	918 n	
d Extra lasten eindbod VNG voor CAO (augustus 2007)	382 n	781 n	971 n	1.110 n	1.243 n	
e Dividend Bank Nederlandse Gemeenten	100 n	100 n	100 n	100 n	100 n	
f Verlaging budgettair voordeel verzelfstandiging Cocensus	200 n	200 n	200 n	200 n	200 n	
g Eerder ramen van lasten i.v.m. huurcontract Schouwborg	200 n	400 n				
h Verzamelamendement kadernota (toegang tot podia, toezicht Magdalena klooster en Moedercentra)	200 n	200 n	200 n	200 n	200 n	
i Saldo diverse (kleinere) mutaties	1.585 n	286 n	-192 v	-786 v	-1.150 v	
Sub-totaal	-2.393 v	87 n	2.685 n	891 n	1.033 n	
3 Nadere voorstellen aan de gemeenteraad						
a Aanpassen opbrengsten precario op kabels en leidingen	-175 v	-350 v	-525 v	-700 v	-875 v	
b Nog nader te bepalen ombuigingen			-1.000 v	-1.200 v	-1.400 v	
c 1 jaar eerder stoppen met toevoeging aan de algemene reserve			-1.250 v			
d Eenmalige aanpassing budget opleidingen en trainingen i.v.m. transitie van de organisatie	250 n					
Uitkomst begroting 2008 en MJR 2009-2012	-2.318 v	-263 v	-90 v	-1.009 v	-1.242 v	

2a Netto verhoging van de algemene uitkering (op basis van de junicirculaire)

De navolgende tabel start bij punt 1 met de hoogte van de algemene uitkering 2008-2012 zoals we die in de meerjarenbegroting 2007-2011 hebben opgenomen en de algemene uitkering zoals die thans uit de junicirculaire 2007 komt. De algemene uitkering komt meerdere miljoenen hoger uit dan eerder geraamd, maar daaruit moeten in de eerste plaats de onder punt 2 tot en met 4 vermelde uitgaven betaald worden. Rekening houdend met het oormerken van de extra middelen voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), de gevolgen van de CAO- ontwikkelingen voor lonen en salarissen en voor uitgaven aan rampenbestrijding, wordt het meerjarenbeeld in de eerste jaren positief beïnvloed en in 2012 licht negatief.

De uitkomst van de septembercirculaire 2007 over de algemene uitkering is nog niet verwerkt in de begrotingsuitkomsten. Wij verwachten dat deze een positief effect zal hebben op de meerjarenraming 2009-2012.

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)							
	2008		2009		2010		2011	2012
1 Algemene uitkering uit gemeentefonds								
-raming in begroting 2007-2011 (junicirculaire 2006)	-146.197	v	-150.883	v	-155.169	v	-158.386	v
-raming in begroting 2007-2012 (junicirculaire 2007)	-152.108	v	-156.925	v	-160.099	v	-163.811	v
Hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds	-5.911	v	-6.042	v	-4.930	v	-5.425	v
Af:								
2 -Verhoging WMO-budget (gehele vergoeding in algemene uitkering)	2.374	n	3.467	n	4.560	n	4.560	n
3 -Gevolgen CAO- ontwikkelingen voor lonen en salarissen	289	n	453	n	85	n	-154	v
4 -Oormerken budget voor rampenbestrijding	275	n	275	n	275	n	275	n
Per saldo budgettair effect voor de begroting	-2.973	v	-1.847	v	-10	v	-744	203

2b Aanpassing raming OZB aan coalitieakkoord, inflatie en toename woningvoorraad

Onderstaande overzicht laat de raming van de opbrengst van de Onroerend Zaakbelasting (OZB) zien voor de meerjarenraming 2009-2012 en het verschil met de raming van de huidige (meerjaren)begroting, waarin voor de inflatiestijging van de OZB nog uit werd gegaan van 1%.

In de tabel is rekening gehouden met aanpassing van het tarief aan de inflatie met 2% per jaar. Tevens is de afspraak uit het coalitieakkoord verwerkt dat het tarief van de OZB in deze periode met 3% per jaar stijgt boven de inflatie. Verder rekenen we met een toename van het aantal woningen met 750 stuks per jaar, met een gemiddelde waarde van € 221.000. Dit leidt in 2012 tot een opbrengst van de OZB die € 6,8 miljoen hoger is dan in 2008. Omdat tot nu toe gerekend is met een toename van € 3,9 miljoen, levert dit een voordelig verschil voor de gemeentebegroting op van € 2,9 miljoen.

Toelichting	2009	2010	2011	2012
Raming OZB – opbrengst in begroting 2009-2012	23.729.000	25.211.148	26.915.252	28.044.953
2% inflatie	474.580	504.223	538.305	560.899
3% coalitie-akkoord	711.870	756.334		
Hogere OZB door toename woning voorraad				
Effect toename 2008	147.849	147.849	147.849	147.849
Effect toename 2009	147.849	147.849	147.849	147.849
Effect toename 2010		147.849	147.849	147.849
Effect toename 2011			147.849	147.849
Effect toename 2012				147.849
Raming OZB – opbrengst in begroting 2009-2012	25.211.148	26.915.252	28.044.953	29.345.098
Geraamde toename aantal woningen	750	750	750	750
Gemiddelde waarde per woning	221.000	221.000	221.000	221.000
Jaarlijkse mutaties (cummulatief)	2.696.148	4.400.252	5.529.953	6.830.098
Geraamd in huidige budgetberekening	1.952.000	2.934.000	3.421.000	3.907.000
Per saldo hoger lasten	744.148	1.466.252	2.108.953	2.923.098

2c Formatiereductie (gemiddelde loonsom € 40.000 in plaats van € 50.000)

De formatiereductie heeft in totaliteit een vermindering van 155,34 formatieplaatsen opgeleverd met een besparing van ruim € 6,2 miljoen. Hieruit blijkt dat de gemiddelde loonsom per formatieplaats € 10.000,- lager is dan de € 50.000,- waar bij het becijferen van het te besparen bedrag eerder vanuit is gegaan.

2d Extra lasten eindbod VNG voor CAO (augustus 2007)

Het eindbod van de VNG (augustus 2007), zoals toegelicht bij de uitgangspunten voor de begroting 2008-2012 (zie paragraaf 1.4), leidt tot een verhoging van de salarislasten van € 0,4 miljoen in 2008 oplopend tot € 1,2 miljoen in 2012. Deze stijging was bij het berekenen van de effecten van de junicirculaire over de algemene uitkering nog niet bekend en dient daarom nog te worden toegevoegd aan de begroting.

2e Dividend Bank Nederlandse Gemeenten

De Bank Nederlandse Gemeenten heeft een winstwaarschuwing afgegeven en gemeld dat het dividend naar alle waarschijnlijk zal worden verlaagd. De winstwaarschuwing hangt samen met de afroming van het eigen vermogen van de bank. Op basis van deze informatie ramen wij een verlaging van de dividend uitkering van € 0,1 miljoen.

2f Verlaging budgettair voordeel verzelfstandiging Cocensus

In de kadernota gingen we van een voordeel van de verzelfstandiging van bureau Belastingen in de gemeenschappelijke regeling Cocensus uit van € 0,4 miljoen. Deze berekening was gebaseerd op de begrotingsramingen 2006. Bij het opstellen van de begroting 2008 en de daarmee samenhangende consolidatie en harmonisatie van de administraties van de sectoren, bleek dat een gedeelte van dit voordeel al in de begroting 2007 was verwerkt. Het geraamde voordeel dient diensgevolge te worden verlaagd met € 0,2 miljoen.

2g Eerder ramen van lasten wegens huurcontract schouwburg

Net als bij de andere cultuurpodia wordt voor de schouwburg een huurovereenkomst afgesloten. In de kadernota 2007 is voor de gebouwgebonden kosten, zoals onderhoud-, beheer- en servicekosten, met ingang van 2010 een bedrag van € 0,4 miljoen geraamd. Omdat de Schouwburg al in 2008 wordt opgeleverd moeten deze kosten bij nader inzien ook al voor 2008 en 2009 worden geraamd.

2h Verzamelament kadernota 2007

Bij de besluitvorming over de kadernota is besloten ramingen in de begroting op te nemen voor:

- Amateurkunst toegang tot podia € 50.000 (ten laste van nieuw beleid)
- Permanent toezicht Magdalenaklooster € 100.000
- Moedercentra € 100.000

In de kadernota 2007 was een structurele verhoging van het opleidingbudget van € 250.000 per jaar voorgesteld. Deze structurele verhoging is door de raad niet overgenomen. Nu wordt een éénmalige verhoging in 2008 voorgesteld, zie hiervoor 3d.

De dekking van de € 50.000 voor de Amateurkunst zal gebeuren in het kader van de bestemming van het budget 2008 voor nieuw beleid.

2i Saldo diverse (kleinere) mutaties

Voor het jaar 2008 werd in de meerjarenraming rekening gehouden met een onttrekking uit het BTW-compensatiefonds van € 1,1 miljoen ten gunste van de algemene middelen. De uitkomst van voorliggende begroting laat zien dat die onttrekking in 2008 niet nodig is, maar des te harder in het jaar 2010. Dit wordt veroorzaakt doordat de stijging van lasten, onder andere door de verhoging van het onderhoudsbudget naar normniveau, groter is dan de inkomstenstijging in dat jaar. In latere jaren wordt dat gecorrigeerd doordat de uitgavenstijging afvlakt, terwijl de groei van de inkomsten, zoals de algemene uitkering en OZB, nog verder doorloopt. Om deze hobbel in de meerjarenraming (gedeeltelijk) te corrigeren verschuiven we deze onttrekking uit het BTW-compensatiefonds grotendeels naar 2010.

Daarnaast zal door de uitspraak inzake de Nova-claim een geraamde jaarlijkse vergoeding van het rijk aan Haarlem van circa € 0,5 miljoen voor de kapitaallasten van het Kennemer Sportcenter niet meer worden voldaan. Met het Nova college wordt gesproken over een compensatie in de huur.

Verder heeft bij de consolidatie en uniformering van de administraties, zowel voor de inkomsten als uitgaven, een opschoning plaatsgevonden van begrotingsramingen met een hoog onzekerheidsgehalte.

3 Nadere voorstellen aan de raad

Met het oog op het in evenwicht brengen van de inkomsten en uitgaven, doet ons college onderstaande vier voorstellen aan de raad.

3a Aanpassingen opbrengsten precario op kabels en leidingen

Wij stellen voor om de tarieven voor precario op kabels en leidingen, evenals dat voor de OZB gebeurt, te verhogen met 3% boven inflatie. In de berekening is deze verhoging alleen toegepast voor het gedeelte van de opbrengst dat in de begroting wordt geraamd (€ 3,5 miljoen van de totale opbrengst van € 5 miljoen). Deze verhoging geldt nadrukkelijk niet voor de overige precariotarieven, zoals voor terrassen en gevelreclame.

3b Nog nader te bepalen ombuigingen

In de kadernota 2007 werden nog ombuigingen voorgesteld van € 2 mln structureel vanaf 2010. Gelet op de huidige uitkomst van de meerjarenraming kan deze ombuiging worden verminderd tot € 1 mln in 2010, oplopend tot € 1,4 miljoen in 2012.

3c Een jaar eerder stoppen met toevoeging aan de algemene reserve

Krachtens het coalitieakkoord wordt gedurende de coalitieperiode jaarlijks € 1,25 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Gelet op de eerder genoemde hobbel in het begrotingsjaar 2010 stellen we voor deze toevoeging, in ieder geval op begrotingsbasis, niet te ramen. Op het moment dat blijkt dat deze toevoeging toch mogelijk is (op begrotings- of rekeningsbasis), zal dat natuurlijk als nog gebeuren. In de hiervoor al aangegeven ontwikkeling van de algemene reserve is met dit voorstel rekening gehouden.

3d Eenmalige aanpassing budget opleiding en trainingen wegens organisatieverandering

In de nieuwe organisatie zal nog meer dan voorheen worden gestuurd op duidelijk omschreven competenties, vaardigheden en gedrag. Gezien de doelstellingen van de nieuwe organisatie moet bijvoorbeeld aan de huidige kerncompetenties - te weten klantgerichtheid en resultaatgerichtheid - omgevingsbewustzijn en politieke gevoel als kerncompetenties worden toegevoegd. Vooral het eerste jaar na de organisatieverandering, waarbij veel medewerkers op een andere plek in de organisatie komen te werken, moeten we aandacht schenken aan opleidingen en trainingen. Dit is de reden dat wij voorstellen om een éénmalig bedrag van € 250.000 beschikbaar te stellen.

1.8 Ombuigingen

In de begroting 2008 en de meerjarenraming 2009-2012 is de bezuiniging op de formatie uit het coalitieakkoord verwerkt. Zoals hiervoor gemeld heeft de formatiereductie heeft in totaliteit een vermindering van 155,34 formatieplaatsen opgeleverd met een besparing van ruim € 6,2 miljoen. Hieruit blijkt dat de gemiddelde loonsom per formatieplaats € 10.000 lager is dan de € 50.000 waar bij het becijferen van het te besparen bedrag eerder vanuit is gegaan. Dit restant bedraagt eind 2012 € 918.000. Bij de behandeling van de kadernota 2007 is besloten dat de financiële taakstelling van de formatiereductie van de sector Brandweer en Ambulance bij deze sector niet te realiseren is. Daarom is de bezuiniging met € 453.000 bijgesteld.

Formatiereductie coalitieakkoord	2007	2008	Meerjarenraming 2009-2012 (bedragen x € 1.000)			
			2009	2010	2011	2012
Taakreductie coalitieakkoord (incl 1 mln vacatures)	2.655	4.329	5.994	7.658	7.658	7.658
Af: Niet realiseren reductie SBA	-183	-278	-366	-454	-454	-453
Restant (gemiddelde loonsom € 40.000 in plaats van € 50.000)	-1.016	-780	-845	-917	-917	-918
Totaal formatiereductie	1.456	3.271	4.783	6.287	6.287	6.287

Naast de ombuigingen op de personele formatie (zie de tabel hierboven) zijn in de begroting 2008 en de meerjarenraming 2010 de volgende ombuigingen opgenomen.

Overige ombuigingen	2008	Meerjarenraming 2009-2012 (bedragen x € 1.000)			
		2009	2010	2011	2012
Taken en doelmatigheidsdiscussie	1.107	1.107	1.107	1.107	1.107
Wet voorziening gehandicapten		100	200	300	300
Huisvesting HDK				150	150
Optimaliseren projecten	500	1.000	1.000	0	0
Verzelfstandigingen	200	300	400	400	400
Regionalisering Brandweer	200	270	350	400	400
Centrale inkoop	800	1.300	1.800	1.800	1.800
Efficiency huisvesting gemeente			500	1.000	1500
Totaal overige ombuigingen	2.807	4.077	5.357	5.157	5.657

Taken en doelmatigheidsdiscussie

De besluitvorming bij de taken en doelmatigheidsdiscussie dateert uit 2004 en 2005. In 2008 is de laatste tranche van deze bezuinigingsronde verwerkt. Het betreft veelal uitvoering van besluitvorming die eerder is getemporeerd. De voornaamste posten zijn onderwijsbegeleiding € 125.000, Onderwijs Service Kantoor € 250.000, normaliseren niet wettelijke taken Onderwijs € 100.000, waterwegen € 123.000,- en heroriëntatie wijkgericht welzijnswerk € 200.000.

Daarmee is een ombuigingsoperatie van circa € 800.000 structureel vanaf 2008 succesvol gerealiseerd.

Wet voorziening gehandicapten

Ten behoeve van het geraamde tekort op de uitvoering van de WVG is in 2007 een bedrag onttrokken uit de daarvoor in 2006 gevormde reserve en zal in de periode 2009-2011 € 0,75 miljoen uit de algemene reserve worden ingezet. Deze € 0,75 miljoen is een deel van de in 2006 ontvangen extra opbrengsten (ad € 1,1 miljoen) uit de verkoop van de WVG-hulpmiddelen. Het budget zal met ingang van 2008 met € 0,1 miljoen worden verminderd, oplopend tot € 0,3 miljoen in 2011. Zie ook de besluitvorming in de berap 2007-1.

Huisvesting Hulpverleningsdienst Kennemerland

De Hulpverleningsdienst Kennemerland is gehuisvest aan de Westergracht 71. Na vertrek uit dit gebouw kan op de huisvesting van de Hulpverleningsdienst Kennemerland € 150.000,- worden bespaard. Deze bezuiniging was per 2008 voorzien, maar dit is niet opportuun aangezien er een samenhang is met de ambtenaren-huisvesting.

Optimaliseren projecten

Dit betreft de uitvoering van het coalitieakkoord.

Verzelfstandigingen

Op de verzelfstandigingen rustte oorspronkelijk een taakstelling van in totaal € 1 miljoen. Na afwikkeling van Cocensus en bijstelling van de mutatie in de kadernota 2007 resteert in 2008 een taakstelling van € 0,2 miljoen oplopend tot € 0,4 miljoen in 2010.

Regionalisering Brandweer

Op de regionalisering van de sector SBA rust een bezuinigingstaakstelling. De regionalisering is op dit moment onderhanden. Deze taakstelling staat los van de onbenoemde taakstelling op verzelfstandigingen zoals hierboven genoemd. De bezuinigingstaakstelling bedraagt ultimo 2011 € 0,4 miljoen.

Centrale inkoop

De taakstelling centrale inkoop bedraagt in totaliteit € 2 miljoen. Onderdeel hiervan is € 0,2 miljoen door het niet toepassen van prijscompensatie op materiële budgetten.

Efficiency huisvesting gemeente

Hierbij verwijzen we naar eerdere besluitvorming rondom de huisvesting van de organisatie en de verwerking in de kadernota. Door deze besluiten is de ombuiging opgeschoven naar de periode 2009-2012.

1.9 Nieuw beleid

In het coalitieakkoord is voor 2007-2010 een jaarlijks met een € 0,5 miljoen toenemend bedrag uitgetrokken voor nieuw beleid (dus voor 2007: € 0,5 miljoen, 2008: € 1,0 miljoen, 2009: € 1,5 miljoen en 2010 en verder: € 2,0 miljoen). Bij de invulling van dit bedrag is afgesproken dat het college en de raad gezamenlijk optrekken bij de invulling van de post nieuw beleid. Dit betekent feitelijk dat zowel raad als college de helft invullen, elk dus € 250.000.

De 2 x € 250.000 is in 2007 en daarna bestemd voor wijkgericht werken, in 2008 en verder voor cultuur, sport en evenementen. Het college kiest voor 2009 en daarna voor versterking (sociaal) minimabeleid

Ons college heeft in kader van de behandeling van de kadernota 2007 voorgesteld om het in 2008 beschikbare bedrag van € 500.000 geheel in te zetten voor cultuur, sport en evenementen. Met dit bedrag kunnen gesubsidieerde evenementen structureel aan Haarlem gebonden worden en kan een vernieuwing van het evenementenaanbod gefaciliteerd worden. Dat betekent in ieder geval dat wij ons gedeelte van het budget 2008 (€ 250.000) daarvoor bestemmen. De gemeenteraad moet zich daar nog over uitspreken. Wel is al bij de kadernota door de raad besloten om een bedrag van € 50.000 in te zetten om Amateurkunst toegang te geven tot de podia.

1.10 Investeringen 2007-2012

Het Investeringsplan 2007-2012 is bij de kadernota 2007 vastgesteld en in de begroting 2008 en de meerjarenraming verwerkt.

De kredieten voor de investeringen verleent de raad telkens door middel van het vaststellen van de jaarbegroting (routine-investeringen) dan wel bij afzonderlijk besluit. Voor een aantal investeringen, niet zijnde de routine-investeringen, wordt via de begroting mandaat aan het college verleend. Voor deze investeringen is een collegebesluit en het ter kennisname aan de commissie zenden van dit besluit voldoende. De investeringen, waarvoor mandaat verleend is, zijn in de bijlage 5.5 A opgenomen. De investeringen waarvoor geen mandaat verleend is, zijn in de bijlage 5.5 B gepresenteerd. De routine-investeringen zijn in de bijlage 5.5 C verwerkt.

De investeringen 2008 worden per programma ingedeeld. In de onderstaande tabel zijn de totalen opgenomen. De totalen in de onderstaande tabel wijken op sommige punten af van de totalen in het vastgestelde investeringsplan 2007-2012. Bij een technische exercitie bleken in het investeringsplan een aantal onjuistheden te zitten, deze zijn gecorrigeerd.

	Programma	Bedragen € 1.000		
		Investeringen 2007	Investeringen 2008	Kapitaallasten 2008
1	Burger en bestuur	546	242	110
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	1.418	50	213
4	Maatschappelijke ontwikkeling	13.052	37.367	1.279
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	5.103	3.095	60
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	6.372	7.625	450
7	Werk en inkomen	0		0
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	13.236	46.220	1.122
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	23.304	34.132	1.412
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	5.815	2.233	908
	Eindtotaal	68.846	130.964	5.553

Loon en apparaatskosten afschrijven op projecten

Voor wat betreft de toerekening van lonen en overige apparaatskosten aan investeringen en projecten is in de begroting 2008 rekening gehouden met activering van € 10,8 miljoen, zijnde 7% van de totale apparaatskosten van € 154 miljoen, Hiervan wordt een bedrag van € 7,8 miljoen toegerekend aan de projecten van de grondexploitatie

1.11 Doelmatigheidsonderzoeken

Krachtens de verordening ex. Artikel 213 a moet ons college jaarlijks twee onderzoeken doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Anders dan het onderzoek door de rekenkamer gaat het hierbij om een zelfonderzoek.

In dat kader zal ons college in 2008 onderzoeken doen naar:

- De omvang van de overhead in de Haarlemse organisatie
- De control (sturing en beheersing) van deelnemingen en (grote) gesubsidieerde organisaties

1.12 Ontwikkelingen begroting 2007

Vorig jaar is bij de besluitvorming over het verminderen van het aantal bestuursrapportages afgesproken dat in de begroting 2008 ook in hoofdlijnen wordt gerapporteerd over de financiële ontwikkelingen in de lopende begroting 2007. In onderstaande tabel is deze actualisering van het begrotingsbeeld 2007 opgenomen.

De in de tabel opgenomen mutaties zullen worden opgenomen in de 2e bestuursrapportage 2007 en daarmee in de derde suppletore begroting 2007.

De structurele mutaties (zie mutaties met een "S") zijn ook verwerkt in de begroting 2008 en volgende jaren.

	Omschrijving	Begroting 2007 (bedragen x € 1.000)		I		Toelichting
					S	
	Begrotingssaldo in bestuursrapportage en kadernota 2007	-2.649	v			
1	Dividend ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten	100	n	S		De BNG verwacht een afname van de winst.
2	NOVA claim					
	Afboeking van de vordering	6.444	n	I		Op 27 juni 2007 heeft de rechtbank 's-Gravenhage vonnis gewezen in de zaak van gemeente Haarlem tegen De Staat der Nederlanden en tegen het Nova College vanwege de stichtingskosten van de Kennemersporthal en zwembad De Planeet. De vorderingen tegen de Staat zijn afgewezen. De vorderingen tegen het Nova College zijn toegewezen. De Gemeente is in beide zaken veroordeeld tot betaling van de proceskosten. Op grond van het vonnis wordt in overleg getreden met het Nova College om, met de uitspraak als basis, na te gaan om er voor de toekomst een reële huurprijs kan worden afgesproken, die recht doet aan de waarde van de voorzieningen en het gebruik daarvan door het Nova College. Dit kan daarnaast leiden tot een herwaardering van de huidige boekwaarde van de onderhavige voorzieningen. Verder zal worden onderzocht in hoeverre het instellen van hoger beroep wenselijk is.
	Te ontvangen éénmalige vergoeding van NOVA college	-700	v	I		
	Aframen van geraamde jaarlijkse vergoeding van het rijk.	548	n	S		
	Lagere kapitaallasten Nova college	-191	v	S		
3	Nog niet verwerkt rentevoordeel	-2.700	v	I		In de begroting 2007 werd een rentevoordeel van € 3 miljoen toegevoegd aan de risicoparagraaf. Dit vanwege de mogelijke financiële gevolgen van de risico's waarmee Haarlem wordt geconfronteerd. In de loop van 2007 is daarvan voor het verwijderen van asbest in het Frans Hals een bedrag van € 0,3 miljoen aangewend. Het restant van € 2,7 miljoen laten we nu, mede gelet op de bovenstaande ontwikkelingen van de NOVA-claim, vrijvallen. In de kadernota 2007 was al rekening gehouden met de structurele vrijval.
4	Radius					
	Eenmalige kosten i.v.m. faillissement	670	n	I		De eenmalige kosten zijn: huurachterstand € 300.000; BNG aflossing lening € 200.000; personeelsfrictie € 170.000
	Boekwaarde van de Fjord	-350	v	I		De afwikkeling van de Fjord wordt, rekening houdend met achterstallig onderhoud, voorzichtigheidshalve geraamd op € 350.000
5	Algemene uitkering uit het gemeentefonds					
	Verwachte netto mutatie in algemene uitkering	145	n	S		Over de gevolgen van de junicirculaire 2007 bent u geïnformeerd in de commissie Bestuur van 23 augustus 2007 (CS 2007/140625).
	Loonontwikkeling	293	n	S		
	Geoormerkt voor WMO 2007	857	n	S		
6	Zwerfvuil					
	Inhaalslag zwerfvuil	200	n	I		Bij de behandeling van de kadernota 2007 heeft de raad besloten het incidenteel voordeel van afvalverwerking Zuid Kennemerland in te zetten voor de bestrijding van zwerfvuil.
	Inzet overschot afvalwerking zuid kennemerland voor Zwerfvuil	-200	v	I		
7	Hondenbeleid					
	Kosten hondenbeleid	80	n	S		De kosten in 2007 van de intensivering van de bestrijding van overlast door honden worden gedekt uit het restant budget voor nieuw beleid 2007.
	Aanwendig budget nieuw beleid 2007	-80	v	S		

	Omschrijving	Begroting 2007 (bedragen x € 1.000)			Toelichting
8	Verzelfstandigingen				
	Kosten verzelfstanding bibliotheek	266	n	I	De kosten die nodig zijn voor het voorbereiden en realiseren
	Kosten verzelfstanding Frans Hals	200	n	I	
	Kosten verzelfstanding SBH	p.m.		I	
	Bijdrage uit bestemmingsreserve verzelfstandigingen	-466	v	I	
	Verzelfstanding speeltuinen: verhoging huur	-34	v	S	
	Verzelfstanding speeltuinen: verhoging subsidie	34	n	S	
	Verzelfstanding speeltuinen: vrijval budget	-40	v	S	
9	Verkorten wachtlijsten				
	Extra middelen voor verkorten wachtlijsten WSW	987	n	I	Voor het verkorten van de wachtlijsten wordt een bedrag van € 987.000 ingezet. Deze kosten worden gedekt uit een incidentele bijdrage uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds en het werkdeel van de WWB.
	Algemene uitkering; middelen voor wachtlijsten WSW	-267	v	I	
	Aanwenden werkdeel voor bijstandsgerechtigden met WSW indicatie	-720	v	I	
10	Hogere bouwleges	-650	v	I	De instroom van bouwaanvragen is zodanig dat reeds in 2007 de kostendekkendheid op het gewenste niveau zal uitkomen (conform meerjarenraming).
11	Verrekeningen met het rijk				
	Restitutie diverse doeluitkeringen	400	n	I	Naar verwachting zal het rijk een aantal in voorgaande jaren verstrekte doeluitkeringen terugvorderen (circa € 1 miljoen). De gemeente heeft hiervoor reeds voorziening getroffen van circa € 0,6 miljoen.
	Lagere vergoeding rijk WWB	687	n	I	De gemeente Haarlem gaat van het Rijk in 2007 totaal € 41.961.379 ontvangen. Geraamd is € 42.647.497, een nadelig verschil derhalve van € 686.118. Omdat op dit moment nog geen zicht bestaat op de uitkomst van de bijstanduitkeringen in 2007, wordt dit verschil uit de reserve WWB gedekt.
	Onttrekking uit de reserve WWB	-687	v	I	
	Geactualiseerde begrotingsuitkomst 2007	2.177	n		

Het nu geraamde tekort voor 2007 wordt veroorzaakt door het afboeken van de vordering in het kader van de Nova - claim. Het daarmee ontstane rekeningstekort 2007 zal uit de algemene reserve worden gedekt. Wel is door het afboeken van deze vordering ons risicoprofiel verbeterd.

In het laatste kwartaal van 2007 worden alle reserves en voorzieningen tegen het licht gehouden en beoordeeld op nut, noodzaak en wenselijkheid. Het huidige beeld van de algemene reserve kan hierdoor nog (positief) worden beïnvloed.

Deel 2

Programma's

Deel 2 Programma's

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 8

1. Het programmaplan bevat de te realiseren programma's, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien.
2. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten.
3. Het programmaplan bevat per programma:
 - a. de doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten;
 - b. de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
 - c. de raming van baten en lasten.
4. De provincie onderscheidenlijk gemeente kan de baten en lasten per programma verdeelen in de onderdelen baten en lasten voor prioriteiten en voor overig.
5. Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat ten minste:
 - a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
 - b. algemene uitkeringen;
 - c. dividend;
 - d. saldo van de financieringsfunctie;
 - e. saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds;
 - f. overige algemene dekkingsmiddelen.
6. Het bedrag voor onvoorzien wordt geraamd voor de begroting in zijn geheel of per programma.

Dit deel van de programmabegroting is als volgt opgebouwd:

In paragraaf 2.1 is een samenvattende tabel opgenomen van de baten, lasten en mutaties reserves per programma. De mutaties in de reserves worden in paragraaf 2.2 gespecificeerd; per mutatie wordt aangegeven aan welke reserves in 2008 middelen worden toegevoegd, en aan welke reserves in 2008 middelen worden onttrokken. Vervolgens staat in paragraaf 2.3 het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven.

Paragraaf 2.4 geeft een algemene toelichting op het daarop volgende programmaplan. Het gaat in op hoe de programma's inhoudelijk zijn opgebouwd en welke informatie er in is opgenomen.

Voor deze begroting is er veel aandacht besteed aan het verbeteren van de informatiewaarde van de programma's. Het programmaplan bestaat uit 10 programma's, die onder zijn te verdelen in 33 beleidsvelden. Voor elke beleidsveld staat één of enkele beleidsdoelen geformuleerd, in totaal bijna 70.

Ten opzichte van de begroting 2007 is zowel het aantal programma's, beleidsvelden (was: domeinen) en beleidsdoelen in aantal teruggebracht hetgeen het overzicht op de gemeentelijke beleidsvoornemens bevordert.

Bij elk programma/beleidsveld worden consequent de volgende vragen beantwoord:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het gaan kosten?
- Hoe gaan we dat allemaal meten?

Met name de laatste vraag - de meetbaarheid - is een lastige. In de programma's zijn per beleidsveld waar mogelijk effectindicatoren en prestatieindicatoren opgenomen. Echter, nog niet in alle gevallen is voor deze indicatoren een nulmeting beschikbaar, of ontbreken streefwaarden voor (een van de) komende jaren. Ook zal in de praktijk blijken dat niet altijd de meest optimale indicatoren zijn opgenomen, en dat er betere beschikbaar zijn. Dit onderdeel van de begroting is nog volop in ontwikkeling.

Met de Rekenkamercommissie stellen wij vast dat het een illusie is dat Haarlem in één jaar kan beschikken over een perfecte programmabegroting. Daarom gaan wij de komende jaren dan verder aan de slag met de programma's, waarbij de indicatoren een belangrijk aandachtspunt zijn.

2.1 Samenvatting baten, lasten en mutaties reserves per programma

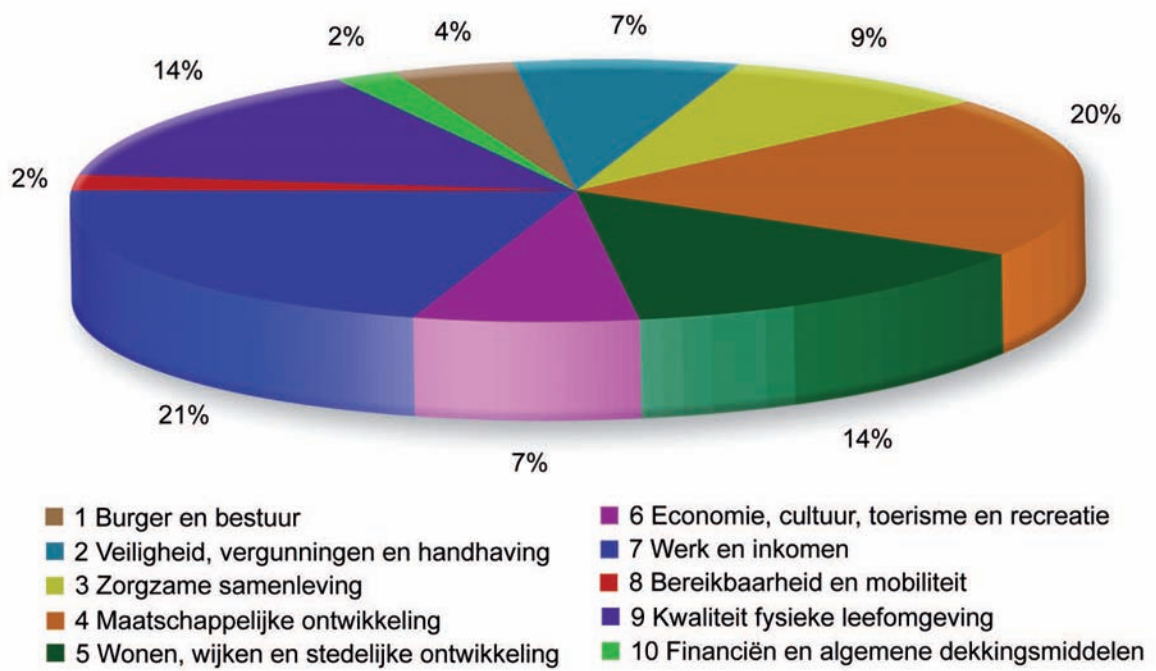
Relevante artikel(en) BBV

Artikel 17

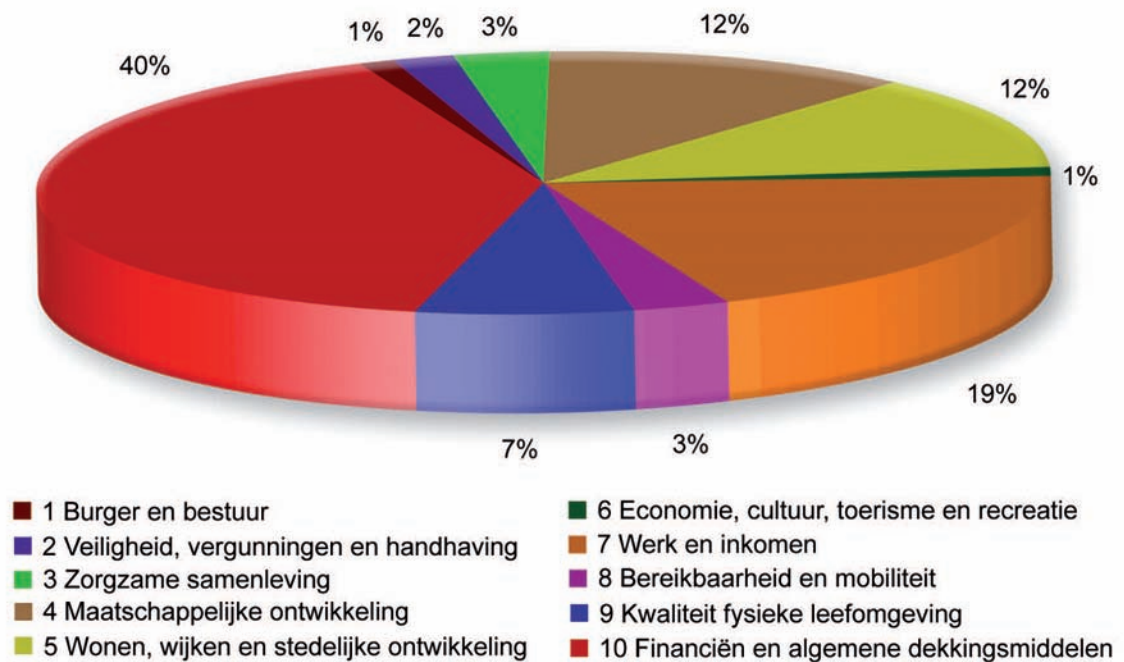
Het overzicht van baten en lasten bevat:

- a. per programma, of per programmaonderdeel, de raming van de baten en lasten en het saldo;
- b. het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en het geraamde bedrag voor onvoorzien;
- c. het geraamde resultaat voor bestemming, volgend uit de onderdelen a en b;
- d. de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma;
- e. het geraamde resultaat na bestemming, volgend uit de onderdelen c en d.

Lasten per programma

Baten per programma

Prg.nr.	Programma	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	13.146	17.986	18.834
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	33.414	30.583	31.415
3	Zorgzame samenleving	26.486	38.346	42.124
4	Maatschappelijke ontwikkeling	117.374	86.569	93.425
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	57.097	58.069	63.636
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	31.759	31.273	31.968
7	Werk en inkomen	82.902	78.029	103.731
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	21.004	11.981	10.450
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	59.232	59.010	65.025
10	Financien en algemene dekkingsmiddelen	74.642	12.709	9.274
	Totaal lasten	517.056	424.555	469.882
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	3.319	2.435	3.046
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	18.197	7.842	9.007
3	Zorgzame samenleving	14.453	10.895	12.506
4	Maatschappelijke ontwikkeling	78.095	53.266	57.391
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	55.957	56.927	58.580
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	13.740	7.462	6.008
7	Werk en inkomen	74.459	64.233	89.661
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	16.645	17.870	12.800
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	5.256	33.001	33.703
10	Financien en algemene dekkingsmiddelen	245.840	177.969	191.341
	Totaal baten	625.961	431.900	474.043
	Saldo (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	9.827	15.551	15.788
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	15.217	22.741	22.408
3	Zorgzame samenleving	12.033	27.451	29.618
4	Maatschappelijke ontwikkeling	39.279	33.303	36.034
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	1.140	1.142	5.056
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	18.019	23.811	25.960
7	Werk en inkomen	8.443	13.796	14.070
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	4.359	-5.889	-2.350
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	53.976	26.009	31.322
10	Financien en algemene dekkingsmiddelen	-171.198	-165.260	-182.067
	Saldo exclusief mutaties reserves	-8.905	-7.345	-4.161
	Toevoeging aan reserves	25.649	23.247	3.368
	Ottrekking aan reserves	18.088	18.236	1.525
	Saldo inclusief mutaties reserves	-1.344	-2.334	-2.318

Bovenstaande tabel geeft informatie op programmaniveau.

In de Financiële beheersverordening gemeente Haarlem ex. artikel 212 van de Gemeentewet heeft de raad bepaald dat zij met het vaststellen van de begroting per beleidsveld de totale baten en totale lasten per beleidsveld vaststelt. Per programma en in de bijlage 1 Samenvattend overzicht lasten en baten zijn de desbetreffende bedragen op beleidsveldniveau vermeld.

2.2 Specificatie mutaties reserves

In de begroting 2008 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen aan reserves opgenomen. Voor een volledig overzicht van de reserves en voorzieningen van de gemeente Haarlem verwijzen wij u naar de desbetreffende bijlage bij deze begroting.

Beleidsveld.	Naam reserve	Toevoegingen 2008	Onttrekkingen 2008	Saldo 2008
3.3	Invoering Wet Maatschappelijke Ondersteuning		50	-50
4.1	Egalisatieres. Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	1.311		1.311
5.4	Grondexploitatie		1.000	-1.000
5.4	Omslagwerken Waarderpolder	728		728
6.2	Kunstwerken	11		11
6.2	Beeldende kunst		25	-25
6.2	Toegepaste monumentale kunst	7		7
10.1	Algemene reserve	1.250	300	950
10.1	Projectenfonds Haarlem	61		61
10.1	Reorganisatie		150	-150
	Totaal mutaties reserves	3.368	1.526	1.843

2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Onderstaande tabel geeft inzicht in de algemene dekkingsmiddelen waarover de gemeente Haarlem beschikt (totaal voor 2008 € 187,4 miljoen), alsmede in het bedrag dat jaarlijks beschikbaar is voor onvoorziene uitgaven (€ 162.000).

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	Rekening	Begroting	
	2006	2007	2008
Algemene uitkering gemeentefonds	132.353	144.060	152.108
Onroerende Zaak Belasting (OZB)	22.019	22.515	23.739
Overige belastingen (hondenbelasting/precarie leidingen)	5.487	3.950	4.034
Rente eigen financieringsmiddelen	5.485	2.426	6.800
Opbrengst beleggingen*	0	825	711
Totaal algemene dekkingsmiddelen	165.344	173.776	187.392
Onvoorziene uitgaven	0	162	162

* zie toelichting jaarrekening 2006, bladzijde 153, BBV-richtlijnen.

2.4 Programma's: Leeswijzer

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmameteksten in de nieuwe opzet van de begroting allemaal dezelfde structuur. Deze structuur is als volgt:

Per programma wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling (Missie)

Hier beschrijven we welk maatschappelijke effect we met dit programma nastreven.

Context en achtergronden

Onder dit kopje staat beschreven welke recente en toekomstige ontwikkelingen binnen dit programma aan de orde zijn en tegen welke achtergrond dit te plaatsen is.

Kaderstellende beleidsnota's

Hier noemen we de belangrijkste nota's die het kader bepalen voor het beleid en de uitvoering daarvan. De nota's zijn bijna allemaal opgenomen in het bestuurlijk informatie systeem (BIS). In de digitale versie van de begroting die op www.haarlem.nl is te raadplegen verschijnt door het aanklikken van het nummer achter de titel, de nota op het scherm.

Relatie met andere programma's

Elk begrotingsprogramma heeft wel een relatie met een of meerdere andere programma's. Om de samenhang in beleid beter zichtbaar te maken vermelden we per programma de belangrijkste relaties.

Binnen het programma gaan we per beleidsveld in op de volgende twee W-vragen.

1. Wat willen we bereiken?

Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven wat we binnen een beleidsveld willen bereiken, en is dus een nadere invulling van de programmadoelstelling.

2. Wat gaan we ervoor doen?

We vermelden hier concreet wat de gemeente gaat doen. Dan kunnen zaken zijn die we zelf doen of dingen die we andere organisaties laten doen (in opdracht van de gemeente).

Deze eerste twee vragen willen we ook kunnen meten. Daarom vermelden we voor zover mogelijk in twee tabellen de indicatoren die in meetbare termen aangeven welke beleidsdoelen we nastreven (via effectindicatoren) en welke prestaties daarvoor zullen worden verricht (via prestatieindicatoren).

Om de informatie per programma goed inzichtelijk te maken sluiten we elk programma af met een zogenoemde doelenboom. De onderlinge relaties tussen het maatschappelijke effect dat we nastreven met het programma (programmadoelstelling of missie) en per beleidsveld de beleidsdoelen die we willen bereiken en de prestaties die we daarvoor verrichten worden daarin helder gemaakt.

Om de derde W-vraag (Wat mag het kosten?) te beantwoorden sluiten we elk programma af met de volgende informatie:

Lasten, baten en saldo per programma

Per programma en beleidsveld staan de baten, lasten en het saldo van de onderliggende producten vermeld. Een saldo dat begint met een 'min-teken' betekent dat per saldo sprake is van een bate (inkomst), een saldo dat begint met een 'plus-teken' betekent dat per saldo sprake is van een last (uitgaaf) voor de begroting.

Op programmaniveau worden de lasten, de baten en het saldo voor drie jaren (rekening 2006, lopende begroting 2007 en begroting 2008) weergegeven. In verband met de nieuwe indeling in programma's, beleidsvelden en ook producten en de uniformering van de gemeentelijke administratie kunnen geen rekeningcijfers 2006 worden opgenomen op het niveau van beleidsvelden.

In de begrotingscijfers 2007 zijn de begrotingswijzigingen verwerkt die de raad tot en met de kadernota 2007 heeft vastgesteld.

De lasten, baten en saldi zijn exclusief wijzigingen in de reserves van het betreffende programma in elk van de drie jaren. Daarom staat ook aangegeven welke toevoegingen aan reserves aan het programma zijn geraamd en welke onttrekkingen. Hiermee maken we, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), afzonderlijk zichtbaar wat de saldi van het betreffende programma zijn nadat de wijzigingen in de reserves zijn meegenomen.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen in 2008 worden gedaan.

Overeenkomstig de begrotingsvoorschriften worden er twee soorten activa onderscheiden:

- activa met een meerjarig economisch nut
- activa met een maatschappelijk nut.

Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

De informatiewaarde van de programmateksten

Bij het structureren en opnemen van de in dit hoofdstuk opgenomen programmateksten is de vraag of de informatie relevant is voor de raad een belangrijk toetsingscriterium geweest. Voor de raad relevante informatie wil zeggen informatie die de raadsleden kan ondersteunen bij de uitvoering van hun kaderstellende en controlerende taken. Zie daartoe ook de paragraaf Informatiewaarde in deel 1 van deze programmabegroting

Dat in de programma's de hoofdlijnen centraal staan betekent dat niet alles wat de gemeente doet aan bod komt. De zogenoemde 'going concern' (lopende)-activiteiten hebben we zo veel mogelijk achterwege gelaten, tenzij deze politiek in de belangstelling staan. Er is getracht om de nadruk te leggen op die doelen en prestaties, die in de aandacht staan, dan wel bestuurlijk van belang zijn. Dat is zo veel mogelijk concreet en inzichtelijk gemaakt en helder verwoord. Daarom zijn soms zaken bewust eenvoudig geformuleerd, terwijl de werkelijkheid complexer is.

Een ander aspect dat men bij het lezen van de teksten in gedachten moet houden is de mate waarin de gemeente kan bijdragen aan het bereiken van beoogde maatschappelijk effecten. Deze kan worden beïnvloed – zowel in negatieve als positieve zin – door verschillende externe factoren. Zo is de omvang van het aantal Haarlemse bijstandsgerechtigden niet alleen afhankelijk van gemeentelijke interventies, maar ook van regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen op het terrein van economie en arbeidsmarkt.

Ook is van belang om te beseffen dat veel van de prestaties die staan vermeld om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals onze partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan een meer regisserende taak en voorwaardenstellende bevoegdheid, en levert de prestaties niet zelf.

Als college vinden wij dat er een belangrijke stap voorwaarts is gezet wat betreft het verbeteren van de informatiewaarde van onze programmabegroting. Wij zijn echter nog niet in alle gevallen tevreden over de noodzakelijke keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van het informeren op hoofdlijnen versus het verdwijnen van details en over een helder inzicht in de grenzen van de beïnvloeding door de gemeente en daarmee ook in de verantwoordelijkheid en aanspreekbaarheid van de gemeente. Ook de uitwerking in meetbare indicatoren kan op punten worden verbeterd. Deze begroting laat zien dat een eerste stap is gezet, maar dat nog niet overal nulmetingen beschikbaar zijn of concrete streefcijfers zijn vermeld. Hier moet nog een professionaliseringslag worden gemaakt.

De hierboven genoemde aspecten zullen wij meenemen in de verdere ontwikkeling van de begroting als sturingsinstrument. Het project informatiewaarde programmabegroting is met de voorliggende begroting immers nog niet afgerond. Zoals eerder gemeld in deze begroting gaan wij daar de komende jaren mee verder.

Programma 1

Het Stadhuis aan de Grote Markt.

Burger en Bestuur

<i>Commissie</i>	Bestuur
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Bestuurszaken en organisatie
<i>Afdeling(en)</i>	Concernstaf, Dienstverlening

Programmadoelstelling (Missie)

De samenleving van vandaag verlangt een bestuursstijl, waarbij de gemeente overleg voert met andere partijen en streeft naar draagvlak voor haar beleid, maar ook haar bestuurlijke verantwoordelijkheid neemt. Het bestuur wil krachtig en zichtbaar aanwezig zijn in stad en regio, heldere kaders stellen en ruimte bieden aan burgers en instellingen. Communicatie met alle betrokkenen en dienstverlening aan de klant zijn daarbij vaak het visitekaartje van het bestuur richting burgers en instellingen. Goed bestuur, goede communicatie en goede dienstverlening moeten zorgen voor vertrouwen van burgers en instellingen in het bestuur van de stad.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
% Haarlemmers dat vertrouwen heeft in gemeentebestuur	71% (2005)			≥71%			Omnibusonderzoek

* Dit is een combinatie van de antwoordcategorieën 'enig' en 'veel' en 'onbeperkt'.

Context en achtergronden

Na de verkiezingen hebben PvdA, SP en VVD een nieuwe coalitie gevormd, die er voor kiest om met vier wethouders uitvoering te geven aan het coalitieakkoord 2006-2010. Er is een nieuwe burgemeester geïnstalleerd, een groot deel van de gemeenteraadsleden is nieuw en er is een nieuwe vergaderstructuur voor raad en commissies geïntroduceerd.

Naast het lokale beleid is er het mondiaal beleid gericht op bewustwording van inwoners van Haarlem over mondiale vraagstukken en over de positie van steden en haar inwoners in Europa en andere werelddelen. Dit gebeurt door actieve organisaties in Haarlem op dit gebied te ondersteunen en te begeleiden en door samenwerkingsprojecten of -verbanden aan te gaan met gemeenten in andere landen. Hierbij gaat het om de bestaande jumelages (stedenbanden) met de steden Angers en Osnabrück en de op ondersteuning en ontwikkeling gerichte activiteiten in Mutare (Zimbabwe) en Emirdag (Turkije).

De gemeente ontwikkelt zich naar een klant- en vraaggerichte organisatie. De nieuwe hoofdafdeling Dienstverlening functioneert als fysiek, telefonisch en elektronisch loket van de gemeente en levert een bijdrage aan de verbetering van de dienstverlening van de gemeente als geheel. Waar mogelijk wordt de klant "klaar terwijl u wacht" bediend. Voor ingewikkeldere vragen en producten werkt Dienstverlening nauw samen met of vindt overdracht plaats naar andere hoofdafdelingen, bijvoorbeeld Veiligheid, vergunningen en handhaving, Sociale zaken en werkgelegenheid en Stadszaken en Wijkzaken.

Kaderstellende beleidsnota's

Coalitieakkoord Haarlem 2006-2010: Sociaal en solide ([2006 / 207489](#))

Relaties met andere programma's

Naar zijn aard (relatie burger, bestuur en dienstverlening) kent dit programma relaties met alle andere programma's uit de begroting.

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Zichtbaar lokaal bestuur. Voor haar burgers en de instellingen in de stad wil het stadsbestuur wil zichtbaar en actief zijn. De bestuursstijl kenmerkt zich door overleg met andere partijen in de stad, streven naar draagvlak voor beleid maar ook het nemen van verantwoordelijkheid.
2. Regionale en internationale samenwerking. Overleg en samenwerking met andere partijen in de regio en naar buiten is noodzakelijk en van belang voor Haarlem.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. % Haarlemmers dat vindt dat B&W zich weinig in de stad laat zien	(2004) 36%			<30%			Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen?

1. Zichtbaar lokaal bestuur.
 - a) Start wijkgericht werken met grotere zichtbaarheid van het gemeentebestuur.
 - b) Elk collegelid heeft een meer specifieke bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een stadsdeel en onderhoudt daar directe contacten mee.
 - c) Informatie-uitwisseling tussen raad en burgers, bijvoorbeeld door informatieavonden en snel publicatie van raadsbesluiten op de internet-site www.haarlem.nl. Rond de vaststelling van deze begroting ontvangt de raad een plan van aanpak over hoe wij de informatievoorziening richting Haarlemmers verder gaan verbeteren (kadernota 2007, toezegging naar aanleiding van motie 73).
2. Regionale en internationale samenwerking.
 - a) Continuering samenwerking binnen Kennemerland en Regionaal Samenwerkingsverband Amsterdam.
 - b) Intensivering samenwerking in de Noordvleugel van de Randstad en de Deltametropool.
 - c) Jumelages en internationale uitwisselingen. Bij de kadernota 2007 heeft het college toegezegd in het najaar een notitie over de jumelages met de raad te bespreken (motie 14).

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Deelname Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak. Hiermee willen we bereiken dat meer inwoners en organisaties betrokken zijn bij (activiteiten in) hun buurt en bij de stad.
2. Haarlemmers goed geïnformeerd over en betrokken bij beleid en actuele gebeurtenissen. De communicatie met burgers en instellingen zullen wij zoveel mogelijk doen op wijkniveau. Daarmee willen we aansluiten op hún beleving van de onderwerpen en kunnen we zaken concreet en herkenbaar benoemen.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. % Burgers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt	21% (2005)		≥21%				Leefbaarheidsmonitor
2. % Burgers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	26% (2006)		≥30%				Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen?

1. Deelname Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak.
 - a) Formaliseren nieuwe opzet financiering bewonersondersteuning.
 - b) Start wijkgericht werken met grotere participatie burgers.
 - c) Afsluiten wijkcontracten.
2. Haarlemmers goed geïnformeerd over en betrokken bij beleid en actuele gebeurtenissen.
 - a) De gemeentelijke informatievoorziening, zoals website en stadskrant in samenhang bezien en herontwikkelen.

De samenhang van de communicatie-activiteiten zullen we versterken, zodat gemeentelijke informatie helder, tijdig en volledig is. Haarlemmers moeten weten wat de speerpunten zijn en hoe het bestuur deze wil realiseren.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1c Aantal wijkcontracten	5 (2007)	10	15	20			Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 1.3 Beleidsveld Dienstverlening

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Adequate dienstverlening. Wij willen een duidelijke, vlotte en zorgvuldige dienstverlening voor alle burgers en instellingen die bij ons komen voor een gemeentelijk product, zoals paspoort, vergunning of geboorte-aangifte. Daarbij willen we het digitale loket, waarbij mensen via internet hun aanvragen kunnen indienen, verder uitbreiden. De tevredenheid van de klant over de dienstverlening willen we in 2010 laten uitkomen op een 7,0 of hoger.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Rapportcijfer klanttevredenheid over dienstverlening (alle kanalen)	7,0 (2007)			7,0			Benchmarking publiekszaken*
2. Kwaliteit publieke dienstverlening; plaats in rangorde van gemeenten	36 uit 80 (2006)			verbeterde positie			Benchmarking publiekszaken*

* Haarlem doet vanaf het begin (2004) mee aan Benchmarking Publiekszaken, een kwaliteitsvergelijking rond publieke dienstverlening onder auspiciën van SGBO (het onderzoeksbureau van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en TNS-Nipo Commerce. Haarlem maakt deel uit van een kring van vergelijkbare gemeenten. Een klanttevredenheidsonderzoek vormt een jaarlijks onderdeel van de benchmark. In het burgerjaarverslag worden deze benchmarkgegevens gerapporteerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- a) Implementatie van digitale dienstverlening waarbij het voor klanten mogelijk wordt om meer transacties met de gemeente digitaal uit te voeren, inclusief de marketing naar klanten.
- b) Professionalisering van telefonische dienstverlening door de implementatie van nieuwe systemen, het trainen/coachen van medewerkers en sturen op kwaliteitsnormen, zoals wachttijden voor de klant.
- c) De dienstverleners van de hoofdafdeling Dienstverlening worden flexibeler ingezet over verschillende vakgebieden en klantcontactkanalen. Hiermee kunnen klantpieken beter en efficiënter opgevangen worden.
- d) Ontwikkeling van een kwaliteitshandvest met afspraken over de verleende diensten tussen de gemeente en klanten.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. % producten publieke dienstverlening dat via internet kan worden afgehandeld	66% (2006)						Monitor advies.overheid.nl
1a. % klantcontacten digitaal loket van totaal aantal klantcontacten (balie, telefoon en digitaal)	14% (2006)			>14%			Gemeentelijke registratie
1c. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten (norm 15 minuten)	12,27 (juli 2007)			≤ 15			Gemeentelijke registratie

Financiën programma

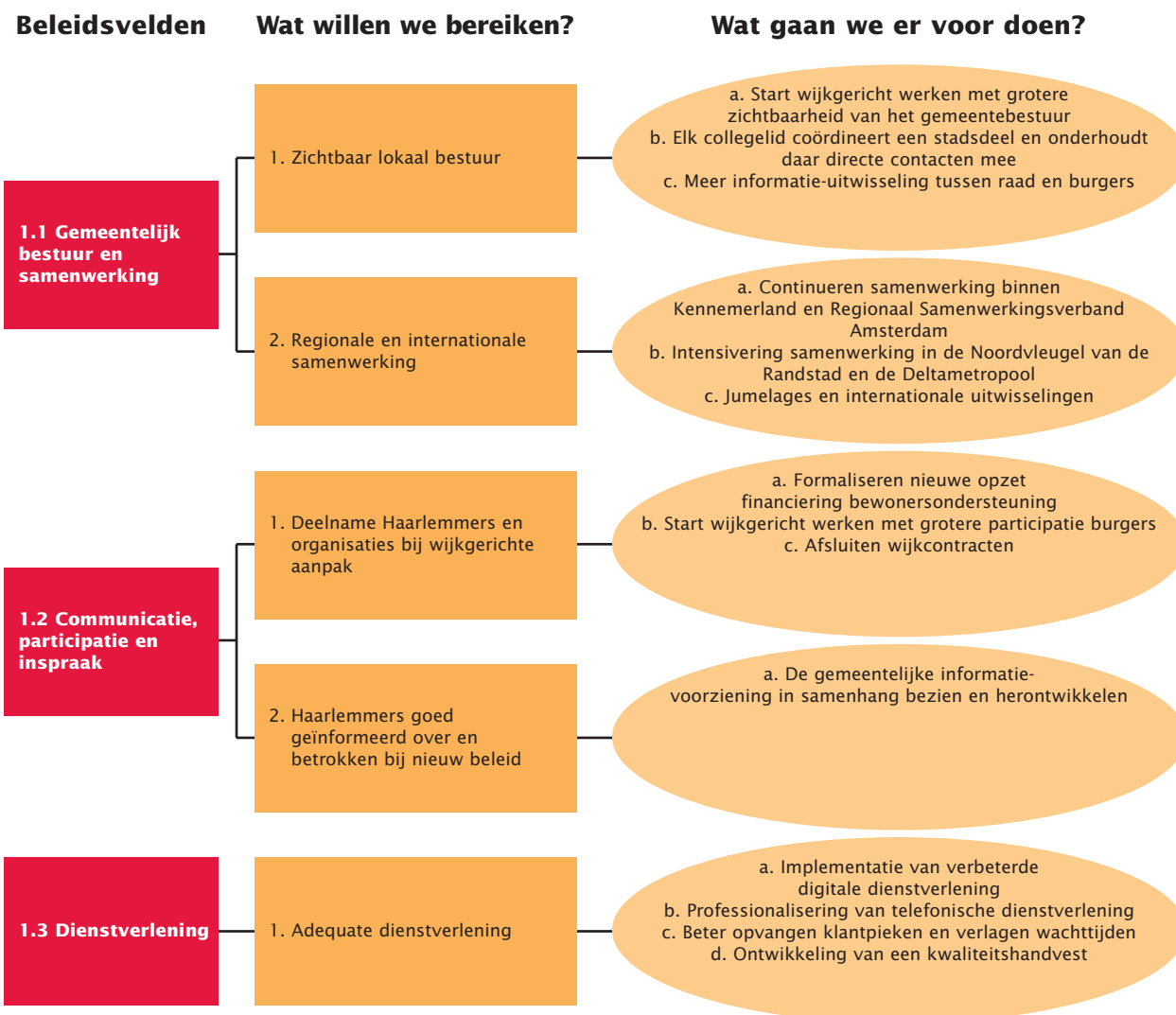
Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012. In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 1 Burger en bestuur	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking		7.375	7.872
1.2	Communicatie, participatie en inspraak		1.899	1.920
1.3	Dienstverlening		8.712	9.042
	Totaal lasten	13.146	17.986	18.834
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking		101	37
1.2	Communicatie, participatie en inspraak		0	0
1.3	Dienstverlening		2.334	3.009
	Totaal baten	3.319	2.435	3.046
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	9.827	15.551	15.788
	Toevoeging aan reserves	48	20	0
	Onttrekking aan reserves	167	0	0
	Saldo inclusief mutaties reserves	9.708	15.571	15.788

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
10.99	Kleine investeringen	19
13.01	Software Dienstverlening	48
13.02	Software WinGkas	67
11.02	Software Bavak client systeem	68
11.02	Software Smartsite	40
	Totaal programma 1	242

Programma 1 Burger en Bestuur

Programmadoelstelling: Effectief bestuur, goede relatie burger en bestuur en tevreden klanten

Programma 2

De Grote of St. Bavokerk vanuit de Jansstraat.

Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

<i>Commissie</i>	Bestuur
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Openbare Orde en Veiligheid
<i>Afdeling(en)</i>	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een van de meest veilige steden van Nederland en dat moet zo blijven. De preventieve en repressieve maatregelen die in samenwerking met diverse partners worden uitgevoerd, worden voortgezet. Geweld op straat, asociaal gedrag, overlast, verloedering en gebrek aan respect voor regels worden met kracht bestreden.

Een veilige en leefbare stad heeft ook nieuwe initiatieven nodig met toetsing aan gemeentelijke eisen vanuit de bouw, brandveiligheid en milieuregels. Vergunningen op de terreinen bouwen, wonen, gebruik, milieu, brandveiligheid, monumenten, reclame, terrassen, markten en evenementen worden op een plek in de organisatie integraal verleend, passend binnen de beleidskaders, technische- en veiligheidseisen en na zorgvuldige belangenafweging. Snelle en zorgvuldige vergunningverlening kan bijdragen aan het uitvoeren van de woningbouwtaakstelling die de gemeente de komende jaren heeft en het realiseren van wensen van bedrijven en burgers ten aanzien van de ontwikkeling van Haarlem. Toetsen vooraf en toezicht (indien nodig handhaving) op de uitvoering bij (bouw) initiatieven op onderdelen als constructie, brandveiligheid, architectuurhistorie en welstand zijn noodzakelijk om een veilige en mooie leefomgeving te creëren voor bewoners en gebruikers van de stad.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	2008	2009*	2010	2011	2012	Bron
Aantal incidenten**	48.734 (2005)						Politie Kennemerland
% Haarlemmers dat zich wel eens onveilig voelt	33% (2005)		≤33%				Leefbaarheids-monitor

* De reeks van jaren met betrekking tot 'een veilige en leefbare stad' loopt tot en met 2009. De bij dit thema behorende beleids- en financieringscyclus strekt tot en met 2009. Alle tabellen met deze jaarreeksen zullen daarom tot en met 2009 worden ingevuld.

** Onder het kopje incidenten vallen alle aangiften, maar ook ondermeer: telefonische meldingen van een voorval, een actie zonder dat er een aangifte is gedaan en dergelijke.

Context en achtergronden

In de periode tot 2010 is het van belang om de aandacht te richten op de onderwerpen die, gezien de huidige ontwikkelingen en de veiligheidssituatie, prioriteit verdienen. Voorbeelden hiervan zijn ontwikkelingen in de rampenbestrijding en crisisbeheersing, regionalisering van veiligheidsbeleid maar ook de aanpak overlast in de binnenstad, de integriteit van de prostitutiebranche, overlast van drugs- en drankgebruik en de jeugdcriminaliteit.

Met ingang van 1 januari 2008 wordt de veiligheidsregio Kennemerland in oprichting uitgebreid met de gemeente Haarlemmermeer, waaronder Schiphol, de zogenaamde territoriale congruentie. De inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV) concludeerde eind 2006 dat de huidige veiligheidsregio niet gereed was voor deze uitbreiding, onder andere omdat de gemeentelijke processen niet voldoende waren georganiseerd en geborgd. Regionaal als ook gemeentelijk worden forse inspanningen verricht om tot kwaliteitsverbetering te komen. Voorbeelden hiervan zijn het instellen van een regionaal piket voor de belangrijkste functies in de crisis- en rampenbestrijding en het actualiseren van het crisisplan en in Haarlem het actualiseren van deel-

plannen, het uitbreiden van de formatie adviseur openbare veiligheid en verhoging van het budget ten behoeve van opleiding en oefening.

Het kabinet heeft een basisniveau geformuleerd waaraan de veiligheidsregio's dienen te voldoen.

De verdere regionalisering van de brandweezorg is er daar één van. In de brandweerregio Kennemerland zijn in de voorbije periode reeds een aantal initiatieven op dit punt ontplooid. De noodzaak tot verdere regionalisering van de brandweer volgt onder andere uit de noodzaak van betere kwaliteit van brandweezorg en bedrijfsvoering, steeds specialistischer wordende taken, de behoefte aan efficiënter werken, de toegenomen dreiging door terrorisme, de rol van de regionale brandweer in de voorbereiding van de coördinatie bij de bestrijding van rampen en zware ongevallen en de ontwikkeling van multidisciplinair informatiemanagement voor de operationele diensten.

Om de hiervoor genoemde redenen geldt ook voor Haarlem dat regionalisering van de lokale brandweezorg en rampenbestrijding noodzakelijk is. Het dagelijks bestuur van de Hulpverleningsdienst Kennemerland (HDK) heeft dit inmiddels onderkend en besloten te streven naar de vorming van één regionaal korps, waarin de mono- en multidisciplinaire brandweertaken zijn ondergebracht, per 1 januari 2008.

Het lokaal veiligheidsbeleid beoogt door een brede en samenhangende aanpak factoren, die inbreuk maken op de ordening en rust (als gevolg van gedrag van mensen), in het publieke domein te beïnvloeden. Het beleid richt zich zowel op feitelijke aantastingen als op onveiligheidsgevoelens. Lokaal veiligheidsbeleid en handhavingsbeleid moeten in samenwerking tussen diverse organisaties worden ontwikkeld en uitgevoerd, waarbij de gemeente een regierol vervult. Wijkgericht werken is één van de hoofdpunten van het veiligheidsbeleid voor de komende jaren.

Ter bevordering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving spelen de basis- en leefomgevingkwaliteit en duurzaamheid een wezenlijke rol. Jaarlijks wordt in het milieuwerkprogramma beschreven welke activiteiten de gemeente op milieugebied ontwikkelt. Hierover wordt jaarlijks verantwoording afgelegd in de milieumonitor.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord 2007-2010 ([2006 / 207489](#))
- Het wijkgericht werken aangescherpt; voorstellen voor een nieuwe wijkaanpak in Haarlem' ([2006 / 244992](#))
- Nota integraal jeugdbeleid 'Kiezen voor jeugd' ([2006 / 245228](#))
- Handhavingprogramma 2007 ([2006 / 245636](#))
- Uitvoeringsprogramma 2007 voor de Brede Doeluitkering Sociaal ([2006 / 245196](#))
- Plan van aanpak optimaliseren crisis- en rampenbestrijding Haarlem
- Actieprogramma's Jeugd en Veiligheid en Veilige Binnenstad (Beide actieprogramma's zijn nog in voorbereiding maar moeten volgens de planning nog in 2007 worden vastgesteld).
- Milieujaarprogramma en Hoofdlijnennotitie milieubeleid ([2007 / 110609](#))

Relaties met andere programma's

Er zijn relaties met nagenoeg alle programma's van de Programmabegroting:

- Programma 3 Zorgzame samenleving: beleidsveld 3.1 Openbare Gezondheidszorg (alcohol en drugsgebruik door jongeren), Beleidsveld 3.2 Maatschappelijke Opvang (hulpverlening verslaafden, daklozen, mensen met psychiatrische achtergrond, huiselijk geweld en vrouwenopvang);
- Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling: beleidsveld 4.1 Jeugd, beleidsveld 4.3 Welzijn (sociale cohesie en participatie in de buurt);
- Programma 5/9 Wijkaanpak, Wonen en Stedelijke Ontwikkeling, beleidsveld 5.1 Wijkaanpak Stedelijke Vernieuwing en 5.2 Wonen;
- Programma 6 Economie Cultuur, toerisme en recreatie: vooral beleidsveld 6.1 Economie (goed en veilig ondernemingsklimaat);

- Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving: beleidsveld 9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid en beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds (wijkgericht werken).

Beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid

Sociale veiligheid omvat de bescherming of het zich beschermd voelen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen in de openbare ruimte.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Een betere veiligheid van woon-, werk- en verblijfsomgeving
2. Minder overlast, geweld en vernielingen in daartoe aangewezen gebieden, zoals de Binnenstad, de Waarderpolder en diverse winkelcentra.
3. Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen door de jeugd.
4. Integer ondernemersklimaat in de binnenstad.

De verweving van boven- en onderwereld verdient in bepaalde segmenten van de samenleving extra aandacht. Haarlem streeft naar een integer ondernemersklimaat waar geen criminele activiteiten in welke vorm dan ook worden gepleegd.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal aangiften diefstal uit woning	561 (2006)		≤561	-	-		Politie
1. % Haarlemmers dat 's avonds thuis blijft omdat men zich onveilig voelt (OPH 10)	22% (2003)		22%				Omnibusonderzoek
2. Aantal veelplegers*	77 (2006)		54				Openbaar Ministerie
2. Aantal overlastmeldingen over verslaafden en daklozen	230 (2006)		204				HDK
2. Aantal overlastlocaties	5 (2004)		5				Gemeentelijke registratie
2. Aantal overlastmeldingen over uitgaanspubliek door bewoners van de binnenstad	100 (2006)		80				Politie Kennemerland
3. Aantal meldingen jongerenoverlast	1380 (2006)		≤1380				Politie Kennemerland
3. Aantal hinderlijke jeugdgroepen	16 (2006)		≤16				Gemeentelijke registratie
3. Aantal overlastgevende jeugdgroepen	2 (2006)		0				Gemeentelijke registratie
3. % inwoners dat overlast heeft van groepen jongeren (OPH 9)	18% (2004)		18%				Omnibusonderzoek
3. % leerlingen van VO dat zich onveilig voelt (OPH 16)	9% (2001)		9%				Cinop onderzoek
3. % personeel VO dat zich onveilig voelt (OPH 16)	4% (2001)		4%				Cinop onderzoek
3. % slachtoffers van incidenten op scholen (OPH 15)							Cinop onderzoek
Leerlingen							
- vandalisme	19%		17%				
- pesten	22%		20%				
- agressie en geweld	28%		25%				
- vermogensdelicten	14%		13%				
Personeel							
- vandalisme	15%		13%				
- agressie en geweld	37%		33%				
- vermogensdelicten	20% (2001)		18%				
3. Aantal jeugdige meer- en veelplegers**	10 (2004)		6				Openbaar Ministerie
3. Aantal minderjarige verdachten per 1.000 12-17 jarige Haarlemmers (OPH 8)	27 (2004)		24				Openbaar Ministerie

* Onder veelpleger wordt verstaan: een persoon van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden meer dan 10 politieantecedenten heeft opgebouwd, waarvan tenminste 1 in het voorafgaande kalenderjaar. Onder zeer actieve veelpleger wordt verstaan: Een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van 5 jaren meer dan 10 politieantecedenten heeft opgebouwd, waarvan tenminste 1 in het voorafgaande kalenderjaar. De totale groep veelplegers vormen gezamenlijk de zogenaamde "lijst veelplegers".

** Een jeugdige meerpleger is een jongere in de leeftijd van 12-17 jaar, die in zijn gehele criminele verleden 3,4 of 5 antecedenten heeft, waarvan tenminste 1 antecedent in het peiljaar. Een jeugdige veelpleger is een jongere in de leeftijd van 12-17 jaar, die in zijn gehele criminele verleden 6 of meer antecedenten heeft, waarvan tenminste 1 antecedent in het peiljaar.

Wat gaan we ervoor doen?

De in deze paragraaf beschreven activiteiten staan deels nader omschreven in de actieprogramma's Veilige binnenstad en Jeugd en Veiligheid. De activiteiten in deze actieprogramma's zijn een opsomming van alle denkbare activiteiten, maar waarvan nog moet worden bepaald welke activiteiten ook daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.

1. Een betere veiligheid van woon, werk en verblijfsomgeving.
 - a) Creëren van veilige plekken.
 - b) Creëren van veilige woningen (o.a. woningen voorzien van Keurmerk Veilig Wonen en beveiligen achterpaden).
2. Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen in daartoe aangewezen gebieden.
 - a) Adequate aanpak veelplegers.
 - b) Aanpak overlast.
 - c) Uitvoeren Keurmerk Veilig Ondernemen.
3. Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen door jeugd.
 - a) Aanpak jeugdgroepen.
 - b) Creëren van een veilige school.
 - c) Aanpak jeugdige veel en meerplegers.
4. Integer ondernemersklimaat in de binnenstad (horeca, coffeeshops en prostitutie).
 - a) Toepassing BIBOB (Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur).
 - b) Inzet toezicht- en bestuurlijke maatregelen.

Presetatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal aangepakte onveilige plekken per jaar (OPH 11)	0 (2003)	15	15				Gemeentelijke registratie
1b. Aantal woningen met certificaat Keurmerk Veilig Wonen (OPH 12)	4200 (2003)	10.882	12.144				Certificeringsinstituut KVW
1b. Aantal beveiligde achterpaden per jaar (OPH 14)	6155 (2003)	80	80				Gemeentelijke registratie
2a. % Volwassen veelplegers waarvoor nazorg of resocialisatietraject wordt aangeboden (OPH1)	24% (2004)		24%				Politie
2a. Aantal volwassen veelplegers dat een nazorg of resocialisatietraject afrondt (OPH2 en OPH3)	0 (2004)		20				Politie
2c. Aantal bedrijventerreinen met Keurmerk Veilig Ondernemen	0 (2004)	3	4				Gemeentelijke registratie
3c. % Jeugdige veelplegers dat nazorg of resocialisatietraject wordt aangeboden (OPH1)	0% (2004)		100%				Politie
3c. Aantal jeugdige veelplegers dat een nazorg of resocialisatietraject afrondt (OPH2 en OPH3)	0 (2004)		15				Politie
4a. Aantal gescreende prostitutiebedrijven aan de hand van de wet BIBOB		10	17				Gemeentelijke registratie
4a. % Gescreende nieuwe horeca aanvragen	Nvt	100%	100%				Gemeentelijke registratie

Overige activiteiten

Ten behoeve van het beleidsveld sociale veiligheid staan naast de vernieuwde wijkgerichte aanpak met de buurtcontracten ook twee actieprogramma's centraal: actieprogramma Jeugd en Veiligheid en de Veilige Binnenstad. Deze actieprogramma's behelzen projecten die integraal (politie, justitie, welzijnsorganisaties, gemeentelijke afdelingen) worden uitgevoerd. De meeste van bovenstaande prestaties staan centraal in de projecten van beide programma's. Niet onder te brengen in de bovenstaande beleidsvelden is aantal andere activiteiten dat wel bijdraagt aan een veilige stad, te weten de zorg voor veilige winkelcentra en bedrijventerreinen, de zorg voor een veilig uitgaansleven, de zorg voor veilige grootschalige evenementen en het creëren van een goede informatiepositie bij radicalisering en terrorismebestrijding.

Beleidsveld 2.2 Fysieke Veiligheid

Fysieke Veiligheid bevat vormen van onveiligheid die samenhangen met gevaarlijke stoffen, gebouwen en natuur. Thema's zijn brandveiligheid, brandweezorg, (natuur)rampen en externe veiligheid. Een belangrijke maatregel in dit veld betreft de voorbereiding op de rampenbestrijding.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing: Haarlem streeft naar een crisisbeheersingsorganisatie die voldoet aan (meer dan) de basisnormen, zowel met betrekking tot gemeentelijke processen als ook op het gebied van de organisatorische (rand)voorwaarden.
2. Brandweezorg.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Oordeel van de inspectie openbare orde en veiligheid				-	-		IOOV*

* Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing.
 - a) Uitvoeren plan van aanpak crisisbeheersing. Dat plan van aanpak houdt o.a. in voorbereid zijn op rampen door middel van een adequate piketregeling (hard en zacht piket), actuele rampenplannen en het voldoende opleiden en oefenen van alle betrokkenen binnen de crisisorganisatie.
 - b) Beheersing risico's gevaarlijke stoffen. Opstellen en realiseren uitvoeringsprogramma Externe veiligheid. Dat plan van aanpak houdt onder andere in het uitvoeren van diverse projecten zoals routing gevaarlijke stoffen, risico-inventarisatie vervoer over de weg, het spoor, de lucht en het water, maar ook de verhoging en verbreding van de expertise ten aanzien van BEVI (besluit externe veiligheid inrichtingen), het verbeteren van de samenwerking met Milieudienst IJmond en de Hulpverleningsdienst Kennemerland en het beheren van de provinciale risicokaart.
2. Brandweezorg.
 - a) De bijdrage aan de Hulpverleningsdienst Kennemerland ten behoeve van de brandweezorg in Haarlem.

Hoe gaan we dit meten?

Presetatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Niveau maatramp*	Meting heeft nog niet plaatsgevonden	Nivo 2	Nivo 3	-	-		IOOV
1.b. Aantal projecten: routing gevaarlijke stoffen, risico-inventarisatie vervoer over de weg, het spoor, de lucht en het water.	0 (2004)	7	7	-	-		Gemeente Haarlem

* Samenvatting van de maatscenario's van een regio. Het gaat daarbij om een indicatief beeld waarbij de grootste hulpvragen per discipline worden samengevat. De maatramp kan worden gevisualiseerd met de 'maatramp-diamant' (bron: Leidraad Maatramp 2000, NEDERLANDS INSTITUUT FYSIEKE VEILIGHEID Nibra.). De nivo's lopen van 1 tot en met 5, waarbij 5 het hoogste niveau is.

Overige activiteiten

Uitvoering van het plan van aanpak Optimaliseren rampenbestrijding en crisisbeheersingsorganisatie. Alsmede het op adequate wijze vervullen van de rol die Haarlem als centrumgemeente heeft.

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Optimale vergunningverlening. Het zorgvuldig en binnen redelijke termijnen afgeven van vergunningen.
2. Voldoende toezicht en sterke handhaving van de verleende vergunningen onder andere op milieu-aspecten, brandveiligheid en constructie met een afweging van de betrokken belangen.
3. Brede handhaving in de openbare ruimte. Dit is het in samenhang handhaven van verschillende aspecten, zoals schoon, heel en veilig.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Optimale vergunningverlening
 - a) Integrale vergunningverlening. De invoering van nieuwe regelgeving zoals Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening, Grondexploitatiewet en milieuwetgeving vraagt om afstemming van de verschillende processen van nu nog apart verleende vergunningen op de terreinen bouwen, wonen, reclame, terrassen, milieu, monumenten en brandveiligheid. Tevens is afstemming nodig in de diverse fases van vergunningverlening (aanvragen, toetsen en verlenen van de diverse vergunningen).
 - b) Snellere vergunningverlening. Onder andere door opstellen nieuwe standaards in werkwijze vergunningverlening.
2. Voldoende toezicht en sterke handhaving van de verleende vergunningen
 - a) Integraal toezicht en handhaving volgens vastgesteld handhavingsprogramma. Dat houdt concreet in dat jaarlijks integrale, gemeentebrede handhavingsprioriteiten met bijbehorende inzet van capaciteit aan de raad worden voorgelegd. Een voorbeeld is de aanpak van woonwagencampen. De verschillende processen van handhaving op de terreinen bouwen, wonen, reclame, terrassen, milieu, monumenten en brandveiligheid worden op elkaar afgestemd, evenals de processen aangaande evenementen, markten en kermissen.
Er wordt voldoende toezicht gehouden, hetgeen wordt bewaakt door het volgen van toezichtsprotocollen, die door het college zullen worden vastgesteld.
3. Brede handhaving openbare ruimte
 - a) Brede inzet medewerkers. Dit betekent het inzetten van medewerkers voor verschillende handhavingswerkzaamheden tegelijkertijd.
 - b) Kennisverbreding medewerkers. Om breed ingezet te kunnen worden, dienen de medewerkers daartoe adequaat opgeleid te worden.

Presetatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1b) % Binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	n.v.t.	start					
2a) % Toezicht- en handhavingsobjecten waarbij het toezichtprotocol is gevolgd	n.v.t.	start					

Overige activiteiten in begrotingsjaar 2008

Betere informatiepositie en regiefunctie van de gemeente.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemeoid. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012. In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

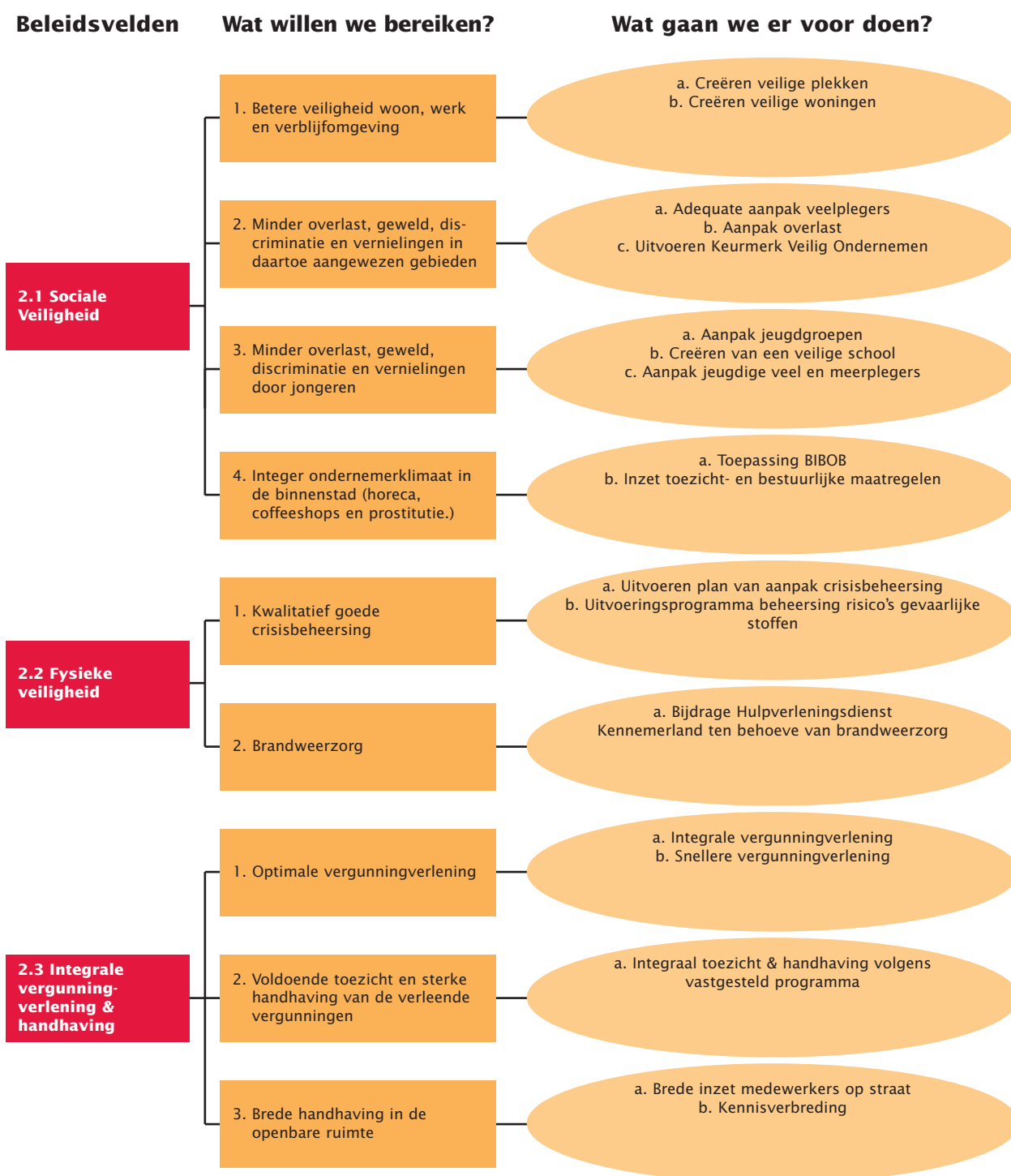
Beleids- veld	Programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid		2.529	2.556
2.2	Fysieke veiligheid		12.994	13.530
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving		15.060	15.329
	Totaal lasten	33.414	30.583	31.415
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid		1.629	1.632
2.2	Fysieke veiligheid		1.196	1.417
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving		5.017	5.958
	Totaal baten	18.197	7.842	9.007
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	15.217	22.741	22.408
	Toevoeging aan reserves	0	0	0
	Onttrekking aan reserves	0	0	0
	Saldo inclusief mutaties reserves		15.217	22.408

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
41.07	Vervanging persoonlijke bescherming	50
	Totaal programma 2	50

Programma 2

Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Programmadoelstelling: Een veilige stad

Programma 3

De Philharmonie aan de Lange Begijnstraat.

Zorgzame Samenleving

<i>Commissie</i>	Samenleving
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Maatschappelijke Ontwikkeling
<i>Afdeling(en)</i>	Stadszaken

Programmadoelstelling (Missie)

Het hoofddoel van dit programma is het bieden van goede preventieve zorg aan kwetsbare Haarlemmers.

De komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) biedt kansen om op lokaal niveau meer maatwerk te leveren op het terrein van zorg en welzijn. De mogelijkheid tot sturing en beïnvloeding door de gemeente is beperkt vanwege wet- en regelgeving van rijkswege. De financiële gevolgen van de WMO maken het echter noodzakelijk scherpe keuzes te maken, zodat de zorg degenen bereikt die deze het hardst nodig hebben. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de volgende doelgroepen: jongeren, ouderen, gehandicapten, verslaafden, en dak- en thuislozen. Ook de verbetering van de vrouwenopvang heeft onze aandacht.

Context en achtergronden

Gemeenten zijn door de WMO verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Dit omvat alle activiteiten die het mensen mogelijk maakt om mee te doen in de samenleving. Dit kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp. Met ingang van 2007 is een aantal nieuwe taken (o.a. de huishoudelijke zorg en een aantal subsidie-regelingen) geïmplementeerd.

Ook wordt in 2007 nog het vierjaren WMO beleidsplan vastgesteld, samen met Haarlemse organisaties en inwoners van de gemeente Haarlem. In het kader van de burgerparticipatie zal een WMO-klankbordgroep en een adviesraad WMO worden ingesteld.

Het begrip maatschappelijke zorg is in de WMO verwoord in negen prestatievelden. Daarin is aangegeven op welke terreinen de gemeente, binnen de daarvoor door het ministerie aangegeven kaders, een eigen beleid kan voeren voor kwetsbare Haarlemmers. Een goede preventieve gezondheidszorg is zeker voor kwetsbare Haarlemmers belangrijk omdat dit bijdraagt aan hun mogelijkheden tot maatschappelijke deelname (mee-doen). Het gaat daarbij om de volgende prestatievelden:

1. Bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid.
2. Preventieve ondersteuning van jeugdigen die problemen hebben bij het opgroeien en opvoedingsondersteuning aan ouders.
3. Geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Bevorderen deelname maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren van mensen met een beperking.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang en advies- en steunpunten huiselijk geweld.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg.
9. Verslavingsbeleid en ambulante verslavingszorg.

Programma 3 heeft directe raakvlakken met alle genoemde prestatievelden met uitzondering van prestatieveld 1. Dat prestatieveld komt aan de orde bij programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Wet Maatschappelijke Ondersteuning (2007 / 100437)
- Beleidsvisie harddrugsverslaving (2007 / 110785)
- Nota Lokaal gezondheidsbeleid Haarlem 2007-2010 (2006 / 245342)
- Nota Wet Inburgering gemeente Haarlem 2007-2009 (2007 / 110470)
- Nota uitvoering Stedelijk Kompas: realisatie brede opvangvoorziening De Herberg (2007 / 110814)

Relaties met andere programma's

Er zijn onder andere relaties met de volgende programma's:

- Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling, alle beleidsvelden;
- Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling, beleidsveld 5.2 Wonen (in verband met maatschappelijke opvang en huisvesting voor ouderen).

Beleidsveld 3.1 Beleidsveld Openbare Gezondheidszorg

Uit landelijk onderzoek blijkt dat het gezondheidsprofiel van de Haarlemmer in lijn loopt met de gemiddelde Nederlander (nota Lokaal Gezondheidsbeleid Haarlem 2007-2010). Haarlem kent ook van oudsher een goed voorzieningenniveau op het gebied van gezondheidszorg. Specifieke aandachtspunten zijn:

- verschillen in gezondheid tussen mensen met een lage versus een hoge sociaal-economische positie;
- het groeiend overgewicht onder jongeren;
- het alcohol- en drugsgebruik door jongeren.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Goede gezondheidszorg voor alle Haarlemmers;
2. Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht.
3. Minder (overmatig) alcohol en drugsgebruik door jongeren.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
2. % kinderen 5-14 jaar met overgewicht	10,7% overgewicht 2,9% obesitas (2006)		10,7% overgewicht 2,9% obesitas				JGZ
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat alcohol heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	Totaal: 53% 2 ^e klas: 38% 4 ^e klas 70% (2005/2006)						Emovo-onderzoek van Hulpverlenings-dienst Kennemerland / GGD
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat soft drugs heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	12% (2005/2006)						Idem
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat hard drugs heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	1,6% (2005/2006)						Idem
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs dat tenminste wekelijks rookt	26% (2005/2006)						Idem

Wat gaan we ervoor doen?

1. Goede gezondheidszorg voor alle Haarlemmers door met verschillende partners (JGZ Kennemerland, Sportservice, Zorgbalans, stadsdeelorganisaties) activiteiten aan te bieden op het terrein van:
 - a) Cursussen Meer bewegen en Gezond eten.
 - b) Voorlichting.

2. Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht
 - a) Jeugdgezondheidszorg signaleert en registreert ontwikkeling (OPH 24).
 - b) Jeugdgezondheidszorg werkt volgens vastgestelde aanpak richting ouders en jeugd (goed communiceren, overreden en beïnvloeden van gedrag gericht op verbetering op terrein van voeding en beweging (OPH 24).
 - c) Jeugdgezondheidszorg biedt ter interventie cursussen aan op het terrein van gezond eten (fit, food, fun en real fit).
 - d) Voorlichting.
3. Minder (overmatig) alcohol en drugsgebruik door jongeren.
 - a) Voorlichtingscampagne (Tegengif), lessen en voorlichting.

(Vanuit de GGD wordt opgemerkt dat een voorlichtingscampagne geen passende methodiek is als het gaat om het realiseren van gedragverandering bij jongeren. Voorlichtingscampagnes hebben tot doel: het op de agenda zetten van alcoholmisbruik, het vergroten van het bewustzijn en het verkrijgen van meer inzicht en kennis.)

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal cursussen Gezond eten	1 (2007)	1	1				JGZ
2a. % kinderen dat gebruik maakt van JGZ bij wie (over)gewicht gesignaleerd en geregistreerd is (OPH 24)			100%				JGZ
3a. Aantal voorlichtingscampagnes alcohol, drugs en roken	1 (2007)	1	1				Brijderstichting
3a. Aantal lessen alcohol, drugs en roken aan kinderen	3 (2007)	3	3				Brijderstichting
3a. Aantal voorlichtingsbijeenkomsten alcohol, drugs en roken voor ouders	3 (2007)	3	3				Brijderstichting
3a. Aantal voorlichtingsbijeenkomsten alcohol, drugs en roken voor docenten	4 (2007)	4	4				Brijderstichting

Beleidsveld 3. 2 Beleidsveld Maatschappelijke Opvang

Er is sprake van een toenemende problematiek op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg. Het aantal verslaafden, dak- en thuislozen en mensen met een psychiatrische achtergrond neemt toe en hun problematiek wordt complexer. Daarom wil de gemeente sterker inzetten op door- en uitstroom, en vooral ook op het voorkomen van huisuitzettingen en het interveniëren op achterliggende problematiek. Het huidige beleid is teveel een voorzieningenbeleid en dient te veranderen in een meer op interventies gericht beleid.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

Het verbeteren van de hulpverlening via vroegtijdige signalering zodat er op tijd actie plaats vindt onder meer via:

1. Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond;
2. Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld (centraal meldpunt huiselijk geweld);
3. Adequate vrouwenopvang.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond.
 - a) Kortere verblijfsduur in maatschappelijke opvang (eind 2009 20% lager). Dat betekent een snellere doorstroom naar andere vormen van begeleid wonen of zelfstandig wonen (OPH 20).
 - b) Behandeling cliënten ambulante verslavingszorg (1.774 in 2009) (OPH 22).
 - c) Afsluiten behandelingen in ambulante verslavingszorg (577 in 2009) (OPH 23).
 - d) Meer op interventies gerichte aanpak door Schakelstation en Leger des Heils (dag- en nachtopvang).
2. Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld via centraal advies en steunpunt huiselijk geweld (Kontext).
 - a) Uitvoering van de overeengekomen afspraken (convenant) inzake tegengaan huiselijk geweld (OPH4) gericht op samenwerking overige partners (o.a. politie, hulpverlening, gezondheidszorg, justitie, GGD).

- b) In stand houden advies- en meldpunt huiselijk geweld (OPH5).
 - c) Aantal eerste en herhaalde metingen huiselijk geweld blijft op niveau 2004 of daalt (resp. 540 en 230)(OPH6).
3. Adequate vrouwenopvang.
- a) In 2009 uitbreiding tot 25 plaatsen in vrouwenopvang (OPH21).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Verblifsduur in maatschappelijke opvang in dagen (OPH 20)	Dagopvang 892 nachttopvang 308 pension 419 (2004)		dagopvang 713 nachttopvang 246 pension 392				Jaarverslagen uitvoerende instellingen zoals Leger des Heils en Brijder Stichting
1a. % overlastgevendenden dat in maatschappelijke opvang kan worden geplaatst t.o.v. het totale aantal geregistreerde overlastgevendenden (OPH 17)	Ca. 80% (2004)		80%				Cliëntvolgsysteem Hulperleningsdienst Kennemerland
1b. Aantal cliënten ambulante verslavingszorg regio Midden- en Zuid Kennemerland (OPH 22)	1.774 (2003)		1.774				Jaarverslagen Brijder Stichting, Regionaal Instituut begeleid Wonen De Herberg
1c. Aantal afgesloten behandelingen ambulante verslavingszorg regio Midden- en Zuid-Kennemerland (OPH 23)	577 (2003)		577				Idem
2b. Aantal eerste meldingen huiselijk geweld (OPH 6)	540 (2004)		540				Advies- en meldpunt huiselijk geweld
2b Aantal herhaalde meldingen huiselijk geweld (OPH 6)	230 (2004)		230				Idem
3a. Aantal plaatsen vrouwenopvang (OPH 21)	22 (2004)		25				Registratie Vrouwenopvang Amsterdam

Beleidsveld 3.3 Beleidsveld Zorg en Voorzieningen voor Ouderen en Gehandicapten

Steeds meer ouderen wonen steeds langer thuis. Dit leidt tot een toenemende vraag naar voorzieningen op maat. De extramuralisering, de krappe woningmarkt en de wachtlijsten in de zorg vergroten het beroep op gemeentelijke dienstverlening. Aandachtspunten daarbij zijn (aangepaste) woningen, zorg en zorgcoördinatie, de adviesfunctie, de ontwikkeling van het welzijnswerk, voorkeurslocaties voor voorzieningen en ouderenwoningen, de integrale ontwikkeling van wonen, welzijn en zorg, en vraagsturing.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen van ouderen en gehandicapten.
2. Realisatie samenwerkingsvorm (keten) tussen aanbieders en hierover afstemming en sluitende afspraken maken met relevante partijen (sluitende zorgketen).

Wat gaan we ervoor doen?

1. Zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen van ouderen en gehandicapten.
 - a) Eén loket dienstverlening en informatie.
 - b) Huisbezoeken (gericht op informatie van de vraag van ouderen naar ondersteuning).
 - c) Activiteiten vraaggericht aanbieden met accent op ontmoeting en 'meedoen'.
 - d) Aanbieden diensten (bijv. vervoer, maaltijden) en faciliteren gebruik voorzieningen (hulpgoederen, bereik accommodaties).
2. Realisatie samenwerkingsvorm (keten) tussen aanbieders en hierover afstemming en sluitende afspraken maken met relevante partijen (sluitende zorgketen).
 - a) Het doel van de WMO is om voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg op elkaar af te stemmen (integraliteit). In 2008 staat de uitwerking daartoe beschreven in het WMO beleidsplan 2008-2011. De nota geeft aan op welke wijze partners (thuiszorg, welzijn, corporaties, zorginstellingen) vanuit hun deskundigheid gaan samenwerken om te komen tot een betere dienstverlening aan de Haarlemse bewoners.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1b. Aantal huisbezoeken	181 (2005)						Jaarverslag Stadsdeelorganisatie Centrum Zuid

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 3 Zorgzame samenleving	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Openbare gezondheidszorg			15.407
3.2	Maatschappelijke opvang			1.350
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten			25.367
	Totaal lasten		26.486	42.124
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Openbare gezondheidszorg			10.395
3.2	Maatschappelijke opvang			18
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten			2.093
	Totaal baten		14.453	12.506
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves		12.033	29.618
	Toevoeging aan reserves		1.000	0
	Onttrekking aan reserves		100	960
	Saldo inclusief mutaties reserves		12.933	29.568

Invest. nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	N.v.t.	

Programma 3 Zorgzame Samenleving

Programmadoelstelling: Adequate zorg aan kwetsbare Haarlemmers

Beleidsvelden	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we er voor doen?
3.1 Openbare Gezondheidszorg	1. Goede gezondheidszorg voor alle Haarlemmers	a. Cursussen Gezond Eten b. Voorlichting
	2. Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht	a. Signaleren en registreren JGZ b. JGZ werkt volgens protocollen c. Interventies rond overgewicht d. Voorlichting
	3. Minder (overmatig) alcohol- en drugsgebruik door jongeren	a. Voorlichtingscampagnes om roken, drugs en alcoholgebruik tegen te gaan
3.2 Maatschappelijke Opvang	1. Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met psychiatrische achtergrond	a. Verkorten verblijf maatschappelijke opvang b. Behandeling cliënten ambulante verslavingszorg c. Afsluiten behandeling ambulante verslavingszorg d. Meer op interventies gerichte aanpak
	2. Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld	a. Uitvoeren afspraken voor aanpak met betrokken partijen (Convenant) b. In stand houden advies- en meldpunt c. Meldingen op niveau 2004 houden
	3. Adequate vrouwenopvang	a. Meer plaatsen vrouwenopvang
3.3 Zorg en voorzieningen Ouderen en Gehandicapten	1. Zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen en gehandicapten	a. Één loket dienstverlening en informatie b. Huisbezoeken c. Activiteiten ontmoeting en 'meedoen' d. Dienstverlening en gebruik voorzieningen
	2. Sluitende zorgketen	a. Bevorderen samenwerking en afstemming partners binnen de zorg- en dienstverlening

Programma 4

De Hallen Museum aan de Grote Markt.

Maatschappelijke Ontwikkeling

<i>Commissie</i>	Samenleving
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Onderwijs, Jeugd, Sport en Welzijn
<i>Afdeling(en)</i>	Stadszaken

Programmadoelstelling (Missie)

De gemeente streeft ernaar dat alle inwoners goede kansen krijgen zich te ontwikkelen en kunnen deelnemen aan de (lokale) samenleving. Uitgangspunt is dat bewoners daar zelf primair verantwoordelijk voor zijn. De wijze waarop de maatschappelijke betrokkenheid vorm krijgt is heel divers: lid zijn van een vereniging, deelname in een wijkraad, ondersteuning geven aan (oudere) burens, etc.

De gemeente biedt bewoners, die maatschappelijke deelname niet op eigen kracht kunnen realiseren, gerichte ondersteuning. Deze ondersteuning richt zich met name op kwetsbare groepen.

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is als nieuw kader richtinggevend om op lokaal niveau meer maatwerk te leveren op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Om binnen één wettelijk kader te zorgen dat kwetsbare burgers maatschappelijk functioneren, is het nodig dat de gemeente samenhang in het lokale aanbod van zorg en welzijn aanbrengt. Dit betekent in de praktijk dat de gemeente de regierol op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning op zich neemt. Een belangrijk richtsnoer daarbij is het vinden van een balans tussen overlaten, stimuleren en voorwaarden scheppen voor hulpbehoevende inwoners.

Ruim 38.000 inwoners van Haarlem zijn jonger dan 24 jaar. Deze jongeren maken gebruik van tal van voorzieningen op het terrein van onder andere kinderopvang, onderwijs, sport, cultuur en welzijn.

Het jeugdbeleid is er voor de periode 2006-2010 op gericht om alle jongeren in staat te stellen een goede basis te leggen voor hun verdere ontwikkeling en voor hun participatie in de (Haarlemse) samenleving. Voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie zijn extra voorzieningen beschikbaar op leer- en ontwikkelingsgebied.

Van de Haarlemmers van 15 jaar en ouder doet in 2006 55% regelmatig aan sport. Demografische ontwikkelingen (o.a. vergrijzing) leiden tot veranderingen in de omvang van bepaalde doelgroepen. Dat leidt tot een andere vraag, waar het sportaanbod op afgestemd moet worden.

In Haarlemse wijken wonen mensen die erbij horen en meedoen en mensen die aan de zijlijn staan. Die tweedeling maakt maatschappelijke verbanden kwetsbaar. Groepen kunnen zich van elkaar afkeren of in zichzelf gekeerd raken. Sommige buurten bevinden zich in een kwetsbare positie. Aan de andere kant staat Haarlem bekend om zijn aantrekkelijke, veilige en leefbare woonklimaat. Verschillende bevolkingsgroepen leven doorgaans plezierig naast en met elkaar. Het is zaak dat zo te houden.

De Haarlemse samenleving is de afgelopen jaren steeds meer multicultureel van samenstelling geworden. Ruim 20% van de bevolking is van allochtone herkomst. De meerderheid van hen heeft een niet-westerse herkomst. De verwachting is dat het aantal allochtonen in Haarlem de komende jaren verder zal stijgen. In de stadsdelen Schalkwijk en Haarlem-Oost wonen verhoudingsgewijs meer allochtonen dan in de andere Haarlemse stadsdelen. De gemeente heeft tot taak ervoor te zorgen dat alle culturen tot hun recht kunnen komen, in een stad waar iedereen zich thuis voelt. Het integratiebeleid van de gemeente Haarlem 'Allemaal Haarlemmers' richt zich op samen werken, samen wonen en samen leven en het vormgeven van Haarlem als multiculturele stad.

Context en achtergronden

Evenals programma 3 heeft ook programma 4 een directe relatie met de WMO.

Afgezien van de verantwoordelijkheid voor de huishoudelijke verzorging, waarvoor de gemeente met ingang van 2007 financiële middelen van het rijk ontvangt (zie programma 3), is er ook een aantal specifieke subsidieregelingen uit de AWBZ naar de gemeente overgegaan. Het gaat daarbij o.a. om diensten bij Wonen met Zorg, om Zorgvernieuwingsprojecten GGZ en om Coördinatie vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg. De voorzieningen die met deze subsidies moeten worden gerealiseerd vormen een onderdeel van de diverse prestatievelden die in het kader van de WMO zijn vastgelegd (voor een volledig overzicht, zie programma 3). Het gaat daarbij om de volgende vijf prestatievelden van de WMO:

1. Bevorderen sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Preventieve ondersteuning van jeugdigen die problemen hebben bij het opgroeien en opvoedingsondersteuning aan ouders.
3. Geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Bevorderen deelname maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren van mensen met een beperking.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Invoering Wet Maatschappelijk Ondersteuning, beleidskader en implementatieplan ([2007 / 239651](#))
- Nota Integraal Jeugdbeleid gemeente Haarlem: 'Kiezen voor Jeugd' ([2006 / 245669](#))
- Nota Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan 2007-2010 ([2007 / 110890](#))
- Concept plannen van aanpak (eerste uitwerking convenant lokaal onderwijsbeleid) ([2007 / 97620](#))
- Nota Agenda Dialoog en Binding ([2005 / 239494](#))
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid Haarlem 2007-2010 ([2006 / 245342](#))

Relaties met andere programma's

Er zijn diverse relaties met andere programma's zoals:

- Programma 2 Veiligheid, beleidsveld 2.1 Integrale veiligheid;
- Programma 3 Zorgzame Samenleving, beleidsveld 3.2 Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten;
- Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling, beleidsveld 5.2 Woonkwaliteit en beleidsveld 5.3 Ruimtelijke vernieuwing;
- Programma 7 Werk en inkomen, beleidsveld 7.1 Sociale activering.

Beleidsveld 4.1 Jeugd (en Onderwijs)

Specifieke aandachtspunten bij de 0-12 jarigen zijn voor- en vroegschoolse educatie, naschoolse activiteiten in het kader van de Brede Schoolontwikkeling en de kwaliteit van speeltuinen en speelplekken in de stad. Specifieke aandachtspunten bij de 12-24 jarigen zijn de aansluiting tussen voortgezet onderwijs en vervolgonderwijs (vooral tussen vmbo en mbo), voldoende stage- en arbeidsplaatsen en een stedelijk aanbod jongerenwerk.

De aansturing en uitwerking van de nota 'Kiezen voor jeugd, integraal jeugdbeleid Haarlem' is in handen gelegd van één verantwoordelijk bestuurder. Diezelfde lijn past ook het huidige kabinet toe in haar keuze voor één minister voor Jeugd en Gezin. Een belangrijk onderdeel daarvan is, bij alle overheidslagen, de ontwikkeling van Centra voor jeugd en gezin of OuderKindCentra. De ontwikkeling van deze centra is van belang omdat de verschillende overheidslagen eigen verantwoordelijkheden hebben voor delen van het integraal jeugdbeleid.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

In de nota Kiezen voor jeugd is als visie verwoord dat Haarlem optimale kansen wil creëren voor de jongeren in de stad. De gemeente wil er aan bijdragen dat de jeugd zich goed kan voorbereiden op volwaardige deelname als volwassene in de maatschappij.

Dit is vertaald in de twee hoofddoelstellingen:

1. Optimale kansen op deelname aan de maatschappij voor jongeren
2. Adequaar aanbod aan jeugdvoorzieningen

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
2. % Haarlemmers (zeer) tevreden over speelmogelijkheden voor kinderen in de buurt	56% (2005)		59%				Leefbaarheidsmoni
2. % Haarlemmers (zeer) tevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)		40%				Idem

Wat gaan we ervoor doen?

1. Optimale kansen voor jongeren op deelname aan de maatschappij.
 - a) Herplaatsing van in totaal 227 schoolverlaters in onderwijs in 2009 om een startkwalificatie te behalen (OPH 27).
 - b) Ontwikkeling van schakelklassen voor in totaal 99 leerlingen in 2009 (OPH 26).
 - c) Deelname aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE) door in totaal 753 peuters en kleuters in 2009 (OPH 25).
2. Adequaar aanbod van jeugdvoorzieningen.
 - a) Implementatie van het Jeugdinitiatiefonds 10-24 gericht op meer participatie van jongeren;
 - b) Vervolgonderzoek realisatie stedelijke jongerencentra;
 - c) Realisatie samenhangend net (routes en veilige) speelplekken;
 - d) Stedelijk overzicht naschoolse activiteiten (uitwisseling van beschikbaar aanbod en producten);
 - e) Ontwikkeling van vijf Centra voor Jeugd en Gezin en OuderKindCentra.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal herplaatste schoolverlaters (OPH 27)	173	200	227				Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
1b. Aantal leerlingen schakelklassen (OPH 26)	30 (2007)		99	99	99		Schoolbesturen
1c. Aantal peuters voorschoolse educatie (OPH 25)	225 (2007)	280	327	327	350		Jaarverslagen scholen, welzijnsinstellingen en SKOS
1c. Aantal kleuters vroegschoolse educatie (OPH 25)			426				Idem
2d. Aantal Centra Jeugd en Gezin en OuderKindCentra	0	1	5	5	5		Jaarverslagen Centra Jeugd en Gezin en OuderKindCentra

Beleidsveld 4.2 Sport

De toenemende individualisering betekent dat er minder in traditioneel verband wordt gesport. Het aandeel sporters dat lid is van een sportvereniging daalt nog steeds. Daarnaast staan verenigingen onder druk door een gebrek aan kader en vrijwilligers. Tegelijkertijd neemt de vraag aan sportverenigingen toe om een bijdrage te leveren aan de sociale samenhang in de wijk of stad en hebben Haarlemse verenigingen te maken met achterstallig onderhoud van sportaccommodaties.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Hogere sportdeelname onder Haarlemmers.
2. Adequaar (kwalitatief en kwantitatief) aanbod van sportvoorzieningen.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. % Haarlemmers van 15 jaar en ouder dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	Totaal: 55% 15-24 jaar: 68% 65 +: 36% (2006)						Omnibusonderzoek
2. % Haarlemmers dat meest beoefende sport bij sportvereniging beoefent	32% (2006)		33%				Idem
2. Rapportcijfer Haarlemmers voor sportvoorzieningen	Najaar 2007						Idem

Wat gaan we ervoor doen?

1. Hogere sportdeelname onder Haarlemmers.
 - a) Realiseren van een op doelgroepen aangepast sportaanbod.
 - b) Uitvoeren van Buurt Onderwijs Sport (BOS) projecten.
 - c) Stimuleren van het gebruik van de Haarlem Pas voor sport (lidmaatschap sportverenigingen betaalbaar maken voor mensen met een laag inkomen).
2. Adequaar aanbod van sportvoorzieningen.
 - a) Vaststellen van de basisinfrastructuur sport.
 - b) Plegen van achterstallig onderhoud aan diverse sportaccommodaties.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1c. % Haarlempashouders dat pas gebruikt voor sportvoorzieningen	18% (2007)	18%					Gemeentelijke registratie
2b. Aantal accommodaties waar achterstallig onderhoud is weggewerkt	5 (2007)	5	3	4	5		Idem

Beleidsveld 4.3 Welzijn

'Meedoen en erbij horen' dat is in het kort de missie van het gemeentelijk welzijnsbeleid.

Het gaat hierbij vooral om het stimuleren van maatschappelijke deelname, het verwerven van kennis, het verbeteren van de leefbaarheid en de invulling van Haarlem als een multiculturele en veelkleurige stad. Gerichte inzet op deze onderdelen biedt de mensen kansen zorg te dragen voor zichzelf en dat van anderen. Het verwerven van kennis en de mogelijkheid om maatschappelijk actief te zijn bepaalt in hoge mate de leefbaarheid en daarmee de sociale kwaliteit van de stad. Buurten moeten plaatsen blijven of worden waar mensen van verschillende culturen en sociaal-economische achtergronden elkaar ontmoeten, respecteren en rekening houden met elkaar. Haarlemmers die in een kwetsbare positie verkeren verdienen ondersteuning.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Grotere sociale cohesie in wijken door participatie van bewoners.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Kencijfer sociale kwaliteit*	6.1 (2005)						Leefbaarheidsmonitor
2. % Haarlemmers dat zich medeverantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid in de buurt	85% (2005)						Idem
2. % Haarlemmers dat zich met buurtveranderingen bezig heeft gehouden	21% (2005)						Idem

* Het kencijfer sociale kwaliteit van de antwoorden samen van Haarlemmers op vier stellingen: 'mensen gaan hier prettig met elkaar om', 'ik voel me thuis in deze buurt', 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' en 'hier kennen mensen elkaar nauwelijks. De score van het kencijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Grotere sociale cohesie in wijken door participatie van bewoners.
 - a) Het uitvoeren van projecten die onderdeel zijn van de vijf wijkcontracten door het welzijnswerk in samenwerking met de stadsdeelregisseurs (regie in de wijk).
 - b) Het betrekken van klanten (bewoners) bij het opstellen van de prestatieplannen van welzijnsinstellingen.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal uitgevoerde welzijnsprojecten uit de vijf wijkcontracten	0 (2006)	Oost: 4 Schalkwijk: 5 Noord: 1 West: 2 Centrum: 1					Gemeentelijke registratie
1b. Aantal prestatieplannen dat welzijnsinstellingen (stadsdeelorganisaties) via klantbetrokkenheid hebben opgesteld.	0 (2006)		3				Jaarverslagen welzijnsinstellingen

Beleidsveld 4.4 Integratie, inburgering en volwasseneneducatie

Niet iedere volwassen Haarlemmer heeft een educatie genoten die hem/haar in staat stelt om maatschappelijk deel te nemen. Dit geldt zowel voor de autochtone als allochtone Haarlemse inwoner. Educatie vervult een wezenlijke rol bij de verhoging van het scholingsniveau tot op zijn minst het niveau van een startkwalificatie (een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2). De educatie kan zowel bijdragen aan de persoonlijke ontplooiing als aan het vinden van een baan.

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Een goede verstandhouding tussen etnische groepen.
2. Oudkomers en nieuwkomers in de regio nemen deel aan inburgering, waaronder volwasseneneducatie.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. % Haarlemmers dat neutraal of positief staat tegenover het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)		90%				Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen?

1. Een goede verstandhouding tussen etnische groepen.
 - a) De organisatie van twee publieksdebatten in het kader van 'Allemaal Haarlemmers' door de Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad (SAMS).
 - b) De organisatie van de 'Dag van Dialoog en Binding' (dialoogtafels, wijkfestivals en debatten). door het Anti Discriminatie Bureau (ADB) (twee keer per jaar).
 - c) De organisatie van een vervolg op de conferentie 'Religie en Lokale samenleving' door Stem in de Stad.
2. Oudkomers en nieuwkomers in de regio nemen deel aan inburgering, waaronder volwasseneneducatie.
 - a) Deelname van 200 allochtone uitkeringsgerechtigden met een uitkering WWB (Wet Werk en Bijstand) aan re-integratie/inburgeringstrajecten gevolgd door een succesvolle instroom naar betaald werk per 2009.
 - b) Realisatie van 1.600 inburgeringstrajecten in de periode 2007-2009.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal georganiseerde publieksdebatten	2 (2007)	2	2				Jaarverslag Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
1b. Aantal deelnemers aan dag van de dialoog							Jaarverslag Anti Discriminatie Bureau
1c. Aantal bezoekers conferentie religie en lokale samenleving							Jaarverslag Stem in de Stad
2a. Aantal trajecten reïntegratie met succesvolle instroom naar betaald werk			200				Gemeentelijke registratie
2b. Aantal deelnemers trajecten inburgering (OPH 29/30, nog nader uit te werken)	0 (2006)		1600				Registratie NOVA, Regionaal Bureau Onderwijs en Stichting Vluchtelingenwerk Haarlem

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

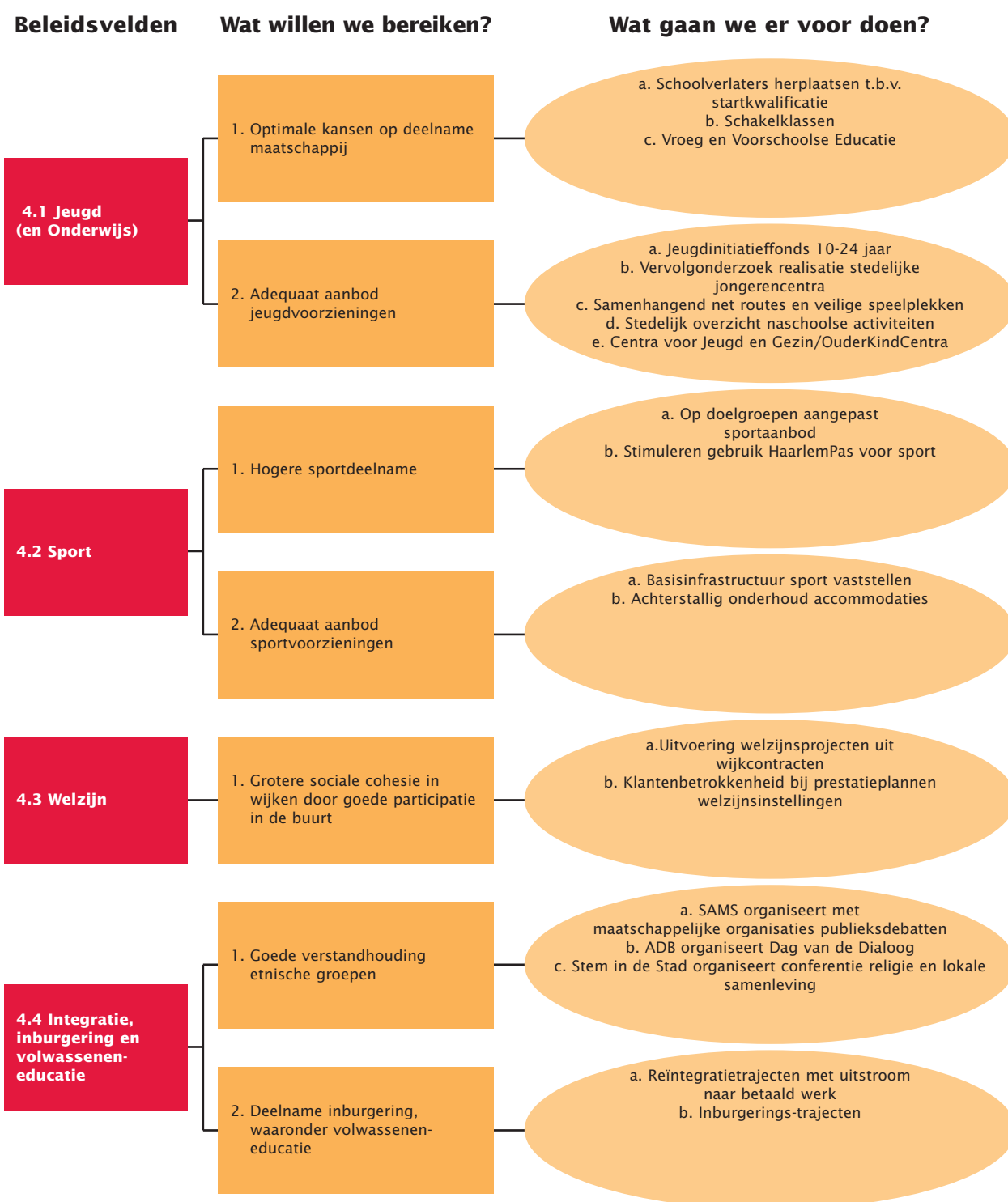
In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd en onderwijs		59.866	61.816
4.2	Sport		12.410	11.753
4.3	Welzijn		8.757	9.029
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie		5.536	9.827
	Totaal lasten	117.374	86.569	93.425
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd en onderwijs		43.776	44.054
4.2	Sport		3.793	3.368
4.3	Welzijn		1.173	1.230
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie		4.524	8.739
	Totaal baten	78.095	53.266	57.391
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	39.279	33.303	36.034
	Toevoeging aan reserves	401	2.154	1.311
	Onttrekking aan reserves	2.146	0	0
	Saldo inclusief mutaties reserves	37.534	37.534	37.345

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
71.15	Bos en Vaartschool uitbreiding 1e lokaal	120
72.06	Emmaschool uitbreiding 1e lokaal	218
75.03, 05	Gymnastieklokaal Coornhert	1.001
81.20	Sportpark Pim Mulier	552
85.91	Aanschaf mini kraan tbv sport	52
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden	85
81.32	Onderhoud volkstuinten	250
81.12	Sporthal 023	570
81.28	Achterstallig onderhoud van sportaccommodaties	600
76.01	Lineaus / Damiate en Noordzeecollege	32.500
70.99	Kleine investeringen	223
81.06	Renovatie grassportvelden	40
81.07	Kunstgrasvelden	570
81.10	Vervanging materieel (trekkers)	134
81.90	Bijdrage in duurzame sportvoorzieningen	49
84.03	Toneelschuur: vervanging licht/geluid en automatisering	355
85.90	Bijdragen voor bouw voorziening Jeugdhuizen	48
	Totaal programma 4	37.367

Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling

Programmadoelstelling: Goede kansen op maatschappelijke ontwikkeling en participatie

Programma 5

Frans Hals Museum aan het Groot Heiligland.

Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuille(s) Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting
Afdeling(en) Stadszaken

Programmadoelstelling (Missie)

Het doel van dit programma is een duurzaam goed woon-, werk- en leefklimaat en sociaal- economisch gemengde wijken. Een krachtige wijk- en stadsdeelgerichte aanpak is nodig om wonen, welzijn en zorg met elkaar te verbinden. Stedelijke ontwikkeling gaat samen met het versterken van de sociale infrastructuur. Het is zaak om voor de huidige en toekomstige generatie Haarlemmers een toegankelijk en voldoende gedifferentieerd woningaanbod in stand te houden en te blijven realiseren.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	2007	2008	2009	2010	2011	Bron
% Haarlemmers dat hun buurt (zeer) prettig vindt om te wonen	92% (2005)		92%				Leefbaarheidsmonitor
Rapportcijfer woonomgeving	7,1 (2005)		7,5				Idem
% Haarlemmers dat denkt dat de buurt achteruit zal gaan	23 % (2005)		16 %				Idem
Rapportcijfer woning	7,6 (2005)		7,6				Idem

Context en achtergronden

Een van de kwaliteiten van Haarlem is dat zij voor haar inwoners een prettige stad is om te wonen. De woonwijken zijn over het algemeen goed, het is er redelijk veilig en leefbaar. Haarlem is bovendien een stad met een menselijke maat. Een sociale stad, met veel bewoners en partners die betrokken zijn bij hun stad en wijk.

De stad kent ook zwakke punten: Haarlem is één van de dichtst bebouwde steden van Nederland. Er is sprake van een gebrek aan ruimte en een onder druk staande balans tussen bereikbaarheid en leefbaarheid, met name in de binnenstad. Bij een aantal wijken vraagt de weerbaarheid aandacht. De oproep van het rijk wat betreft een intensieve aanpak van deze stadswijken en de positieve houding van de corporaties om bij te dragen aan het verbeteren van wijken betekenen een verdieping van de Haarlemse Stedelijke Vernieuwingsaanpak. In 'Aanval op de uitval' noemen de G27, waar Haarlem deel van uitmaakt, het niet meer meedoen van mensen bedreigend voor stad en samenleving. In die zin wordt de noodzaak om de fysieke en sociale pijler te verbinden, sterker.

Met renovatie, sloop en onderhoud alleen kom je er niet. Bewoners moeten weer een positief perspectief hebben. De echte kansen zitten achter de voordeur. Zo is een overeenkomst met het maatschappelijk doel van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO): meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving. Het gaat niet alleen om mensen te helpen bij de verwezenlijking van hun ambities en om eventuele belemmeringen weg te nemen. De stedelijke vernieuwing moet er ook op worden gericht mensen, die hun ambities -helemaal of ten dele- al hebben verwezenlijkt, voor de stad te behouden. In die zin zijn er duidelijke verbanden met de doelstellingen op het gebied van werk, onderwijs, zorg en cultuur.

Haarlem werkt aan een dynamisch, op duurzame ontwikkeling gericht ruimtelijk beleid: integrale afweging en efficiënte benutting van de ons ten dienste staande ruimte en grondstoffen. In plaats van het stellen van beperkingen, moeten er juist kansen worden gecreëerd. Ontwikkelingsplanologie in plaats van toelatingsplanologie. Haarlem gaat ondernemende partners stimuleren en faciliteren en zo de dynamiek op o.a de woningmarkt te versterken.

Op het gebied van wonen is de rol van de gemeentelijke overheid ingrijpend veranderd. Het idee van centrale beleidsmatige sturing is vervangen door een interactief model, waarin de overheid slechts één van de spelers is.

De gemeente bouwt zelf geen woningen en is afhankelijk van de samenwerking met en inzet van haar partners. Stedelijke vernieuwing kenmerkt zich vandaag de dag door interactie; door coalities met partners en marktpartijen worden samen de gestelde doelen bereikt.

Corporaties zijn vergaand verzelfstandigd, subsidies zijn grotendeels verdwenen. De gemeente heeft geen dominantie positie meer op de grondmarkt. Verwervingskosten lopen sterk op. Milieufactoren spelen een grotere rol. Sinds de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) nemen ontwikkelaars de ruimte tot grote bouwactiviteiten in de marktsector. Er zijn nieuwe instrumenten ontstaan, zoals publiekprivate samenwerking en grondruil.

De corporaties richten zich meer op de woonomgeving. Ook combineren ze de bouw van woningen met aandacht voor zorg en welzijn.

Haarlem kiest voor een terughoudend (risicomijdend) grondbeleid en een laag risicoprofiel.

Grondbeleid is geen einddoel, maar voorwaarde en middel en geeft aan welke instrumenten worden ingezet om andere beleidsdoelen te realiseren. Haarlem wil binnen haar financiële mogelijkheden, met een ondersteunend en stimulerend grondbeleid, samen met haar partners werken aan de realisering van de gestelde doelen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Huisvestingverordening Zuid Kennermerland ([1998 / 221584](#))
- Toekomstvisie ([1999 / 219864](#))
- Woonvisie ([2005 / 216950](#))
- Nota Grondbeleid ([2006 / 188672](#))
- Structuurplan Haarlem 2020 ([2005 / 214620](#))
- Ontwikkelings Programma Haarlem 2005-2009 ([2005 / 239883](#))
- Convenant inzake regionale woonruimteverdeling ([2006 / 245621](#))
- Convenant Wonen 2007-2011 ([2007 / 110702](#))
- Raamovereenkomst Transformatie Haarlemse Woonwijken ([2007 / 110550](#))
- Meerjarenbestemmingsplannen, aangepast besluit ([2007 / 110351](#))

Relaties met andere programma's

In feite zijn er met alle programma's relaties. Voor de uitvoering van de activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen is vaak ruimte nodig (ruimteclaims in het kader van Structuurplan).

Inhoudelijk liggen er duidelijke raakvlakken met:

- Programma 2 Veilige Samenleving, beleidsveld 2.1 Sociale veiligheid en 2.2 Fysieke veiligheid;
- Programma 3 Zorgzame samenleving beleidsveld 3.2 Maatschappelijke opvang en 3.3 Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten;
- Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie, beleidsveld 6.1 Economie, 6.2 Cultuur en erfgoed en 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie;
- Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit, beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid, 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer en 8.3 Parkeren;
- Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving, beleidsveld 9.1 Milieu, Leefbaarheid en Duurzaamheid, beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds, beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds en beleidsveld 9.4 Waterwegen.

Beleidsveld 5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Grotere inzet voor weerbare wijken. Naast renovatie, sloop en onderhoud bieden van een positief perspectief voor bewoners In die zin zijn er duidelijke verbindingen met de doelstellingen op het gebied van werk, onderwijs, zorg en cultuur. Partijen in de fysieke pijler (stenen stapelen) gaan zich committeren aan de doel-

stellingen op het gebied van werk, onderwijs, zorg en cultuur. Onderwijs is voorwaarde voor sociale mobiliteit. Stimulerende maatregelen op het gebied van werkgelegenheid helpen bewoners verder te komen. Sport en cultuur vervullen een belangrijke rol in de ontplooiing van bewoners. De stedelijk vernieuwingsaanpak kan voor genoemde zaken de condities scheppen en de stimulator zijn. (bijvoorbeelden: brede scholen als bron van permanente educatie, behoud goedkope bedrijfsruimten en aanleg voorzieningen)

Wat gaan we ervoor doen?

a) (Wijk) actieplannen. Voor de daarvoor in aanmerking komende wijken worden actieplannen opgesteld.

b) Koppeling fysiek (wonen & omgeving) aan sociaal (werk, onderwijs, zorg en cultuur).

Fysiek: aanpak van woonomgeving met specifieke aandacht voor het realiseren van voorzieningen voor sport en cultuur (overlap met programma 9). Het gaat dan om speelruimte, sport- en recreatieve voorzieningen.

Sociaal: Bijvoorbeeld het ontwikkelen en implementeren van schakelklassen, voor- en vroegschoolse educatie, taalontwikkeling jonge kinderen (zie verder programma 4).

Het bevorderen van innovatie en het leggen van verbindingen tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zoals bijvoorbeeld toeleidingstrajecten van uitkering naar werk (uitwerking in programma 7).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1b. Het aantal wijken met nieuwe ontmoetingsruimte (OPH 39)	0 (2004)		1				Gemeentelijke registratie
1b. Het aantal wijken met versterkte ontmoetingsfunctie (OPH 38)	0 (2004)		2				Gemeentelijke registratie
1b. Het aantal wijken met een Sociaal regisseur (OPH 40)	0 (2004)		1				Gemeentelijke registratie

* De gekozen indicatoren betreffen conform de afspraken met het Rijk productie-eenheden voor de periode 2005 - 2009. Om die reden wordt als 0 meting de waarde 0 aangehouden.

Beleidsveld 5.2 Wonen

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

- Toename renovatie en vervanging woningvoorraad (meer en beter). Meer concreet streeft de gemeente in de periode 2005-2009 naar:
 - Realisatie van 4.100 woningen (netto productie);
 - Realisatie van 815 ingrijpende woningverbeteringen (Onderdeel van de ingrijpende woningverbetering/ herpositionering is het stimuleren van het treffen van duurzame maatregelen en veiligheidsvoorzieningen);
 - Realisatie van herstructureringsproductie (sloop 1.200 woningen en vervanging van 900 woningen);
 - Realisatie van 500 woningen die worden geherpositioneerd. *) (woningen die bij vertrek van de huurder woontechnisch worden opgeknapt waardoor de woonkwaliteit stijgt).
- Snellere doorstroming en behoud betaalbare woningvoorraad. Meer concreet streeft de gemeente in de periode 2005-2009 naar:
 - Realisatie van 3.333 middeldure koop- en huurwoningen (onderdeel totale (bruto) woningproductie van 5.000 woningen);
 - Het behouden van minimaal 18.000 betaalbare woningen;
 Realisatie van 1.667 sociale huur- en koopwoningen (1/3 totale woningproductie).
- Aanbod woningen voor diverse groepen bewoners. Meer concreet streeft de gemeente in de periode 2005-2009 naar:
 - Realisatie van 2.571 volledig toegankelijke woningen (onderdeel woningproductie/ herpositionering);
 - Realisatie van 50 startersleningen;
 - Realisatie van 500 seniorenwoningen (onderdeel woningproductie).

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1 Woningproductie (OPH31-32) gespecificeerd naar categorie (sociaal, middelduur)	0 (2004)		5.000				Gemeentelijke registratie
1. Aantal ingrijpende woningverbeteringen (OPH35)	0 (2004)		815				Gemeentelijke registratie
1. Aantal omzettingen woningen (sloop) (OPH 33)	0 (2004)		1200				Gemeentelijke registratie
3. Aantal gerealiseerde volledig toegankelijke woningen (OPH 36)	0 (2004)		2571				Gemeentelijke registratie

* De gekozen indicatoren betreffen conform de afspraken met het Rijk productie-eenheden voor de periode 2005 - 2009. Om die reden wordt als 0 meting de waarde 0 aangehouden.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Toename renovatie en vervanging woningvoorraad.
 - a) Regievoering woningbouwprogramma.
 - Uitvoeren woningproductie programma, gericht op regievoering en het inschakelen van de markt. Regionale afstemming maakt hier onderdeel van uit.
 - Het verstrekken van locatiesubsidies om stagnerende woningbouw te doorbreken
 - Opzetten en partners zoeken voor de regeling Wonen boven winkels.
 - De woningvoorraad uitbreiden door middel van functieverandering en splitsing.
 - b) Subsidiëren & stimuleringsmaatregelen.
 - Stimuleren particulieren op het punt van de ingrijpende woningverbetering door opzetten en uitvoeren stimuleringsmaatregelen.
 - Meerjaren prestatie afspraken maken met marktpartijen.(uitvoeren Raamovereenkomst Herstructurering Haarlemse Woonwijken) Op basis van de woonvisie partners uitnodigen om een bod te doen over hun aandeel in de stedelijke vernieuwing. Gezamenlijk de woonomgeving opknappen.
 - Meerjaren prestatieafspraken maken (opgenomen in de Raamovereenkomst en Convenant Wonen).
2. Snellere doorstroming en behoud betaalbare woningvoorraad.
 - a) Regelgeving woonruimte verdeling. Regelgeving woonruimteverdeling optimaliseren. Zo hebben corporaties de vrijheid om tot maximaal 30% buiten de woonservice zelf toe te wijzen. Hierdoor kan maatwerk worden geboden en wordt de verlangde doorstroming bereikt.
 - b) Prestatieafspraken productie & verkoop. Betreft het behoud en de spreiding van de betaalbare voorraad en het vergroten van de mogelijkheden om wooncarrière te maken in de eigen wijk. Ook het mogelijk verdunnen van de sociale voorraad in Schalkwijk en Haarlem Oost en waar mogelijk toevoegen van sociale woningen in Noord en West is onderwerp van de te maken afspraken. Afspraken maken over strategisch verkopen van huurwoningen.
3. Aanbod woningen voor diverse groepen bewoners.
 - a) Opzetten en uitvoeren startersregeling in samenwerking met buurgemeenten.
 - b) Prestatieafspraken. Meerjaren prestatieafspraken maken over het aandeel volledig toegankelijke woningen (een woning die zonder trappen bereikbaar is, met keuken, sanitair, woonkamer en minimaal 1 slaapkamer op dezelfde woonlaag).
 - c) Regievoering zoals neergelegd in de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO). Dit betekent een verbinding leggen tussen de terreinen van wonen, welzijn en zorg, en daarmee als gemeente 'op tempo komen' met initiatieven uit het veld.

Overige activiteiten: Regionale afstemming. Positie van woningzoekenden versterken door inzet op bewonersparticipatie

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Kansen en mogelijkheden creëren voor beter wonen, werken, leren, ontmoeten en ontspannen. Het is de

kunst de sterke kanten van de stad optimaal te benutten en de bedreigingen het hoofd te bieden. Volgens de toekomst visie kiest Haarlem voor een gerichte economische en sociale vitalisering.

Wat gaan we ervoor doen?

Het voeren van regie over de ambities van de gemeente met een ruimtelijke impact. Dit komt tot uitdrukking in een onderzoekende, initiërende, integrerende, bemiddelende en bewakende rol.

Alle aspecten die met de ruimtelijke ontwikkeling van de stad te maken hebben, komen geconcentreerd en integraal bij elkaar. Ook de ruimtelijke afstemming en coördinatie met omliggende gemeenten, regionale ruimtelijke samenwerkingsverbanden, provincie en rijk vallen onder dit beleidsveld.

- a) Vaststellen gebiedsvisies. Zijn planologisch-stedenbouwkundige uitwerkingen (maatschappelijke functies/ hoogbouw & verdichting) van het Structuurplan en stadsdeelprogramma's. Zij vervullen een belangrijke - nieuwe - rol als schakel tussen structuurplan en bestemmingsplannen en projecten.
- b) Uitvoeren meerjarenplan Bestemmingsplannen. Haarlem wil geldige bestemmingsplannen. Hiervoor is een task force opgericht. De toekomstige projectbesluiten (de huidige artikel 19-procedures) vragen eveneens aandacht. Projectbesluiten zijn besluiten om projecten te realiseren die strijdig zijn met het geldende bestemmingsplan. Wij verwachten dat in 2014 alle bestemmingplannen actueel zijn.
- c) Regionale samenwerking. Samenwerking aan de hand van economische agenda, regionale woonvisie, HVVP, Structuurplan, regionale paragraaf Ontwikkelingsprogramma. Dit kan zijn reactief (reageren op plannen van bijv. andere overheden), actief (meedoen aan onderzoek/overleg) en proactief (beleidsinitieërend omtrent stadsoverstijgende ruimtelijke zaken).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal vastgestelde gebiedsvisies	Najaar 2007						Gemeentelijke registratie
1b. % Actuele, in procedure of in voorbereiding zijnde bestemmingsplannen	62 % (2007)		100 %				Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 5.4 Vastgoed

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Een minimaal kostendekkende exploitatie van het gemeentelijk vastgoed en een goed risicomanagement. Gericht op de realisatie van een rendement gelijk of hoger aan de gemaakte kosten bij de exploitatie van het gemeentelijk vastgoed. Ook bedoeld om een beter beeld te verkrijgen van de risico's van grond- en vastgoed-exploitaties en de mate waarin deze worden afgedekt door de daarvoor bestemde reserves en voorzieningen (= voldoende weerstandsvermogen).

Effectindicator*	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Rendement	2008						
1. Weerstandsvermogen	2008						

* Beide indicatoren zijn nog in ontwikkeling

Wat gaan we ervoor doen?

- a) Het op orde brengen van de vastgoedportefeuille. Dit betekent het stuurbaar maken van de portefeuille, zowel in de dagelijkse exploitatie als in de ontwikkeling van de (deel-)portefeuilles. Dit veronderstelt in de eerste plaats dat al het bezit wordt gecentraliseerd (onder centrale regie wordt gebracht) zodat dit verder kan worden geanalyseerd. Met betrekking tot de dagelijkse exploitatie betekent dit dat er op pandniveau wordt begroot en de totale exploitatie wordt gevolgd zodat op portefeuilleniveau adequaat verantwoording kan worden afgelegd over de baten/lasten en de kostendekkendheid c.q. eventueel noodzakelijke maatregelen om kostendekkendheid op termijn te bereiken.
- b) Strategisch voorraadbeheer. Hiermee wordt bedoeld dat strategische ruimtevragen, gebaseerd op stedelijke of maatschappelijke ontwikkelingen, worden voorzien van aanbodscenario's c.q. plannen die inspelen op verander(en)de ruimtebehoeften.

Voorbeeld is het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs, waarin ruimtevragen op de middellange termijn die het gevolg zijn van veranderend onderwijsbeleid óf van ontwikkelingen in het Haarlemse onderwijs, worden voorzien van fysieke oplossingen in de vorm van (des)investeringsvoorstellen. Een dergelijk integraal huisvestingsplan is voor ieder beleidsveld gewenst.

- c) Screening exploitaties en risico's. Jaarlijkse screening van alle grond- en vastgoedexploitaties, de stand van de reserves en op basis daarvan reduceren van kosten en maximaliseren van de opbrengsten.

Haarlem is verplicht om risico's uit lopende vastgoedexploitaties jaarlijks af te zetten tegen de vastgoedreserves en getroffen voorzieningen. Jaarlijks zal op basis van een risicoanalyse van alle exploitaties bepaald worden of er een noodzaak is om maatregelen te treffen omdat de weerstandscapaciteit (wat de omvang van de reserve en getroffen voorzieningen moet zijn om alle risico's af te dekken) onvoldoende dreigt te worden.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

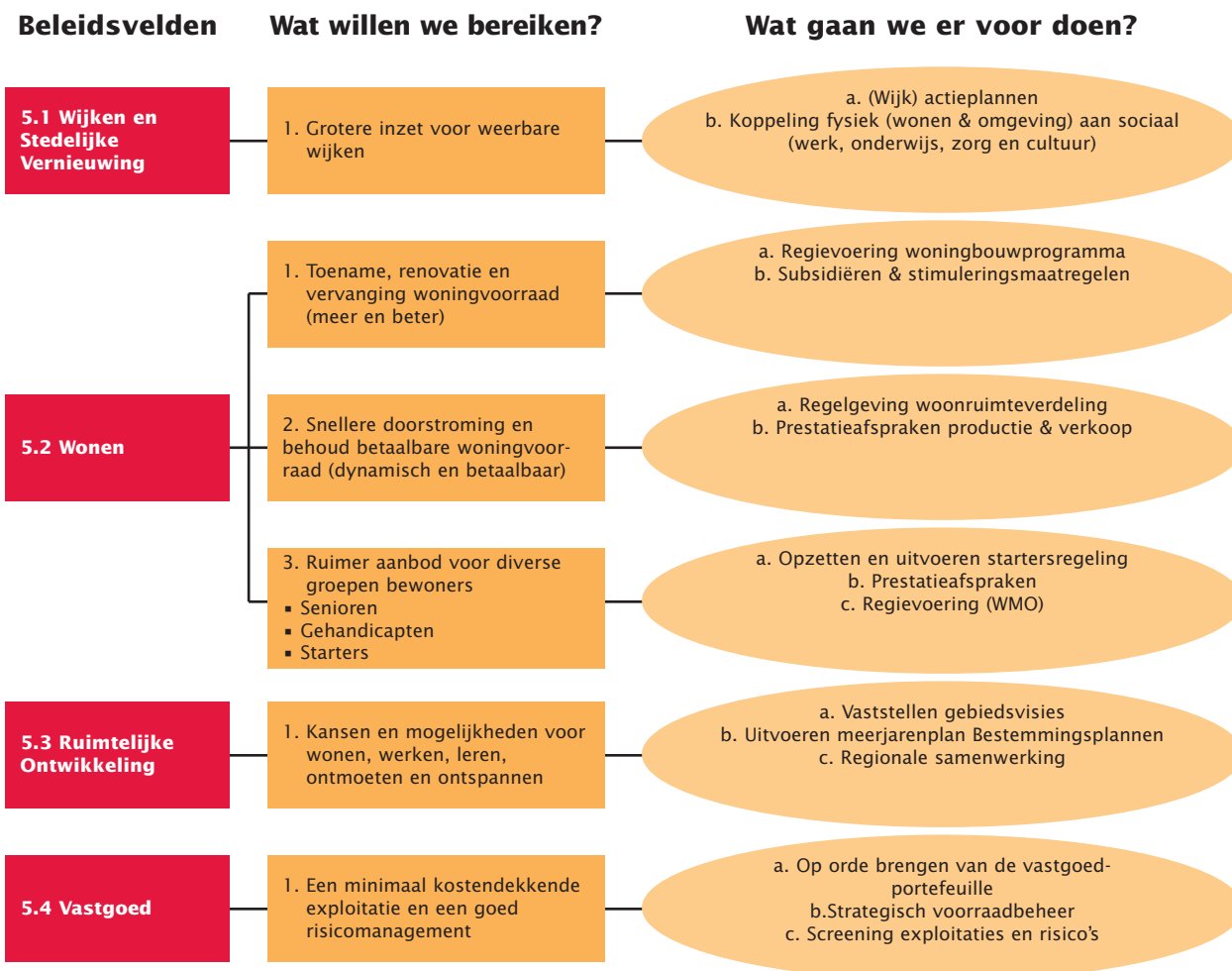
In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 5 Wonen, wijken en Stedelijke Ontwikkeling	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing		0	0
5.2	Wonen		2.819	3.996
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling		2.613	3.218
5.4	Vastgoed		52.637	56.422
	Totaal lasten	57.097	58.069	63.636
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing		0	0
5.2	Wonen		1.916	3.042
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling		949	887
5.4	Vastgoed		54.062	54.651
	Totaal baten	55.957	56.927	58.580
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	1.140	1.142	5.056
	Toevoeging aan reserves	6.247	2.664	728
	Onttrekking aan reserves	6.173	1.967	1.000
	Saldo inclusief mutaties reserves	1.214	1.839	4.784

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investeringen met economisch nut	
53.05	Vervanging huuradministratie	139
53.14	Nieuwbouw kinderdagverblijf/Hoed	50
55.93	Stelpost asbest	5
	Subtotaal programma 5	194
	Investeringen met maatschappelijk nut	
53.01	Uitbreiding aantal woonwagendplaatsen	1.628
53.10/N64	Renovatie regentenkamer Schoterburcht	99
56.01/C97	Stationsomgeving	224
56.03/O07	Slachthuisbuurt-herinrichting speeltuin	30
56.03/O07	Slachthuisbuurt-overig	36
56.03/O07	Slachthuisbuurt-middegebied	111
56.06	Herstructurering Delftwijk/Europawijk-Zuid	773
	Subtotaal programma 5	2.901
	Totaal programma 5	3.095

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Programmadoelstelling: Duurzaam goed woon-, werk- en leefklimaat en sociaal-economisch gemengde wijken

Programma 6

Het Patronaat aan de Zijlisingel.

Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuille(s) Cultuur, Economische Zaken en Stads promotie
Afdeling(en) Stadszaken

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem heeft als centrumstad een belangrijke lokale en regionale functie. Haarlem voorziet haar burgers regio van een divers en aantrekkelijk aanbod van culturele en recreatieve voorzieningen. De stad biedt werkgelegenheid aan haar burgers en vervult in de regio een cruciale economische positie. Ook heeft Haarlem met haar prachtige historische binnenstad en rijkdom aan musea, cultuurpodia, erfgoed, winkels en horeca, aantrekkelijke (tuinen)parken en andere waardevolle groengebieden en haar ligging temidden van prachtige recreatiegebieden, een grote aantrekkingskracht op binnenlandse en buitenlandse toeristen. Haarlem wenst deze positie te behouden en waar mogelijk te versterken.

De gemeente Haarlem investeert daarom structureel in activiteiten en projecten die bijdragen aan de instandhouding en versterking van het culturele en economische klimaat in de stad. Haarlem doet dit vanuit het besef dat het programma economie, cultuur, toerisme en recreatie zich kenmerkt door een grote complexiteit en een groot aantal afhankelijkheden die zich ten dele ook buiten de invloedssfeer van de lokale overheid afspelen. Haarlem kiest ervoor het culturele, recreatieve en economische klimaat samen met haar partners van de culturele instellingen, het bedrijfsleven, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm te geven. Haarlem manifesteert zich ook buiten de regio positief en onderscheidend en acteert actief als samenwerkingspartner.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
Plaats in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex*	5 (2005)	5	5	5	5		Atlas van gemeenten

* De woonaantrekkelijkheidsindex laat zien hoe aantrekkelijk een gemeente wordt gevonden om te wonen. In de index zijn 8 factoren opgenomen: de bereikbaarheid van banen, het culturele aanbod (podiumkunsten), veiligheid, het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad, de bereikbaarheid van natuurgebieden, de kwaliteit van het culinaire aanbod, de aanwezigheid van een universiteit en het historische karakter van de stad (% woningen gebouwd voor 1945). De score op deze index is daarmee niet alleen afhankelijk van de inspanningen van programma 6, maar ook van andere programma's, in het bijzonder de programma's 2, 5 en 8.

Context en achtergronden

Economie

Haarlem is strategisch gelegen nabij Amsterdam, Schiphol en de aantrekkelijke kustzone, heeft een aantrekkelijk woonklimaat, heeft een prachtige monumentale binnenstad met tal van voorzieningen en is goed bereikbaar per openbaar vervoer en met de auto. De rijkdom aan erfgoed, en de uitgebreide culturele infrastructuur hebben een (inter)nationale en (boven)regionale betekenis. Haarlem beschikt over een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking en is traditioneel sterk in economisch kansrijke sectoren als zakelijke dienstverlening, toerisme, industrie, gezondheidszorg en de creatieve en kennisindustrie. Ondanks de goede uitgangspositie moet worden geconstateerd dat de economische groei en de werkgelegenheids groei in Haarlem in de periode 2000-2005 is achtergebleven bij het landelijk gemiddelde. Versterking van het economische klimaat is noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te kunnen garanderen.

Cultuur en Erfgoed

In de periode 2000-2006 zijn op het terrein van het cultuurbeleid belangrijke besluiten genomen en ontwikkelingen in gang gezet. De ambitieuze en grootschalige investeringen in de cultuursector werpen hun vruchten af: drie van de vier cultuurpodia in de stad zijn volledig vernieuwd (Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie) en ontvangen beduidend meer bezoekers dan voorheen. Najaar 2008 wordt de vernieuwingsoperatie grote podia afgerond met de heropening van de Stadsschouwburg. In 2007 heeft de Raad de erfgoedagenda Haarlem vastgesteld. Haarlem is de vijfde monumentenstad van Nederland, kent een rijk archeologisch verleden en een groot aantal musea en instellingen waar dit verleden wordt beheerd. Haarlem is een sterke cultuurstad en wil dat ook blijven.

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

De toeristische en recreatieve sector en evenementen zijn een economische groeisector. Met haar historische binnenstad, culturele aanbod, vele monumenten, uitgebreide winklassortiment, horeca en ligging nabij Amsterdam en het strand is Haarlem zeer kansrijk voor verdere versterking van de sector. In een context waarin steden nationaal en internationaal concurreren om toeristen aan te trekken, is stadspromotie hierbij onmisbaar.

Kaderstellende beleidsnota's

Economie

- Economische Agenda Haarlem ([2007 / 110768](#))

Cultuur en Erfgoed

- Cultuurnota Haarlem 2005-2008 ([2005 / 239920](#))
- Agenda cultureel erfgoed Haarlem ([2007 / 88353](#))

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

- Economische Agenda Haarlem ([2007 / 110768](#))
- Evenementen in Haarlem 2008-2011 ([2007 / 110421](#))

Relaties met andere programma's

Economie

De economische ontwikkeling van Haarlem is door het verdienend vermogen voorwaardenscheppend voor tal van beleidsterreinen en voorzieningen. Vice versa is een groot aantal beleidsterreinen van groot belang voor de economische ontwikkeling van de stad. Een gezond economisch klimaat is alleen mogelijk door goede (regionale) bereikbaarheid (programma 8), een goede kwaliteit van de openbare ruimte (programma 9), veiligheid (programma 2), een aantrekkelijk woonklimaat (programma 5), voldoende culturele voorzieningen en kwalitatief goed onderwijs (programma 4).

Cultuur en Erfgoed

De positieve effecten van een gezond en levendig cultuurklimaat in de stad zijn groot. In zo'n stad willen mensen graag wonen en werken. Een dergelijke stad is aantrekkelijk voor bezoekers en toeristen. Zo'n stad kan zich onderscheiden en profileren door haar artistieke kapitaal, haar monumentenrijkdom en creatieve bedrijvigheid. Zo'n stad werkt aan een identiteit die uiteenlopende bevolkingsgroepen aanspreekt.

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

Toerisme, recreatie, evenementen en promotie zijn van groot belang voor zowel het economisch als (de bevinding van) het cultureel klimaat in Haarlem. Investeren in toerisme, recreatie, evenementen en promotie draagt bij aan versterking van de economische structuur en daarmee aan de werkgelegenheid (programma 7).

Beleidsveld 6.1 Economie

Economische ontwikkeling staat voor werkgelegenheid, weerbaarheid, vitaliteit en welvaart op de lange termijn. Werkgelegenheid betekent maatschappelijke participatie, inkomen en sociale vooruitgang. Een weerbare stad weet slechtere tijden op te vangen en bedreigingen om te buigen, zodat mensen er blijven werken en wonen. Een vitale stad trekt kansen aan, weet zich te profileren en nieuwe ontwikkelingen in haar voordeel te benutten. Welvaart op de lange termijn betekent duurzame economische ontwikkeling en innovatie in het perspectief van de wereldwijde concurrentie waarin Haarlem een rol speelt als onderdeel van de Metropool Amsterdam.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Ruimte voor bedrijven. Haarlem wil de fysieke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven verbeteren door uitbreiding en transformatie van bestaand vastgoed en locaties te faciliteren en door specifieke projecten gericht op verbetering van het vestigingsmilieu. Haarlem richt zich op vier economische sectoren: bedrijventerreinen, detailhandel, bedrijfsverzamelgebouwen en kantoren.
2. Goed ondernemingsklimaat. Haarlem streeft naar verbetering van het vestigings-, innovatie en ondernemingsklimaat in de stad. Belangrijke algemene doelstellingen zijn verbetering van de regionale bereikbaarheid (Zuidtangent, Haarlem intercystation, dynamisch vervoersmanagement) en regionale en lokale veiligheid (Regionaal Platform Criminaliteitsbestrijding).

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal arbeidsplaatsen	68.083 (2005)	68.300	68.400	68.500	68.600		LISA
2. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers	6.3 (2005)		6.5		6.6		Benchmark Ministerie van Economische Zaken

Wat gaan we ervoor doen?

1. Ruimte voor bedrijven
 - a) Vergroting van het areaal bedrijventerrein door herstructurering van de Waarderpolder en verbeteren van het functioneren van het bedrijventerrein (door: verbetering bereikbaarheid en ontsluiting met Fly over, Schoterbrug, Oostweg, innovatieprogramma, parkmanagement, Samen Veilig Ondernemen en regionale samenwerking en segmentering van bedrijventerreinen).
 - b) Versterking van het detailhandelaanbod door herstructurering van wijkwinkelcentra (Stadsdeelhart Schalkwijk, Beatrixplein, Marsmanplein, Westergracht) en versterking van het functioneren en promotie van de binnenstad (door: verbetering bereikbaarheid en ontsluiting van de binnenstad met Parkeergarage Nieuwe Gracht, Rode Loper, Stationsplein, parkeerwijstelsysteem, Samen Veilig Ondernemen, centrummanagement, uitvoering convenant binnenstad en regionale afstemming en samenwerking op het gebied van detailhandel en leisure).
 - c) Vergroting van het aanbod van bedrijfsverzamelgebouwen door het faciliteren van nieuwbouw en functiewijziging (Nieuwe Energie, Waarderpolder INOG & Crown Business, voormalige Greinerschool (Voorhelmstraat), tijdelijke voorzieningen in voormalig Postkantoor en voormalig kantoor AWWN).
 - d) Vernieuwing van het kantorenaanbod door faciliteren nieuwbouw kantoren (o23, Oostpoort, Mariastichting, Stadion, Stadsdeelhart), faciliteren functiewijziging incurante kantoormuur in Haarlem en regionale samenwerking ten behoeve van een evenwichtig aanbod.
2. Goed ondernemingsklimaat
 - a) Verbetering gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven (bedrijvenloket, Ondernemend Werven, deregulering);
 - b) Relatiebeheer met partners in de stad en de regio (Kamer van Koophandel, MKB, VNO-NCW en lokale belangenghartigers);
 - c) Uitvoeren startersprojecten (o.a. Haarlemse Start) en formuleren concreet beleid starters;

- d) Verbinden van Onderwijs en Arbeidsmarkt (door: Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs);
- e) Bevorderen van innovatie en creativiteit (door: innovatieprogramma Waarderpolder, innovatieplatform Haarlem, trekker Creatieve As).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal hectare nieuwe regionale bedrijfsterreinen (OPH 43)	0 (2004)		5				Gemeentelijke registratie
1a. Aantal hectare nieuw geherstructureerd bedrijventerrein (OPH 42)	0 (2004)		3,5				Gemeentelijke registratie
1a. Congestie in Waarderpolder en toeleidende wegen in gemiddelde reistijd 5 routes naar Schalkwijk (OPH 51)	9 min. 41 sec. (2005)		8min. 43 sec.				Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangiften op 1 (binnenstedelijk) bedrijventerrein (OPH 44)	(2005)		- 25%				Centrale gegevensbron Rijk
1b. Oplevering herstructurering wijkwinkelcentra				Westergracht	Marsmanplein		Gemeentelijke registratie
1b. Aantal delicten in wijkwinkelcentra (OPH 43)			- 5%				Centrale gegevensbron Rijk
1c. Aantal m2 nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen (OPH 48)	0 (2004)		2.500				Gemeentelijke registratie
1d. Aantal vierkante meters nieuwe kantoren	0 (2005)	8.000	0	30.000	14.000		Gemeentelijke registratie
2c. Aantal nieuwe (door)starters (OPH50)	0 (2005)		100				Gemeentelijke registratie
2e Vraagbundelingstraject gericht op aansluiten instellingen en bedrijven op breedband	0 (2005)		1				Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Cultuur en Erfgoed

Haarlem wil nationaal in beeld zijn als stad van cultuur en erfgoed. Eén van de krachtigste karakteristieken van de stad is immers het cultuurklimaat en het historische karakter. Het aanbod van de kunstinstellingen, de nieuwe cultuurgebouwen, de schat aan monumenten, de archeologische vondsten en het cultureel erfgoed (waaronder de musea en archief) zijn belangrijke dragers van het culturele klimaat. Naar de buitenwereld toe kan dat nog beter worden uitgedragen, zodat de effecten hiervan op het imago van de stad en de bezoekersstromen worden versterkt.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Een gevarieerd basisaanbod. De gemeente Haarlem faciliteert een gevarieerd basisaanbod en streeft naar professionalisering en verzakelijking van de relatie met de culturele instellingen en de wijze waarop de instellingen worden geleid. Deze doelstelling richt zich op een palet van culturele instellingen die tezamen de culturele basisinfrastructuur van de gemeente vormen. Hiertoe behoren de grote cultuurpodia (Philharmonie, Toneelschuur, Patronaat en Schouwburg), het Frans Hals Museum, het Muziekcentrum Zuid-Kennemerland, Kreator, de Stadsbibliotheek en het Noord-Hollands Archief. Met het rijksge subsidieerde Teylers Museum bestaat geen subsidierelatie maar wordt wel intensief samengewerkt.
2. Een goed productieklimaat. De gemeente wil een goed productieklimaat creëren waarin gezelschappen en individuele makers kunnen werken en "scheppen". De aandacht gaat hierbij uit naar de podiumkunsten, de beeldende kunsten en de amateurs. Deze doelstelling heeft te maken met de noodzaak om na de grote investeringen in de 'hardware' (cultuurgebouwen) ook de 'software' goede ontwikkelingskansen te bieden.
3. Deelname aan kunst en cultuur. De gemeente Haarlem wil de deelname aan kunst en cultuur bevorderen, in het bijzonder van de doelgroepen jongeren en allochtonen. De cohesie tussen bevolkingsgroepen in de stad neemt toe als gevolg van cultuureducatie en participatie aan kunst en cultuur. Een levendig cultuurklimaat is een gewenst neveneffect. Dit heeft weer een aantrekkelijk grootstedelijk klimaat tot gevolg.
4. Beschermen en benutten erfgoed. Het beschermen van erfgoed, monumenten én archeologische vondsten is een kerntaak van de gemeentelijke overheid en wordt zonnig afgedwongen met gebruik van het wettelijk instrumentarium op het gebied van vergunningen en handhaving. Erfgoed wordt benut ten behoe-

ve van versterking van het economische en culturele klimaat in de stad, voor bevordering van toerisme en recreatie en voor de promotie van de stad. Door het erfgoed te beleven in de stad, in de musea en in het onderwijs fungeert het als drager van de Haarlemse identiteit. En erfgoed heeft als historische drager van ruimtelijke plannen een belangrijke functie in de ontwikkeling van de stad.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	Najaar 2007						Omnibusonderzoek
2. Aantal amateurverenigingen	62 (2005)	61					Gemeentelijke registratie
2. Aantal leden amateurverenigingen	2.226 (2005)	2.150					Gemeentelijke registratie
3. Aantal bezoekers Philharmonie*	29.855 (1999) **	81.200					Philharmonie
3. Aantal bezoekers Schouwburg*	89.962 (2002)**	-					Schouwburg
3. Aantal bezoekers Toneelschuur*	64.200 (2002)**	110.000					Toneelschuur
3. Aantal bezoekers Patronaat	64.528 (2002)**	120.000					Patronaat
3. Aantal cursisten Muziek-centrum Zuid-Kennemerland	1.866 (2005)	2.100					Muziekcentrum Zuid-Kennemerland
3. Aantal cursisten Kreater	708 (2005)	800					Kreater
3. Aantal bezoekers Frans Hals Museum en de Hallen	104.686 (2005)	105.000					Frans Hals Museum
3. Aantal bezoekers Teylers Museum	95.103 (2006)						Teylers Museum
3. Aantal leden Stadsbibliotheek Haarlem	41.643 (2006)	41.000					Stadsbibliotheek
3. Aantal bezoeken (fysiek en digitaal) aan Stadsbibliotheek	Ca. 1.080.000 (2006)***						Stadsbibliotheek

* Bij deze podia worden de bezoekersaantallen niet per kalenderjaar maar per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2006 betrekking op het seizoen 2005/2006.

** Bij deze podia is voor de nulmeting het laatste seizoen/ jaar in het oude gebouw gekozen.

*** Dit cijfer is een optelling van een schatting van het aantal fysieke bezoeken (ca. 800.000) aan de vestigingen en het totale aantal digitale bezoeken (280.000) (beide van leden en niet-leden).

Wat gaan we ervoor doen?

1. Een gevarieerd basisaanbod.
 - a) Faciliteren en subsidiëren van de culturele basisinstellingen. Hiertoe behoort het invoeren van budgetfinanciering (een nieuwe subsidiesystematiek) bij de grote culturele instellingen waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft voor 2011; het invoeren van de gedragscode 'cultural governance' (gericht op verzakelijking en professionalisering van het bestuur) bij de culturele instellingen waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft voor 2011; en de verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek en het Frans Hals Museum.
 - b) Heropening van de Stadsschouwburg in 2008.
 - c) Realisering van een nieuw depot voor het Frans Hals Museum in 2008.
2. Een goed productieklimaat.
 - a) Intensivering Cultuurstimuleringsfonds. Dit is een gemeentelijk projectsubsidieprogramma met specifieke aandacht voor verschillende publieksgroepen (jongeren en allochtonen);
 - b) Versterking van productiemogelijkheden voor Haarlemse amateurs;
 - c) Overdracht van het atelierbeheer aan een externe partij in 2009.
3. Deelname aan kunst en cultuur.
 - a) Uitvoeren van het project 'Haarlem 2008'. Dit is een breed opgezet cultureel programma waarin Haarlem in 2008 haar culturele kwaliteiten toont.
 - b) Uitvoeren van het Actieplan Cultuur Bereik in 2008 en vernieuwing van het programma Actieplan Cultuur Bereik na 2008;
 - c) Fusie van bestaande instellingen op terrein van cultuureducatie en amateurkunst (Muziekschool Zuid-Kennemerland, Kreater en Volksuniversiteit) in een Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd (CCVT) in 2010.
4. Beschermen en benutten erfgoed
 - a) Inlopen achterstallig onderhoud gemeentelijk monumentaal bezit;
 - b) Stimuleren eigenaren monumenten tot goed onderhoud.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1b. Open Stadsschouwburg		1					Gemeentelijke registratie
1c. Nieuw depot voor het Frans Hals Museum		1					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal aanvragen Cultuurstimuleringsfonds (CSF)	93 (2006)	150					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	105					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen amateurs CSF	10 (2006)	70					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen van/voor jongeren CSF	8 (2006)	8					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen van/ voor allochtonen CSF	4 (2006)	4					Gemeentelijke registratie
2a. Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd (CCVT)				1			Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie

Versterking van de toeristische en recreatieve sector en van evenementen is belangrijk voor de Haarlemse bevolking en de regio. Zij bieden uitstekende mogelijkheden voor ontspanning, ontmoeting en beleving en dragen daarmee bij aan de sociale samenhang en identiteit van Haarlem. Haarlem behoort tot de toeristische top van de middelgrote Nederlandse steden. Om tot de top te blijven behoren, investeert de gemeente Haarlem structureel in evenementen en in promotie van de stad. Haarlem doet dit samen met evenementenorganisatoren, culturele instellingen, musea en het bedrijfsleven. Voor de internationale promotie wordt bij voorkeur samengewerkt met Amsterdam. Regionaal en nationaal heeft Haarlem een sterke eigen positie.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Meer toerisme en recreatie. Haarlem wil dat er meer toeristen naar Haarlem komen, die er langer blijven en meer besteden. Tevens wil Haarlem een laagdrempelige en gevarieerde recreatieve voorzieningenstructuur in en om Haarlem bevorderen en de recreatieve routestructuren uitbreiden ten behoeve van de bewoners van Haarlem en van de regio. Beide doelstellingen versterken elkaar.
2. Goed aanbod evenementen en goede promotie van Haarlem. Evenementen zijn van groot belang voor de weringskracht en naamsbekendheid van Haarlem. Bovendien bieden evenementen mogelijkheden tot ontspanning voor de inwoners van Haarlem en van de regio en zijn ze een belangrijk ankerpunt voor de Haarlemse identiteit. Haarlem zal de bestaande evenementen faciliteren en ondersteunen en waar mogelijk vernieuwing bevorderen passend binnen het Haarlemse evenementenprofiel. Om toeristen en bedrijven naar Haarlem te laten komen, is het daarnaast van belang dat Haarlem zich regionaal, nationaal en internationaal presenteert als aantrekkelijke bestemming en vestigingsplaats. Stads promotie is een belangrijk middel om Haarlem als interessante stad te positioneren. Haarlem zet daarom in op oprichting van één citymarketingorganisatie die tezamen met het bedrijfsleven en de culturele instellingen Haarlem op een goede manier in de markt zet. Onderdeel van deze citymarketingorganisatie is een loket voor toeristische informatievoorziening.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal extra dagbezoeken (OPH 49)	0 (2005)		+100.000				Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1. Aantal extra verblijfstoeristen (OPH 50)	0 (2005)		+20.000				Gemeentelijke registratie

Wat gaan we ervoor doen?

1. Meer toerisme en recreatie.
 - a) Bevordering van de waterrecreatie in Haarlem en versterking van de daarvoor benodigde infrastructuur (jachthaven Schoterrog, uitbreiding ligplaatsen Scheepmakersdijk, faciliteren pleziervaart met diverse voorzieningen, nautisch kwartier Scheepmakersdijk, fiets-voetveer Belgiëlaan, inpassing watersportverenigingen en recreatie in project Schoterbrug).
 - b) Faciliteren en ondersteunen recreatieve routestructuren (fietsknooppuntennetwerk Zuid Kennemerland, European Route of Industrial Heritage, kanoroute binnenstad/Elswout en wandelroute volkstuincomplexen Haarlem).
 - c) Realisatie fysieke infrastructuur t.b.v. verblijf bezoekers (uitbreiding hotelcapaciteit, stadscamping Veerplas en/of Schoterbos, camperparkeerplaatsen, touringcarparkeerplaatsen)

- d) Realisatie recreatieve groenvoorzieningen (schooltuin in onder andere Poelpolder, tweede fase achterstallig onderhoud volkstuintcomplexen, herinrichting Reinaldapark en herinrichting Westelijk Tuinbouwgebied).
2. Goed aanbod evenementen en goede promotie van Haarlem.
- a) Uitvoering van het evenementenbeleid, gericht op het faciliteren en ondersteunen van evenementenorganisatoren door een evenementenmanager, afstemming van evenementen middels de evenementenkalender en promotie van evenementen en regionale samenwerking ten behoeve van versterking en betere profilering van het regionale aanbod van evenementen.
- b) Oprichting van één citymarketingorganisatie (fusie van stichting Haarlem Promotie en VVV Zuid-Kennemerland) in 2007, inclusief een informatieloket op of aan de Grote Markt (2008-2009)
- c) Het ontwikkelen en uitvoeren van promotiecampagnes en campagnes gericht op imagoverbetering in samenwerking met het (georganiseerd) bedrijfsleven, culturele instellingen, musea, horeca, detailhandel en hoteliers.
- d) Het bevorderen en ondersteunen van de samenwerking met Amsterdam en aan Amsterdam gelieerde instellingen t.b.v. de het vergroten van de internationale bekendheid en wervingskracht van Haarlem (Amsterdam Plus, Amsterdam Partners).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Nautisch kwartier Scheepmakersdijk	0 (2005)				1		Gemeentelijke registratie
1c. Stadscamping	0 (2005)		1				Gemeentelijke registratie
2b. City marketing organisatie	0 (2005)	1					Gemeentelijke registratie

Financiën programma

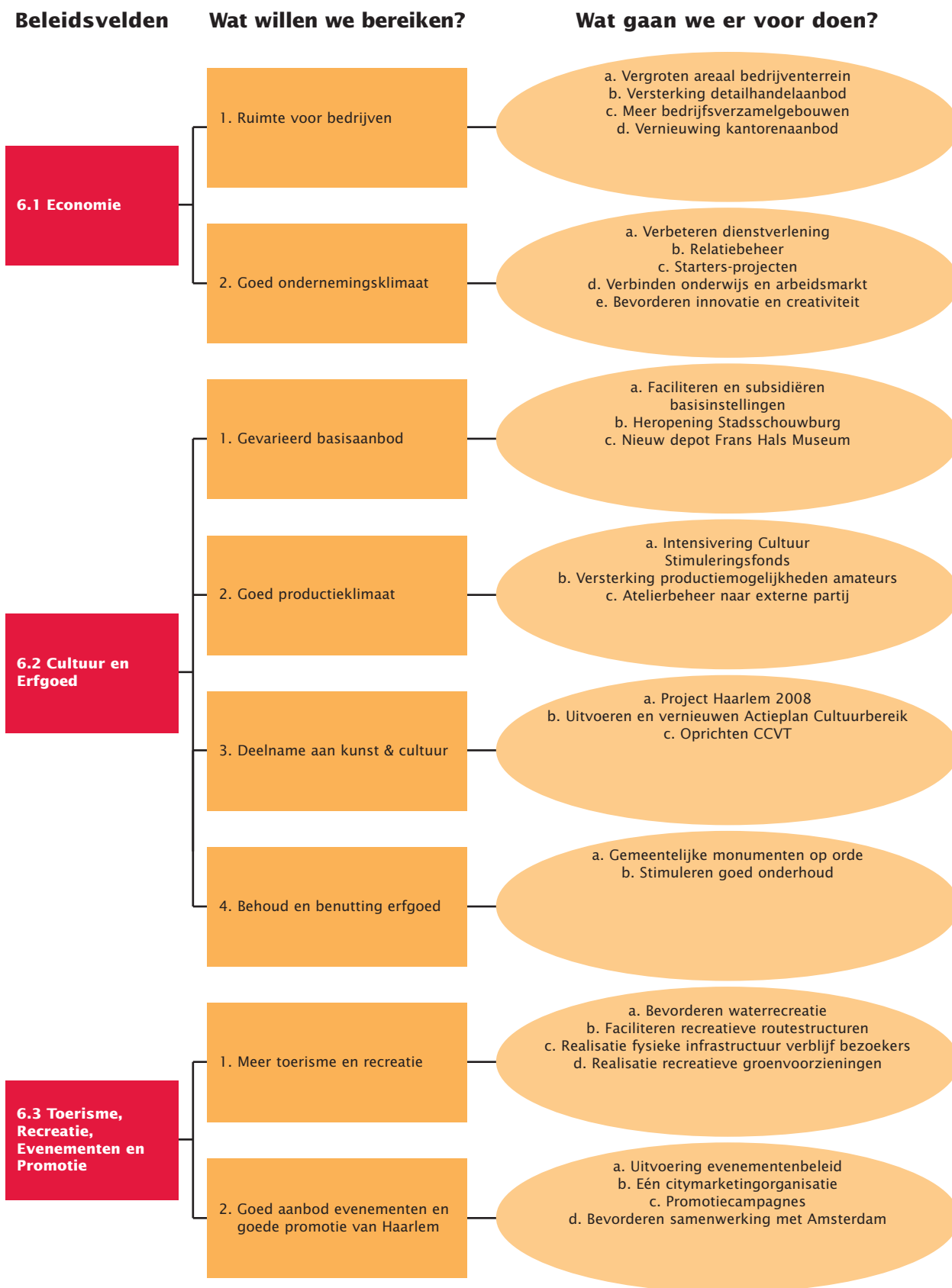
Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012. In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleidsveld	Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie		1.736	471
6.2	Cultuur en erfgoed		27.740	29.696
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie		1.797	1.801
	Totaal lasten	31.759	31.273	31.968
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie		1.375	0
6.2	Cultuur en erfgoed		5.653	5.538
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie		434	470
	Totaal baten	13.740	7.462	6.008
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	18.019	23.811	25.960
	Toevoeging aan reserves	6.236	11	18
	Onttrekking aan reserves	855	52	25
	Saldo inclusief mutaties reserves	23.400	23.770	25.953

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
82.05	Invoering zelfservice bibliotheek Centraal	400
82.08	Aanpassing entree en 2e fase balies bibliotheek Centraal	80
84.01	Renovatie Schouwburg	3000
83.05	Depot voor kunstvoorwerpen Frans Halsmuseum	3.700
55.09	Kleine investering	46
82.02	Vervanging/aanpassing ventilatie- en koelsystemen bibliotheek	399
	Totaal programma 6	7.625

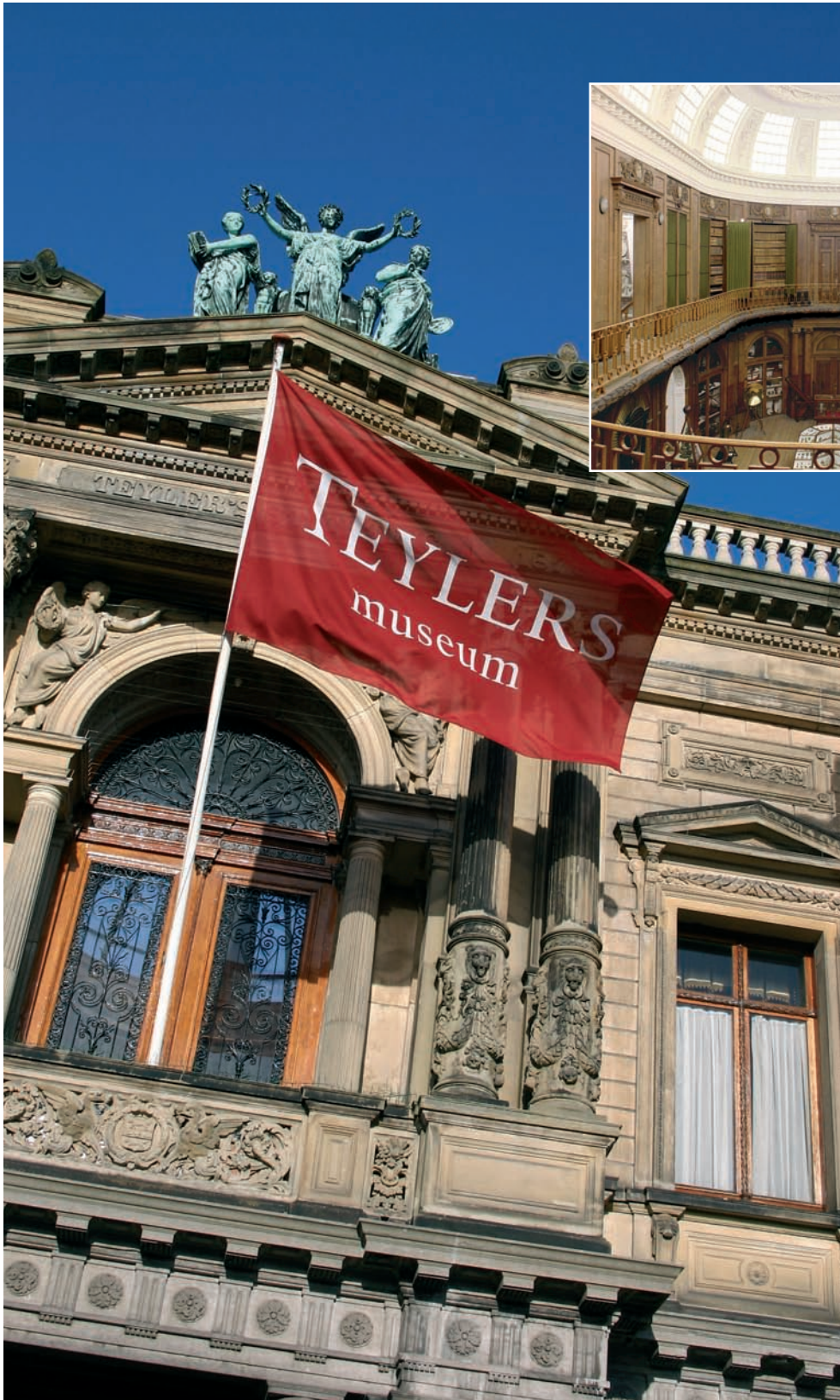
Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie

Programmadoelstelling: Behoud en versterking economisch, cultureel, toeristisch en recreatief klimaat

Programma 7

Het Teylers Museum aan het Spaarne.

Werk en Inkomen

Commissie Samenleving
(Coördinerende) Portefeuille(s) Sociale Zaken
Afdeling(en) Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Programmadoelstelling (Missie)

Wij vergroten en bevorderen de economische zelfredzaamheid van inwoners van Haarlem die dat nodig hebben. Wij streven naar het bevorderen van zelfstandige arbeidsdeelname en waar dit niet kan zetten wij andere voorzieningen in zoals beschut werk of sociale activering.

Naast het voorzien in een tijdelijk inkomen voeren wij een minimabeleid en willen wij problematische schulden en sociale uitsluiting tegengaan. Wij willen ongewenste neveneffecten als passiviteit en opsluiting in de zogenaamde armoedeval voorkomen.

In ons collegeakkoord hebben wij vier hoofdpunten benoemd. Eén ervan is het behoud van de huidige omvang van de middelen voor bijzondere bijstand en het bevorderen van uitstroom uit de bijstand.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	2007	2008	2009	2010	2011	Bron
Aantal bijstandsccliënten 18-64 jaar	3.147 (2006)	2.750	2.650	2.600	2.600		Gemeentelijke registratie
% Haarlemmers dat geen beroep doet op inkomensondersteunende maatregelen omdat zij hiervan niet op de hoogte zijn, van totaal aantal Haarlemmers dat hier geen gebruik van maakt maar wel denkt hier recht op te hebben*	41% (2003)	30%		20%			Omnibus-onderzoek

* Van alle Haarlemmers denkt 8% in aanmerking te komen voor inkomensondersteunende maatregelen; 4% maakt er ook gebruik van, de andere 4% om diverse redenen niet (Omnibusonderzoek 2003).

Context en achtergronden

De werkgelegenheid in de regio is in het afgelopen jaar aangetrokken. Laag geschoolde arbeid blijft in de regio echter schaars waardoor de match tussen vraag van werkgevers en aanbod van de afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid moeilijker wordt. Voor mensen die niet zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien, is de bijstand een vangnet. Het aantal bijstandsgerechtigden daalt en bedraagt medio 2007 circa 2.950. Niettemin staan teveel Haarlemmers aan de kant, het aantal bijstandsgerechtigden is te hoog. De komende periode zetten wij stevig in op het begeleiden van mensen naar werk, in samenwerking met partners als het Midden- en Kleinbedrijf (MKB), werkgevers in de Waarderpolder en het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI).

Het aantal minima in Haarlem bedraagt circa 9.500 huishoudens. Wij willen een effectief minima-beleid voeren met een groot bereik onder de doelgroep.

De laatste jaren is de schuldenproblematiek ook in Haarlem toegenomen. Het aantal hulpvragen blijft stijgen en vraagt onze permanente aandacht. Naast schuldhulpverlening willen wij meer aandacht schenken aan preventie van schuldenproblematiek.

Met ingang van 2008 wordt de gemeente verantwoordelijk voor de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), inclusief het beheer van de middelen. Wij willen meer samenhang brengen in de uitvoering van de WSW, de

Wet Werk en Bijstand (WWB) en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Daarom heroriënteren wij ons momenteel op het Sw-bedrijf Paswerk. Wij maken van Paswerk een leerwerkbedrijf voor een brede doelgroep. Verder nemen wij de aansturing van Paswerk onder de loep.

Kaderstellende beleidsnota's

- Handhavingsbeleidsplan (gereed december 2007)
- Plan van aanpak verbetering dienstverlening Sociale Zaken en Werkgelegenheid ([2007 / 110893](#))
- Startnotitie Aanpak actualisering minimabeleid 2008-2010 ([2006 / 245904](#))
- Strategisch Bedrijfsplan en jaarplan 2007 van de afdeling SoZaWe ([2007 / 110667](#))
- Niemand aan de kant, kadernota re-integratie 2006-2008 ([2006 / 246249](#))
- Gesubsidieerde arbeid: garantie loonkostensubsidies vanaf 57 ½ jaar ([2006 / 246069](#))
- Modernisering Wet Sociale Werkvoorziening, beleidskader en implementatieplan ([2006 245791](#))

Relaties met andere programma's

Om instroom in de bijstand te voorkomen en uitstroom te bevorderen is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt noodzakelijk. Voor het voorkomen van (jeugd)werkloosheid is dit een essentiële relatie. Dat geldt ook voor het stimuleren van de werkgelegenheid. Er zijn daarmee relaties met de volgende programma's:

- Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling, beleidsveld 4.2 Jeugd (en Onderwijs) en beleidsveld 4.2 Integratie, Inburgering en Volwasseneneducatie;
- Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie, beleidsveld 6.2 Economie.

Beleidsveld 7.1 Werk en Reïntegratie

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk.
Het bevorderen van uitstroom uit de bijstand is één van de speerpunten van ons college. De nadere uitwerking hiervan staat beschreven in de 'Kadernota re-integratie 2006 – 2008, niemand aan de kant'. Ons re-integratiebeleid bevat een samenhangend pakket aan instrumenten gegroepeerd in de re-integratieladder: van vrijwilligerswerk en sociale activering tot nieuwe vormen van gesubsidieerde arbeid en werkervaringsplaatsen.
Ons motto is: niemand aan de kant, elke klant maakt stappen op de re-integratieladder naar werk. Iedere klant is op weg naar werk. Het accent ligt niet op de individuele beperkingen, wij sluiten aan bij de mogelijkheden van de cliënt. Ons uitgangspunt hierbij is dat iedereen van betekenis is voor de samenleving.
Meer concreet streven wij in deze bestuursperiode naar een daling van het bijstandsvolume van 900. Van 3.500 bijstandsgerechtigden in 2006 tot 2.600 bijstandsgerechtigden eind 2010.
2. Creëren van leerwerkplekken in de Haarlemse samenleving.
Trajecten moeten daadwerkelijk iets toevoegen aan de potenties van de cliënt. Daarom kiezen wij steeds meer voor de combinatie van leren en werken. Een voorbeeld hiervan is Work First, waarbij wij niet alleen een werkervaringsplaats aanbieden, wij bieden een concreet dienstverband met een salaris op minimum-niveau. Het is immers gemakkelijker solliciteren vanuit een werkende situatie dan vanuit een bijstandssituatie.
3. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening.
De Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) krijgt een duidelijker plek in ons re-integratiebeleid. Het groeiend aantal mensen op de wachtlijst bij Paswerk, de uitvoeringsorganisatie van de Wet Sociale Werkvoorziening, baart ons echter zorgen. Ook de wachttijd neemt toe.
Per januari 2008 wordt de gemeente verantwoordelijk voor de Wsw. Binnen de gemeente is een implementatietraject gaande waarbij de consequenties van de overdracht van het Rijk wordt meegenomen.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening.
 - a) Wij stimuleren mensen met een Wsw-indicatie om meer buiten de muren van Paswerk te werken. Begeleid werken en detacheringen bij werkgevers bevorderen de doorstroom in de Wsw.
 - b) Wij beogen een kortere wachttijd voor een plek in de Wsw. Dit door inzet van extra incidentele middelen van het Rijk in 2007. Daarnaast creëert het Rijk per 2008 de mogelijkheid dat de gemeentelijke re-integratiemiddelen (Werkdeel Wwb) ook mogen worden ingezet voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening.
2. Creëren van leerwerkplekken in de Haarlemse samenleving.
 - a) De huidige 250 ID-banen vormen wij om naar permanente leerwerkplekken die openstaan voor steeds nieuwe bijstandsgerechtigden. Gesubsidieerde arbeid wordt dan ook een tijdelijke werkervaringsplaats voor bijstandsgerechtigden op weg naar ongesubsidieerde arbeid.
 - b) Wij realiseren 250 nieuwe leerwerkplekken. Deze kunnen variëren van stages, leerwerkplekken, het MKB-leerbanenplan en Work First.
3. Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk.
 - a) Wij plaatsen 80% van onze cliënten op een traject, elke cliënt maakt stappen op de re-integratieladder.
 - b) Wij starten met een werkgeversbenadering waarbij de vraag (de vacature) centraal staat. Daarnaast creëren wij werkgelegenheid door contract compliance: bij aanbesteding van werken vragen wij aan opdrachtnemers 5% van het werk te laten uitvoeren door het in dienst nemen van bijstandsgerechtigden.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. % WSW-cliënten dat begeleid werkt	2% (augustus 2007)	15%	25%	25%	25%		Paswerk
1b. Gemiddelde wachttijd WSW	2 jaar (2006)	1 jaar	1 jaar	1 jaar	1 jaar		Gemeentelijke registratie
1b. Aantal cliënten op wachtlijst WSW	270 (mei 2007)	200	200	200	200		Gemeentelijke registratie
2b. Aantal cliënten geplaatst op een leerwerkplek	0	150	200	250	250		Gemeentelijke registratie
2b. Aantal deelnemers aan Work First	221 (2006)	400	400	300	300		Gemeentelijke registratie
3a. % WWB-cliënten met een lopend traject	40% (2006)	70%	80%	80%	80%		Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 7.2 Inkomen

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Bijstand alleen voor hen die dat nodig hebben.

Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien, hebben toegang tot de bijstand. Het recht op bijstand voor hen die dit echt nodig hebben blijft van kracht. Wij verstrekken bijstand alleen aan hen voor wie dat noodzakelijk is. Onrechtmatige verstrekkingen worden voorkomen. Het maatschappelijk draagvlak voor bijstandsverlening bewaken wij. Bijstandsverlening is een tijdelijk vangnet. Het tijdelijk karakter van de bijstand wordt ingevuld met een adequaat re-integratiebeleid. Wij constateren dat een groeiende groep ouderen recht op bijstand heeft doordat zij geen volledige Aow-rechten hebben opgebouwd. Wij willen deze groep actiever benaderen om stille armoede onder deze groep te bestrijden.
2. Bijzondere regelingen alleen voor hen die dat nodig hebben.

Hetzelfde geldt voor enkele kleinere regelingen zoals de Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars en het Bijstandsbesluit Zelfstandigen. Wij willen de toepassing van deze laatste regeling verder bevorderen en het zelfstandig ondernemerschap als een volwaardig alternatief voor werk in loondienst stimuleren.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal bijstandcliënten 65+	243 (2006)	280	300	300	300		Gemeentelijke registratie
1. Preventiequote*	37 % (2006)	41%	45%	45%	45%		CWI

* De preventiequote betreft het aantal klanten van het CWI dat een bijstandsaanvraag wil indienen, maar daar op grond van onder andere bemiddeling naar werk of voorliggende voorzieningen vanaf ziet, in verhouding tot het totaal aantal klanten.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Bijstand alleen voor hen die dat nodig hebben.
 - a) Versterking poortwachtersfunctie in samenwerking met het Centrum Werk en Inkomen.
 - b) Hoogwaardig handhaven betekent het invulling geven aan de keten van voorlichting, vroegsignalering, opsporing, controle en handhaving.
 - c) Betere dienstverlening: aanvragen en beëindigingen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld. Mensen die zijn toegelaten tot de bijstand hebben recht op een adequate dienstverlening. Aanvragen en beëindigingen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld: 80% binnen 4 weken. Met een caseload van maximaal 80 cliënten hebben casemanagers tijd voor de klant en tijd om deze te begeleiden naar werk. Een adequate dienstverlening komt ook tot uiting door het realiseren van bestandskoppelingen. Zo zullen wij met de Sociale Verzekering Bank een groter bereik onder 65+ met recht op bijstand realiseren.
2. Bijzondere regelingen alleen voor hen die dat nodig hebben.
 - a) Wij stimuleren zelfstandig ondernemerschap met de mogelijkheden die het Bijstandsbesluit Zelfstandigen biedt.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1c. Aantal aanvragen bijstandsuitkering binnen 4 weken afgehandeld	25% (2006)	75%	90%	90%	90%		Gemeentelijke registratie
1c. Aantal beëindigingen bijstandsuitkering binnen 4 weken afgehandeld	33% (2006)	70%	90%	90%	90%		Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 7.3 Minimabeleid

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Wij voeren een adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben.

Voor onverwachte noodzakelijke kosten kan de bijzondere bijstand een oplossing bieden voor mensen met een minimuminkomen. Wij willen een ruimhartig minimabeleid voeren waarin zowel ruimte is voor individuele aanvragen als collectieve regelingen. Toegankelijkheid staat hierbij voorop: zowel door het bevorderen van de bekendheid van de regelingen als ook eenvoudige procedures. Ook hier geldt: wie recht heeft mag rekenen op een adequate dienstverlening. In deze collegeperiode actualiseren wij het minimabeleid.
2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening.

Problematische schulden moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. De toenemende schuldhulpverlening blijft een aandachtspunt. De vraag loopt niet altijd gelijk met het aanbod waardoor wachtlijsten kunnen ontstaan. Een effectiever beleid met meer aandacht voor preventie en betere ketensamenwerking zijn speerpunten voor ons college.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
2. Aantal huisuitzettingen op grond van huurschuld*	122 (2005)	50	0	0	0		Gemeentelijke registratie

* Huisuitzettingen, gedwongen, op grond van een rechtelijk vonnis.

** Stadsbeheer: Beheer Openbare Ruimte

Wat gaan we ervoor doen?

1. Wij voeren een adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben.
 - a) Wij verbeteren het bereik van de bijzondere bijstand door het realiseren van bestandskoppelingen, voorlichting en de inzet van de formulierenbrigade.
 - b) Wij vergroten de toegang tot de bijzondere bijstand door het vereenvoudigen van de aanvraagprocedures en het verminderen van de gegevensuitvraag aan cliënten door inzet van het Digitaal Klantdossier. De afhandeling van de aanvraag bedraagt niet meer dan vier weken.

2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening.
 - a) Tijdig signaleren van schuldenproblematiek door een goede samenwerking met vroegsignaleerders als corporaties, maatschappelijke dienstverlening en andere Haarlemse instellingen.
 - b) Voorlichting, budgetbegeleiding en budgetcursussen zijn voorbeelden van een meer preventieve aanpak.
 - c) Aanpakken wachtlijsten voor schuldhulpverlening door efficiënter werkprocessen.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1b. % Aanvragen bijzondere bijstand binnen 4 weken afgehandeld*	26% (2006)	80%	90%	90%	90%		Gemeentelijke registratie
2c. % Schuldhulp-verleningstrajecten gestart binnen 14 dagen	Nog niet beschikbaar Registratie-systeem is in ontwikkeling						Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012. In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 7 Werk en inkomen	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie		17.834	43.754
7.2	Inkomen		53.232	53.206
7.3	Minimabeleid		6.963	6.771
	Totaal lasten	82.902	78.029	103.731
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie		14.452	40.736
7.2	Inkomen		49.223	48.355
7.3	Minimabeleid		558	570
	Totaal baten	74.459	64.233	89.661
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	8.443	13.796	14.070
	Toevoeging aan reserves	1.461	0	0
	Onttrekking aan reserves	591	210	0
	Saldo inclusief mutaties reserves	9.313	13.586	14.070

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	N.v.t.	

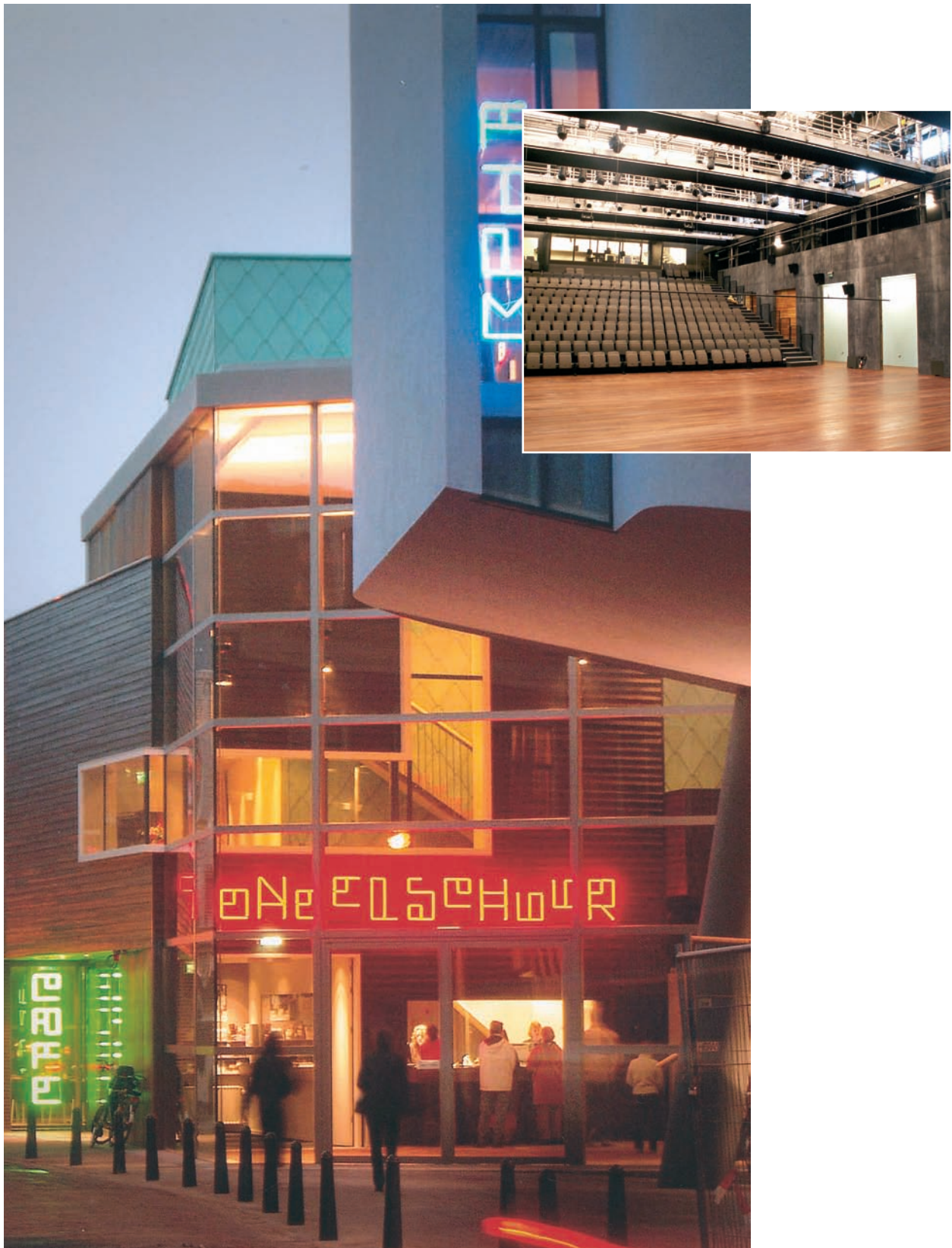
Programma 7 Werk en inkomen

Programmadoelstelling: Economische zelfredzaamheid

Beleidsvelden	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we er voor doen?
7.1 Werk en re-integratie	1. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening	a. Stimuleren begeleid werk (van binnen naar buiten.) b. Kortere wachttijd voor een plek in de WSW
	2. Creëren van leerwerkplekken in de Haarlemse samenleving	a. Omvorming ID-banen naar leerwerkplekken b. Realisatie extra leerwerkplekken
	3. Niemand aan de kant: Alle klanten uit de bijstand op weg naar werk	a. Cliënten plaatsen op een traject b. Werkgeversbenadering
7.2 Inkomen	1. Bijstand voor hen die dat nodig hebben	a. Versterking poortwachterfunctie b. Hoogwaardig handhaving c. Betere dienstverlening
	2. Bijzondere Regelingen voor hen die dat nodig hebben	a. Stimulering zelfstandig ondernemersschap met het Bijstandsbesluit Zelfstandigen
7.3 Minimabeleid	1. Adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben	a. Voorlichting en bestandskoppelingen b. Sneller en eenvoudiger aanvraagprocedures
	2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening	a. Tijdig signaleren schuldenproblematiek b. Voorlichting, Budgetbegeleiding Budgetcursussen c. Voorkomen wachtlijst

Programma 8

De Toneelschuur aan de Lange Begijnstraat.

Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie Beheer
(Coördinerende) Portefeuille(s) Sociale Zaken
Afdeling(en) Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Programmadoelstelling (Missie)

Een goede en veilige verkeerssituatie is het doel van dit programma. Dit betekent dat we willen dat Haarlem goed bereikbaar is (zowel per fiets, auto als openbaar vervoer), dat deelnemen aan het verkeer veilig is, dat er zo min mogelijk opstoppingen zijn en dat er voldoende parkeergelegenheid is.

Maatschappelijk effect	Nulmeting	2007	2008	2009	2010	2011	Bron
Oordeel Haarlemmers* over diverse aspecten van bereikbaarheid en mobiliteit (rapportcijfer):	Meting in najaar 2007				Meting		Omnibus-onderzoek
a. Bereikbaarheid** van de stad							
b. Bereikbaarheid** van de binnenstad							
c. Verkeersveiligheid in de stad							
d. Verkeersdoorstroming door de stad							
e. Parkeergelegenheid in de binnenstad							

* Het Omnibusonderzoek houdt alleen peilingen onder inwoners van Haarlem, niet onder bezoekers en ondernemers.

** De bereikbaarheid betreft hier in algemene zin en heeft betrekking op zowel auto, bus, trein als (brom)fiets als motor.

Context en achtergronden

De bereikbaarheid van en verkeerscirculatie in Haarlem staat door het groeiende autoverkeer sterk onder druk. Die druk wordt extra gevoeld doordat speerpunten voor de toekomst van Haarlem liggen in vergroting van de toeristische en culturele aantrekkingskracht en in het versterken van de zakelijke dienstverlening. Een evenwichtiger verkeerscirculatie van de verschillende vervoerswijzen in en rond Haarlem is noodzakelijk voor de realisatie van deze ambities. Het autoverkeer vervult daarin een onmiskenbaar belangrijke (regionale) rol evenals het openbaar vervoer; maar ook de fiets zal daarbij een belangrijke (meer lokale) bijdrage moeten leveren.

Haarlem heeft te maken met een steeds verder groeiend gebruik van de Zuidtangent als belangrijke regionale openbaar vervoerverbinding naar Hoofddorp en Schiphol. In het gebied Haarlem-IJmond is sinds kort een nieuwe concessieperiode voor het openbaar vervoer van start gegaan in de hoop dat ook daar (mede dankzij nieuw materieel, rijdend op aardgas) een verbetering in het gebruik van het openbaar vervoer tot stand kan komen. De recente nieuwe concessie in Amstel/Meerlanden kent een frequentieverhoging van het openbaar vervoer op de lijnen van en naar de Stadsregio Amsterdam.

Het spoorboekje vertoont sinds begin 2007 een verslechtering waar het gaat om directe treinverbindingen voorbij Amsterdam.

Hoewel Haarlem al redelijk gevorderd is met de realisatie van een fijnmazig fietsnetwerk, valt er nog veel te doen. Een sluitend netwerk en het behoud en de verbetering van de kwaliteit daarvan bepaalt in belangrijke mate of het fietsgebruik kan worden gestimuleerd.

Voor de Haarlemse binnenstad ligt er een grote uitdaging om voldoende bebouwde parkeervoorzieningen te creëren. Het project Appelaar is voor wat betreft parkeren afgerond. Het project Raaksgarage bevindt zich in het stadium van uitvoering. Voor een bebouwde parkeervoorziening aan de oostkant, wordt grondig onderzocht of onder de Nieuwe Gracht een voorziening gebouwd kan worden.

In de woongebieden wordt daarbij gezocht naar een evenwicht tussen leefbaarheid en het bieden van voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en voorzieningen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Haarlems Verkeer en Vervoer Plan ([2003 / 182821](#))
- Parkeernota ([2004 / 217433](#))
- Parkeerartikel Haarlem Bouw Verordening ([2007 / 126449](#))
- Verkeersveiligheidsnota ([2006 / 245416](#))
- Uitvoeringsprogramma Fietsinfrastructuur ([2007 / 110460](#))

Relaties met andere programma's

Er zijn relaties met de volgende programma's:

- Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke vernieuwing, beleidsveld 5.3 Stedelijke ontwikkeling;
- Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie, beleidsveld 6.1 Economie;
- Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving, beleidsveld 9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid en 9.2 Openbare ruimte bovengronds.

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Een betere autobereikbaarheid en minder opstoppingen (kortere reistijden).
2. Een betere verkeersveiligheid. Meer concreet streven we er in 2010 naar de landelijk afgesproken doelstelling ook in Haarlem te realiseren

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	Meting in najaar 2007			Meting			Omnibus-onderzoek
2. Aantal verkeersgewonden	72 (gem. van 2001-2003)			Max. 66			VOR Heerlen
2. Aantal verkeersdoden	4 (gem. van 2001-2003)			Max. 3			VOR Heerlen

Wat gaan we ervoor doen in 2008?

1. Een betere autobereikbaarheid en minder opstoppingen (kortere reistijden).
 - a) We introduceren het automonitoringssysteem ViaContent. Door middel van de reeds aanwezige detectielussen in het wegdek bij verkeerslichten wordt het aantal voertuigen dat per tijdseenheid passeert geteld. Daarmee kunnen we op nog nader te definiëren routes in de stad jaarlijks continu de reistijd in de gaten houden als maatstaf voor de autobereikbaarheid. Invloeden van bijvoorbeeld wegwerkzaamheden en omleidingsroutes kunnen we daarmee direct volgen. De start van dit systeem hiervan vindt plaats in 2008. De eerste betrouwbare metingen komen in 2009 beschikbaar.
2. Een betere verkeersveiligheid.
 - a) Jaarlijks richten we twee woongebieden in als 30 km zone.
 - b) Bij tenminste twee basisscholen of scholen voor voortgezet onderwijs nemen we op de schoolroutes maatregelen om daarmee de verkeersveiligheid te vergroten.

- c) Jaarlijks analyseren we een black-spot en nemen maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid (een black-spot is een kruising of wegvak dat in drie jaar tijd 6 of meer letselgevallen heeft).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Reistijd op drie routes (nog nader te bepalen)	In 2009	---					Via Content
2a. Aantal 30 km zones	24 gedaan (t/m 2006)						Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen dat per jaar wordt voorzien van veilige routes	20 gedaan (t/m 2006)	2	2	2	2	2	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black-spots dat per jaar wordt geanalyseerd en verbeterd	1 gedaan (t/m 2006)	1	1	1	1	1	Gemeentelijke registratie

Voorbeelden activiteiten in begrotingsjaar 2008

- Start van de feitelijke aanleg van de Oostweg en de Schoterbrug;
- Afronding van de reconstructie van de Gedempte Oude Gracht. (betreft ook openbaar vervoer);
- Medewerking aan het door de provincie getrokken programma Regionale bereikbaarheid Zuid-Kennemerland, met name op het terrein van introductie van dynamisch verkeersmanagement;
- Onderhoudswerkzaamheden aan de weg die evenzeer de bereikbaarheid en doorstroming beïnvloeden (zie ook programma 9).

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Meer gebruik en betere toegankelijkheid openbaar vervoer.
2. Meer fietsgebruik.
3. Betere voetgangersomgeving.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Reissnelheid openbaar vervoer Regionet, bijv. lijn 75 (start in 2008)	Nog niet beschikbaar	Meting	Meting	Meting	Meting		Gemeentelijke registratie
1b. % Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64 % (in 2005)		Meting		Meting		Leefbaarheids-monitor
2. Totaaloordeel fietserstevredenheid in Haarlem (rapportcijfer)	6,6 (2006)			Meting			Fietsbalans*
3. Oordeel Haarlemmers over voetgangersvoorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer)	6,9 (2002)	Meting			Meting		Omnibus onderzoek

* De Fietsbalans van het Landelijk Fietsberaad is een onafhankelijk instrument om de fietstevredenheid te kunnen registreren. Fietsbalans komt naar verwachting officieel in oktober/november 2007 uit (concept-resultaat informeel ontvangen)

Wat gaan we ervoor doen in 2008?

1. Meer gebruik en betere toegankelijkheid openbaar vervoer.
 - a) Om het gebruik van het openbaar vervoer verder te stimuleren, kan de gemeente Haarlem alleen voorwaardenscheppend werken. In 2008 gaan we verder met het aanbrenge van korte afstand radio (KAR) in alle verkeerslichteninstallaties. Hierdoor kunnen bussen die van een KAR-boordcomputer zijn voorzien (en dat zijn alle lijnbussen binnen de concessie Haarlem-IJmond) de verkeerslichten al vanaf enige afstand beïnvloeden (op groen zetten), waardoor het openbaar vervoer sneller doorstroomt. De verkeerslichten registreren tevens de passages van de bussen, waardoor we de doorstroming ook daadwerkelijk kunnen meten, evenals effecten van bijvoorbeeld de spits, omleidingen en stranddagen. In 2008 wordt gestart met reistijdregistratie op een van de Regionetlijnen (bijv. lijn 75).
 - b) Om de toegankelijkheid van de bus bij de haltes te verbeteren verhogen we op het traject van lijn 3 de instaphoogte bij 32 instaphaltes tot de landelijke norm van 18 cm. In 2008 zal de Zuidtangent ook 's nachts gaan rijden.
 - c) Haarlem aansluiten op OV-Nachtnet.

2. Meer fietsgebruik
 - a) We breiden het fietsnetwerk uit met minstens een kilometer fietspad.
 - b) We leggen minstens 500 fietsstallingsplaatsen aan rond knooppunten van openbaar vervoer en/of in het centrum van de stad (incl. Stationsplein).
3. Betere voetgangersomgeving
 - a) Iedere reconstructie leggen we voldoende brede, obstakelvrije voetgangersruimte aan
 - b) Breiden geleidelijnen voor visueel gehandicapten bij zebrapaden uit.
 - c) Breiden rateltickers bij verkeerslichten uit. Deze plaatsen we ook bij de reguliere vervanging van verkeerslichten.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal verkeerslichten met KAR systeem t.b.v. openbaar vervoer	10 (in 2006)	71					Gemeentelijke registratie
1b. Aantal bushaltes, die voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen van de Wet OV	7 (in 2006)	30					Gemeentelijke registratie
2a. Lengte fietspadennetwerk (-paden) in km in beheer bij de gemeente	18,6 (raming in 2006)						Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsstallingsplaatsen (incl. NS-station) in de binnenstad	4675 (2004)						Gemeentelijke registratie
3c. Aantal verkeerslichten met rateltickers	25 (2006)	52					Gemeentelijke registratie

Voorbeelden activiteiten in begrotingsjaar 2008

- Uitwerking van een vernieuwd Stationsplein en omgeving met een nieuw busstation, realisatie van programma Ruimte voor de Fiets door een nieuwe kwalitatief goede fietsstalling met meer plaatsen die gratis en bewaakt is;
- Ontwerpen van een kwalitatieve fietsroute noord-zuid (v.v.) in aansluiting op het Stationsplein-westzijde;
- Regelmatig overleg met NS, Prorail en provincie Noord-Holland om de (regionale en nationale) bereikbaarheid per trein van Haarlem te verbeteren met name voorbij Amsterdam;
- In het kader van “werk met werk” maken, wordt voortvarend het bestaande fietsnetwerk uitgebreid volgens het Uitvoeringsprogramma Fietsinfrastructuur;
- Ontwikkeling buslijn 75 tot HOV-lijn.

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat willen we bereiken in 2008-2012?

1. Minder ruimtebeslag door geparkeerde auto's in de binnenstad. Daarmee willen wij de openbare ruimte in de binnenstad verbeteren. Meer concreet willen wij mogelijkheden vinden om te komen tot (meer) gebruik van Park & Ride voorzieningen in en rond Haarlem voor bezoekers van de binnenstad.
2. Minder parkeeroverlast in wijken.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal garageparkeerplaatsen	2575 (2006)	2565					Gemeentelijke registratie
2. % Haarlemmers dat parkeergelegenheid in de eigen woonbuurt (ruim) voldoende vindt	58 % (2005)		Meting		Meting		Leefbaarheids-monitor

Wat gaan we ervoor doen in 2008?

1. Minder ruimtebeslag door geparkeerde auto's in de binnenstad.
 - a) We vervangen het huidige parkeerverwijssysteem naar de garages door een beter systeem, waarbij op specifieke plekken de aantallen vrije parkeerplaatsen worden aangegeven.
 - b) Het komend jaar onderzoeken we de mogelijkheid om te komen tot een transferium aan het Delftplein.
 - c) Voorbereidingen voor start realisatie parkeergarage Nieuwe Gracht eind 2010.

2. Minder parkeeroverlast in wijken.

a) In het gebied met belanghebbendenparkeren zullen we gerichte controle-acties wijkparkeren uitvoeren.

b) Bij nieuwbouwprojecten streven we er nadrukkelijk naar dat deze primair voorzien in hun eigen parkeerbehoefte op eigen terrein.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
2a. Aantal uitgeschreven parkeerboetes	40.950 (in 2006)						Gemeentelijke registratie

Voorbeelden activiteiten in begrotingsjaar 2008

- Voorbereiding tot verdere uitbreiding capaciteit in parkeergarages in de komende 5 jaar (Nieuwe Gracht garage);
- Stimuleren van bedrijven tot introductie en uitvoering van bedrijfsvervoerplannen;
- Stimuleren van Park & Ride voorzieningen zoals bij station Spaarnwoude (uitbreiding), Delftplein en Floriadeterrein (in overleg met Haarlemmermeer en provincie Noord-Holland).

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

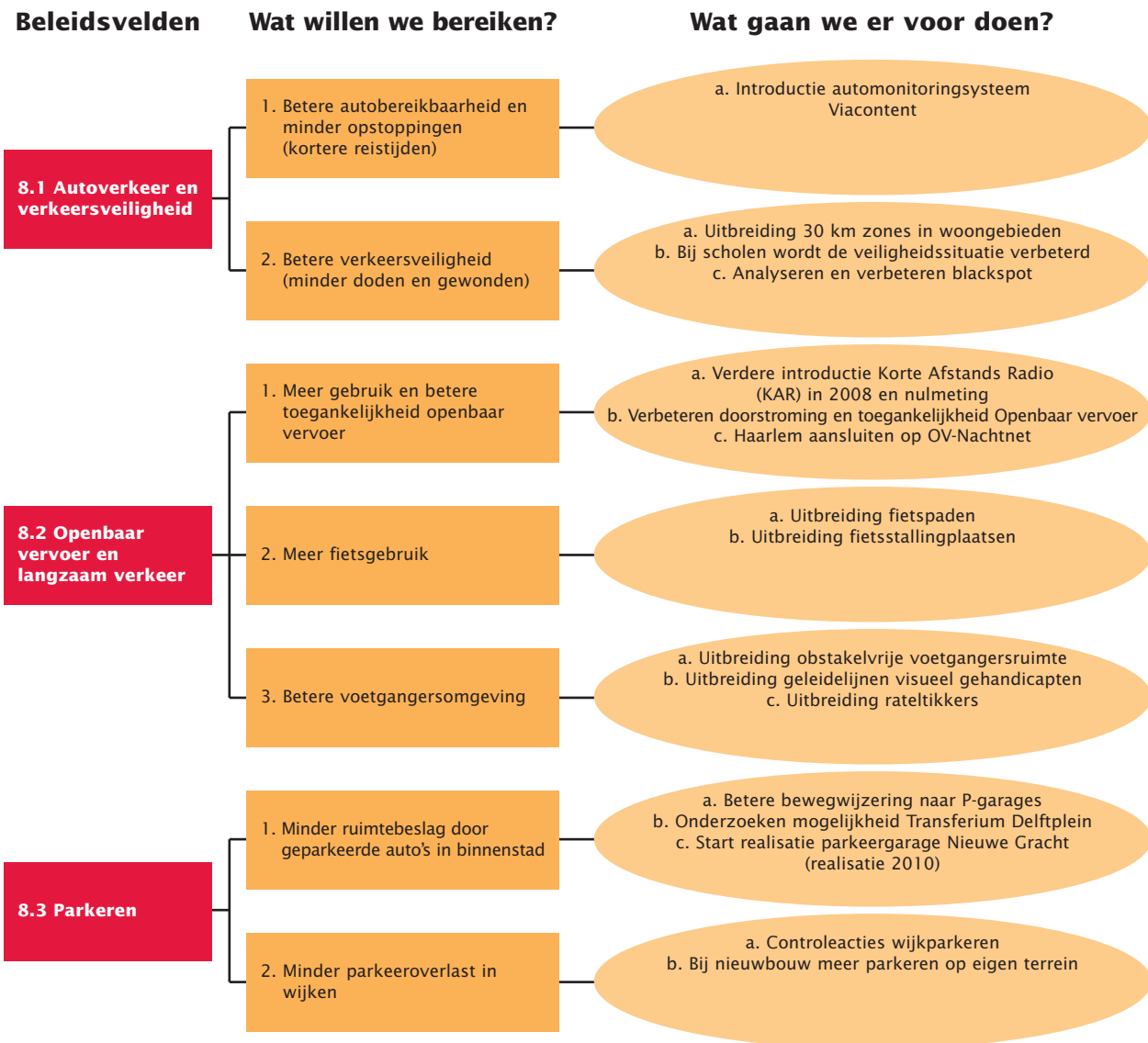
In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid		2.948	3.511
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer		1.858	339
8.3	Parkeren		7.175	6.600
	Totaal lasten	21.004	11.981	10.450
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid		7	7
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer		1.602	20
8.3	Parkeren		16.261	12.773
	Totaal baten	16.645	17.870	12.800
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	4.359	-5.889	-2.350
	Toevoeging aan reserves	0	9.980	0
	Onttrekking aan reserves	2.645	9.737	0
	Saldo inclusief mutaties reserves	1.714	-5.646	-2.350

Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
12.09	Kleine investeringen	61
12.15	Onderhoud parkeergarages	16
67.36	57 Haltes diverse lijnen	807
67.42	Vervanging parkeergeleidesysteem	500
67.60	Vervanging aansturing beweegbare palen	126
67.69	Fietsrekken winkelhartgebied	151
67.70a	Fietsparkeren binnenstad	400
67.70a	Ruimte voor de fiets	5.275
	Subtotaal programma 8	7.336
	Investerings met maatschappelijk nut	
67.19	Vervanging verkeerslichten (installaties)	631
67.32	Zuidtangent (subsidie BON-route)	1.033
67.32	Zuidtangent West	1.415
67.32	Zuidtangent overig	4.241
67.33a,b,d	Fietsroute Centrum-023	210
67.34a,e,f,g	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen	1.860
67.36	57 Haltes diverse lijnen	43
67.40	Waarderpolder: oeververbinding, verkeerslichten	200
67.40	Waarderpolder: verkeerslichten	400
67.40	Waarderpolder: fly-overs	1.199
67.40	Waarderpolder: Oostweg en Oostweg Oost	3.947
67.40	Waarderpolder: overig	5.926
67.40	Waarderpolder: brug	10.240
67.47	Bouw station Haarlem West	3.000
67.51	Aanleg verkeersvoorzieningen	499
67.52	Uitvoering woonomgeving en 30-km zone	90
67.70c	Herstructurering Stationsplein	3.950
	Subtotaal programma 8	38.884
	Totaal programma 8	46.220

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Programmadoelstelling: Een goede en veilige verkeerssituatie

Programma 9

Het Dolhuys aan de Schotersingel.

Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

<i>Commissie</i>	Beheer
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte
<i>Afdeling(en)</i>	Wijkzaken

Programmadoelstelling (Missie)

Het hoofddoel van dit programma is een betere kwaliteit en beter beheer van de bovengrondse, ondergrondse en waterinfrastructuur in termen van duurzaam, schoon en veilig.

De gemeente streeft ernaar de kwaliteit van de openbare ruimte zowel boven als op en in de grond merkbaar en zichtbaar te verbeteren.

Het coalitieakkoord heeft als inzet om de onderhoudsbudgetten voor de openbare ruimte op normniveau te brengen en extra geld beschikbaar te stellen om achterstallig onderhoud in te lopen.

De inzet is om al op korte termijn resultaten te bereiken, zodat snel voor de gebruikers van de openbare ruimte duidelijk is dat de gemeente extra geld investeert, maar zonder duurzame oplossingen uit het oog te verliezen.

Context en achtergronden

In Haarlem worden we nog steeds geconfronteerd met overschrijdingen van harde milieunormen, met name op het gebied van luchtverontreiniging en geluidhinder. Wetgeving vanuit Europa noodzaakt tot planmatig onderzoek en maatregelen met als doel een afname van het aantal aan hinder, gezondheidsschade en risico's blootgestelde inwoners en bezoekers van Haarlem.

De kwaliteit van de leefomgeving in woon-, werk en verblijfsgebieden in Haarlem is niet altijd in overeenstemming met de kwaliteit die bij de functie van een gebied past. Verbetering in de beleving van inwoners en bezoekers van Haarlem en vermindering van gebruiksbepalingen als gevolg van milieufactoren is dan ook de opzet. Het basiskwaliteitsniveau voor de bovengrondse infrastructuur wordt de komende jaren zichtbaar en meetbaar verbeterd. Door verandering in de klimatologische omstandigheden is wateroverlast bij hevige regenval een vaker voorkomend verschijnsel. Het rioleringsplan 2006-2010 zal aangeven met welke maatregelen de overlast kan worden beperkt. Door de vele bovengrondse en ondergrondse werkzaamheden ontstaat in de beleving van de burger een zandbakeffect. Door het verbeteren van de afstemming kan dit gevoel deels worden weggenomen. Na de vaststelling van het Integraal Waterplan Haarlem en de start van het wegwerken van achterstallig onderhoud aan waterwegen (baggeren) en oevers neemt de waterkwaliteit van het oppervlaktewater toe waardoor belevingswaarde, recreatieve en natuurwaarde van het water en oevers wordt versterkt. Verwacht wordt dat de beroeps- en recreatievaart hiermee bevorderd wordt. De onderhoudsachterstand voor openbaar groen is groot. Het normbudget vertoont eveneens een tekort. De ingezette beleidslijn is om extra middelen vrij te maken om een start te maken met het inlopen van het achterstallig onderhoud en in 2008 de onderhoudsbudgetten op normniveau te krijgen. Groen wordt afgestemd op de karakteristieken van de omgeving. De inzameling van huishoudelijk afval vindt niet optimaal plaats. Het streven is erop gericht deze milieuvriendelijker aan te pakken waardoor milieubelasting afneemt en er is een permanente zorg voor een schone stad met een aantrekkelijk en verzorgd straatbeeld.

Kaderstellende beleidsnota's

- Hoofdlijnennotitie milieubeleid 2007-2010 ([2007 / 110686](#))
- Plan van aanpak extra onderhoudsbudget ([2006 / 246109](#))
- Nota Normbudgetten (2004 en actualisatie 2007) (onderdeel beleidskader O.R.2006)
- Meerjarenprogramma openbare ruimte 2007-2010; uitvoering 2007 ([2006 / 246267](#))
- Nota Vaststellen “Beleidsregels telecomkabels Haarlem” en “Beleidsregels niet telecomkabels en leidingen Haarlem” ([2007 / 110866](#))
- Nota Integraal waterplan ([2004 / 217654](#))
- Nota hondenbeleid ([2006 / 246204](#))
- Nota stadsdeeluitvoeringsprogramma's 2007 ([2007 / 110763](#))
- Handboek inrichting openbare ruimte (pilot binnenstad) ([2007 / 110631](#))
- Groenstructuurplan 1992
- Bomenherstelplan ([1999 / 221223](#))
- Heroriëntatie groen ([2001 en actualisatie 2003 / 216563](#))
- Speelruimteplan ([2000 / 187328](#))
- Renovatie grootschalig groen ([2003 / 215590](#))
- Bruggen: 58 bruggennota ([2003 / 215124](#))
- Nota sampling ([2007 / 110615](#))
- Beleidskader openbare ruimte ([2006 / 245552](#))
- Nota Openbare verlichting ([2007 / 110632](#))
- Woonschepenverordening ([2005 / 240146 actualisatie 2007](#))
- Scheepvaart- en havenverordening ([1998 / 178508](#))
- Ligplaatsenbeleid woonschepen Beleid historische schepen
- Openingsregime beweegbare bruggen (2001)
- Ondergrondse afvalinzameling ([2005 / 217169](#))
- Onkruidbeheerplan ([2004 / 217982](#))
- Gladheidsbestrijdingsplan ([2007 / 245520](#))
- Herziening afvalstoffenverordening ([2005 / 240371](#))
- Stoppen GFT-inzameling hoogbouw ([2006 / 245541](#))
- Haarlem Schoon ([2005 / 240071](#))
- Vaststelling Verlegregeling Haarlem en wijziging Nadeelcompensatieverordening voor infrastructurele werken 2005 ([2007 / 110614](#))
- Verlegregeling Haarlem 2006 ([2006 / 245757](#))
- Aanpassing standaardvoorschriften kabels Haarlem ([2004 / 217977](#))
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2001-2005 ([2003 / 179856](#))
- Brugbediening openingsregime (2001 / 158840)
- Brugbediening bedieningswijze ([2001 / 188480](#))
- Bomenverordening Haarlem 2007 ([2007 / 110630](#))
- Procedure invoering ondergrondse inzameling restafval ([2007 / 110648](#))
- Wijziging van de Woonschepenverordening ([2004 / 218047](#))
- Aanwijzing locaties vrije plakplaatsen ([2003 / 180643](#))

Relaties met andere programma's

Er zijn relaties met een aantal andere programma's:

- Programma 2 Veiligheid en Handhaving, beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid, een betere veiligheid van woon, werk en verblijfomgeving, een schone stad en verzorgd en aantrekkelijk straatbeeld;
- Programma 5 Wijken, Wonen en Stedelijke Ontwikkeling, beleidsveld 5.1 Wijken en Stedelijke Vernieuwing, beleidsveld 5.2 Wonen, samenhang met (ver)nieuwbouw projecten, beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling, samenhang (ver)nieuw(de) openbare ruimte in relatie tot herstructureringsprojecten;

- Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie, beleidsveld 6.1 Economie, regulering en handhaving bedrijven en goede kwaliteit openbare ruimte, beleidsveld 6.3 Toerisme, evenementen en promotie;
- Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit, beleidsveld 8.1. Autoverkeer en verkeersveiligheid – uitvoeren verkeersprojecten – bestrijding luchtverontreiniging en geluidhinder als gevolg van het wegverkeer, beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer, uitvoeren projecten en beleidsveld 8.3 Parkeren.

Beleidsveld 9.1 Milieu, Leefbaarheid en Duurzaamheid

De wettelijk vastgelegde basismilieukwaliteit op de gebieden geluidhinder, luchtkwaliteit, (externe) veiligheid en bodemkwaliteit wordt in Haarlem niet overal gehaald. De inwoners van Haarlem worden hierdoor meer dan de wetgever wenselijk acht blootgesteld aan hinder, gezondheidsbedreigingen en risico's.

Van de bedrijven, die onder de Wet milieubeheer (Wm) aan naleving van milieuregels gebonden zijn, blijkt het merendeel zich op één of meerdere aspecten niet aan die regels te houden. De schending kan variëren van beperkt tot uitgebreid. Er is een handhavingsarrangement gesloten over de handhavingslijn in relatie tot de ernst van de overtreding(en). De inwoners en bedrijven in Haarlem gebruiken veel grondstoffen en energie. Zowel voor de generaties na ons als voor andere bewoners van de aarde betekent dat een vermindering van hun mogelijkheden om een vergelijkbare levensstandaard te bereiken. Haarlem functioneert niet duurzaam door een te grote uitstoot van CO₂, een te groot gebruik van niet-vernieuwbare grondstoffen en een bijdrage aan de vernietiging van de biodiversiteit.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Minder bestaande milieuhinder, door het verbeteren van geluid-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid.
2. Minder nieuwe milieuhinder, door het opleggen van milieuprogramma's in bestemmingsplannen en ontwikkelingsprojecten.
3. Wij streven naar een klimaatneutrale* gemeente in 2030 en een klimaatneutrale eigen organisatie in 2015. Wij willen meer aandacht voor duurzaamheid in de stad en geven daarbij als gemeente het goede voorbeeld.

Door het zover mogelijk verbeteren van geluid-, bodem-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid neemt het aantal aan hinder, gezondheidsschade en risico's blootgestelde inwoners van Haarlem af.

* Klimaatneutraal: Door ons dagelijks handelen neemt de CO₂ uitstoot steeds verder toe en hierdoor warmt de aarde steeds meer op. De doelstelling bij klimaatneutraliteit is de uitstoot van CO₂ zoveel als mogelijk te beperken en daarmee het CO₂ evenwicht in de atmosfeer te herstellen. De aandacht richt zich hierbij in eerste instantie op de gemeentelijke organisatie, maar ook de gemeente als groter geheel, zoals burgers en bedrijven moeten hierin hun verantwoordelijkheid tonen. (Zie verder de aangenomen GL-motie hierover in de raad van 29-3-2007).

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over geluidsoverlast op schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt veel voor)	najaar 2007						Omnibusonderzoek
1. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt veel voor)	najaar 2007						Omnibusonderzoek
1. % Haarlemmers dat aan energiebesparing doet	55% (2006)						Omnibusonderzoek
2. % Haarlemmers dat bij aankoop voorrang geeft aan milieuvriendelijke producten	39% (2005)						Omnibusonderzoek
3. % Haarlemmers dat bezorgd is dat het klimaat verandert	51% (2005)						Omnibusonderzoek

Wat gaan wij er voor doen?

1. Minder bestaande milieuhinder
 - a) Aanpak bodemsanering
 - sanering van 17.500m² en 18.500 m³ grond in 2009 (OPH 54)
 - opstellen uitvoeringsprogramma bodemsanering (ISV3)
 - b) Bestrijden diverse soorten lawaai
 - sanering van 20 woningen tegen wegverkeerslawaai (OPH 55)
 - sanering van 470 woningen tegen railverkeerslawaai (Zuidtak)
 - opstellen actieplan geluidhinderbestrijding
 - opstellen plan van aanpak voor burenlawaai en bouwlawaai
 - c) Regulering en handhaving bedrijven
 - regulering en handhaving bij ruim 3000 bedrijven (inclusief horeca) middels de Wet milieubeheer
 - d) Aanpak luchtverontreiniging binnenstad
 - toegangsbeperking vervuilende vrachtauto's in binnenstad door het instellen van een milieuzone
2. Minder nieuwe milieuhinder
 - a) Milieukwaliteitseisen in bestemmingsplannen
 - opstellen van een milieuparagraaf in 7 bestemmingsplannen
 - b) Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten
 - opstellen van een milieuprogramma bij 7 ontwikkelingsprojecten
3. Klimaatneutrale gemeente in 2030
 - a) Opstellen voorschriften voor klimaatneutraliteit.
 - b) Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal m ² gesaneerde grond (OPH54) 1a. Aantal m ³ gesaneerde grond (OPH54)			17500 18500				Gemeentelijke registratie
1b. Aantal gesaneerde woningen tegen wegverkeerslawaai (OPH 55)		20					Gemeentelijke registratie
1b. Aantal gesaneerde woningen tegen railverkeerslawaai		470					Gemeentelijke registratie
1c. Aantal bedrijven (inclusief horeca) met regulering en handhaving via de Wm		3000					Gemeentelijke registratie
2a. Aantal bestemmingsplannen met milieuparagraaf		7					Gemeentelijke registratie
2b. Aantal ontwikkelingsprojecten met een milieuprogramma		7					Gemeentelijke registratie
3a. Plan van aanpak klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale eigen organisatie in 2015		1					Gemeentelijke registratie
3b. % Inkoop volgens duurzaamheidscriteria				70%			Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

Haarlem bevindt zich in een situatie van grootschalig achterstallig onderhoud. Dit geldt voor verhardingen, bruggen alsmede oevervoorzieningen en kademuren. De onderhoudsbudgetten liggen onder het normniveau. De ingezette beleidslijn is om extra middelen vrij te maken om een start te maken met het inlopen van het achterstallig onderhoud en binnen vier jaar de onderhoudsbudgetten op normniveau te hebben gebracht.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Een betere kwaliteit van de openbare ruimte. Dat geldt voor elk van de volgende onderdelen:
 - verharding (wegen, straten en pleinen);
 - openbare verlichting;
 - groen (parken, plantsoenen, bomen, bermen);
 - speelvoorzieningen;

- straatmeubilair (banken, afvalbakken, hekwerk, straatnaamborden, bewegwijzering, fietsenrekken);
- toegepaste monumentale kunst in de openbare ruimte;
- kunstwerken (bruggen, tunnels, viaducten);
- waterwerken (walmuren, beschoeiingen, natuurvriendelijke oevers, aanlegvoorzieningen, steigers);
- verwijderen zwerfvuil en drijvend vuil in de openbare ruimte, ledigen afvalbakken, verzorgen openbare hygiëne (hondenpoep, schoonspuiten urinoirs en stegen), alsmede gladheidbestrijding, straatreiniging en onkruidverwijdering.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Kencijfer buurtverloedering* op schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt vaak voor)	4,6 (2005)						Leefbaarheidsmonitor
2. % Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59% (2005)						Omnibusonderzoek
3. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk wat betreft straatreiniging	63% (2001)						Omnibusonderzoek
4. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk w.b. groenvoorzieningen	72% (2001)						Omnibusonderzoek
5. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk w.b. speelterreinen	47% (2001)						Omnibusonderzoek
6. Aantal meldingen van storingen in de openbare ruimte	22.000 (2006)	21.500	20.500	19.000			Spaarnelanden

* Het kencijfer buurtverloedering is samengesteld uit de volgende items: bekladding van muren/gebouwen, rommel op straat, hondenpoep, en vernieling van telefooncellen/bus- of tramhokjes.

Wat gaan wij er voor doen?

- Uitvoeren regulier onderhoud.
 - Inlopen achterstallig onderhoud.
 - Bereiken normbudgetten.
 - Kwaliteitsimpuls openbare ruimte (OPH₅₄).
 - Kwaliteitsimpuls grootschalig groen (OPH₅₆).
 - Wijkgerichte aanpak dagelijks onderhoud door intensievere betrokkenheid van bewoners.
- Werken met onderhoudsbestekken (groen (4x), verharding (2x), reiniging (4x), riolering & drainage (2x), secundaire waterbodems (1x), vaste bruggen (1x), beweegbare bruggen (1x), beschoeiingen en oevers (1 x), kades (1x) en pompen en gemalen (1x) (1a)
 - Uitvoeren van jaarsnede 2008 van het meerjarenprogramma openbare ruimte 2008 – 2011(1a,1b)
 - Bijhouden kwaliteit areaal in databasebestand (1a,1b)
 - Bijhouden actuele stand beschikbare normbudgetten en achterstallig onderhoud (1c)
 - Vaststellen handboeken inrichting openbare ruimte voor alle stadsdelen (centrum is gereed) (1d,1e)
 - Uitvoeren van bestaande stadsdeeluitvoeringsprogramma's (STUP) voor regulier onderhoud (1f)

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantallen aangepakte m2 verharding (OPH 53)	Totaal aantal m2 verharding begin 2007: 5.740.900	100.000	120.000	140.000	140.000		Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangepakte bomen	Totaal aantal bomen per 01-01-2007: 44.722 bomen (1* per 4 jaar snoeien)	11.000	11.000	11.000	11.000		Gemeentelijke registratie
1a Aantal aangepakte speelvoorzieningen	Totaal aantal speelvoorzieningen per 01-01-2007: 240	20 á 30	20 á 30	20 á 30	20 á 30		Gemeentelijke registratie
1a Aantal aangepakte bruggen en viaducten	Totaal aantal per 01-01-2007: 204	10 á 20	10 á 20	10 á 20	10 á 20		Gemeentelijke registratie
1d. Aantal hectaren aangepakt grootschalig groen (OPH 56)	12 per 01-01-2007	6	6	6	6		Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Dit beleidsveld omvat riolering, drainage, waterbeheersing en grondwaterbeheer alsmede kabels en leidingen. Het gemeentelijk rioleringsplan en grondwaterplan geven invulling aan de verplichting tot vuiluitworproductie, het aansluiten van percelen zonder riool en een acceptabele grondwaterstand.

De riolering is kwalitatief op orde maar er wordt wel extra geïnvesteerd in milieuvorzieningen (bergbezink-basins).

Meer concreet gaat het om aanleg, beheer en onderhoud van:

- Riolering voor afvoer van regen en afvalwater;
- drainage voor grondwaterbeheer;
- Peilbuizenbeheer (registratie grondwaterstanden); en
- Coördineren van aanleg en onderhoud van kabels en leidingen (telecommunicatie, elektriciteit, gas, water en digitale voorzieningen).

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Goed functionerende stelsels voor riolering, milieuvorzieningen en drainage.
2. Minder open en beschadigde verharding door werkzaamheden kabels en leidingen.

Wat gaan wij er voor doen?

1. Goed functionerende stelsels voor riolering, milieuvorzieningen en drainage.
 - a) Beheren (inspecteren en reinigen), onderhouden, vervangen en verbeteren van het riolerings- en grondwatersysteem (verruimen en aanleg milieuvorzieningen) Dit alles in overeenstemming met hetgeen is vastgelegd in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en Gemeentelijk grondwaterplan (GGP).
2. Minder open en beschadigde verharding door werkzaamheden kabels en leidingen.
 - a) Werken met een meerjarenprogramma waarin alle uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte worden benoemd.

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal km vernieuwde riolering en drainage	Totaal aantal km: 688 (2006)	6					Gemeentelijke registratie
1a. Aantal gerealiseerde bergbezinkbassins (BBB / BBL	11 (totaal tot eind 2007)	7					Gemeentelijke registratie
1a. Aantal gereinigde km riolering en drainage per jaar	60 (2006)	60	60	60	60		Gemeentelijke registratie
1a. Aantal geïnspecteerde km riolering en drainage per jaar	30 (2006)	30	30	30	30		Gemeentelijke registratie
1b. Aantal controles grondwaterstanden continu en automatisch per jaar	53 (2006)	53	53	53	53		Gemeentelijke registratie
1b. Aantal controles grondwaterstanden eens per 2/3 weken handmatig	204 (2006)	204	204	204	204		Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Dit beleidsveld omvat het oppervlaktewater (het Spaarne, singels, grachten, vijvers). De gemeente streeft naar een integrale inrichting van water ten behoeve van de waterhuishouding, vaarwegverkeer, waterrecreatie, woonkwaliteit en natte ecologie. Met name de stedelijke wateropgave, dat wil zeggen het voorkomen van wateroverlast als gevolg van klimaatverandering en toename verharding, vraagt om een integrale benadering, waarbij het oppervlaktewater weer de ruimte krijgt. Belangrijke stap naar een duurzaam waterbeheer betreft het wegwerken van achterstallig onderhoud aan waterwegen (baggeren).

Meer concreet gaat het bij dit beleidsveld om aanleg, beheer en onderhoud van:

- Bevaarbare waterwegen (grachten en kanalen);
- Waterwegen voor afvoer van water (sloten en vijvers); en
- Bijbehorende duikers, pompen en gemalen.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Betere doorvaart beroeps- en pleziervaart.
2. Veilige ligplaats woonschepen en pleziervaart.
3. Voldoende capaciteit waterberging in openbaar water

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. Aantal doorvaarten	13000 (2006)						Gemeentelijke registratie
1. Aantal meldingen van storingen en schades aan beweegbare bruggen en afmeervoorzieningen							Gemeentelijke registratie

Wat gaan wij er voor doen?

1. Betere doorvaart beroeps- en pleziervaart.
 - a) Jaarlijkse controle waterdiepte in openbaar water (primair - en secundair water).
 - b) Effectievere wijze van brugbediening door invoering Centrale Afstands Bediening (C.A.B.1). De 1 staat voor het geaccordeerde plan waarbij niet alle bruggen automatisch geopend kunnen worden.
 - c) Effectievere wijze van inning van doorvaartgelden door plaatsing van liggeld betaalautomaten.
2. Veilige ligplaats woonschepen en pleziervaart.
 - a) Aanleg van recreatieve ligplaatsen en voorzieningen.
 - b) Actualiseren van ligplaatsbeleid en het beleid voor historische schepen.
 - a) Baggeren en schonen van openbaar water (primaire - en secundaire waterbodems).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1a. Aantal controles doorvaartdiepte							Gemeentelijke registratie
1b. Aantal betaalautomaten voor lig-en doorvaartgeld totaal geplaatst	1 (per 01-01-2007)						Gemeentelijke registratie
2a. Aantal recreatieve ligplaatsen en voorzieningen	230						Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling

Dit beleidsveld valt onder te verdelen in huishoudelijke afvalinzameling en inzameling bedrijfsafval.

Wat willen we bereiken in 2008-2011?:

1. Betere scheiding van huishoudelijk-, grof- en bedrijfsafval.
2. Efficiëntere wijze van verzamelen huisvuil.

Effectindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
1. % Haarlemmers (zeer) tevreden over het ontdoen van afval	Najaar 2007						Omnibusonderzoek
1. Tonnages soorten afval	Per 01-01-2007						Spaarnelanden
- restafval	50000						
- GFT	6000						
- Papier/karton	3100						
- Glas	200						
- KCA							
1. Aantal meldingen van grofvuil in de openbare ruimte	ca. 25.000 (2006)						Spaarnelanden

Wat gaan wij er voor doen?

1. Beter scheiding van huishoudelijk-, grof- en bedrijfsafval
 - a) Verbeteren organisatie milieuplein.
2. Efficiëntere wijze van inzamelen huisvuil.
 - a) Uitbreiden van inzameling via (ondergrondse) afvalbakken voor restafval en TPG (Textiel, Papier en Glas).

Prestatieindicator	Nulmeting	2008	2009	2010	2011	2012	Bron
2. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 per 01-01-2007						Spaarnelanden
2. Totaal aantal ondergrondse locaties papier en glas	40 locaties per 01-01-2007	72					Spaarnelanden

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012.

In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 9 Kwailiteit fysieke leefomgeving	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid		6.240	5.913
9.2	Openbare ruimte bovengronds		24.515	29.160
9.3	Openbare ruimte ondergronds		6.880	7.252
9.4	Waterwegen		4.942	6.378
9.5	Afvalinzameling		16.433	16.322
	Totaal lasten	59.232	59.010	65.025
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid		2.048	2.082
9.2	Openbare ruimte bovengronds		5.630	5.754
9.3	Openbare ruimte ondergronds		7.817	7.973
9.4	Waterwegen		472	533
9.5	Afvalinzameling		17.034	17.361
	Totaal baten	5.256	33.001	33.703
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	53.976	26.009	31.322
	Toevoeging aan reserves	0	3.000	0
	Onttrekking aan reserves	348	0	0
	Saldo inclusief mutaties reserves	53.628	29.009	31.322

Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
63.19	Vervanging rioleringen	8.928
65.05	Vervanging groot materieel afdeling Groen	158
	Subtotaal programma 9	9.086
	Investerings met maatschappelijk nut	
61.16	Openbare ruimte Raaks	348
61.17	Herinrichting binnenstad	722
61.25 O14	Amsterdamse Vaart	222
61.31	Openbare ruimte Stadsschouwburg	200
61.34	Verhaal schoonmaakkosten	25
61.37	Herstelprogramma openbare ruimte	624
61.38-40,42,43,47,49-51,54-59	Verbeteren openbare ruimte	5.856
61.41	Herinrichten Reinaldapark	738
61.45	Versterken openbaar karakter	400
61.48	Herstraat en asfaltwerkzaamheden	280
61.52	Herstel openbare ruimte	760
61.90	Vernieuwing bestrating	749
62.01	Vernieuwing bruggen	77
62.05	Vervanging brugdekken Prinsenbrug	2.600
62.08	Draagkrachtherstel bruggen	490
62.10	Vervanging Melkbrug incl. landhoofden	3.780
62.50	Aanleg nieuwe verlichting	34
62.51,51b	Vervanging openbare verlichting	360
63.02	Vervanging walmuur Spaarne	680
63.07	Walmuur Spaarndamseweg	1.700
63.09, 09b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers	516
63.10	Verbeteren watergangen Engelandpark	595
63.11	Herinrichten waterlopen Reinaldapark	350
63.12	Aanleg waterverbinding	470
63.13	Aanleg parkvijver	5
63.14	Kampersingel vervanging walmuur	250
64.04	Integraal waterplan Haarlem	1.000
65.07	Heroriëntatie groen	465
65.18	Renovatie grootschalig groen	500
65.19	Herstel leeflaag Reinaldapark	250
	Subtotaal programma 9	25.046
	Totaal programma 9	34.132

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Programmadoelstelling: Een betere kwaliteit en beter beheer van de bovengrondse, ondergrondse en waterinfrastructuur in termen van duurzaam, schoon en veilig

Beleidsvelden	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we er voor doen?
9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	1. Minder bestaande milieuhinder	a. Aanpak bodemsanering b. Bestrijden diverse soorten lawaai c. Regulering en handhaving bedrijven d. Aanpak luchtverontreiniging binnenstad
	2. Minder nieuwe milieuhinder	a. Milieukwaliteitseisen in bestemmingsplannen b. Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten
	3. Klimaat neutraliteit	a. Opstellen voorschriften voor klimaatneutraliteit b. Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie
9.2 Openbare ruimte bovengronds	1. Een betere kwaliteit openbare ruimte	a. Uit laten voeren regulier onderhoud b. Inlopen achterstallig onderhoud c. Bereiken normbudgetten d. Kwaliteitsimpuls openbare ruimte e. Wijkgerichte aanpak dagelijks onderhoud f. Kwaliteitsimpuls grootschalig groen
9.3 Openbare ruimte ondergronds	1. Goed functionerende stelsels voor riolering, milieuvorzieningen en drainage	a. Inspecteren, onderhouden, vervangen, verruimen en reinigen riolering, milieuvorzieningen en drainage b. Werken volgens Gemeentelijk Riolerings Plan en Gemeentelijk Grondwater Plan
	2. Minder open en beschadigde verharding door werkzaamheden kabels en leidingen	a. Uit laten voeren van meerjarenprogramma waarin de uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte staan benoemd
9.4 Waterwegen	1. Betere doorvaart beroeps- en pleziervaart	a. Jaarlijkse controle waterdiepte b. Effectieve brugbediening c. Effectieve inning van doorvaartgelden
	2. Veilige ligplaats woonschepen en pleziervaart	a. Aanleg recreatieve ligplaatsen en voorzieningen b. Actualiseren ligplaatsbeleid en beleid historische schepen
	3. Voldoende capaciteit waterberging in openbaar water	a. Baggeren en schonen van openbaar water
9.5 Afvalinzameling	1. Betere scheiding van huishoudelijk-, grof- en bedrijfsafval	a. Verbeteren organisatie milieuplein
	2. Efficiëntere wijze van inzamelen huisvuil	a. Uitbreiden van inzameling via (ondergrondse) afvalbakken

Programma 10

Stadsschouwburg.

Financiën / Algemene dekkingsmiddelen

<i>Commissie</i>	Beheer
<i>(Coördinerende) Portefeuille(s)</i>	Financiën en Personeel
<i>Afdeling(en)</i>	Concernstaf, Middelen en Services

Programmadoelstelling (Missie)

De beleidsdoelstelling is een sluitende meerjarenbegroting met een robuuste reserve positie. In het coalitieakkoord Sterk en Solide 2006-2010 is dit als volgt gedefinieerd: “de financiële positie van de stad wordt op orde gebracht. Dat betekent een sluitende begroting voor alle jaren en een flinke extra reserve voor de onvermijdelijke uitgaven die op ons afkomen, gekoppeld aan onze risicoparagraaf.”

In de Kadernota 2007 is als *minimale* omvang algemene reserve € 20 miljoen genoemd. Door de lage stand van de algemene reserve bij aanvang van de coalitieperiode (Kadernota 2006 € 2,7 miljoen) ligt deze omvang hoger dan de afspraken uit het coalitieakkoord.

Context en achtergronden

Het versterken van de financiële positie van de gemeente Haarlem heeft prioriteit. Dit blijkt uit het coalitieakkoord waarin de financiële situatie van de gemeente Haarlem als één van de vier hoofdprioriteiten is gedefinieerd. In de (concept) analyse financieel toezicht 2007 die de provincie Noord Holland in haar rol van toezichthouder heeft opgesteld wordt de financiële positie van Haarlem onveranderd broos genoemd. Hierbij wordt gemeld dat het lijkt dat Haarlem de zaken langzaam kan stabiliseren (het onderhoud is nog niet op niveau, maar verslechtert niet verder en de financiële perspectieven ogen gunstiger). Het daadwerkelijke resultaat van deze positieve ontwikkeling is sterk afhankelijk van het realiseren van het voorgenomen lopende bezuinigingstraject.

Tegelijk, en ook als onderdeel van het versterken van de financiële positie, staat het verbeteren van de bedrijfsvoering hoog op de agenda. De gemeentebrede reorganisatie die in 2008 moet leiden tot nieuwe inrichting van de gemeente moet de verbetering van de bedrijfsvoering een verdere stimulans geven.

In 2007 is de Visie op planning en control door de raad vastgesteld. Uitgangspunt van deze visie is dat planning en control geen doel op zich zijn, maar een hulpmiddel. Het bestuur moet met behulp van planning en control in staat worden gesteld om te besturen en het management om uitvoering te geven aan de realisatie van beleidsdoelstellingen. Op het moment dat planning en control die rol vervult, en dat ook door betrokkenen wordt onderkend, zal dit als zinvol in plaats van lastig worden ervaren. Planning en control zijn van iedereen binnen de gemeentelijke organisatie.

Voor de coalitieperiode is afgesproken dat een eventueel positief rekeningsresultaat boven de door de raad gereserveerde reserveopbouw wordt verdeeld over: 50% extra opbouw algemene reserve en 50% extra inloop achterstallig onderhoud. Daarnaast is afgesproken dat voordelen eerst naar de algemene middelen vloeien.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord 2006-2010 Sociaal en Solide ([2006 / 207489](#))
- Spoorboekje planning en control 2007 ([2007 / 110436](#))
- Visie op planning en control 2007 ([2007 / 110273](#))
- Budgethoudersregeling (4e kwartaal 2007)
- Financiële beheersverordening gemeente Haarlem (art. 212 Gemeentewet) ([2007 / 110279](#))

Relaties met andere programma's

Het spreekt voor zich dat een goede financiële positie van de stad een belangrijke voorwaarde is voor het realiseren van alle programma's uit deze begroting.

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. Een sluitende begroting, een goed risicomangement en een robuuste algemene reserve.

Wat gaan we ervoor doen?

- a) De afgesproken bezuinigingen uitvoeren.
- b) Benchmark onderzoek en onderzoeken zoals genoemd in de financiële beheersverordening.
- c) Het project informatiewaarde begroting waarmee de inrichting van de begroting en planning- en control documenten wordt verbeterd borgen in de organisatie.
- d) Middels de planning- en control documenten, kadernota, begroting en bestuursrapportages afwijkingen signaleren en tijdig bijsturen en beheersmaatregelen nemen.

Tweemaal per jaar, in de kadernota en begroting, geven wij een verwachte ontwikkeling van de algemene reserve voor de komende 5 jaar weer. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

Wat willen we bereiken in 2008-2011?

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe kostendekkendheid, dit willen we de komende periode handhaven. Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zo worden vastgesteld dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten niet overschrijden. Afwijkingen die gedurende het jaar ontstaan worden verrekend met een egalisatievoorziening en meegenomen in de tariefbepaling van het volgende jaar.

Het uitgangspunt voor de bepaling van de Haarlemse belastingen is dat er jaarlijks een aanpassing plaatsvindt van minimaal de inflatiecorrectie. Daarnaast is er per belastingsoort sprake van afwijkende afspraken. Zie verder de paragraaf lokale lasten

Wat gaan we ervoor doen?

Tezamen met de begroting voor het komende jaar de tarieven van de rechten, heffingen en belastingen vaststellen. Hierbij streven wij ernaar de kostenopbouw zo inzichtelijk als mogelijk weer te geven. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de paragraaf lokale lasten.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemeoid. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2008 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen verwijzen wij u naar de investeringsbijlage bij deze begroting en het Investeringsplan 2007-2012. In de bijlage Subsidies staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

Beleids- veld	Programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen	Rekening	Begroting	
		2006	2007	2008
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen		9.017	5.595
10.2	Lokale heffingen en belastingen		3.692	3.679
	Totaal lasten	74.642	12.709	9.274
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen		149.181	161.035
10.2	Lokale heffingen en belastingen		28.788	30.306
	Totaal baten	245.840	177.969	191.341
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	-171.198	-165.260	-182.067
	Toevoeging aan reserves	10.256	5.418	1.311
	Onttrekking aan reserves	5.063	5.320	450
	Saldo inclusief mutaties reserves	-166.005	-165.162	-181.206

Invest. Nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
	Investerings met economisch nut	
20.99, 30.99, 50.99, 60.99	Kleine investeringen	425
21.01	Kantoorautomatisering	976
21.66	Toename beheersomgeving	50
22.05	Digitalisering WFM/DMS	12
25.08	Concernhuisvesting	750
50.06	Basisregistratie, adressen en gebouwen	20
	Totaal programma 10	2.233

Deel 3

Paragrafen

3.1 Lokale Heffingen

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 10

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste:

- a. de geraamde inkomsten
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk
- e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

3.1.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn na de doeluitkeringen en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de belangrijkste bron van inkomsten. Bij gemeentelijke heffingen wordt onderscheid gemaakt tussen belastingen en rechten. Belastingen hebben een algemeen karakter. Een directe relatie tussen de belasting en de gemaakte kosten van de gemeente is in het algemeen niet aanwezig. Bij rechten is er wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Bij rechten mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Na afloop van een jaar kunnen er wel afwijkingen zijn.

De daadwerkelijke tarieven worden in een afzonderlijke nota in december vastgesteld. In de begroting gaat het om het vaststellen van de inkomstenramingen. De genoemde tarieven en tariefstructuren in deze paragraaf zijn gebaseerd op bestaand beleid en moeten als indicatief beschouwd worden.

3.1.2 Gemeentelijke belastingen

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

Vanaf 2007 dient het onroerend goed jaarlijks gewaardeerd te worden voor de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Cocensus voert voor de gemeente Haarlem deze waardering uit. Hiermee volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. Voor het belastingjaar 2008 geldt voor de aanslag OZB de naar prijspeil van 1 januari 2007 vastgestelde waarde van het onroerend goed. In 2007 is er nog een wettelijk maximum gesteld aan de jaarlijkse stijging van de OZB-tarieven. In het bestuursakkoord dat in juni 2007 is gesloten tussen rijk en gemeenten is dit maximum per 1 januari 2008 afgeschaft. De tarieven kunnen dan weer met een grotere gemeentelijke vrijheid worden vastgesteld. In het akkoord is afgesproken dat gemeenten een waarde-stijging van het onroerend goed als gevolg van herwaardering in principe vertalen in een daling van het tarief. Dit uitgangspunt heeft Haarlem ook in het verleden bij herwaarderingen gehanteerd en betekent dat de stijging van de WOZ-waarde gemiddeld genomen wordt gecompenseerd door een gelijktijdige en even grote daling van de tarieven.

Coalitieakkoord “Sociaal en solide”

In het coalitieakkoord is bepaald dat de OZB-tarieven de komende jaren met 3% per jaar stijgen ter dekking van uitgaven, naast aanpassing voor inflatie. De totale tariefsstijging OZB komt daarmee voor 2008 uit op 5%, namelijk 2% inflatieaanpassing (raming Centraal Planbureau) en 3% verhoging. De totale inkomsten OZB stijgen ten opzichte van 2007 met ruim € 1 miljoen en bedragen in de begroting 2008 ruim € 23 miljoen.

Door de wettelijke beperkingen op de maximale stijging van de tarieven van niet-woningen kon in 2007 de extra stijging OZB van 3% boven inflatie (conform het coalitieakkoord) niet volledig op de niet-woningen worden doorgevoerd. Hierdoor zijn de tarieven van woningen in 2007 iets meer gestegen. In 2008 worden de tariefsbeperkingen door het rijk afgeschaft en zal het verschil in stijging worden rechtgetrokken.

Momenteel is er nog geen inzicht in de lokale waardeinstijgingen. De tariefsbepaling in de begroting is daarom indicatief op basis van het landelijk gemiddelde. De daadwerkelijke tarieven kunnen op basis van lokale waardeinstijgingen afwijken en zullen worden vermeld in de tariefsverordening, die aan het eind van 2007 aan de raad wordt voorgelegd.

Hondenbelasting

Onder de naam “hondenbelasting” wordt een belasting geheven ter zake van het houden van honden binnen de gemeente. Belastingplichtig is de houder van de hond. Het aantal honden is bepalend voor de belasting die wordt geheven.

Op 10 juli 2007 heeft ons college ingestemd met het opzetten van een actief hondenbeleid. De hiermee samenhangende tariefsverhoging is verwerkt in de hondenbelasting in 2008. Voor de eerste hond geldt hierdoor een stijging van het tarief met 10%.

Toeristenbelasting

Dit betreft een belasting die wordt geheven van diegene die gelegenheid biedt tot verblijf (overnachting) in onder andere hotels en pensions binnen de gemeente. Het aantal overnachtingen is daarbij bepalend voor de belasting die geheven wordt. De tarieven worden jaarlijks aangepast aan de inflatie, afgerond op eenheden van € 0,05. Vanwege deze afronding zijn de tarieven voor 2008 gelijk aan de tarieven voor 2007, namelijk € 1,90 voor een overnachting in een hotel en € 0,80 voor een overnachting op een camping.

Precariobelasting

Sinds 2005 heft de gemeente Haarlem precariobelasting op ondergrondse infrastructuur (zoals kabels, leidingen, pijpen, buizen etc.). Daarbij is in de begroting 2008 uitgegaan van een netto-opbrengst van € 3,5 miljoen. In de begroting 2008 hebben we het tarief voor kabels en leidingen met 3% boven inflatie verhoogd, analoog aan de verhoging van de OZB tarieven. Wel maken we een voorbehoud in verband met mogelijke uitkomsten van fiscale procedures en die zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Parkeerbelasting

Voor 2008 is ons college voornemens een gedifferentieerde tariefsstructuur op de tarieven parkeergarages in te voeren en om de tarieven te verhogen (indexatie vindt niet ieder jaar plaats in verband met afgeronde tarieven). Dit voornemen is in september 2007 naar de raad gezonden.

3.1.3 Gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten worden tarieven geheven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. De aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend is belastingplichtig. De rechtentarieven voor 2008 worden hieronder kort besproken.

Leges algemeen

De tarieven voor 2008 worden aangepast aan de hand van het inflatiepercentage (2%) tenzij nader begrenst door wettelijke tariefstellingen.

Bouwleges

De raad heeft kostendekkende bouwleges vastgesteld. Het tarief bedraagt 2,72% van de bouwsom. Er van uitgaande dat de bouwkosten evenredig stijgen met de te maken kosten door de gemeente hoeven de tarieven niet aangepast te worden. De raming van de opbrengsten bouwleges kunnen op grond van deze kostenontwikkeling wel voor 2008 met 2% worden verhoogd. De daadwerkelijke inkomsten bouwleges zijn afhankelijk van de aanvraag van een bouwvergunning, waarbij de 10% grootste aanvragen zorg dragen voor zo'n 90% van de opbrengst. De indiening van deze aanvragen (dit is het moment van legesheffing) zijn niet gelijkmatig in de tijd verdeeld (afhankelijk van de voortgang van de voorbereiding van de desbetreffende projecten). Hierdoor kan er het ene jaar sprake zijn van een meeropbrengst ten opzichte van de te maken kosten en in het volgende jaar van een minderopbrengst.

Reinigingsheffingen

Onder de naam reinigingsheffingen worden in Haarlem twee soorten heffingen geheven: de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht. In totaal is hiermee € 15,2 miljoen gemoeid. Bedrijven hoeven geen gebruik te maken van de dienstverlening in het kader van de reinigingsrechten.

a) reinigingsrecht

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de inzameling van hun afval, zij kunnen voor deze inzameling een contract afsluiten met een afvalinzamelaar (bijvoorbeeld Spaarnelanden). De prijs die voor die particuliere dienstverlening in rekening wordt gebracht is geen belastingheffing. Indien geen contract is aangegaan met een particuliere afvalinzamelaar zijn bedrijven verplicht reinigingsrecht te betalen. Met het heffen van reinigingsrecht voorkomen we dat de kosten van de afvalinzameling van bedrijven ten koste van de afvalstoffenheffing voor huishoudens komen. De tariefopbouw van het reinigingsrecht wordt in 2007 onderzocht om te bepalen of alle relevante kosten die de gemeente maakt er ook in verwerkt zijn en niet ten laste van de gemeente of de afvalstoffenheffing komen. Zo mogelijk wordt de uitkomst van het onderzoek (waarover we de raad afzonderlijk zullen informeren) nog betrokken bij het vaststellen van de tarieven voor 2008.

Overigens zijn we van plan om het reinigingsrecht te beëindigen. Bedrijven worden dan verplicht een contact af te sluiten bij een private afvalinzamelaar, bijvoorbeeld Spaarnelanden. Omdat Spaarnelanden zowel huishoudelijk afval inzamelt (in opdracht van de gemeente) als bedrijfsafval, moet zij de kosten die zij maakt voor het inzamelen van deze soorten afval afzonderlijk bijhouden om zo te voorkomen dat de kosten verkeerd worden doorbelast.

b) afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing heffen we een belasting van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet Milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft.

Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing houden we rekening met het feit dat op begrotingsbasis de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Verder is 100% kostendekkendheid uitgangspunt. Eventuele verschillen die gedurende het jaar ontstaan worden verrekend met de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing.

Vanwege de nieuwe begrotingsopbouw en de mogelijke gevolgen van de aanpassing reinigingsrecht op de tariefstelling afvalstoffenheffing, hebben we voor 2008 nog geen opzet kunnen maken van de exacte gemeentelijke kosten. De opbrengstenraming is in de begroting verhoogd met 2% (inflatieaanpassing). Eventuele verschillen zullen via de egalisatievoorziening verrekend worden met de tariefstelling 2009.

Rioolrecht

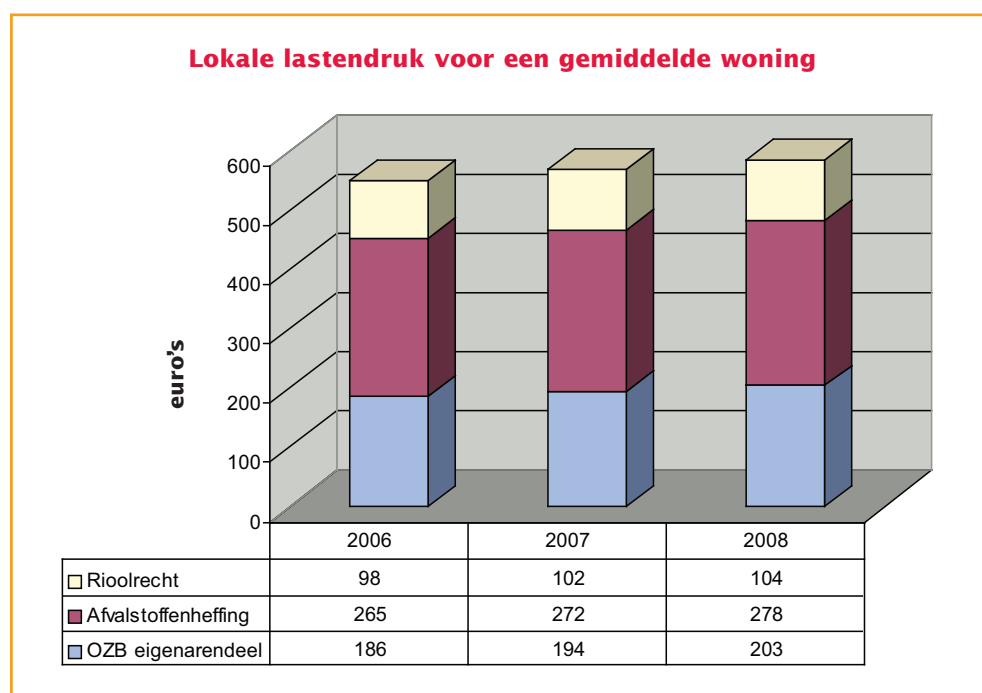
In het elke vier jaar vast te stellen gemeentelijk rioleringsplan plannen we de vervangingsinvesteringen op het gebied van rioleringen. Uit de plannen blijkt dat de tarieven in de toekomst aanzienlijk zullen stijgen om de noodzakelijke vervangingsinvesteringen te kunnen uitvoeren. Dit komt omdat het rioleringsstelsel in het verleden in een relatief korte tijdspanne is aangelegd en de vervanging dus ook in een betrekkelijk korte tijdspanne moet gebeuren. Het gemeentelijk rioleringsplan 2007-2011 zal naar verwachting eind 2007 door de raad kunnen worden vastgesteld.

De kosten van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen zijn in de tijd gezien niet evenwichtig verdeeld. Om schommelingen in het rioolrecht te voorkomen zullen we de raad voorstellen om over te gaan tot tariefsegalisatie over de jaren heen. Omdat de raad nog een uitspraak moet doen over de wenselijkheid hiervan, hebben we bij de inkomstenraming 2008 alleen rekening gehouden met aanpassing aan het inflatiepercentage van 2%. Het verschil tussen de inkomsten rioolrecht en de te maken kosten gedurende het begrotingsjaar verrekenen we met de tariefsegalisatievoorziening.

De huidige tariefsstructuur rioolrecht is een eigenarenheffing. De tariefstructuur rioolrecht zal nader onderzocht worden en eventuele alternatieven uitgewerkt. Vooralsnog zijn we voor 2008 uitgegaan van handhaving van de eigenarenheffing. In de tariefsverordening die eind 2007 wordt vastgesteld zal uitsluitel gegeven worden over de daadwerkelijke tariefstructuur rioolrecht 2008.

3.1.3 Lokale lastendruk

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de ontwikkeling van de zogenoemde woninggebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. In de navolgende tabel geven we inzicht in de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2006, 2007 en 2008. Bij de berekening zijn we uitgegaan van een gemiddelde waarde van een koopwoning in Haarlem, die wordt bewoond door de eigenaar met een meerpersoonshuishouden.

De berekening voor 2008 hebben we gebaseerd op indicatieve tariefstijgingen voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht van beide 2%. Bij de vaststelling van de Haarlemse belastingen voor 2008 (november 2007), stelt de raad de tariefsstijgingen definitief vast. Voor de OZB zijn we ervan uitgegaan dat we via de tarieven compensatie bieden voor de verwachte waardestijging van circa 7,5%. Na deze correctie passen we het tarief aan op basis van de verwachte inflatie van 2% en de in het coalitieakkoord overeengekomen extra verhoging van 3%, waarmee de totale stijging uitkomt op 5%.

Omdat de ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt onder andere bepaald door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

In de vergelijking van woongebonden heffingen van verschillende gemeenten, neemt Haarlem ten opzichte van de andere 100.000+ gemeenten al jaren een bescheiden plaats in. Zo zijn in 2007 burgers in 27 grote gemeenten duurder uit, terwijl men in slechts 9 grote gemeenten goedkoper uit is dan de Haarlemse inwoners.

3.1.4 Kwijtscheldingsbeleid

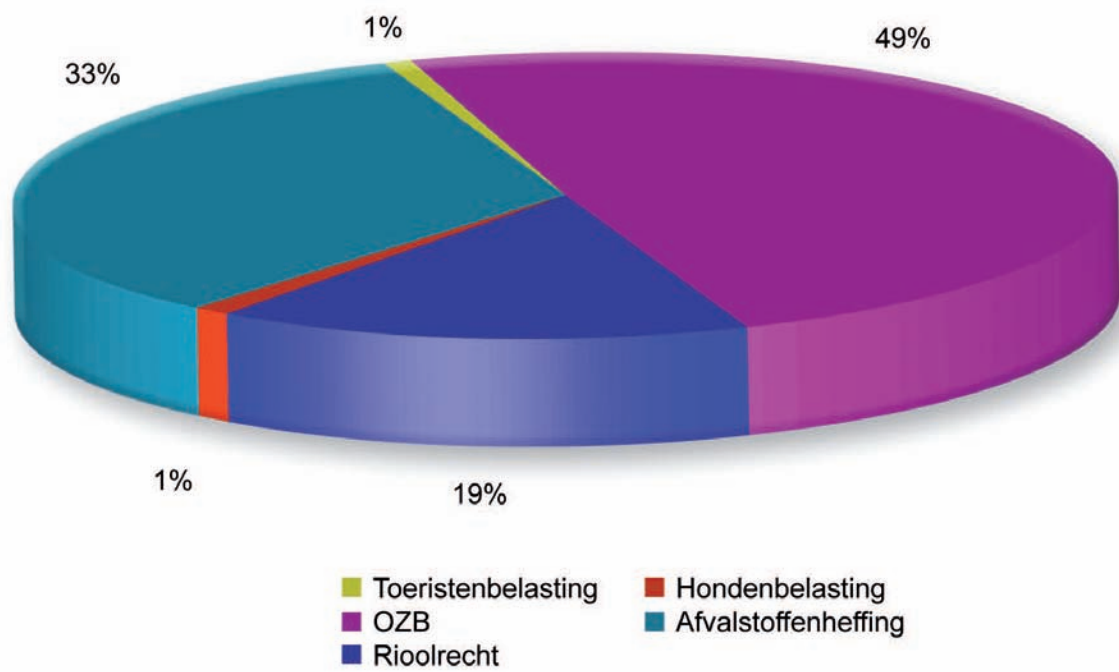
Op grond van de Invorderingswet 1990 en het gemeentelijk Kwijtscheldingsbeleid kan een belastingschuldige die niet in staat is anders dan met buitengewoon bezwaar een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Bij Ministeriële regeling worden inkomensnormen vastgesteld, welke van toepassing zijn voor de eventuele toekenning van kwijtscheldingsaanvragen. De gemeente Haarlem hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Haarlem verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicaptenparkeren en voor 50% op de hondenbelasting voor zover het de eerste hond betreft.

3.1.5 Overzicht belangrijkste tarieven

De daadwerkelijke tarieven zullen worden opgenomen in de tarievennota die in december 2007 door de raad zal worden vastgesteld. Daarin houden we rekening met de meest actuele gegevens. Voor zover nu bekend worden in onderstaand overzicht de ontwikkelingen van de tarieven geschets.

Overzicht belangrijkste tarieven	Tarief in €			Opbrengst x € 1.000	
	2007	2008	2009	2007	2008
OZB (per € 2.500 waarde)				22.515	23.739
- Eigenaar Woning	2,31	2,23	n.n.b.		
- Eigenaar Niet-woning	3,90	3,78	n.n.b.		
- Gebruiker Niet-woning	3,313	3,03	n.n.b.		
Rioolrecht				7.773	7.928
- eigendom	98,00	102,44	104,48		
- klein eigendom	42,02	43,92	44,80		
- tariefswijziging in % t.o.v. vorig jaar	3%	4,5%	2%		
Afvalstoffenheffing / Reinigingsrecht				15.878	16.195
- eenpersoonshuishoudens	159,90	164,07	167,35		
- meerpersoonshuishoudens	265,52	272,36	277,81		
- tariefswijziging in % t.o.v. vorig jaar	0%	2,6%	2%		
Reinigingsrecht					
- per 40 liter zak	54,74	55,29	56,40		
- tariefswijziging in % t.o.v. vorig jaar	1%	1%	2%		
Hondenbelasting				450	534
- tarief eerste hond	68,57	69,25	76,00		
- tarief tweede honden	112,08	113,71	129,00		
- tarief derde honden	148,20	149,69	233,00		
- tarief vierde en volgende hond	148,20	149,69	442,00		
- tariefswijziging in % t.o.v. vorig jaar (eerste hond)	2,5%	1%	9,7%		
Toeristenbelasting				430	439
- Hotelovernachting	1,90	1,90	1,90		
- Overnachting camping	0,80	0,80	0,80		
Totale opbrengst				47.046	48.835

Belastingopbrengst 2008

3.2 Weerstandsvermogen en Risico's

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 11

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
 - a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
 - b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:
 - a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
 - b. een inventarisatie van de risico's;
 - c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

3.2.1 Inleiding

Elke organisatie loopt tegen onverwachte ontwikkelingen aan; deze kunnen leiden tot niet geraamde of voorziene voordelen en nadelen. De mate waarin de gemeente Haarlem in staat is om aan financiële risico's het hoofd te kunnen bieden wordt bepaald door het weerstandsvermogen. Daarmee bedoelen we de relatie tussen enerzijds de middelen waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (de weerstandscapaciteit) en anderzijds de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang bij de waardering van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, en voor de langere termijn.

3.2.2 Beleidskader

Het wettelijk beleidskader voor de financiële huishouding van de gemeente is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het bevat de voorschriften voor de inrichting van begroting en rekening voor gemeenten, waaronder ook de reserves en voorzieningen vallen. Nadere regels binnen de gemeente zijn vastgesteld in de Financiële beheersverordening en de Verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie, op grond van de artikelen 212 en 213 van de Gemeentewet opgenomen.

Op het terrein van de reserves en voorzieningen heeft de raad in 2001 de nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota bevat de beleidsuitgangspunten over de omgang met reserves en voorzieningen. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- instellen en opheffen van reserves gebeurt alleen bij raadsbesluit;
- instellen van een voorziening is een logische verplichting en vereist geen raadsbesluit;
- op reserves wordt geen rente bijgeschreven, tenzij daartoe door de raad wordt besloten is/wordt;
- op voorzieningen wordt geen rente bijgeschreven, tenzij deze tegen contante waarde zijn ingesteld;
- in de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming.

Voorafgaand aan deze begroting hebben wij de Financiële beheersverordening en de Verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie herzien en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. De nota Reserves en voorzieningen herzien we in 2008.

Over het rapporteren over de risico's hebben we in het voorjaar van 2007 besloten om dit voortaan op de volgende wijze te doen:

- in de begroting en het jaarverslag nemen we in de paragraaf weerstandsvermogen alleen de relevante risico's op;
- zowel bij de begroting als bij het jaarverslag stellen we volledig risico-overzicht op. Dit overzicht legt ons college ter inzage voor de raad;
- in de kadernota en bestuursrapportages nemen we alleen die risico's op die nieuw zijn ten opzichte van de laatst vastgestelde paragraaf weerstandsvermogen.

3.2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is bedoeld ter dekking van de risico's, waarvan het moment van optreden niet is te voorspellen en/of de hoogte van de ermee samenhangende lasten niet zijn in te schatten. Voor de risico's waarvan dit wel het geval is kunnen voorzieningen zijn getroffen ter dekking van eventuele kosten. Omdat voorzieningen samenhangen met deze specifieke verplichtingen worden zij niet tot de weerstandscapaciteit gerekend.

De weerstandscapaciteit bestaat dus als buffer voor niet of moeilijk te kwantificeren risico's en bestaat uit de begrotingspost onvoorzien, het vrij aanwendbare deel van de algemene reserves, onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves.

Onvoorzien

Op concernniveau heeft Haarlem een bedrag van € 162.000 begroot voor onvoorziene uitgaven. Daarnaast stellen wij voor de reikwijdte van de stelpost voor eventueel niet te realiseren bezuinigingen te verruimen tot risico's met een structureel karakter. Daaraan koppelen we een bedrag van € 1 miljoen, waarmee deze post het karakter krijgt van een structureel weerstandsvermogen. Het bedrag dat dan aan het einde van een jaar resteert voegen we toe aan de algemene reserve (het incidenteel weerstandsvermogen).

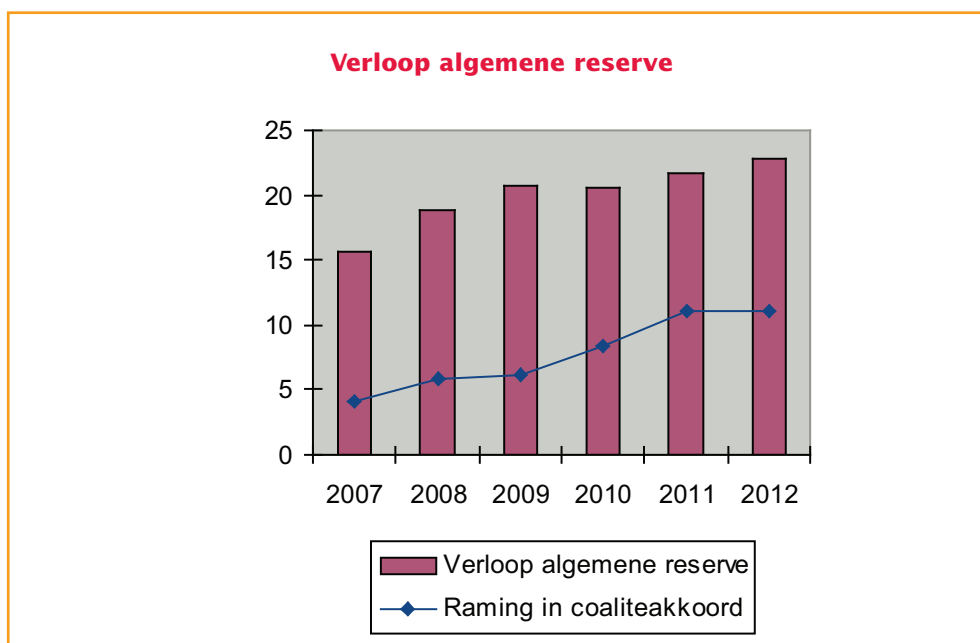
Algemene reserve in enge zin

De algemene reserve in enge zin is niet gebonden aan een bepaald doel. Deze is juist beschikbaar voor het opvangen van algemene tegenvallers.

Verloop algemene reserve (in enge zin) <i>Bedragen x € 1.000, bedragen met een minteken betekenen een vermindering</i>	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand aan het begin van het jaar	6.718	15.618	18.886	21.199	21.139	22.098
<i>Geraamde toevoegingen</i>						
+ uitkomst meerjarenraming 2008-2012		2.318	263	90	1.009	1.242
+ afspraak in coalitieakkoord	1.250	1.250	1.250	p.m.		
+ extra dividend BNG	2.100		1.050			
+ wijzigingen uit Kadernota 2007 en Bestuursrapportage 2007-I	297					
+ opheffing parkeerfonds (geoormerkt voor garage Nieuwe Gracht)	9.980					
<i>Geraamde onttrekkingen</i>						
- bestemmingsreserve verzelfstandigingen	- 2.500					
- wet voorzieningen gehandicapten		- 300	- 250	- 150	- 50	
- voorlopig resultaat 2007	- 2.227					
Stand aan het einde van het jaar	15.618	18.886	21.199	21.139	22.098	23.340
<i>Geraamd in coalitieakkoord</i>	4.121	5.785	6.149	8.413	11.097	11.097

In het Coalitieakkoord is expliciet opgenomen dat de algemene reserve van de gemeente de komende jaren moet toenemen. In het financiële meerjarenbeeld zoals elders in deze begroting opgenomen is de volgende ontwikkeling van de algemene reserve (in enge zin) verwerkt.

Volgens de meerjarenbegroting neem de algemene reserve toe van € 6,7 miljoen aan het begin van 2007 tot bijna € 23 miljoen eind 2012. Dit is bijna € 13 miljoen hoger dan het afgesproken minimum in het Coalitieakkoord. Oorzaken hiervan zijn de gunstiger uitkomst van de meerjarenramingen, de extra dividenduitkeringen van de BNG en de toevoeging aan de algemene reserve van bijna € 10 miljoen als gevolg van de opheffing van het Parkeerfonds. Aan deze laatste toevoeging is wel als het oormerk meegegeven de realisatie van een parkeergarage onder de Nieuwe Gracht. Indien sprake blijkt te zijn van het niet volledig uit opbrengsten kunnen dekken van de realisatie (een zogenoemde onrendabele top), dan kan voor maximaal € 10 miljoen een beroep op de algemene reserve worden gedaan.

Overige algemene reserves

De overige algemene reserves bestaan uit de reserve grondexploitatie en de beleggingsreserves.

Per 31 december 2007 bedraagt de stand van de algemene reserve grondexploitatie naar verwachting € 0,3 miljoen nadelig. Op grond van bestaand beleid en afspraken zal deze stijgen tot € 1,3 miljoen voordelig eind 2010 en daarna op dat niveau blijven. Zie voor een toelichting de paragraaf Grondbeleid in deze begroting.

De beleggingsreserves (aandelen / effecten) zijn gelijk aan de nominale waarde van de aandelen die Haarlem bezit in de BNG en NUON en bedragen in totaal € 1,5 miljoen per 31 december 2007 en blijven op dat niveau gehandhaafd.

Totaal van de algemene reserves

De totale algemene reservepositie van Haarlem is de optelsom van de algemene reserve in enge zin en de overige algemene reserves (bestaande uit de algemene reserve grondexploitatie en de beleggingsreserves).

Totaal algemene reserve per einde van het jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Bedragern x € 1 miljoen</i>						
Algemene reserve in enge zin	15,6	18,9	21,2	21,1	22,0	23,3
Algemene reserve grondexploitatie 1)	- 0,3	- 1,3	2,8	1,3	1,3	1,3
Beleggingsreserves	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Totaal	16,8	19,1	25,5	23,9	24,8	26,1

1) in 2007 en 2008 heeft de algemene reserve grondexploitatie een tekort van € 0,3 respectievelijk € 1,3 miljoen

Onbenutte belastingcapaciteit

De gemeente ontvangt per inwoner € 85 per inwoner minder (€ 12,7 miljoen) aan OZB dan het gemiddelde van een selectie van gemeenten met globaal dezelfde structuurkenmerken, zoals inwoners, woonruimten, jongeren, klantenpotentieel lokaal, omgevingsadressendichtheid, huishoudens met een laag inkomen en aantal kernen. De lagere ontvangsten per inwoner zijn het saldo van enerzijds hogere economische waarde van het onroerend goed per inwoner en anderzijds een lager gemiddeld tarief per eenheid van € 2.500.

Daarmee lijkt er binnen de OZB nog onbenutte belastingcapaciteit te zijn die tot de weerstandscapaciteit kan worden gerekend. We merken hierbij op dat de hoogte hiervan moeilijk te bepalen is omdat er geen objectieve norm voor de hoogte van de OZB bestaat en omdat de effectuering van een verhoging van de OZB pas een jaar later effect heeft. Bij het optreden van risico's in enig begrotingsjaar is de onbenutte belasting capaciteit dus niet direct beschikbaar om een tegenvaller op te vangen.

Stille reserves

Een stille reserve is de meerwaarde van bezittingen die niet tegen marktwaarde zijn gewaardeerd, terwijl deze in principe wel direct verkoopbaar zijn. Haarlem kent twee posten die we kunnen aanmerken als stille reserves. In de eerste plaats zijn dat onze aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten en van energiebedrijf NUON. Beide zijn niet (vrij) verhandelbaar, waardoor we deze beleggingen niet tegen een reële marktwaarde kunnen waarderen. Daarom staan deze aandelen tegen hun nominale waarde op de balans, namelijk € 576.000 voor de aandelen BNG en € 627.000 voor NUON.

Een tweede stille reserve bestaat uit bezittingen van de gemeente, zoals gebouwen en gronden. Op grond van wettelijke voorschriften zijn we verplicht deze tegen verkrijgingsprijs te waarderen, tenzij de marktwaarde lager is. Dit komt echter niet vaak voor. De omvang van deze stille reserve wordt pas duidelijk op het moment dat de gemeente een bezitting verkoopt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de verkoop van zogenoemd verspreid bezit (panden en gronden van de gemeente die niet van strategisch belang zijn, zie ook de paragraaf Grondbeleid). Omdat doorgaans de verkoopwaarde hoger is dan de boekwaarde, verwachten we een voordelig verkoopresultaat van € 2 miljoen per jaar. Tot en met 2009 is dit voordeel verwerkt in de meerjarenramingen.

3.2.4 Omvang van de reserves en voorzieningen

In de vorige paragraaf is reeds ingegaan op de stand en ontwikkeling van de algemene reserves. Het totaal van de reserves en voorzieningen ziet er als volgt uit (zie ook de bijlage reserves en voorzieningen):

Reserves en voorzieningen <i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	Raming begin 2008
Algemene reserves (is weerstandsvermogen)	19,1
Bestemmingsreserves	47,7
Voorzieningen	88,2
Totaal reserves en voorzieningen	155,0

De omvang van de algemene en bestemmingsreserves samen is € 66,8 miljoen en is in vergelijking met andere gemeenten klein. Zo bedragen de reserves van Zoetermeer € 147 miljoen, van Den Bosch € 162 miljoen en van Leiden € 193 miljoen volgens hun respectievelijke begrotingen voor 2007. Haarlem heeft dus minder mogelijkheden tot het opvangen van tegenvallers en tekorten.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves maken een substantieel deel uit van het totaal van de reserves en voorzieningen. Voor deze gelden heeft het gemeentebestuur een bestemming vastgelegd. De exacte omvang van de uitgaven en het moment waarop deze zullen plaatsvinden zijn niet altijd bekend (er zijn in beperkte mate of nog geen verplichtingen aangegaan).

Beleggingsreserves

Deze reserves vormen een tegenpost van de beleggingen in aandelen van de gemeente, die op de balans staan onder de financiële activa. Deze vormen een onderdeel van de algemene reserves.

Voorzieningen

Voorzieningen worden ingesteld om de financiële gevolgen van eerder genomen besluiten op te vangen. Er is sprake van een concrete oorzaak en doel, die voortvloeien uit het bestaande beleid en de bestaande bedrijfsvoering. Aan voorzieningen liggen verplichtingen ten grondslag die in waarde en moment van voordoen voldoende zijn in te schatten.

Een belangrijk onderscheidend criterium voor de indeling in reserves en voorzieningen is de keuzevrijheid van het bestuur. Bij reserves is sprake van een vrije keuze om gelden opzij te zetten en aan te wenden, terwijl dat bij voorzieningen niet het geval is. Deze laatste vloeien voort uit in het verleden aangegane verplichtingen, waar in de toekomst onvermijdelijke (dat wil zeggen niet (meer) door de gemeente beïnvloedbare) kosten uit voortvloeien. Sinds de aanscherping van de wettelijke en interne begrotingsvoorschriften wordt ook het onderscheid tussen reserves en voorzieningen strikter gehanteerd, al zal dit in een enkel geval niet makkelijk zijn.

3.2.5 Risico's

In deze paragraaf melden wij de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Reguliere risico's – dat zijn de risico's die zich regelmatig voordoen en die in het algemeen goed zijn te meten naar omvang en tijdstip – staan hier niet in. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Voor een overzicht van de bestaande voorzieningen verwijzen wij naar de betreffende bijlage.

Indeling risico's

Wij hebben de risico's waarmee we als gemeente worden geconfronteerd gecategoriseerd in vier hoofdgroepen:

- beleidsrisico's;
- bedrijfs- en uitvoeringsrisico's;
- eigendomsrisico's en;
- aansprakelijkheidsrisico's.

De reden voor een dergelijke onderverdeling is dat kennis over het soort risico van belang is voor de te nemen bestuurlijke en/of ambtelijke maatregelen. De beïnvloedbaarheid van de omvang van de risico's, het kunnen afwenden ervan en de mogelijkheden om het zich daadwerkelijk voordoen van de risico's te kunnen beperken verschilt per categorie. Een organisatie die zich daar meer van bewust is, is beter in staat om op het juiste moment de bestuurlijke en ambtelijk te kunnen handelen. Wij lichten de hoofdgroepen risico's kort toe. Vervolgens treft u in een tabel per hoofdgroep de relevante risico's aan.

Eind 2007 / begin 2008 start een traject om een verbeterd risicomanagement in te voeren, met als doel risico's te kunnen onderkennen en waarden volgens een uniforme systematiek.

Beleidsrisico's

Deze risico's vloeien rechtstreeks voort uit door het bestuur gemaakte keuzen over hoe gemeentelijke taken moeten worden uitgevoerd. De omvang van het risico is (in dit stadium) te beïnvloeden en eventueel af te wenden. Voorbeelden zijn de aanleg van nieuwe infrastructuur en nieuwe voorzieningen.

Bedrijfs- en uitvoeringsrisico's

Binnen deze categorie vallen de volgende soorten risico's:

- Risico's als gevolg van wijzigingen in beleid, regelgeving en bekostiging van hogere overheden (bijvoorbeeld de regelgeving en bekostiging van specifieke uitkeringen)
- Risico's als gevolg van wijzigingen in participatie en medebekostiging en risicodeling samenwerkingspartners (bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen)
- Risico's die samenhangen met de uitvoering van eerder genomen (uitvoerings-)besluiten (bijvoorbeeld exploitatie van de Philharmonie). In tegenstelling tot de beleidsrisico's is het in deze fase moeilijk om het risico af te wenden.

Bedrijfs- en uitvoeringsrisico's hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze moeilijk afwendbaar zijn. Of dat nu komt doordat we als gemeente worden geconfronteerd met nadelige maatregelen van andere overheden en derden, of dat we bij de uitvoering van een project met tegenvallers worden geconfronteerd (bijvoorbeeld onverwachte bodemverontreiniging).

De vraag of een risico tot de beleidsrisico's of tot de bedrijfs- en uitvoeringsrisico's moet worden gerekend is niet altijd zonder meer te beantwoorden. Het antwoord kan ook samenhangen met de fase waarin een onderwerp zich bevindt. Bijvoorbeeld een project als de Schoterbrug. In de voorbereidingsfase worden keuzen gemaakt die de omvang van het risico beïnvloeden, waardoor het project wordt ingedeeld bij de beleidsrisico's. Wanneer eenmaal een definitieve keuze is gemaakt hoe het project wordt uitgevoerd, en wat de kosten zullen zijn, gaat een nieuwe fase in en is sprake van een bedrijfs- en uitvoeringsrisico. Uiteraard is het in deze fase nog wel mogelijk om maatregelen te nemen om het daadwerkelijk optreden van een risico en de omvang ervan te beperken.

Het voorbeeld van de Schoterbrug laat zien dat een risico in de loop van de beleidscyclus verschuift van een beleidsrisico naar een bedrijfs- en uitvoeringsrisico.

Eigendomsrisico's

Eigendomsrisico's doen zich voor als gevolg van schade of verlies van eigendommen van de gemeente of als gevolg van bodemverontreiniging gemeentegronden

Aansprakelijkheidsrisico's

Binnen deze categorie vallen de volgende soorten risico's:

- aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (schadeclaims van burgers, bedrijven en andere rechtspersonen)
- aansprakelijkheid uit onrechtmatige overheidsdaad (risico van onrechtmatige beschikkingen)
- aansprakelijkheid uit rechtmatige overheidsdaad (met name planschade en nadeelcompensatie)
- contractuele aansprakelijkheid (in het bijzonder borgstellingen en garanties)

3.2.6 Verhouding risico's en weerstandsvermogen

De inventarisatie van de risico's hebben we de afgelopen tijd verbeterd, waardoor we nu een completer beeld hebben van de risico's. Enkele grote risico's hebben we bovendien reeds afgeboekt door er voorzieningen voor te vormen. Samen met de aanstaande invoering van systematisch risicomangement leidt dit er toe dat we als organisatie meer grip krijgen op de risico's.

Daarnaast hebben we er voor gezorgd dat met name de algemene reserve flink is toegenomen, waardoor we vanaf 2008 beschikken over een totaal aan algemene reserves van € 20 miljoen. Daarmee zitten we ruim boven het minimum bedrag van € 11 miljoen dat in het coalitieakkoord is afgesproken.

De verbeterde grip enerzijds en de hogere algemene reserves anderzijds zorgen er voor dat wij van mening zijn dat sprake is van een aanvaardbare omvang van de risico's en een verantwoorde omvang van de algemene reserves (weerstandsvermogen).

Overzicht risico's

Nr/sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
1. Beleidsrisico's					
MO	Exploitatie Patronaat In december 2006 heeft de gemeenteraad besloten Stichting Patronaat eenmalig een extra bijdrage van € 150.000 te verstrekken, evenals een lening van € 150.000 (Raadsstuk 232/2006). Er wordt door het Patronaat hard gewerkt aan een financieel sluitende exploitatie. Het restaurant is inmiddels gesloten. Daarnaast is er overleg met de brouwer aangaande de kortingen op bier en het oversluiten van de leningen tegen gunstiger voorwaarden.		Nieuwe melding	In de Kadernota is een besluit genomen over verhoging van het subsidie aan het Patronaat m.i.v. 2008. Naar verwachting zal het jaar 2007 met een tekort worden afgesloten. Hierop zal bij de Jaarrekening 2007 worden teruggekomen.	Nee
MO	Opheffen Gemeenschappelijke Regeling MZK In 2006 is het principebesluit genomen de GR MZK op te heffen. Hiervoor noodzakelijk is het aanzuiveren van het negatief eigen vermogen van het MZK (sanering). Hiertoe heeft de gemeenteraad besloten in de Kadernota 2006 en Bestuursrapportage 2006-3. De overige (frictie-)kosten als gevolg van het opheffen van de GR MZK worden in 2007 inzichtelijk gemaakt.		Nieuwe melding	Het onderzoek naar de financiële consequenties is afgerond. In het najaar zal een voorstel inzake frictiekosten worden voorgelegd aan de Raad. Op basis daarvan moet een besluit worden genomen over de definitieve opheffing van de gemeenschappelijke regeling.	Nee
PD	Invoering precario op ondergrondse infrastructuur Met ingang van 2005 wordt precariobelasting geheven over de ondergrondse infrastructuur. Dit zijn kabels en leidingen van nutsbedrijven, voor zover deze niet bij wet zijn vrijgesteld of bij contract de mogelijkheid is beperkt of afgekocht.	Het in de begroting opgenomen bedrag is gebaseerd op de te verwachten inkomsten van NUON (€ 3,5 miljoen). De uitkomsten van het lopende bezwaar traject zullen bepalend zijn voor de omvang van de rechtmatig opgelegde aanslagen en de daarmee samenhangende inkomsten. Hier ligt een link met het regime van de Telecommunicatiewet. Telecommunicatiebedrijven betalen van oudsher geen precario vanuit het principe dat zij "om niet leggen", "om niet liggen" en "om niet verleggen". Tegenover de vrijstelling van het betalen van precario staat de wettelijke plicht om zonder kosten voor de gemeente kabels en leidingen op het gebied van de telecommunicatie te verleggen als gevolg van de uitvoering van gemeentelijke werken. De gemeente draagt op dit moment dus niet bij in de kosten voor het verleggen van telecommunicatiekabels maar wel in de kosten voor het verleggen van gas- en waterleidingen en elektriciteitskabels.	De twee grote exploitanten van kabels en leidingen hebben bezwaar gemaakt tegen de hoogte van de aanslag, en deze bezwaren zijn afgewezen. Wel is de lengte van het belaste kabelnetwerk op grond van hun bezwaar aangepast. De aanslag 2006 is uitgegaan, gebaseerd op de nu vastgestelde lengte. Over 2005 heeft een restitutie plaatsgevonden naar aanleiding van de aanpassing van de lengte van het netwerk. Beide kabelbeheerders zijn in beroep gegaan tegen de heffing als zodanig. De rechtbank verwacht een behandeling rond augustus 2007. De aanslag 2007 zal worden verzonden na de rechterlijke uitspraak.	Oorspronkelijk had Den Haag het voornemen om precario op ondergrondse leidingen te verbieden en voor gemeenten als Haarlem over een aantal jaren afbouwend te compenseren. Uit recente berichten maken we op dat nu overwogen wordt een precarioheffing toe te laten. Totale opbrengst is € 5.000.000 (€ 1,5 mio PWN en € 3,5 NUON). Beide organisaties hebben bezwaar aangetekend. In verband met het daarmee samenhangende risico is in de begroting, evenals vorige jaren, 3,5 mln (excl voorgestelde verhoging) geraamd.	Er is een voorziening van € 2,8 miljoen.

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
		Dat laatste moet veranderen als het recht op precario eventueel niet kan worden geëffectueerd. Als de gemeente volledig in het gelijk wordt gesteld zal de opbrengst van 2005 en verder ongeveer € 5.000.000 bedragen. Dat is derhalve de maximale opbrengst.			
SB	Fietsbrug Kegeviaduct Prorail heeft het fietsviaduct in uitvoering. Voor dit werk is een soortgelijk contract van toepassing als bij de Korte Verspronckweg, waarbij het werk voor rekening en risico voor de gemeente wordt uitgevoerd.	Prorail is verplicht maandelijks te rapporteren over voortgang en financiering en dreigende overschrijdingen direct te melden. Overigens wordt zoals in de cie beheer is aangegeven met de VNG overlegd om landelijk tot een andersoortig contract met prorail te komen. Op het werk is tevens een gemeentelijke toezichthouder geplaatst.	Geen verdere ontwikkelingen.	Niets gewijzigd.	Nee
SBA	Regionalisering brandweerkorpsen In het kader van de verdere regionalisering van de gemeentelijke Brandweerkorpsen van de deelnemende gemeenten is er op bestuurlijk niveau een aantal verdere stappen gemaakt en is de intentie uitgesproken om (uiterlijk) per 1-1-2008 de lokale brandweezorg op regionaal niveau en in regionaal verband te hebben geregeld. Vanuit Haarlem is deze optie al eerder verkend al dan niet in gezamenlijkheid met de andere regiogemeenten. Uit de voorbereiding van deze regionaliseringslag blijkt dat het niet mogelijk is om de ingeboekte bezuiniging in 2008 te realiseren. Als de bezuiniging al in die omvang te realiseren is zoals die is ingeboekt zal het in ieder geval nog geruime tijd duren voor die gerealiseerd is. In het kader van deze en andere ontwikkelingen zijn al eerder besparingen ingeboekt.	Het onderzoek van IOOV afwachten naar de taken en bevoegdheden van de Brandweer Haarlem in relatie tot de regionalisering.	De coördinerend gemeentesecretaris (Heemskerck) is in overleg met de burgemeesters van bezig met de voorbereiding van een ambtelijke werkgroepen behoeve van de (voorbereiding van de) implementatie. Uiteindelijk doel is de regionalisering van al het personeel per 1 januari 2008.	Geen wijzigingen.	
SBA	Discussie brandkranen Met het voormalige Waterleidingbedrijf Zuid-Kennemerland (WLZK) is destijds een contract om niet voor de levering van bluswater en de aanleg en onderhoud van brandkranen overeengekomen. Het WLZK is een aantal jaren geleden opgegaan in het PWN. Het PWN echter erkent het destijds afgesloten contract met het WLZK niet. Behalve dat dit financiële consequenties heeft, zijn ook de eisen die de Brandweer stelt aan de hoeveelheid en levering van	Het PWN houden aan het destijds afgesloten contract met het voormalige WLZK inzake de levering van bluswater en het plaatsen en onderhouden van brandkranen in de gemeente.	De sector heeft in maart 2007 een projectvoorstel opgeleverd waarin wordt voorgesteld de verantwoordelijkheden en het beheer te borgen en binnen de gemeente tot één aanspreekpunt te komen. De projectopdracht wordt uitgevoerd door de afdeling BOR (SB).	Voorstel om SB conform de afspraken als verantwoordelijke sector aan te wijzen.	

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	bluswater punt van discussie. Daarnaast dient bij herinrichting van openbare ruimten steeds aan PWN opdracht te worden gegeven tot herplaatsing van brandkranen waarbij de kosten worden verhaald op de opdrachtgever, lees gemeente Haarlem/sector Brandweer.				
MO	Bezuinigingen OSK Aan het OSK (27 fte) is in totaliteit een bezuinigingstaakstelling van 8 ton opgelegd. Het OSK is dienstverlenend voor de beide Haarlemse bestuurscommissies en een aantal andere klanten. Deze beide BC's dienen een deel van de taakstelling op te brengen door een hogere bijdrage in de kosten van de dienstverlening op basis van lopende contracten. In de afgelopen jaren en in de komende periode wordt aan kostenbesparing en inkomensmaximalisatie gewerkt. Dor de komende verzelfstandiging is de taakstelling niet geheel te effectueren. Voorts is vastgesteld dat het op te brengen voortgezet onderwijs taakstelling door het voortgezet onderwijs niet kan worden geëffectueerd.	In 2006 is onderzocht of en zo ja op welke wijze verzelfstandiging van het OSK kan plaatsvinden. Op 8 augustus 2006 heeft het college besloten te onderzoeken of het OSK kan worden verzelfstandigd door de vorming van een centrale dienst of bestuursbureau voor en van verschillende klanten van het OSK. Zodra de betrokken klanten zich hierover hebben uitgesproken kan hiervoor een bedrijfsplan worden opgezet. Deze verzelfstandiging zal worden onderzocht in combinatie met het onderzoek naar de verzelfstandiging van de bestuurscommissie OPOH.	De BC OVOH kon in 2006 niet bijdragen in de opgelegde taakstelling (55.000) omdat er een kostendekkend contract bestaat met het OSK. Verder is de BC per 1 augustus 2006 opgegaan in een stichting en door een brede fusie per 1 januari 2007 is het contract met OSK opgezegd. In 2006 is deze taakstelling door OSK opgevangen binnen het rekeningresultaat. Bij de 1e bestuursrapportage zal inzicht worden verschaft in de financiële gevolgen hiervan voor 2007 en verder.	Op dit moment is het oriënterend onderzoek naar de verzelfstandiging van het OPOH afgerond. Begin september wordt het rapport besproken in de stuurgroep. Aan de stuurgroep wordt een standpunt gevraagd over de eventuele vervolgstappen. In de mogelijke vervolgfase wordt ook aandacht besteed aan de ondersteuning van het OPOH. Op dat moment moet worden vastgesteld in hoeverre als gevolg van de verzelfstandiging de taakstelling kan worden gerealiseerd.	Nee
CS	Extra uitkering Bank Nederlandse Gemeenten De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) heeft zoals bekend in 2006 een half miljard euro extra uitgekeerd aan haar aandeelhouders, boven op de reguliere dividenduitkering. Haarlem beschikt over een aandelenpakket 230.295 aandelen, hetgeen in 2006 een voordeel heeft opgeleverd van een kleine € 2,1 miljoen.		De bank is voornemens om ook in 2007 en 2009 over te gaan tot een extra uitkering aan de aandeelhouders. Voor Haarlem zou het gaan om een bedrag van nog eens € 2,1 miljoen in 2007 en circa € 1,0 miljoen in 2009. Voorwaarden zijn dat de financiële positie van de BNG op orde blijft en dat De Nederlandse Bank geen bezwaar maakt.	In de Kadernota 2007 is rekening gehouden met de extra dividend uitkering 2009. De extra dividend uitkering 2007 is voorzien als extra storting in de algemene reserve.	
SB	Risico's bij bodemprojecten Deli bestaat gezien vanuit de bodemsanering uit meerdere deelfasen, waarbij de saneringsaanpak op particuliere terreinen stagneert doordat verwerving achter blijft. Op dit moment is onduidelijk wat de ontwikkelingsstrategie gaat worden. De keuze voor de ontwikkelingsstrategie bepaalt wat de projectomvang wordt. Gevolg kan zijn dat forse bodemverontreinigingen achterblijven, waarvoor misschien langdurig bodembeheer noodzakelijk kan zijn.		Geen verdere ontwikkelingen.		

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	Shell moet in principe eigen sanering uitvoeren en bouwrijpe grond leveren aan BAM, maar wil zich (nog) niet verbinden aan de daarvoor benodigde resultaatsverplichting.			Shell heeft een plan ingediend voor de verwijdering van de tanks en een ontwerpbeschikking is voorbereid.	Nee
	Deel Nolet en v.d. Putten is nog niet verworven. De gemeente heeft inmiddels duidelijk gemaakt aan Nolet en vd Putten niet langer hun terreindelen te willen verwerven. Momenteel probeert Bam i.s.m. Pré die terreindelen te verwerven. Onteigening is pas mogelijk als er een vastgesteld bestemmingsplan ligt. Vaststelling daarvan is opgehouden door fijnstofproblematiek. Dit laatste houdt niet langer de voortgang van vaststelling van het bestemmingsplan op. Op terrein Nolet moeten flinke verontreinigingen worden gesaneerd.			Deel Nolet en v.d. Putten is nog niet verworven. Met provincie wordt overleg gevoerd vanwege de relatie met het gasfabriekenconvenant.	Nee
	Saneringskosten worden ca voor de helft gedekt uit Convenant gasfabrieken. Als de terreinen v.d. Putten en Nolet niet worden verworven en gesaneerd, kan leiden tot het verdwijnen van saneringsgelden via het Convenant Gasfabrieken. Er kunnen geen andere rijksmiddelen worden ingezet voor sanering.			Er blijft een saneringsverplichting voor de hele locatie gelden waarvan voor het particuliere deel de kosten uitstijgen boven de feitelijke waarde.	Nee; alleen bijdrage convenant Gasfabrieken
	Aandachtspunt is dat op de saneringen Zuiveringshuis, CBC-terrein en Mincklersweg veel kosten bouwrijpmaken zijn geboekt op sanering, die niet kunnen worden verantwoord naar de provincie. Bij de accountantscontrole zijn deze posten uit de verantwoording geschrapt. Dit bedrag ad € 1,7 mln moet in de grondexploitatie worden verantwoord.				
	De aanbesteding van de RCW (installatie van Radial Collector Wells voor diep grondwaterbeheer EBH-terrein) is mislukt. Alternatieven zullen op korte termijn worden aangeboden. Indien dit voor de gemeente niet leidt tot een uitkomst moet wellicht worden teruggegrepen op vernieuwing van de huidige conventionele inrichting. Dit levert meer lange termijn kosten en ongemak voor de herinrichting van het gebied.			Er ligt een nieuw onderhandelingsresultaat bij uitwerking van alternatieven. Het voorstel wordt binnenkort voorgelegd aan de raad.	Nee
	Reinaldapark. Deze voormalige stortplaats kent een plaatselijk te dunne en verontreinigde afdeklaag. Realisatie van groundbank en sanering hangen af van voortgang in het herinrichten van het park. In			De saneringsaanpak wordt voorbereid i.s.m. herinrichting van het park. Inmiddels wordt reeds vrijgekomen geschikte grond in het park opgebult.	Nee

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	de Bodemmodule ISV2 was rekening gehouden met een bijdrage van € 0,5, bij voldoende ruimte in het rijksbudget vóór 2010. De ervaring leert dat het steeds moeilijker wordt rijksmiddelen te krijgen voor bodemsanering. Risico is dat bij het opschuiven van de aanpak na 2010, geen middelen vanuit rijk meer beschikbaar komen voor deze projecten.				
CS	Kennemersporthal en Planeet (Nova) In het kader van de decentralisatie van de huisvesting van de MBO-scholen is in 1997 een probleem ontstaan bij de overname van een verplichting voor een tweetal voorzieningen voor sportonderwijs door het NOVA-college. Hieruit is een vordering op het NOVA-college ontstaan van € 10 miljoen (inclusief rente). Een onderzoek naar de juridische status van de vordering tussen betrokken partijen (rijk / gemeente / schoolbestuur) heeft opgeleverd dat zowel het Nova College als het Rijk zijn gedagvaard. Op 17 november 2004 is een comparitie bij de Rechtbank Den Haag geweest. Op basis van de comparitie heeft de rechter het Rijk verzocht met een voorstel tot schikking te komen.	Het is niet gelukt op welke wijze dan ook tot een minnelijke schikking in deze zaak te komen. Op 1 augustus 2006 hebben wij derhalve besloten de gerechtelijke procedure tegen zowel het Nova College als De Staat der Nederlanden weer te vervolgen. De rechtbank is verzocht vonnis te wijzen.	Op 2 mei 2007 wordt uitspraak verwacht van de gerechtelijke procedure.	Er is vonnis gewezen op 27 juni 2007. Vorderingen van Haarlem zijn afgewezen. Wel wordt Nova College verplicht ruim € 700.000 te vergoeden aan Haarlem. Tevens zijn de betrokken complexen nu volledig juridisch en economisch eigendom van de gemeente. Op grond van advies advocaat wordt besloten of in Hoger Beroep wordt gegaan. Met betrokken partijen wordt overleg gepleegd over aanpassing van de huur van de complexen.	Nee
SB	Halte Aziëweg Zuidtangent De halte Aziëweg van de Zuidtangent heeft sinds 2 maanden geen dak meer. Dit is eraf gewaaid en is toen onmiddellijk verwijderd. Dit bericht is niet onmiddellijk door Haarlem signaleerd, maar inmiddels heeft een bespreking plaatsgevonden met de provincie. Het lijkt erop dat het dak niet goed verlijmd is, omdat het niet buitensporig waaide die dag (windkracht negen). De kosten voor een nieuw dak zijn heel globaal becijferd (aan de hand van de realisatiekosten) en bedragen ongeveer 100.000 euro. De verschillende overeenkomsten bieden geen uitsluitel over wie dit moet betalen, maar het volgende is afgesproken. Er wordt een aantal zaken uitgezocht; valt het nog onder de garantie, valt het onder de gemeentelijke stormschadeverzekering. Als het pad onvoldoende oplevert, zullen de gezamenlijke juristen op basis van wetgeving een advies afgeven.	De schade is reeds geleden, het verminderen van het financiële risico is daarom in dit stadium geen mogelijkheid. Temeer omdat ook de ter zaken doende contracten die, in het kader van de Zuidtangent, enige jaren gelden al gesloten zijn met de Provincie NH. Om claims bij nog meer schade te voorkomen zijn inmiddels alle daken in opdracht van de Provincie Noord Holland verwijderd. Het probleem doet zich niet alleen in Haarlem voor maar over de hele route van de Zuidtangent. Daarom, en gegeven de gesloten contracten met de Provincie NH, treedt de Provincie NH op als vertegenwoordiger van de gemeente. Wij wachten op uitsluitel door de provincie waarna een screening door juristen van de gemeente zal volgen. Er blijft een financieel risico, dat maximaal € 240.000 bedraagt.	Geen verdere ontwikkelingen.		
SB	Begraafplaatsen De gemeente hanteert bij de Begraafplaatsen nog het kasstelsel (maar "spaart"	Op dit moment wordt gewerkt aan een bedrijfsplan met de bedoeling om de	Geen verdere ontwikkelingen.	Niets gewijzigd.	Nee

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	<p>inmiddels wel via de begroting (inmiddels € 250.000)). Dat betekent dat vooruit ontvangen bedragen voor grafhuur en grafonderhoud direct ten gunste van de exploitatie worden geboekt. Feitelijk zou moeten worden gespaard. Overgang naar het baten- en lastenstelsel zou moeten leiden tot een voorziening van naar schatting € 2 miljoen. Een variant hierop is het vormen van een voorziening voor toekomstig grafonderhoud voor alle (af)lopende contracten in de toekomst. In dat geval moet worden gedacht aan een bedrag van € 1,2 miljoen (exclusief afgekochte graven € 0,55 miljoen).</p>	<p>begraafplaatsen kostendekkender te maken.</p>			
MO	<p>Stedelijk Gymnasium Bij het beschikbaar stellen van het krediet voor de uitbreiding / renovatie zijn de grondkosten aan het schoolbestuur doorberekend. Op grond van de onderwijswetgeving komen de grondkosten voor rekening van de gemeente. Het benodigde aanvullende krediet wordt geraamd op € 630.000 en de jaarlijkse lasten op € 31.500. Daarnaast is tijdens de uitvoering van de renovatiewerkzaamheden gebleken dat het gebouw is aangetast door zwamvorming, waardoor vervanging van houtwerk noodzakelijk is. De extra kosten worden geraamd op ruim € 1,3 miljoen.</p>			<p>Aan het bestuur van het Stedelijk Gymnasium is een eindbod gedaan, onduidelijk is of hiermee de zaak is afgedaan.</p>	
MO	<p>Fondsenwerving bouw schouwborg Eerder is gemeld (Nota Stand van zaken cultuurpodia/2005) dat de taakstelling om 1,1 miljoen euro aan fondsen en sponsoring te realiseren t.b.v. de bouw stadsschouwborg een risico is. Dit traject wordt door de schouwborg uitgevoerd. Over de resultaten kan op dit moment nog weinig worden gemeld. Aangezien met de realisatie van de andere cultuurpodia reeds veelvuldig een beroep is gedaan op potentiële sponsors (totale taakstelling bedroeg 8 miljoen euro) is de kans reeel dat niet het gehele bedrag kan worden gerealiseerd.</p>			<p>Nieuw risico</p>	<p>Er is € 1,5 mio gereserveerd in Projectenfonds</p>
PD	<p>Tekort begroting Paswerk 2008 Paswerk heeft onlangs haar ontwerpbegroting 2008 voor advisering gezonden aan de gemeenteraden. De ontwerpbegroting houdt rekening met een exploitatietekort en Paswerk verzoekt de deelnemende gemeenten om dit tekort voor hun rekening te nemen. Voor Haarlem zou dit een mogelijke</p>				<p>Nee</p>

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	extra bijdrage van circa € 300.000 kunnen betekenen.				
2. Bedrijfs- en uitvoeringsrisico's					
SB	Zuidtangent Beheer en Onderhoudsovereenkomsten eindigen op 1 januari 2008. Er is nog geen zicht op nieuwe afspraken. Thans kostenverdeling Provincie 90% - Haarlem 10%. Mogelijk verandert dit in de toekomst.	Er wordt met de Provincie overlegd.		Nieuw risico	Nee
SB	Externe Veiligheid Het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen is van toepassing op risicovolle bedrijven met een milieuvergunning (ogv de Wet milieubeheer) en nabijgelegen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten. Om knelpunten aangaande overschrijdingen van het aantal mogelijke slachtoffers inzake een milieu-ongeval op te lossen zullen de komende jaren extra kosten voor de gemeente onvermijdelijk zijn, indien bedrijven hun activiteiten moeten aanpassen of wanneer kwetsbare objecten moeten worden verplaatst.	We doen met de gemeente mee in het project programmafinanciering externe veiligheid 2006 – 2010. Op deze manier proberen we het inzicht in de problematiek te vergroten, nieuwe probleemsituaties te voorkomen en huidige probleemsituaties op te lossen.	De subsidie beschikking voor het programma 2006 – 2010 is in oktober 2006 door de provincie afgegeven. Diverse afdelingen binnen de gehele gemeente zijn nauw betrokken bij de uitvoering van deze programma's.	Idem als 31-12 2006.	Nee, aangezien op dit moment er nog geen indicatie met betrekking tot de financiële consequenties is te geven.
SB	Wet geluidhinder Door wijzigingen in de wetgeving en daaraan gekoppelde uitvoeringsbesluiten blijkt dat de geluidbelasting bij diverse ontwikkelingsprojecten hoger uitvalt dan in het verleden voorspeld, soms zelfs tot boven de maximale ontheffingswaarde.	Per project dient nader onderzoek te worden uitgevoerd om de ernst van de situatie en mogelijke maatregelen zoals geluidarm asfalt in beeld te brengen.		Voor Delftwijk heeft dit onderzoek plaats gevonden. Voor andere lokaties worden voorbereidingen getroffen.	Nee, immers de financiële aspecten kunnen pas gekoppeld aan eventuele maatregelen inzichtelijk worden gemaakt.
SBA	Effecten nieuwe FLO regeling Brandweer De financiële gevolgen voor de gemeente Haarlem van de FLO regeling (Functioneel Leefijds Ontslag) zijn op dit moment nog onvoldoende bekend. In de komende periode worden de kosten van de FLO doorgerekend. Daarnaast wordt bekeken in hoeverre (een gedeelte van) de kosten binnen de exploitatie van de Brandweer kan worden opgevangen. Naast kostenbeheersing kan worden gedacht aan mobiliteit van personeel. Vooralsnog wordt geen bijstelling voorgesteld.			De in de kadernota en begroting(en) opgenomen bedragen zijn naar verwachting voldoende.	
SBA	Bedrijfsvoering De Brandweer werkt aan een veranderingstraject. Dit veranderingstraject is mede het gevolg van de Kloppersingelbrand en de opmaat naar de regionalisering. Ook is de salariering in relatie tot aangrenzende korpsen onderwerp van onderzoek. Bijstelling is niet noodzakelijk. Indien in de loop van 2007 blijkt dat bij dit traject toch			Geen wijzigingen.	

Nr/ sector	Categorie en toelichting	Beheersmaatregelen om risico te verminderen of te voorkomen	Stand van zaken (per 31-12-2006)	Stand van zaken (per 31-08-2007)	Is er een financiële voorziening getroffen?
	sprake is van financiële knelpunten wordt hier in de 2 ^e bestuursrapportage op terug gekomen,				
SBA	Effecten nieuwe FLO regeling Ambulance dienst De financiële gevolgen voor de gemeente Haarlem van de FLO regeling (Functioneel Leeftijds Ontslag) zijn op dit moment nog onvoldoende bekend. In de komende periode worden de kosten van de FLO doorgerekend. De regeling is vergelijkbaar met die voor de brandweer maar in principe zouden deze kosten door de zorgverzekeraars gefinancierd moeten worden. De zorgverzekeraars nemen deze kosten echter niet op in de voorgeschreven tarieven. Op dit moment loopt hierover een gerechtelijke procedure die naar verwachting niet op korte termijn tot een definitieve uitspraak zal komen. Het risico voor 2008 is € 535.000.			Geen nieuw risico wel nu apart benoemen	
3. Aansprakelijkheidsrisico's					
SB	Ongerechtvaardigde verrijking Door het ministerie van VROM is een claim ingediend ten aanzien van door hen veronderstelde ongerechtvaardigde verrijking die de gemeente genoten zou hebben bij de uitvoering van saneringsprojecten in de jaren '90.		Geen verdere ontwikkelingen.	Op dit moment wordt een overeenkomst met Bodem + (agentschap VROM) voorbereid, waaruit naar verwachting, geen specifieke kosten voor de gemeente voortvloeien .	Nee
SB	Kinderhuisingsel De uitvoering is hervat. Er ligt inmiddels een schade claim van de aannemer bij de gemeente en van de huiseigenaren bij de Aannemer.	Tijdens de uitvoering zijn maatregelen genomen ter verdere voorkoming van mogelijke verzakkingen van de aangrenzende woningen en tuinen.		Nieuw risico	Nee

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 12

1. De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen:
 - a. wegen;
 - b. riolering
 - c. water
 - d. groen
 - e. gebouwen
2. Van de kapitaalgoederen bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:
 - a. het beleidskader
 - b. de uit het beleidskader vloeiende financiële consequenties;
 - c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in belangrijke mate bij aan een goed leefklimaat in de stad. Het is bekend dat in Haarlem een achterstand bestaat in het onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals bruggen, straten, wegen, pleinen, baggeren, kademuren, sportvoorzieningen, scholen, groen, verkeerslichten en openbare verlichting. De inloop van deze achterstanden is gestart maar neemt desalniettemin vele jaren in beslag.

3.3.1 Inlopen achterstallig onderhoud

In het coalitieakkoord is het inlopen van achterstallig onderhoud bestempeld als één van de vier prioriteiten. Er is in deze coalitie periode extra geld uitgetrokken voor het inlopen van achterstallig onderhoud in de openbare ruimte. In 2007 is een actualisering van de normeringnota verschenen, waarin de effecten van het coalitieakkoord en van de nog openstaande bezuinigingen op normbudgetten en onderhoudsachterstand berekend zijn. Volgens plan is in 2010 het budget op normniveau en is een aanvang gemaakt met het wegwerken van de achterstanden.

Ook gemeentegebouwen, onderwijsgebouwen en kunst in de openbare ruimte zijn kapitaalgoederen en moeten worden onderhouden. Het achterstallig onderhoud aan de (gemeentelijke) sport- en kleeaccommodaties kunnen we wegwerken, terwijl we tevens een moderniseringsslag kunnen maken. Op basis van de thans in het investeringsplan opgenomen middelen zou deze inhaalslag rond 2015 kunnen worden afgerond. Voor onderwijs wordt het achterstallig onderhoud bij de scholen ingehaald op basis van het Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2007-2010 (2007/110492).

Extra middelen voor onderhoud x € 1 miljoen	2007	2008	2009	2010
Op normniveau brengen van onderhoudsbudgetten	0,00	5,0	8,00	11,0
Inhalen achterstallig onderhoud algemeen	0,70	1,4	2,10	2,8
Inhalen achterstallig onderhoud sport, recreatie en onderwijs (inmiddels omgezet in kapitaallasten; omwille van vergelijkbaarheid met eerdere cijfers wel in deze tabel opgenomen)	0,15	0,3	0,45	0,6
Totaal	0,85	6,7	10,55	14,4

De kapitaalgoederen zijn onderverdeeld in een aantal categorieën. In het vervolg van deze paragraaf wordt per categorie aangegeven het beleidskader, de voor 2008 voorgenomen activiteiten en de daarvoor in de begroting van 2008 en het Investeringsplan opgenomen financiën. Dagelijks en regulier onderhoud worden betaald uit de begroting. Vervangingen worden betaald uit het investeringsplan.

3.3.2 Bovengrondse infrastructuur

Onder bovengrondse infrastructuur verstaan we alle viaducten, tunnels, duikers, bruggen, oevervoorzieningen, wegen, straten, pleinen en openbare verlichting binnen de gemeente grenzen van Haarlem.

Bruggen

Voor de periode 2003-2008 is afgesproken het achterstallig draagkrachtherstel bruggen aan te pakken. In 2008 staat de afronding van het programma gepland, waarmee het achterstallig onderhoud in draagkrachtherstel is ingelopen. De volgende bruggen worden in 2008 aangepakt:

- Prins Hendrikbrug
- Duinvlietbrug
- Groene brug
- Eendjesbrug
- Jan Gijzenvaartbrug
- Melkbrug
- Korte brug
- Bibliotheekbrug

Het beschikbare investeringsbudget voor draagkrachtherstel bruggen bedraagt in 2008 € 0,5 miljoen.

Het reguliere onderhoudsbudget voor bruggen bedraagt in 2008 € 0,8 miljoen. In het kader van reguliere vervanging is in het Investeringsplan € 6,4 miljoen voorzien voor onder andere de vervanging van het basculebrugdeel van de Prinsenbrug en de restauratie van de Melkbrug.

Vaarwegen, oeververbindingen

Het doel is om achterstanden in onderhoud geleidelijk weg te werken en bestaande onderhoudsbudgetten jaarlijks te verhogen.

In 2008 is voor investeringen € 2,7 miljoen gereserveerd voor het herstel van onder andere de walmuur Spaarndamseweg en de walmuur Spaarne-oost (Langebrug - Melkbrug). Het reguliere onderhoudsbudget voor vaarwegen en oeververbindingen bedraagt in 2008 € 0,3 miljoen.

Verhardingen (wegen, straten, pleinen)

Doel is het geleidelijk wegwerken van achterstanden in onderhoud en bestaande onderhoudsbudgetten op niveau brengen.

Voor investeringen is € 1,0 miljoen gereserveerd in het Investeringsplan en € 7 miljoen is beschikbaar via het Grotestedenbeleid en Stedelijke vernieuwing. Het regulier onderhoudsbudget voor wegen, straten pleinen bedraagt in 2008 € 6,4 miljoen.

Verkeersregelininstallaties

Doel is het inlopen van achterstanden in onderhoud verkeerslichtinstallaties in de periode 2005-2009 op basis van de daartoe extra gereserveerde investeringsmiddelen en vervolgens adequaat onderhoud plegen.

Jaarlijks is tot 2009 naast het reguliere vervangingsbudget van € 188.000 een extra budget van € 443.000 beschikbaar.

Via een afzonderlijk bestedingsvoorstel geven we jaarlijks aan welke projecten worden uitgevoerd. Het wegwerken van het achterstallige onderhoud ligt op schema.

Dynamische afsluiting van de binnenstad

Doel is het voorkomen van achterstanden in onderhoud. De huidige stadsafsluitingen hebben een te hoge storingsfrequentie, met als gevolg dat er veel energie in wordt gestoken om het systeem operationeel te hou-

den, hetgeen met hoge exploitatiekosten gepaard gaat. Onderzocht wordt in hoeverre de storingsfrequentie structureel kan worden verlaagd. Voor 2008 staat nog een bedrag van € 126.000 in het Investeringsplan opgenomen.

Openbare verlichting

Doel is het geleidelijk wegwerken van achterstanden in onderhoud en bestaande onderhoudsbudgetten op niveau brengen.

Het reguliere onderhoudsbudget (incl. elektriciteitsverbruik) bedraagt in 2008 ruim € 1,2 miljoen. Tegen het in rekening brengen van aansluit- en transporttarieven door de leveranciers wordt op dit moment een bezwaarprocedure gevoerd.

3.3.3 Rioleringen

Het beleidsdoel dat we willen bereiken is a) invulling geven aan de verplichting tot vuilworpreductie, b) het aansluiten van de percelen zonder riool op het hoofdriool en c) duurzaam onderhoud en beheer van het rioleringsstelsel. Vuilworpreductie is het verminderen van lozingen van ongezuiverd water op het oppervlakte water, bijvoorbeeld bij hevige regenval als het rioolstelsel het vele water niet aankan. Hiertoe worden op diverse plekken in het rioolstelsel zogenoemde bergbezinkbassins aangelegd, die dienen als bufferopslag en waarin het vuil bezinkt. Als na een hevige bui het riool weer voldoende capaciteit heeft, wordt het bassin weer leeggepompt in het riool.

Voor de vervanging van rioleringen is in 2008 € 4,7 miljoen beschikbaar. Voor de aanleg van milieuvorzieningen (met name bergbezinkbassins) en verbeteringen aan het rioolstelsel is in 2008 € 4,2 miljoen beschikbaar. Jaarlijks geven we via een afzonderlijk bestedingsvoorstel aan welke projecten worden uitgevoerd.

Voor het regulier onderhoud aan rioleringen en beheer grondwaterstanden is in 2008 vanuit de begroting € 2,1 miljoen beschikbaar. Dekking van de kosten rioleringen vindt plaats via de jaarlijkse rioolheffing. De riolering heeft op dit moment vrijwel geen achterstand in onderhoud, en het regulier onderhoud vindt nagevoerd op normniveau plaats.

In de loop van 2007 is het tweede gemeentelijk rioleringsplan in concept gereed gekomen. In dit plan wordt onder andere aandacht besteed aan de investeringspiek die voor de komende decennia te voorzien valt en de methoden om hier mee om te gaan. Het plan komt in 2008 in de raad aan de orde.

3.3.4 Baggeren

Het baggeren van de vaarroutes in Haarlem wordt samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland uitgevoerd. Het beleidsdoel is a) het op voldoende diepte brengen van het Spaarne, grachten en belangrijkste vaarten (als doorvaar route voor de scheepvaart) en ligplaatsen voor woonschepen en b) een verbetering van de waterkwaliteit en het doorstroomprofiel.

Voor de uitvoering van de tweede fase van het baggerplan zijn gemeentelijke middelen beschikbaar en zoek we met het Hoogheemraadschap van Rijnland naar gezamenlijke financiering. Bij de provincie hebben we een aanvraag om geld ten laste van de wet bodembescherming gedaan. De provincie werkt hier echter niet aan mee, omdat zij de (water-) bodemsaneringsgelden alleen inzet voor haar eigen, regionaal baggerwerk. In het najaar van 2007 vindt nader onderzoek plaats naar de kwaliteit en kwantiteit van de bagger die zal worden opgediept bij de uitvoering van de tweede fase van het baggerplan in 2008.

Na uitvoering van de eerste (en tweede) fase baggeren is er geen sprake meer van achterstallig onderhoud voor het baggeren van de waterwegen en waarschijnlijk ook niet voor de overige kleinere wateren. Dagelijks/regulier onderhoud zal voor de grotere wateren voor een periode van circa 30 jaar niet meer nodig zijn. Al geschoonde en nog te schonen wateren draagt de gemeente over aan het Hoogheemraadschap Rijnland.

Op dit moment zijn we in overleg over de verdeling van de (toekomstige) beheerlasten tussen Rijnland en Haarlem na die overdracht.

Haarlem blijft verantwoordelijk voor het vaarwegbeheer en zal bij de volgende baggerronde, over 30 jaar, een bijdrage leveren voor het baggeren van de vaarwegen. Volgens het raadsbesluit 2003/29 wordt een deel van het baggerbudget (jaarlijks € 86.000) voor dit doel gestort in een voorziening.

3.3.5 Openbaar groen

Het beleidsdoel is de achterstanden in onderhoud geleidelijk wegwerken met als inzet dat de kwaliteit van het groen voor de gebruikers gestaag toeneemt.

In 2008 staan werkzaamheden aan grotere groengebieden en nieuw in te richten gebieden (zoals het Westelijk Tuinbouwgebied) gepland. Hiervoor is bijna € 1,0 miljoen in 2008 beschikbaar uit het Investeringsplan.

Voor het regulier groenonderhoud (zoals maaien en snoeien) is in de begroting 2008 €6,5 miljoen beschikbaar en voor het straatmeubilair € 0,2 miljoen. In de begroting zijn onvoldoende middelen beschikbaar om het areaal op normniveau te onderhouden. Om binnen het budget te blijven is het groen de afgelopen jaren veel extensiever onderhouden (minder vaak maaien, minder schoffelen, minder snoeien etc.) In 2008 zal het groenonderhoud nagenoeg weer op normniveau zijn.

3.3.6 Openbare speelgelegenheden

Afronding van het speelruimteplan vindt in 2008 plaats. Het restant investeringsbudget 2007 wordt hiervoor ingezet.

Voor het regulier onderhoud is in 2008 € 0,4 miljoen beschikbaar. Er zijn geen achterstanden in het onderhoud.

3.3.7 Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Evenals in 2007 zal ook in 2008 in het licht van de concentratie van de huisvesting zeer terughoudend geïnvesteerd worden in gemeentelijke kantoorgebouwen die worden gebruikt voor de huisvesting van de medewerkers.

3.3.8 Onderwijsgebouwen

Het onderhoud van de schoolgebouwen is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, omdat de schoolbesturen juridisch eigenaar zijn. Het schoolbestuur ontvangt voor het bekostigen van het dagelijks gebouwonderhoud rechtstreeks een vergoeding van het rijk en het schoolbestuur ontvangt voor het groot onderhoud een jaarlijkse vergoeding van de gemeente. Deze vergoeding is tot en met 31 december 2007 gebaseerd op de overeenkomst Doordecentralisatie die in 1997 tussen gemeente en schoolbesturen is afgesloten. Vanaf 1 januari 2008 wordt voor het beschikbaar stellen van het bedrag voor het bekostigen van het groot onderhoud een nieuwe overeenkomst afgesloten. Uitgangspunt is dat de jaarlijkse vergoeding wordt vastgesteld op basis van de technische noodzaak van het onderhoud (en dus niet langer een standaard bedrag per jaar, ongeacht of er uitgaven aan groot onderhoud nodig zijn in dat jaar). Om de hoogte van de jaarlijkse vergoeding vast te stellen wordt voor alle gebouwen een nulmeting uitgevoerd. Op het moment dat de rapportages zijn ontvangen bestaat inzicht in de staat van onderhoud van de schoolgebouwen en kan het bedrag van de jaarlijkse vergoeding worden vastgesteld.

Voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreidingen van schoolgebouwen als gevolg van een toename van het aantal leerlingen en uitgaven als gevolg van onderwijskundige ontwikkelingen, is vanaf 2007 van toepassing het Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2007-2010. De voor deze investeringen noodza-

kelijke middelen zijn structureel opgenomen in de begroting. Daarnaast is vanaf 1997 een egalisatievoorziening onderwijshuisvesting gevormd. Deze egalisatievoorziening blijft voorlopig gehandhaafd voor het opvangen van incidentele uitgaven en tot het moment dat duidelijk is dat deze middelen voor de uitvoering van het Uitvoeringsplan SHO niet meer noodzakelijk zijn.

3.3.9 Sportvoorzieningen

Het regulier onderhoud van sportvoorzieningen valt uiteen in onderhoud aan de buitensportaccommodaties en onderhoud aan de binnensportaccommodaties. Deze budgetten voor onderhoud bedragen in 2008 € 712.000 voor de buitensportaccommodaties en €140.000 voor de binnensportaccommodaties. Deze middelen worden ingezet om de in gebruik zijnde accommodaties in goede conditie te houden, zodat ze verhuurbaar zijn en blijven en gebruikt kunnen worden voor diverse vormen van sportbeoefening.

In de investerings sfeer is in 2008 met betrekking tot de buitensportaccommodaties het streven er op gericht om ten minste twee nieuwe kunstgrasvoetbalvelden, de top laag van een hockey en een korfbalveld te vervangen en een kleedgebouw te renoveren.

3.4 Financiering

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 13

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. De gemeentelijke Treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm op grond van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en het gemeentelijke Treasury Statuut. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de Treasuryfunctie. De Treasuryfunctie voorziet in de financieringsbehoefte van de hele gemeente. De bedoeling hiervan is de gemeentelijke rentelasten op lange termijn zo klein mogelijk houden. Voorwaarde hierbij is dat de rente- en overige financieringsrisico's beheersbaar blijven.

3.4.1 Rentebeeld 2008

De groei van de wereldeconomie zal naar verwachting in 2008 aanhouden. In het jaar 2007 is als gevolg van het vertrouwen in de wereldeconomie zowel de lange als de korte rente gestegen. De lange rente is in de loop van 2007 gestegen van 4% in het begin van het jaar tot 5% op het moment van samenstellen van deze begroting in september 2007. De Europese Centrale Bank heeft in 2007 in een aantal stappen de korte rente verhoogd naar 4,25%, eveneens per september 2007. De verwachting in financiële kringen is dat per eind 2008 de korte rente 4,50% en de lange rente 5% zal bedragen.

3.4.2 Financiering

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen, maar worden alle rentebaten en rentelasten verzameld. Voor de aan de gemeentelijke producten door te berekenen rente wordt een zogenoemde omslagrente gehanteerd. Het lopende percentage bedraagt 5% en wordt voor 2008 niet gewijzigd. De interne opbrengst van toegerekende rentekosten op basis van dit percentage van 5% is hoger dan de geraamde rentelasten voor de gemeente. Dit komt omdat het gemiddelde rentepercentage over de opgenomen langlopende geldleningen lager is dan 5% en de verwachte rente voor kortlopende leningen in 2008 ook lager zal zijn dan 5%. Pas na afloop van het begrotingsjaar zal blijken wat het werkelijke verschil is geweest. Op basis van de huidige verwachtingen kan een voordeel ontstaan van € 7,5 miljoen, waarvan € 7 miljoen euro in de begroting 2008 is verwerkt. Het meerdere is opgenomen in de risicoparagraaf en niet in de begroting verwerkt.

3.4.3 Risicobeheer

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering maken we onderscheid in *kortlopende financiering* en *langlopende financiering*. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) betreft leningen met

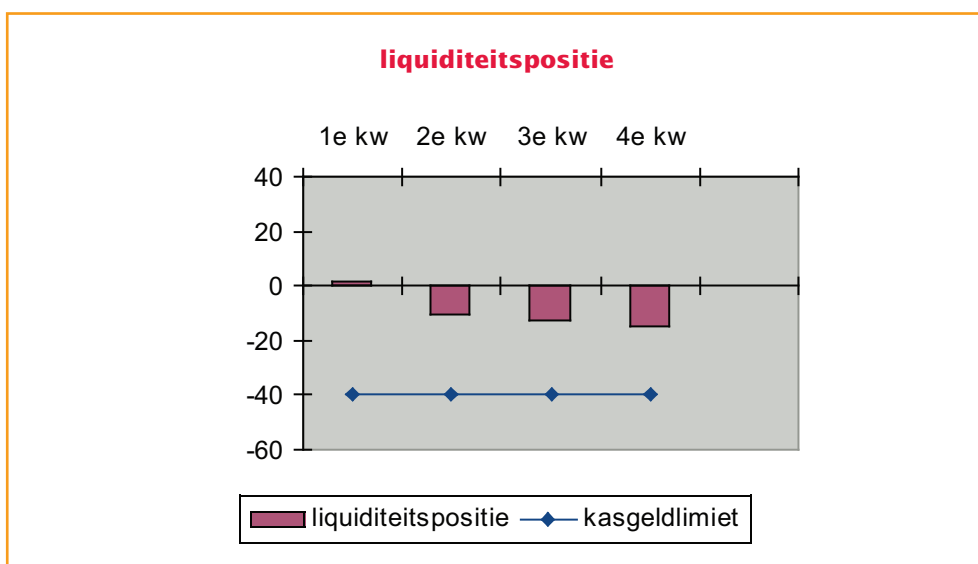
een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het risico op kortlopende financiering wordt beperkt door de kasgeldlimiet op basis van de Wet Fido. De totale omvang van de kortlopende schuld mag maximaal 8,5% van de lasten van de gemeentebegroting zijn. Haarlem blijft hiermee ook 2008 binnen de kasgeldlimiet.

De kasgeldlimiet voor het jaar 2008 bedraagt € 40 miljoen. De gemeente mag gemiddeld per kwartaal geen grotere korteschuld hebben dan deze kasgeldlimiet. Op basis van de af te lossen leningen, de investeringen en de aan te trekken leningen bedraagt de kaspositie (liquiditeitspositie) aan het einde van het jaar € 20 miljoen negatief. Dat is duidelijk minder dan het toegestane maximum van € 40 miljoen.

In eerdere jaren werd doorgaans tot het maximum rood gestaan, omdat dit goedkoper was dat het aantrekken van een langlopende geldlening. Zoals in het begin van deze paragraaf uitgelegd is dat naar verwachting in 2008 en daarna niet of veel minder het geval en is het juist goedkoper om minder rood te staan en meer langlopende leningen af te sluiten.

In de loop van het jaar geeft de stand van de kasgeldlimiet een wisselend beeld. Dit wordt met name veroorzaakt door de ontvangsten van de OZB die vooral in de 1e helft van het jaar geconcentreerd zijn en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds die het Rijk eind juni aan de gemeente uitkeert. De kwartaalcijfers zijn inschattingen van gemiddelden per kwartaal.

Renterisico langlopende financiering (renterisiconorm)

De Wet Fido stelt voor gemeenten ook de renterisiconorm vast. Elk jaar mag maximaal 20% van de omvang van de vaste schuld opnieuw gefinancierd worden. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm wordt bepaald door de stand van de leningportefeuille bij aanvang van het jaar te vermenigvuldigen met het wettelijke percentage van 20%. Voor het jaar 2008 bedraagt de toegestane renterisiconorm bij een leningportefeuille van € 332 miljoen dus ruim € 66 miljoen. De gemeente Haarlem voldoet aan de renterisiconorm. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de renterisiconorm over de jaren 2008-2011. Hierbij is op basis van het investeringsplan een inschatting gemaakt van de nieuw aan te trekken geldleningen.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2008 (x € 1 miljoen)	2007	2008	2009	2010	2011
A. Stand van de vaste schuld per 1 januari	340	332	336	326	311
A1. Bij: nieuw aan te trekken leningen	15	35	30	25	20
A2. Af: betaalde aflossingen	23	31	40	40	32
B. Renterisiconorm 20% van vaste schuld	68	66	67	65	62
C. Renterisico op vaste schuld	15	31	30	25	20
D. Ruimte binnen de norm (B - C)	53	35	35	37	42
Renterisico als percentage van de vaste schuld (C in % van A)	4,4%	9,3%	8,9%	7,7%	6,4%

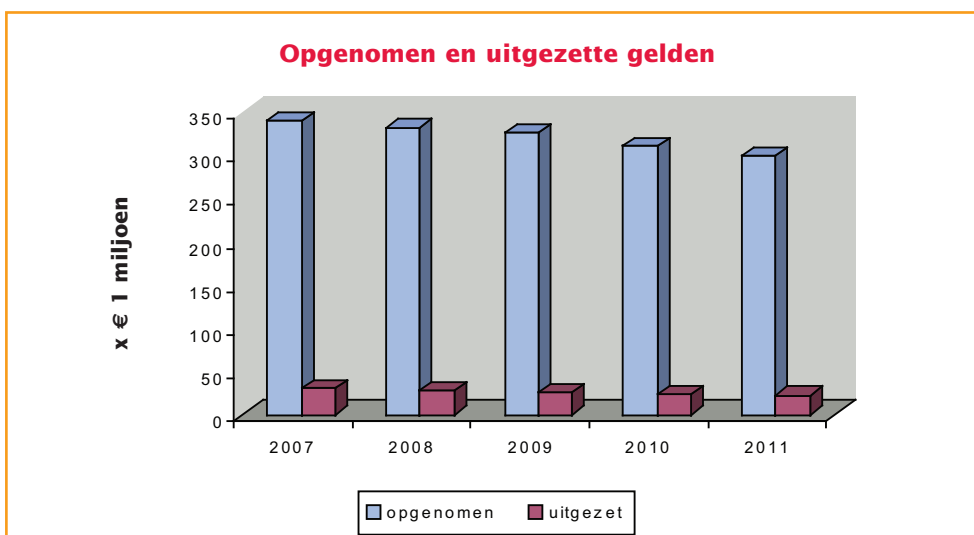
Het feitelijke renterisico gemeld bij C uitgedrukt in euro's is gelijk aan het bedrag van de aflossingen op de bestaande leningen (€ 31 miljoen in 2008), omdat dit lager is dan het bedrag van de nieuw aan te trekken leningen (€ 35 miljoen in 2008).

3.4.4 Leningportefeuille 2008

De ontwikkelingen in de leningenportefeuille (opgenomen leningen en verstrekte leningen) over het jaar 2008 laat zich in onderstaande tabellen verduidelijken.

Verandering portefeuille opgenomen gelden (o/g)	Bedrag (x € 1 mln)	Gewogen rente (%)	Verandering portefeuille uitstaande gelden (u/g)	Bedragen (x € 1 mln)	Gewogen rente (%)
Stand per 01-01-08	332	4,4	Stand per 01-01-08	28	5,9
Nieuwe leningen	35	5,0	Nieuwe leningen	0	0
Reguliere aflossingen	31	5,0	Reguliere aflossingen	2	5,9
Stand per 31-12-08	336	4,4	Stand per 31-12-08	26	5,9

Zoals hierboven aangegeven is op basis van het investeringsplan de onderstaande inschatting gemaakt van de ontwikkeling van de leningportefeuille opgenomen geldleningen. De ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette geldleningen volgt de contractuele aflossingen.

3.4.5 Kredietrisico's

De gemeente verstrekt leningen en garanties aan derden. Daaraan zijn risico's verbonden, die zijn in te delen naar risico's op verstrekte geldleningen en risico's op verstrekte garanties.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningbouwcorporaties. De gemeente verstrekt inmiddels geen nieuwe kapitaalmarktleningen aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt langzaam maar zeker afgebouwd. De rol die de gemeente hier in het verleden vervulde bij woningbouwcorporaties is

overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Gezien de goede financiële positie van de Haarlemse woningbouwverenigingen zijn de betreffende leningen in het verleden zonder hypothecaire zekerheid verstrekt.

Wat uiteindelijk resteert is een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen in portefeuille, verstrekt aan stichtingen en verenigingen. Omdat deze leningen zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid, loopt de gemeente hierop een beperkt risico.

Voor het kredietrisico op verstrekte gelden is het volgende overzicht opgesteld.

Verstrekte geldleningen	Stand per 01-01-08	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	23 miljoen	5,4%	10 jaar
Leningen aan overige organisaties	5 miljoen	6,4%	14 jaar

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert onder voorwaarden geldleningen van derden, met name voor woningbouw door corporaties of het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk komt dat tot nu toe niet voor.

Uit de meest recente gegevens van het WEW blijkt dat per ultimo 2006 de gemeente Haarlem, via de achtervang, garant staat voor een bedrag van € 925 miljoen. Als de ontwikkelingen in 2007 en 2008 worden doorgetrokken staat de gemeente per ultimo 2008 o.a. via deze Nationale Hypotheek Garantie in totaal voor € 1.070 miljoen garant voor de particuliere woningbouw.

De garanties op leningen van de zorgsector, culturele instellingen en het Nationaal Restauratiefonds zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid. Gezien het terughoudende beleid bij het verstrekken van garanties in deze categorieën neemt de omvang van deze garanties gestaag af.

Gegarandeerde leningen (x € 1 miljoen)	Per 31-12-2006 (rekening 2006)	Per 31-12-2006 (rekening 2006)	Per 31-12-2008 (begroting 2008)
Particuliere woningbouw	925	1053	1.070
Woningcorporaties	622	620	630
Zorgsector	17	16	16
Culturele instellingen	3	2	2
Nationaal restauratiefonds	4	3	3
Totaal gegarandeerde leningen	1.570	1694	1.721

3.4.6 Jaarlimieten en mandaten

Op basis van treasurystatuut heeft het college haar bevoegdheid tot het aangaan van korte- en lange financiering gemandateerd aan de concerncontroller. Hieronder worden mede begrepen het garanderen van door derden aangetrokken geldleningen en het verstrekken van geldleningen aan derden. Hier onder volgt een overzicht van de jaarlimieten:

- De concerncontroller is bevoegd tot het aantrekken van korte financiering tot een maximaal bedrag van 1,5 maal de kasgeldlimiet voor het jaar 2008. Op basis van de gegevens in deze treasury paragraaf betreft dit circa € 60 miljoen. Aangezien de kasgeldlimiet een driemaands gemiddelde is, is overschrijding binnen een kwartaal toegestaan. Dit biedt de mogelijkheid om optimaal gebruik te maken van de fluctuaties in de geldstromen en de rentestanden;
- De concerncontroller is bevoegd tot het uitzetten van overtollige middelen overeenkomstig de voorwaarden zoals opgenomen in het treasurystatuut van de gemeente;

- De concerncontroller is voor het jaar 2008 bevoegd tot het aantrekken van lange financiering tot een maximum van € 75 mln. Het totaal van uitgestelde stortingen voor de jaren 2009, 2010 en 2011 is toegestaan tot een totaal bedrag van € 75 mln. Deze bedragen zijn inclusief de eventueel aan te trekken geldleningen voor derden en zijn neutraal bij de toetsing van de gemeentelijk renterisiconorm.

Als gevolg van de organisatieverandering kunnen de mandaten voor het aantrekken en verstrekken van financiering mogelijk bij andere functies in de organisatie komen te liggen. Het gemeentelijk Treasury Statuut zal hierop zonedig worden aangepast, waarbij uiteraard de vereiste functiescheidingen behouden zullen blijven.

3.5 Bedrijfsvoering

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 14

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering

Het begrip bedrijfsvoering omschrijven we in navolging van het rijk als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Het gaat hierbij om sturing en beheersing van zowel de primaire processen (de ontwikkeling, aansturing en uitvoering van beleid) als van de processen die hieraan faciliterend zijn. Daarbij gaat het om de functies Personeel, Informatie, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting; samen aangeduid als de PIOFACH-functies. Uit de definitie blijkt dat bedrijfsvoering extern is gericht (op het realiseren van beleidsdoelstellingen) met een sterke focus op interne sturing en beheersing. Navolgend gaan we nader op de bedrijfsvoering in, waarbij met name de planning & control en personeel aan de orde komen.

3.5.1 Verbetering bedrijfsvoering

De verbetering van de bedrijfsvoering is een belangrijke reden voor de organisatieverandering.

Bedrijfsvoering begint met het vaststellen van een visie en de daarbij horende doelstellingen, het bepalen van de strategie om die doelen daadwerkelijk te halen, het vormgeven van een besturingsmodel, etc. Maar het gaat ook om een effectieve en efficiënte inzet van de middelen (geld, medewerkers, etc.) om de visie waar te maken en de doelstellingen te halen. De organisatieverandering is gericht op een verbetering van met name de verbinding tussen de doelen en de inzet van middelen en op een efficiënte inzet van de middelen. Het slagen van de ingezette organisatieverandering valt of staat met de realisatie van een goede bedrijfsvoering.

Vooruitlopend op de start van de nieuwe organisatie is al een begin gemaakt met de versterking van de bedrijfsvoering. Zo is in april 2007 de nota 'Visie op planning en control' (2007 / 110907) door de raad vastgesteld.

In deze nota worden de benodigde maatregelen beschreven en is een planning gemaakt die er toe moet leiden dat binnen een periode van drie jaar daadwerkelijk op output en prestaties wordt gestuurd.

Het einddoel voor Haarlem is een situatie waarin bestuur en organisatie beter dan nu in staat zijn systematisch te sturen en te beheersen, doordat:

- De processen van de organisatie inzichtelijk zijn voor de betrokkenen;
- De organisatie doelgericht, doelmatig en doeltreffend werkt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen;
- De informatievoorziening aan management en bestuur over producten, inzet van middelen, maatschappelijke effecten relevant, inhoudelijk juist, volledig en op tijd is;
- De bestaande risico's (financieel, maatschappelijk en politiek) inzichtelijk zijn en zodanig worden beheerst dat, waar mogelijk, maatregelen worden genomen om het optreden ervan te voorkomen en dat als (ondanks deze maatregelen) het risico daadwerkelijk optreedt, de omvang ervan aanvaardbaar is, dan wel dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om dat op te kunnen vangen.

Verbetermaatregelen planning en control

De processen in het kader van de planning- en controlcyclus moeten goed zijn georganiseerd, en inhoudelijk en in de tijd op elkaar zijn afgestemd. De volgende verbeterpunten worden met name opgepakt:

- AO/IC verder uitwerken en implementeren;
- Efficiëntere planning- en controlprocessen;
- Herontwerp van planning- en controlprocessen als gevolg van de nieuwe organisatie.

De kwaliteit van het planning- en controlinstrumentarium komt tot uiting in de mate waarin zij onderling samenhang vertonen, hoe ze zijn toegesneden op de behoeften van de verschillende raad, college en organisatie en de relevantie en tijdigheid van de daarin opgenomen informatie.

De verbeterpunten liggen in Haarlem met name op het gebied van:

- Kwaliteit van planning- en controlinstrumenten verder verbeteren (ontwikkelingsproces);
- Tijdigheid en kwaliteit van de informatievoorziening verbeteren;
- Vastleggen van autorisaties binnen financiële administratie;
- Afspraken maken over tijdschrijven, kostentoerekening, autorisaties, periodieke overzichten;
- Herijken beleid reserves en voorzieningen, investerings- en activabeleid, risicobeleid;
- Operational auditing en doelmatigheidsonderzoeken.

Daarnaast is ook verdere ontwikkeling van de medewerkers van de gemeente wenselijk teneinde goed te kunnen inspelen op de gevraagde dienstverlenende, uitvoerende en regisserende rollen.

In 2008 zal overeenkomstig de vastgestelde Visie op planning en control worden gewerkt aan de volgende verbetermaatregelen

Element van planning en control:	Verbetermaatregelen:	Door wie
		CS = Concernstaf M&S = Middelen & Services
Organisatie	a. Verder werken aan de planning- en controlfuncties kwantitatief en kwalitatief op orde brengen en houden; b. Herijken en actualiseren van de Verordening 213a; c. Verhogen prestaties van planning en control en financiële administratie (ontwikkelingsproces); d. Actualiseren van het treasurystatuut.	CS/M&S CS CS/M&S M&S
Processen	a. AO /IC verder uitwerken en implementeren b. Opzetten van processen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor vererving van externe subsidies; c. Uitvoeren van legal audits; d. Analyse van budgetten en kredieten; e. Afronden invoeren projectadministratie	M&S CS CS/ M&S M&S Lijnafdelingen m.b.v. M&S
Instrumenten	a. Ontwikkelen van instrumenten voor beleidscontrol; b. Ontwikkelen van DVO's; c. Verder werken aan verbeteren informatiewaarde begroting; d. Kwaliteit van planning en control instrumenten verder verbeteren (ontwikkelingsproces); e. Verder uitwerken spelregels begrotingsbeheer (inclusief incentives); f. Tijdigheid en kwaliteit van informatievoorziening verbeteren; g. Risicomanagementbeleid opstellen en systeem implementeren; h. Ontwikkeling van de functies voor operational audits en doelmatigheidsdoorlichtingen; i. Ontwikkelen visie en beleid over tijdschrijven; j. Nota reserves en voorzieningen k. Nota activabeleid (investerings); l. Ontwikkelen beleid toerekening eigen organisatiekosten aan investering; m. Opstellen M&O beleid; n. Verder ontwikkelen van managementinformatie	CS/ M&S CS/ M&S CS CS/ M&S CS CS/ M&S CS CS CS CS CS/ M&S
Rollen en gedrag	a. Cultuur, attitude en gedrag verder ontwikkelen in gewenste richting (afpraak = afspraak, afspraken nakomen, voorbeeldfunctie etc.); b. Verder verhogen kennis en vaardigheden planning en control; c. Competentiemanagement met kracht doorzetten;	Directie Directie Directie

De positie van planning en control in de organisatie

Uitgaande van de verantwoordelijkheid van het management voor planning en control, is er binnen de organisatie voorzien in een controlfunctie. Daarbij is die controlfunctie op één plek georganiseerd, namelijk bij de Concernstaf. Het is een breed gedefinieerde control, dus één die gaat over alle middelenfuncties. Binnen de Concernstaf zijn er accounthouders die zich meer in het bijzonder met de control van één van de hoofdafde-

lingen bezig houden. De hoofden van de bedrijfsbureaus van de hoofdafdelingen en de afdelingen van Middelen & Services hebben dus geen control-verantwoordelijkheid.

In de nieuwe hoofdafdeling Middelen & Services worden voor de hele organisatie middelenfuncties ondergebracht, die zowel de lijnafdelingen als de directie ondersteunen. Namens het directieteam vervult de Concernstaf de opdrachtgeverrol voor de werkzaamheden van de hoofdafdeling Middelen & Services. Deze hoofdafdeling legt voor de onderdelen die tot zijn verantwoordelijkheid behoren verantwoording af aan de algemeen directeur, die hiërarchisch eindverantwoordelijk is voor deze hoofdafdeling.

3.5.2 Personeel en Organisatie

De gemeente wil goed kunnen inspelen op de dienstverlenende, uitvoerende en regisserende rollen die zij voor haar organisatie in de samenleving ziet. Gedrag is hierbij een belangrijke succesfactor. Het behalen van de organisatiedoelen vraagt om medewerkers met specifieke gedragskenmerken en helderheid over hun verschillende rollen.

De organisatie heeft medewerkers nodig met een grote oriëntatie op de buitenwereld en een op externe partijen gerichte dienstverlening. Dit betekent dat we moeten leren van buiten naar binnen te werken in plaats van andersom. Deze externe gerichtheid vraagt om medewerkers die goed in staat zijn met collega's en externe partijen, bedrijven en burgers te werken. Ambtenaren die zich kunnen inleven in wat anderen beweegt, maar ook zakelijk de discussie aan kunnen gaan.

In een resultaatgerichte organisatie is het belangrijk dat gemaakte afspraken worden nagekomen. Ook elkaar aanspreken op (on)gewenst gedrag is essentieel. Dit vraagt van de gehele organisatie, van hoog tot laag, een verzakelijking van verhoudingen. Goed voorbeeld doet goed volgen en vooral het management heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. Van het management mag worden verwacht dat het medewerkers aanspreekt en ondersteunt richting het gewenste gedrag en dat het goed en tijdig communiceert over nut en noodzaak van de gewenste veranderingen. Wederzijds vertrouwen is hierbij een kritische succesfactor.

Om te kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen van bestuur, burger en maatschappelijk middenveld, is het van groot belang dat we continu investeren in de medewerkers van de gemeente. In de afgelopen jaren is daarmee met de uitvoering van het programma 'De Mens Centraal' een stevige basis gelegd. In dat kader is ook gericht geïnvesteerd in de versterking van het P&O-beleid.

De ontwikkeling naar de nieuwe organisatie

In de nieuwe organisatie zal nog meer dan voorheen gestuurd worden op duidelijk omschreven competenties, vaardigheden en gedrag. Gezien de doelstellingen van de nieuwe organisatie moet bijvoorbeeld aan de huidige kerncompetenties - te weten klantgerichtheid en resultaatgerichtheid - omgevingsbewustzijn en politieke gevoel als kerncompetenties worden toegevoegd. Bij de ontwikkeling naar de nieuwe organisatie maken we gebruik van een aantal instrumenten om competenties en vaardigheden goed te kunnen inzetten en - waar nodig - bij te sturen. Het gaat hierbij onder andere om strategische personeelsplanning, opleidingen, doorstroom en het stimuleren van ontwikkeling.

Inzetten op strategische personeelsplanning

Op basis van doelstellingen van de organisatie zal meer inzicht verworven worden in zaken als het aantal benodigde functies en prognoses over toe- en afname van de werklust. Ook kwalitatieve planning krijgt hierbij meer aandacht. Met strategische personeelsplanning krijgen we een goede aansluiting op de organisatiebehoefte, kunnen we inspelen op de dynamiek van de organisatie, hebben we een tijdshorizon van tenminste vijf jaar en hebben we een kwantitatief en kwalitatief beeld van de formatie.

Investeren in medewerkers via opleiding

Wij willen als gemeente een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Een werkgever die in staat is om de juiste mensen aan te trekken en om de mensen die in dienst zijn te motiveren, stimuleren en daarmee te binden en te behouden. We streven daarom een organisatiecultuur na waarin leren en ontwikkelen voorop staan. Nu

kennis een steeds dominantere rol speelt, is het belangrijk om de manier waarop medewerkers leren en kennis ontwikkelen een duidelijke plaats te geven in de nieuwe organisatie. Door de invoering van een CV-bank, gekoppeld aan een centrale registratie van de Persoonlijk OntwikkelingsPlannen (POP's), ontstaat er een duidelijk beeld van het aanbod van medewerkers, de talenten, ontwikkelingswensen en -mogelijkheden. Deze informatie wordt gekoppeld aan het strategisch opleidingsplan, waardoor een compleet beeld ontstaat van de opleidingsbehoefte van de gehele organisatie.

Vernieuwing en verdieping van functies

Vakinhoudelijk zullen veel functies uitdagender worden. Immers, de nieuwe organisatie vraagt om een andere manier van werken: extern georiënteerd, strategischer, klantgerichter, efficiënter, meer integraal. Medewerkers worden uitgedaagd op een andere manier naar hun vak te kijken en samen met collega's en partners in de stad naar nog slimmere oplossingen te zoeken. Doorgroeien binnen een specifiek vakgebied wordt hierdoor beter mogelijk en het vervullen van ambities meer gestimuleerd. Competenties en profielen van diverse functies, zoals bijvoorbeeld gebiedsmanager, accountmanager en regisseur, zullen de komende periode verder worden uitgewerkt.

Doorstroom

De organisatie heeft behoefte aan medewerkers die zich flexibel opstellen en breed inzetbaar zijn. Maar medewerkers hebben ook behoefte aan werkzekerheid en ontwikkelingsmogelijkheden. Deze in principe tegenstrijdige belangen worden door een goed doorstroombeleid samengebracht in een situatie die voor iedereen kansen biedt.

Voor de geloofwaardigheid van de boodschap "Kom in beweging" is het van belang dat er voldoende doorstroommogelijkheden zijn. Bovendien is het belangrijk dat werknemers ook optimaal geïnformeerd worden over mogelijkheden om hun capaciteiten op andere plekken binnen de organisatie aan te wenden. Bevordering van doorstroom is een nieuwe, gezamenlijke verantwoordelijkheid voor werknemers, leidinggevers en topmanagement. De systematiek van doorstroom wordt fundamenteel verankerd binnen de organisatie. Dit betekent dat het normaal wordt dat medewerkers eens in de vijf jaar van functie-inhoud of functieomgeving veranderen, aansluitend bij hun vakbekwaamheid en interesse. Meer doorstroom zal ook een bijdrage moeten leveren aan de opdracht om de externe instroom gedurende de organisatieverandering en de bezuinigingen, zo veel mogelijk te beperken.

Stimuleren van ontwikkeling

Er zijn verschillende instrumenten om de ontwikkeling van medewerkers (ook leidinggevers) te stimuleren. Met de invoering van het competentie management, waarbij de inhoud van de onderscheiden functies is gerelateerd aan een aantal benoemde competenties (vaardigheden), heeft de organisatie meer zicht gekregen op de ambities en capaciteiten van de medewerkers. Naast competentie management wordt de zogenoemde 360° feedbackmethode, waarbij de directe omgeving van de betrokkene wordt bevraagd, nader bekeken. Het inzetten van dit instrument biedt mogelijkheden om de gesprekken over de Persoonlijke OntwikkelingsPlannen (zgn. POP-gesprekken) meer inhoud te geven.

Al eerder is ervaring opgedaan met organisatiebrede ontwikkelingstrajecten voor gelijkgestemden (leidinggevers, stafadviseurs). Dit traject zetten we ook in voor beleidsadviseurs. In dat kader wordt de methodiek van een 'train de trainertraject' voorgesteld, waarbij geschoolde medewerkers hun kennis aan anderen overdragen. Dat leidt ertoe dat de opleidingskosten beperkt blijven en er een leersituatie wordt gecreëerd waarbij nieuwe wegen voor meer aansturing, samenwerken, regievoering en advisering met elkaar worden verkend.

Collectief ontwikkelingstraject management

De verschillende taken en rollen die medewerkers moeten kunnen vervullen, vragen om managers die hier adequaat sturing en ondersteuning aan kunnen geven. Ook heeft elke manager de opgave om de organisatieverandering niet alleen door te voeren, maar tevens in houding en gedrag bij medewerkers te laten landen. Bij de start van de nieuwe organisatie zullen daarom de directie en hoofdafdelingsmanagers met elkaar een collectief ontwikkelingstraject doorlopen. Doel hiervan is een eenduidige stijl van coachend én resultaatgericht leidinggeven te ontwikkelen.

3.5.3 Huisvesting nieuwe organisatie

Een goede huisvesting van de gemeentelijke organisatie ondersteunt een efficiënte en naar buiten gerichte aanpak. Vanwege de reorganisatie is het noodzakelijk om afdelingen en bureaus anders te groeperen. De verschillende onderdelen van elke hoofdafdeling worden zoveel mogelijk bij elkaar geplaatst. Het gaat daarbij om tijdelijke huisvesting binnen de bestaande kantoorgebouwen in de periode tot aan het betrekken van de nieuwe kantoorruimten tussen 2010 (Raakspoort) en 2012 (Zijlpoort).

3.6 Verbonden partijen

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 15

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:

- a. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- b. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

3.6.1 Algemeen

De gemeente kan en wil niet alles zelf doen en zelf doen is ook niet altijd de beste manier. Daarom zijn er samenwerkingsverbanden ontstaan met andere organisaties, veelal gemeenten. Vaak worden hiervoor gemeenschappelijke regelingen gebruikt. Hiernaast heeft de gemeente in het verleden taken opgepakt ter verbetering van de kwaliteit van de samenleving, zoals riolering, water, electra, afvalinzameling en gezondheid. Tegenwoordig worden deze activiteiten (ook) door commerciële bedrijven uitgevoerd, waarbij deze een grotere schaal kunnen hebben omdat ze niet aan gemeentegrenzen gebonden zijn. Waar mogelijk en maatschappelijk verantwoord laat Haarlem dergelijke taken door particuliere bedrijven uitvoeren. De gemeente kan hierbij optreden als aandeelhouder.

3.6.2 Begrenzing van begrip “verbonden partij”

Bovenaanstaande samenwerkingsverbanden in de vorm van gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen (NV's, BV's en CV's) en stichtingen en verenigingen vallen slechts onder het begrip *verbonden partij* als er sprake is van een derde rechtspersoon waarbij de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang verstaan we een zetel in het bestuur van die rechtspersoon of het hebben van stemrecht. Een financieel belang betreft het beschikbaar stellen van middelen die de gemeente kwijt is in het geval van faillissement van de rechtspersoon en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij mede verhaald kunnen worden op de gemeente.

De Hulpverleningsdienst Kennemerland, een gemeenschappelijke regeling waarin de gemeente in het bestuur participeert en waar we een groot financieel belang in hebben (jaarlijkse bijdrage van ruim € 3 miljoen) is een goed voorbeeld van een verbonden partij. Stichting Patronaat is een goed voorbeeld van wat niet een verbonden partij is. De gemeente heeft namelijk geen zitting in het bestuur en ook geen stemrecht. Er is wel een financieel belang in de zin van een subsidierelatie.

3.6.3 Soorten verbonden partijen

Er zijn drie hoofdsoorten van verbonden partijen, die we elk kort beschrijven.

Gemeenschappelijke regeling

Een gemeenschappelijke regeling is doorgaans een zelfstandige overheidsorganisatie, waarvan het bestuur (volgens de wet bepaald) wordt gevormd door raadsleden of collegeleden of burgemeesters van de deelnemende overheden. De deelnemende overheden zijn verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van het openbaar lichaam en leveren een verplichte financiële bijdrage. Meestal gaat het om een regeling tussen meerdere gemeenten, maar ook de provincie of het rijk kunnen deelnemen. Bij de werkzaamheden gaat het vaak om taken ook per gemeente kunnen worden uitgevoerd, maar waar van de deelnemers verwachten dat het gezamenlijk uitvoeren beter (goedkoper en effectiever) is.

Haarlem heeft als beleid om actief deel te nemen in gemeenschappelijke regelingen als dit de meest voor de hand liggende vorm van samenwerking is. Om de bestuurlijke aansturing overzichtelijk te houden, geeft Haarlem er de voorkeur aan om het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur indien mogelijk uit dezelfde functionarissen te laten bestaan, liefst collegeleden.

Vennootschap

De gemeente kan deelnemen in een vennootschap (NV, BV of CV) door middel van het houden van aandelen daarin. Daarmee is de gemeente (mede) eigenaar van de vennootschap. Verzelfstandiging van uitvoerende taken vindt doorgaans plaats door het oprichten van een vennootschap, waar nodig samen met andere overheden. Indien sprake is van een vennootschap waarin ook private bedrijven aandeelhouder zijn en die zijn opgericht om gezamenlijk iets te realiseren, dan noemen we dit meestal een publiek-private samenwerking (PPS). Het doel daarvan is dat de samenwerking een meerwaarde oplevert door het benutten van specifieke kennis en expertise van externe partijen en de risico's gespreid worden. Hierdoor kan de uitvoering van projecten en plannen efficiënter verlopen.

Haarlem heeft als beleid om geen ambtenaren, zittende raadsleden noch collegeleden als bestuurder (directeur of commissaris) van een vennootschap te laten fungeren. Wel treedt doorgaans een collegelid op als aandeelhouder. De financiële risico's van deelname in een vennootschap zijn beperkt tot de omvang van de dividenduitkeringen en de waarde van het aandelenpakket.

Stichtingen en Verenigingen

Wettelijk hebben stichtingen en verenigingen niet het maken van winst tot doel; daarin onderscheiden zij zich van vennootschappen. Meestal streven ze een algemeen maatschappelijk belang na, bijvoorbeeld op het terrein van kunst en cultuur. Wil er sprake zijn van een verbonden partij dan moet de gemeente zitting hebben in het bestuur, een jaarlijkse bijdrage verstrekken en financieel aansprakelijk zijn voor eventuele tekorten.

Haarlem heeft als beleid dat geen ambtenaren, zittende raadsleden noch collegeleden als bestuurder van een stichting optreden (noch in de directie, nog in een raad van toezicht). Wel wil de gemeente voldoende invloed hebben op stichtingen die belangrijke maatschappelijke taken uitvoert, waarvoor de gemeente veel subsidie verleent. Dit kan bijvoorbeeld via het recht op goedkeuring van de benoeming van bestuursleden en beleidsplannen.

3.6.4 Overzicht Verbonden Partijen 2008

In onderstaand overzicht geven we van de belangrijkste verbonden partijen aan, wie de deelnemers c.q. de partijen zijn, wat de doelen zijn, wat het Haarlems belang/risico is en wat de Haarlemse bijdrage in 2008 zal zijn. Bij de verbonden partijen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), NUON en Spaarnelands wordt aangegeven wat het dividend is of zal bedragen.

Verbonden Partij	Soort verbonden partij	Deelnemers c.q. partijen	Doel	Belang	Belang x € 1.000
Hulpverleningsdienst Kennemerland	gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort	Uitvoeren van taken op het terrein van Brandweer, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen)	29%	3.115 bijdrage standaard- dienstverlening
Afvalverwerking Zuid-Kennemerland	gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort	Uitvoeren van de taken afvaloverslag/transport en afvalverwerking	70%	6.702 bijdrage voor overslag en transport
Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)	gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort	Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening	85%	Geen bijdrage op begrotingsbasis
Recreatieschap Spaarnwoude	gemeenschappelijke regeling	Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland	Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude	13%	158 bijdrage
Muziekcentrum Zuid-Kennemerland	gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Muzikale vorming van de inwoners	97%	1.145 bijdrage
Noord-Hollands Archief	gemeenschappelijke regeling	Haarlem, Velsen, het Rijk (OCW)	Beheren en beschikbaar stellen van rijks-, provinciale-, regionale- en gemeentelijke archieven	37%	1.748 bijdrage
Cocensus	gemeenschappelijke regeling	Haarlem en Haarlemmermeer	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen	50%	2.097 bijdrage
VVV Zuid Kennemerland	Stichting	Haarlem, Bloemendaal, Zandvoort, Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding		303 subsidie
Haarlem Promotie	Stichting	Haarlem	Het positief uitdragen van de naamsbekendheid van Haarlem op het gebied van kunst, cultuur, economie, sport, toerisme en recreatie, gericht op alle groepen en organisaties.		42 subsidie
Spaarnelands NV	vennootschap	Haarlem	Verzorgen van de huisvuilinzameling en (straat)reiniging	100%	220 ontvangst dividend
Crematorium	vennootschap	Haarlem, Yarden Holding en uitvaartverzekering – en verzorging Haarlem e.o.	Verzorgen van uitvaartdiensten en crematies	50%	0 geen geraamd dividend
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	vennootschap	Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk	Bancaire dienstverlener	0%	300 ontvangst dividend
NUON	vennootschap	Nederlandse gemeenten en provincies	Dienstverlener op energiegebied	0%	300 ontvangst dividend

3.6.5 Ontwikkelingen 2008 per verbonden partij

Gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Kennemerland (HDK)

De HDK heeft taken op het gebied van de brandweezorg en de bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; hulpverlening bij ongevallen en rampen alsmede de voorbereiding daarop, en de afstemming in de ambulancehulpverlening en de communicatie tussen degenen die de ambulancezorg verrichten. In de HDK werken tien gemeenten samen.

Per 1 januari 2008 wordt de regio in het kader van de zogenoemde territoriale congruentie uitgebreid met Haarlemmermeer, inclusief Schiphol. Het (financiële) aandeel van Haarlem in de regeling daalt hierdoor van 39% naar 29%. De deelnemende gemeenten inclusief Haarlemmermeer streven er naar om eveneens per 1 januari 2008 de lokale brandweerkorpsen over te dragen aan de HDK.

Beide ontwikkelingen worden momenteel voortvarend voorbereid. De gemeentebegroting voor 2008 zal nog op basis van de huidige situatie worden opgesteld, waarna in een van de bestuursrapportages 2008 de nieuwe situatie met een begrotingswijziging zal worden doorgevoerd.

Gemeenschappelijke regeling Afvalverwerking Zuid-Kennemerland

De regeling heeft tot doel de overslag en het transport van afval te verzorgen voor de zes deelnemende gemeenten. Voor drie gemeenten is overslag en transport via het overslagstation niet langer de meest efficiënte wijze van afvoer van hun afval. Daarom zijn de deelnemers in overleg over het creëren van een andere situatie, waarbij de nadelen voor die drie gemeenten vervallen, zonder dat daardoor de voordelen voor de andere gemeenten ook in het nauw komen. De mogelijkheid bestaat dat daartoe de activiteiten van het overslagstation worden overgenomen door Spaarnelanden NV, waarna de gemeenschappelijke regeling zou kunnen worden beëindigd. In het najaar van 2007 ontstaat hierover duidelijkheid.

Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Het Werkvoorzieningschap Zuid Kennemerland, kortweg Paswerk, voert namens de deelnemende gemeenten de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Sinds enkele jaren kampt Paswerk met exploitatietekorten. Hoewel de omzet van Paswerk weer een stijgende lijn kent, wordt deze te niet gedaan door het groeiend verschil tussen de loonkostensubsidies in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening en de feitelijke loonkosten van de SW-werknemers.

Per 1 januari 2008 wordt de modernisering van de WSW van kracht. Dat betekent dat gemeenten de beschikking krijgen over de WSW-middelen. Dit is voor ons een belangrijke aanleiding om de positie van Paswerk opnieuw te bezien, met name ook als het gaat om de inrichting van de gemeenschappelijke regeling. Paswerk blijft een belangrijke partner voor de gemeenten als leerwerkbedrijf voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De groeiende wachtlijst WSW baart ons zorgen. Met extra incidentele middelen van het Rijk kunnen we eenmalig een impuls geven aan de instroom in de WSW. Vanaf 2008 mag ook het Werkdeel WWB worden ingezet ten behoeve van mensen met een WSW-indicatie.

Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude

De gemeenschappelijke regeling beheert het Recreatiegebied Spaarnwoude. Voor de gemeente Haarlem is het handhaven van de groene buffer tussen Amsterdam en Haarlem van groot belang. Er wordt door Haarlemmers veel gebruik gemaakt van het recreatieschapgebied. Dat blijkt ook uit het omnibusonderzoek Haarlem 2006: 75,9 % van de respondenten bezoekt Spaarnwoude wekelijks of maandelijks. Het vasthouden van de groene randen van de stad, waardoor Haarlem aantrekkelijk blijft, levert daarnaast ook economisch gewin op. Haarlem blijft op deze wijze een aantrekkelijke gemeente, waar mensen en bedrijven zich graag willen vestigen. Tevens leveren de economische activiteiten binnen de vrijetijdsector werkgelegenheid op voor inwoners van Haarlem.

Gemeenschappelijke regeling Muziekcentrum Zuid-Kennemerland

In 2006 is het principebesluit genomen om de Gemeenschappelijke regeling Muziekcentrum Zuid-Kennemerland op te heffen. Het college heeft onderzoek laten doen naar de voorwaarden voor opheffing en de consequenties daarvan. Naar verwachting is dit onderzoek eind september 2007 gereed. Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek zal het college voorstellen doen voor verdere besluitvorming door de raad.

Gemeenschappelijke regeling Noord Hollands Archief

Het Noord-Hollands Archief fungeert als rijksarchief in de provincie Noord-Holland en als gemeentearchief voor een 12 gemeenten (door middel van een dienstverleningsovereenkomst) in Kennemerland en Amstelland, waaronder Haarlem.

De ambities van het Noord-Hollands Archief voor de komende jaren zijn vastgelegd in het Meerjarenbeleidsplan 2007-2010. Naast de fysieke raadpleging van archieven en collecties in de studiezalen

neemt met name het digitale gebruik explosief toe. De nieuwe website van het Noord-Hollands Archief ontvangt op dit moment circa 250.000 bezoeken per jaar. De doelstelling voor de periode 2007-2010 is een stijging naar circa 1.000.000 bezoeken. In dit kader wordt er de komende jaren meer geïnvesteerd in het digitaliseren van veel geraadpleegde archieven en collecties.

Het Noord-Hollands Archief hoopt de komende jaren tot een aanzienlijke verbreding en verdieping van het publieksbereik te komen door een extra inzet op educatieve projecten, rondleidingen, cursussen en andere historische activiteiten. De beschikbaarheid van de prachtige en goed geoutilleerde Commandeurszaal in de Janskerk is in deze van groot belang.

Gemeenschappelijke regeling Belastingen Cocensus

De gemeenten Haarlem en Haarlemmermeer hebben per 1 januari 2007 de uitvoerende taken op het gebied van lokale belastingen samengevoegd en ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Cocensus. In basis zijn de uit te voeren diensten de heffing van gemeentelijke belastingen en rechten, zoals het verzenden van aanslagbiljetten, behandelen van bezwaar- en beroepschriften en de inning van de belastinggelden, inclusief de dwanginvoering en de kwijtschelding. Cocensus voert ook de Wet Waardering Onroerende Zaken uit, zoals het uitvoeren van taxaties, het maken van de WOZ-beschikkingen en het uitvoeren van de bezwaar- en beroepsprocedures.

Cocensus heeft een bedrijfsplan opgesteld met daarin de Missie, Visie, Doelstellingen en Strategie. Belangrijk element van de Missie en de Visie is de groei-ambitie van Cocensus en het behalen van verdere schaalvoorwaarden door middel van het aanbieden van soortgelijke of aanvullende diensten aan andere gemeenten en waterschappen aan te bieden.

VVV Zuid-Kennemerland en Stadspromotie Haarlem

In het Coalitieakkoord "Sociaal en Solide" kiest het College voor een fusie van de stichting Haarlem Promotie en de VVV Zuid-Kennemerland. In 2007 wordt deze fusie verder vormgegeven via de uitvoering van het Plan van Aanpak Toerisme en Promotie 2006-2010. De prestatieovereenkomsten voor 2008 zullen in hoofdlijnen de voortzetting van de overeenkomsten voor 2007 zijn.

Spaarnelands NV

Haarlem heeft eind 2004 de toenmalige afdeling Reiniging verzelfstandigd in de vorm van Spaarnelands NV. Spaarnelands heeft als belangrijkste activiteiten het inzamelen van afval en de reiniging van de stad. Haarlem is enig aandeelhouder van Spaarnelands en de belangrijkste opdrachtgever.

Spaarnelands voert de veranderingen op het gebied van het inzamelen van glas, papier en textiel voor Haarlem uit, deels ondergronds en deels met nieuwe technieken bovengronds. Deze veranderingen moeten leiden tot een verlaging van de kosten en/of het verhogen van de kwantiteit.

Crematorium Haarlem

Crematorium Haarlem is een commanditaire vennootschap met vier deelnemers. Drie deelnemers betreffen zogenoemde stille vennoten, te weten Haarlem Commandite BV (een gemeentelijke BV met 50% aandeel in het risicokapitaal) en twee private partijen (Yarden Holding en Uitvaartverzekering en -verzorging Haarlem e.o.). De beherend vennoot is Crematorium Haarlem BV. De uitvaartbranche maakt landelijk gezien een gestage groei door. Het CBS verwacht voor het jaar 2008 1% meer overledenen dan in het jaar 2007. De stijging gaat door tot en met het jaar 2047 wanneer het aantal overleden ruim 55% hoger ligt dan in 2007. In de gemeente Haarlem neemt het sterftcijfer echter al jaren af. In Haarlem waren de sterftcijfers in 2004; 1542, in 2005; 1434 en in 2006; 1393. Een eenduidige verklaring is hiervoor niet te geven. Ook voor het jaar 2008 verwachten wij dat de exploitatie van het crematorium zich rond het break-even point zal bevinden. Eventuele winsten na 2008 zullen worden aangewend voor versterking van het weerstandsvermogen.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Bijna alle gemeenten zijn aandeelhouder in de BNG, doorgaans voor een klein percentage. Haarlem heeft minder dan 1% van de aandelen, waardoor de gemeente niet of nauwelijks zeggenschap heeft. De bank is ooit opgericht om in de specifieke leningbehoefte van gemeenten te kunnen voorzien. De aandelen in de BNG zijn alleen beperkt verhandelbaar binnen de kring van aandeelhouders. Omdat alleen overheden klant kunnen zijn en overheden als zeer kredietwaardig gelden in de bankwereld, beschikt de BNG over een zogenoemde triple-A status. Daardoor kan de bank goedkoop geld aantrekken en dus ook uitlenen. Veel geldleningen van Haarlem zijn aangetrokken bij de BNG.

NUON

Energiebedrijf NUON is voortgekomen uit een reeks fusies en overnames, onder andere het voormalige Gemeentelijk Energiebedrijf van Haarlem. De gemeente is nog steeds aandeelhouder van NUON, maar door al deze fusies en overnames is het belang gedaald tot minder 1% van het totale aandelenkapitaal. Zeggenschap in de onderneming heeft Haarlem daardoor niet of nauwelijks. De aandelen van NUON zijn uitsluitend in handen van overheden en alleen beperkt onderling verhandelbaar. De marktwaarde van de aandelen is volgens analisten veel hoger dan de waarde waartegen de aandelen bij de gemeente in de boeken staan.

Gemeenschappelijke exploitatie maatschappij (GEM Schalkwijk)

Voor het Stadsdeelhart Schalkwijk is een gemeenschappelijke exploitatie maatschappij (GEM) opgericht, waarin de gemeente, ING Real Estate en de Vereniging van Eigenaren deelnemen. De GEM bestaat juridisch uit de 'SDH Schalkwijk BV' en de 'CV Grondexploitatie maatschappij Schalkwijk'. Deze GEM is een voorbeeld van een publiek private samenwerking (pps). Doel van de GEM is om gezamenlijk het Stadsdeelhart Schalkwijk (verder) te ontwikkelen, conform het plan Schalkwijk 2000+.

3.6.6 Verzelfstandigingen

Zie hiervoor de afzonderlijke paragraaf Verzelfstandigingen.

3.7 Grondbeleid

Relevante artikel(en) BBV

Artikel 16

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste:

- a. een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- b. een aanduiding van de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk gemeente het grondbeleid uitvoert;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

3.7.1 Het Haarlems Grondbeleid

Grondbeleid is onlosmakelijk verbonden met ruimtelijke ontwikkeling. Belangrijke keuzen buiten het grondbeleid bepalen de haalbaarheid en resultaten van ontwikkelingen en de inzet van instrumenten. Ruimtelijke ontwikkelingen worden vooral gestuurd door ambities, financiën, locatie, omstandigheden (initiatiefrijke partners, conjunctuur), afspraken, beschikbare capaciteit, kennis en kunde van zowel de gemeente als haar partners. In mei 2006 heeft de raad een nieuwe Nota Grondbeleid (2006/244968) vastgesteld. In deze nota hebben we het grondbeleid gezien tegen de achtergrond van de visie en ambitie van Haarlem en de wijze waarop wij onze regiefunctie in de stedelijke ontwikkeling vormgeven.

Grondbeleid is één van de middelen om stedelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. De keuze van Haarlem voor een ondersteunend en stimulerend grondbeleid met een laag risicoprofiel heeft de huidige financiële situatie van de gemeente mede als uitgangspunt en past ook in het huidige tijdsgewricht, waarin de rol en regiefunctie van de overheid opnieuw wordt gedefinieerd.

Haarlem heeft een duidelijke visie op de ontwikkeling van de stad, heeft forse ambities en weinig geld. Daarom kiezen we voor een terughoudend (risicomijdend) grondbeleid en een laag risicoprofiel. Grondbeleid is geen einddoel, maar voorwaarde en middel en geeft aan welke instrumenten we inzetten om andere beleidsdoelen te realiseren. Wij willen binnen onze financiële mogelijkheden, samen met partners werken aan de realisering van de gestelde doelen (een leefbare stad met meer woningen en een sterke economische positie). Programma's en projecten kenmerken zich door interactie en door coalities met partners en marktpartijen om samen de gestelde doelen te bereiken.

Gronduitgifte

De gemeente bepaalt welke ontwikkeling gestalte krijgt. Het uitgiftebeleid en grondprijnsbeleid van de gemeente Haarlem wordt jaarlijks geactualiseerd en gepubliceerd in de Nota Grondprijzen. Uitgangspunt voor de vaststelling van de grondprijzen is de residuele methode. Bij deze methode wordt de prijs van bouwgrond bepaald door de waarde van de woning in de markt. De grondprijs is het verschil tussen de verwachte vrij op naam prijs en de verwachte bruto bouwkosten. De vrij op naam prijs betreft de koopsom van de com-

plete woning dus inclusief badkamer en keuken, maar exclusief meerwerk. De bruto bouwkosten zijn alle kosten die betrekking hebben op de nieuw te bouwen woning, dus onder andere ontwerpkosten, bouwbegeleiding, rente en ontwikkelingskosten (winst en risico). Ook hier wordt het meerwerk buiten beschouwing gelaten.

Bij het vaststellen van grondprijzen conform de residuele berekeningsmethodiek worden minimum grondquotes (aandeel van de grond in de totale prijs) gehanteerd, te weten 30% voor grondgebonden woningen en 25% voor meergezinswoningen.

Uitzonderingen residuele methode zijn o.a.:

- de normgrondprijs voor goedkope (huur)woningen;
- de grondprijzen per m² kavel voor vrije kavels;
- de grondprijs voor maatschappelijke voorzieningen en snippergroen;
- de grondprijzen voor bedrijfsgebouwen.

Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie (BGGE)

Als uitwerking van het Haarlems grondbeleid is eind 2006 een nieuwe Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie vastgesteld (2006/245744, voorheen Beheerverordening Grondbedrijf). In deze beheerverordening zijn de algemene spelregels opgenomen uit het ministerieel Besluit Begroting en Verantwoording verbijzonderd voor Haarlem, waaronder de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor dotaties en onttrekkingen aan de respectievelijke vastgoedreserves (grondexploitatie, erfpacht en boven boekwaarde).

De BGGE geeft het kader hoe om te gaan met de dekking van een projectsaldo. Indien er sprake is van een plan met een voorcalculatorisch tekort, wordt bij de bestuurlijke besluitvorming ook de financiële dekking daarvan geregeld. Deze dekking wordt in de grondexploitatie zelf of in de reserve grondexploitatie ondergebracht in de vorm van een voorziening negatieve plannen. Indien sprake is van een voorcalculatorisch positief saldo wordt dit saldo pas ingeboekt bij het afsluiten (liquidatie) van het project.

3.7.2 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente nog ongeveer 450 erfpachtrelaties. Doelen van de uitgifte van gronden in erfpacht zijn:

- Behoud van toekomstige waardeinstijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexerings- en waardebepaling bij het verstrijken van tijdvakken) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

Recentelijk is een nota vastgesteld door het college (2006/204687) waarin de methodiek van de grondwaardebepaling van erfpachtgronden is vastgesteld.

Reserve Erfpachtgronden

Deze reserve bedroeg begin 2007 € 236.000. Dat is 10% van de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. Meeropbrengsten uit exploitatie of verkoop van deze gronden vloeien ingevolge de beheersverordening grond- en gebouwenexploitatie over naar de reserve grondexploitatie.

Het effect van de vaststelling van het nieuwe beleid inzake grondwaardebepaling is dat de erfpachtinkomsten in de komende jaren zullen stijgen. Bij de Kadernota 2007 is besloten om een deel van de (hogere) structurele canoninkomsten naar de algemene middelen te laten stromen.

Na toepassing van het nieuwe beleid (eind 2007) zal duidelijk worden hoeveel mensen van hun kooprecht gebruik willen en kunnen maken (incidentele piek in inkomsten), hetzij de erfpacht willen continueren (lagere, maar structurele toename). De opbrengst van de incidentele verkopen erfpachtgronden (voorlopig pro memoria geraamd) zullen conform de beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie ten gunste van de reserve grondexploitatie komen.

3.7.3 Grondexploitaties

Voor de uitvoering van stedenbouwkundige plannen stelt het gemeentebestuur de kaders vast in de vorm van projectdocumenten, waarin naast het te realiseren programma ook afspraken worden gemaakt over de planning en de financiële gevolgen van de projectuitvoering.

Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

De jaarlijkse verandering in de boekwaarden en reserve en de herziene resultaatbepaling vindt plaats bij het MPG, dat de raad jaarlijks samen met de jaarrekening vaststelt. Met de jaarlijkse actualisering van het MPG legt het college verantwoording af over het gevoerde grondbeleid. Daar waar de jaarrekening voornamelijk terugkijkt, legt het MPG de nadruk op de gevolgen van de resultaten van de afgelopen jaren op de toekomstige resultaten van de grondexploitaties. Hiermee wordt per exploitatie een actueel financieel overzicht gegeven van verleden, heden en toekomst, onder andere vertaald in financiële gegevens.

Bij de vastgoedexploitatie hanteren we vier hoofdstukken waarin verschillende zaken administratief zijn ondergebracht: Hoofdstuk I: grondexploitaties, Hoofdstuk II: stadsvernieuwingsprojecten, Hoofdstuk III: verspreid bezit, Hoofdstuk IV: erfpacht. Het *Meerjaren Perspectief Grondexploitaties* betreft verantwoording van de uitgevoerde activiteiten in het kader van Hoofdstuk I, grondexploitaties.

Prognose reserves grondbeleid

Twee reserves en één voorziening zijn betrokken bij de grondexploitaties, te weten:

- a) De algemene reserve Grondexploitaties: dit is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's met betrekking tot grondexploitaties. De resultaten op grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd of onttrokken.
- b) De reserve Vastgoed (opbrengsten boven boekwaarde): de gerealiseerde meeropbrengsten boven de boekwaarde bij het afstoten van verspreid bezit (hoofdstuk III) worden, na aftrek van de kosten voor verkoop, toegevoegd aan de daartoe ingestelde reserve boven boekwaarde. Vanuit deze reserve worden onttrekkingen gedaan waarover de raad beslist, zoals een afdracht van € 2 miljoen per jaar in de jaren 2005 t/m 2009 en de dekking van aanvangstekorten op door de raad aangewezen nieuwe objecten.
- c) De voorziening toekomstige verliezen: deze heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekeningen een nadelig saldo wordt verwacht.

Ad a. reserve Grondexploitatie

De veranderingen in 2006 hebben per saldo geleid tot een negatieve reserve van € 352.000 per eind 2006. Deze negatieve reserve is toegestaan omdat de totale algemene reserves positief zijn. De verwachting is dat er in de komende twee jaar nog sprake zal zijn van een om-en-nabij-de-nul bewegen van de reservepositie en dat pas daarna een verbetering zichtbaar zal worden. Een beperkt aantal veranderingen in de reserve is bepalend geweest voor dit negatieve resultaat. Voor een toelichting verwijzen we naar het MPG 2006 en de jaarrekening 2006.

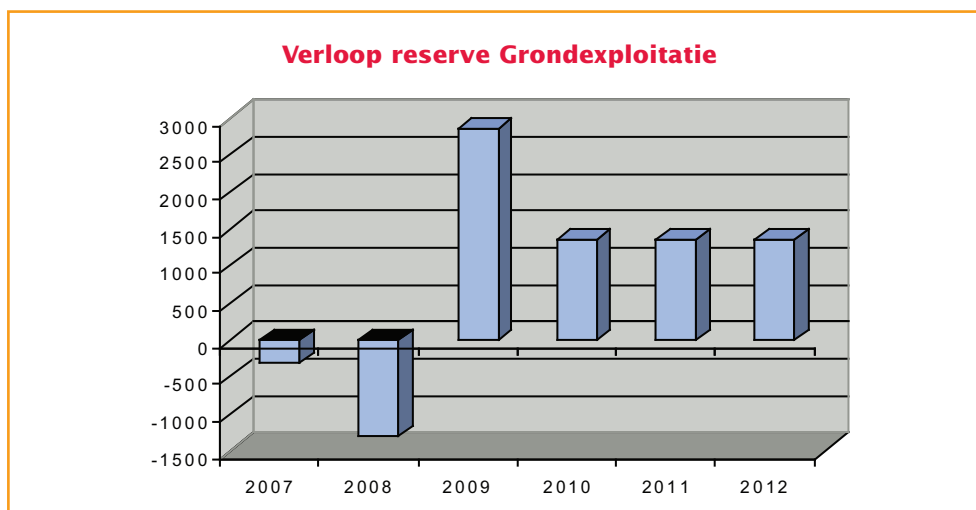
In onderstaande tabel en grafiek is op basis van het MPG 2006 en de raadsbesluiten uit het verleden inzichtelijk gemaakt hoe deze reserve zich in de komende jaren zal ontwikkelen.

Verloop reserve Grondexploitatie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bedragen x € 1.000						
Saldo aan het begin van het jaar	-352	-312	-1.312	2.849	1.349	1.349
<i>Geraamde onttrekkingen ten gunste van algemene middelen:</i>						
Motie 63/Amerikaweg (1)	- pm					
Optimalisatie Spoorzone (2)	-500	-500	-500	-500		
Algemeen (3)		-500	-1.000	-1.000		
<i>Geraamde toevoegingen:</i>						
- Doctershof/Schalkwijk (4)	540					
- Waarderpolder (5)	pm					
- Deliterrein			84			
- Ripperdatterrein			5.577			
- Schalkwijk 2000+ / Spoorzone (6)					pm	
- Toevoeging uit meeropbrengsten verkoop erfpachtgronden (7)		pm	pm	pm	pm	pm
Saldo aan het eind van het jaar	-312	-1.312	2.849	1.349	1.349	1.349

Toelichting op de tabel:

- 1) Motie 062/063 (ingediend bij de behandeling van de begroting 2005) omvatte onttrekkingen aan de reserve Grondexploitatie ten gunste van de algemene reserve van de gemeente ter grootte van € 400.000 in 2005 en € 700.000 in 2006 en 2007. In 2005 is de eerste stap daadwerkelijk uitgevoerd. Conform motie 46 (ingediend bij de behandeling van de begroting 2007) zijn voortsnog de onttrekkingen en toevoegingen voor 2006 en 2007 aangehouden vanwege de lage stand van de reserve Grondexploitatie.
- 2) Deze onttrekkingen volgen uit het Coalitieakkoord 2006-2010.
- 3) De onttrekking is opgenomen in de Kadernota 2005, te realiseren via het optimaliseren van projecten, en liep oorspronkelijk door tot en met 2011. In de Kadernota 2007 is besloten het jaar 2011 te laten vervallen om een te lage stand van de reserve te vermijden.
- 4) Deze toevoeging kan alleen worden gedaan indien tussentijdse winstneming (binnen totaal verzameexploitatie Schalkwijk) is toegestaan.
- 5) Eind 2006 is besloten om € 2,5 miljoen vanuit de grondexploitatie Waarderpolder toe te voegen aan de reserve als onderdeel van een totale toevoeging van € 3,5 miljoen. Deze is echter in overleg met de accountant niet uitgevoerd (zie tevens ad 2)) omdat gezien de nog te plegen investeringen een dergelijke onttrekking aan de grondexploitatie Waarderpolder mogelijk onverantwoord is. In 2007 zal bezien worden of en hoe er alsnog een - verantwoorde - onttrekking kan plaatsvinden.
- 6) Deze toevoeging kan alleen worden gedaan indien tussentijdse winstneming is toegestaan.
- 7) Zie 'Reserve erfpachtgronden' (hierboven). Er is nu nog geen beeld van de animo voor verkoop van erfpachtgronden onder de zittende erfpachters.

Wij concluderen dat de gewenste minimale omvang van de reserve grondexploitatie van € 3,0 miljoen ingaande 2006 niet haalbaar is gebleken. We willen benadrukken dat de omvang van de gewenste weerstandscapaciteit (wat de omvang van de reserve en getroffen voorzieningen moet zijn om alle risico's af te dekken) nog nader wordt onderzocht en dat de feitelijke ontwikkeling van de omvang van deze reserve van veel factoren afhankelijk is. Terughoudende aanwending van deze reserve blijft, zeker tot en met 2008, daarom noodzakelijk.

Daarnaast is het bij het huidige beeld noodzakelijk om maatregelen te treffen die leiden tot een positievere ontwikkeling van de reserve grondexploitatie. In het laatste kwartaal 2007 zal een hernieuwde Nota Optimalisatie en Kostenreductie worden voorgelegd, waarin op basis van de huidige inzichten, maatregelen worden voorgesteld ter reductie van kosten en/of maximalisering van opbrengsten uit hoofde van de lopende grondexploitaties. Hierin wordt tevens aandacht besteed aan de mogelijkheden van tussentijdse winstneming uit lopende grondexploitaties.

Ad b) Reserve Vastgoed (opbrengsten boven boekwaarde)

De reserve Vastgoed bedroeg eind 2006 € 1.097.000, met hierop rustend door de gemeenteraad goedgekeurde, verplichtingen en taakstellingen in 2007 en de verdere jaren van:

- onttrekking van € 517.000 wegens dekking van aanvangstekorten/ onrendabele toppen;
- resterende verplichtingen vanuit het verbetertraject van de afdeling Vastgoed;
- extra onderhoud aan strategisch bezit;
- effect voorgenomen afstoten woonwagendstandplaatsen ze tranche bepalen en ter besluitvorming voorleggen (vooralsnog p.m./incidenteel);
- afdracht van totaal € 10 miljoen in de jaren 2005 t/m 2009 aan de algemene middelen.

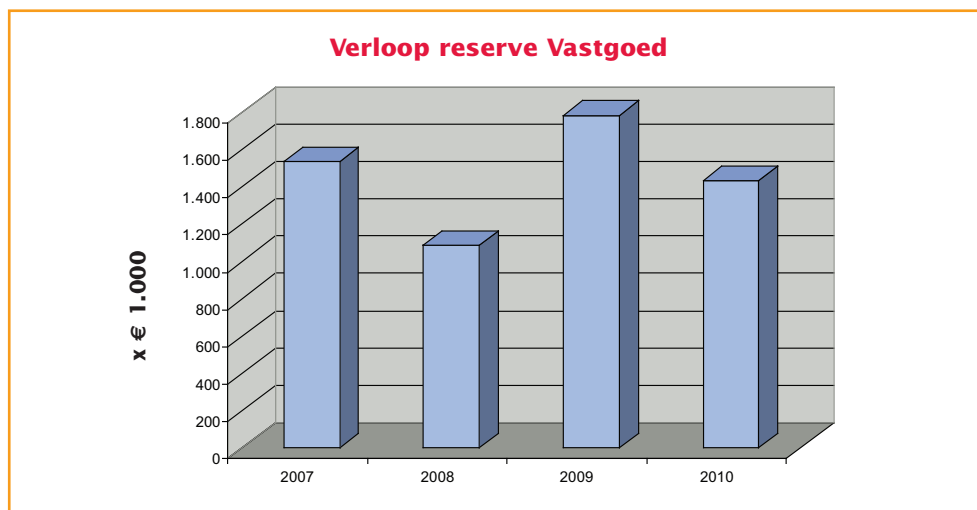
Hieronder de prognose van het verloop van deze reserve Vastgoed (Boven Boekwaarde).

Verloop reserve Vastgoed (x € 1.000)	2007	2008	2009	2010
Saldo begin van het jaar	1.097	1.535	2.185	1.785
Geraamde onttrekkingen voor:				
- onrendabele toppen	-517	-450	-400	-350
- herstel bergingen woonwagens Diakenhuisweg	-95			
- extra onderhoud strategisch bezit (1)	-600	- pm	- pm	- pm
- frictiekosten verkoop/Avanti	-350			
- afstoten laatste woonwagendstandplaatsen (2)			pm	pm
- algemene middelen (3)	-2.000	-2.000	-2.000	
Geraamde toevoegingen van:				
- netto verkoopopbrengsten (4)	4.000	2.000	2.000	pm
Saldo per einde van het jaar	1.535	1.085	1.785	1.435

Toelichting op de tabel

- 1) Er kan nog geen uitspraak gedaan worden over het benodigde onderhoudsbudget (en de dekking daarvan) na 2008 gezien de centralisatie.
- 2) De gemeente is eigenaar van enkele tijdelijke woonwagendstandplaatsen. Verplaatsing naar een definitieve locatie en de overdracht aan één of meerdere woningbouwcorporaties, zoals destijds afgesproken, zal kosten met zich meebrengen.

- 3) Bij de behandeling van de Kadernota 2007 is motie 81 aangenomen waarin is bepaald dat na afdracht van de totaal € 10 miljoen, verspreid over 5 jaar (2005 – 2009) uit deze reserve, alternatieve aanwending van de verkoopopbrengsten boven boekwaarde aan de raad dienen te worden voorgelegd.
- 4) De verkoop van verspreid bezit gaat door, ook nadat de taakstelling is behaald. Er kan op basis van de huidige inzichten echter nog geen verkoopprognose worden gegeven voor de jaren 2010 en volgende. De verkoop is afhankelijk van het tempo van leegkomen van verspreid bezit en de beschikbare makelaarscapaciteit om dit te verkopen.

In het kader van de centralisatie van al het gemeentelijk vastgoed zal de hoofdstukindeling én de bijbehorende reservepositie tegen het licht worden gehouden. Eind 2007 zullen wij een voorstel aan de raad doen, waarin we tevens aangeven welke vastgoedreserves voor welke doelen (achterstallig en planmatig onderhoud, exploitatierisico's) worden aangehouden.

Conclusie: de stand van deze reserve is zodanig dat, gezien de door de raad vastgestelde verplichtingen, in de komende jaren, voorzichtigheid geboden is ten aanzien van het toevoegen van nieuwe verplichtingen en/of taakstellingen. (Voldoende) verkoop van verspreid bezit dient ervoor te zorgen dat de reserve zich ook in de toekomst positief zal ontwikkelen.

Ad c) Voorziening toekomstige verliezen

Per 31-12-2006 is voor de volgende complexen een voorziening van in totaal € 7,9 miljoen getroffen:

- Grondexploitatie Schoterburcht: € 2.808.000
- Grondexploitatie Raaks: € 825.000
- Grondexploitatie Funderingsherstel casco stadsdelen: € 3.259.000
- Grondexploitatie Spoorzone (Oost) € 1.000.000

In de jaarrekening 2006 is deze voorziening als negatieve post onder de voorraden opgenomen.

3.7.4 Weerstandsvermogen vastgoedexploitaties

Het weerstandsvermogen is de confrontatie tussen wat we hebben en wat nodig is om verliezen en risico's uit hoofde van vastgoedexploitaties af te dekken. Het gaat dan niet alleen om de reserves, maar ook om de getroffen voorzieningen voor (mogelijke) toekomstige verliezen. Binnen de grondexploitaties is momenteel voor € 8 miljoen aan voorzieningen getroffen.

Momenteel gaan we na hoe we een jaarlijkse risicoanalyse kunnen (laten) uitvoeren en hoe we de gewenste omvang van het weerstandsvermogen kunnen bepalen. Hierbij betrekken we alle risico's en reserves van de gemeente, dus niet alleen uit hoofde van vastgoedexploitaties, conform de verplichting hiertoe uit het Besluit Begroting en Verantwoording.

3.7.5 Effecten nieuwe Grondexploitatiewet

Per 1 juli 2008 wordt (naar verwachting) de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening van kracht. Onderdeel hiervan is de nieuwe Grondexploitatiewet (voor een toelichting zie www.vrom.nl), die de gemeente ruimere bevoegdheden geeft om kosten van herinrichting van de openbare ruimte, aanleg van infrastructuur, maar ook van planschades te verhalen op alle eigenaren in een gebied. Hieraan zijn echter strikte voorwaarden gesteld, zoals het opstellen van een exploitatieplan dat een grondexploitatie bevat en regels voor het omslaan van de kosten over de verschillende uitgiftecategorieën. Daarnaast kan het exploitatieplan gemeentelijke locatie-eisen bevatten met betrekking tot de inrichting van de openbare ruimte, de nutsvoorzieningen en het bouwrijp maken. Verder kunnen in het exploitatieplan bepalingen worden opgenomen over de fasering van de uitvoering en de koppeling van bepaalde onderdelen. Zo kan bepaald worden in welk jaar een bepaald bouwplan gebouwd mag worden, of dat een bouwplan niet mag aanvangen voordat het bijbehorende geluidsschermbestelling is aanbesteed.

De toepassing van deze wet zal doorgaans betrekking hebben op ontwikkelingen waarin de gemeente zelf geen grondexploitatie of privaatrechtelijke positie heeft. Waar de gemeente dit wel heeft worden plankosten via een realisatieovereenkomst doorbelast.

Deze nieuwe wetgeving raakt alle afdelingen die bemoeienis hebben met ruimtelijke ontwikkelingen. Momenteel wordt de implementatie voorbereid. Het is echter nog niet te voorspellen welke (financiële) gevolgen deze nieuwe wetgeving heeft voor Haarlem.

3.8 Subsidies

3.8.1 Inleiding

In deze paragraaf, die voor het eerst in deze vorm in de begroting is opgenomen, gaan we in op de hoofdlijnen van ons subsidiebeleid, de verschillende soorten subsidies en de belangrijkste subsidiestromen.

Nieuw in deze begroting is dat we in deze paragraaf ook ingaan op de randvoorwaarden die we stellen aan te ontvangen subsidies. Want behalve het verstrekken van subsidies is de gemeente ook een belangrijke ontvanger van subsidies. Voor een overzicht van de ontvangen en verstrekte subsidies verwijzen we naar de bijlage subsidies.

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van zowel het beleid ten aanzien van de verstrekte subsidies als van de geldstromen die gemeoid zijn met de door ons ontvangen en verstrekte subsidies. Bij elk van de begrotingsprogramma's is in de financiële paragraaf aangegeven hoeveel subsidie er in dat programma omgaat.

3.8.2 Doel van subsidies

De overheid doet niet alles zelf, ook Haarlem niet. Sommige onderwerpen en activiteiten vinden we belangrijk, maar kunnen of willen we niet zelf uitvoeren. Subsidieverlening is een gericht instrument voor de gemeente om beleid te (laten) realiseren dat we niet zelf kunnen of willen uitvoeren.

Ook kan subsidie bedoeld zijn om iets wat de gemeente al van plan was om te doen, op een hoger ambitieniveau te kunnen uitvoeren (co-financiering). Bij 'stimuleringsubsidies' van Rijk of Provincie gaat het vaak om beleid dat landelijk of regionaal is bepaald. Dat is bij voorbeeld het geval bij onderdelen van het milieubeleid, terwijl ook de woningopgave geschiedt op basis van landelijk vastgesteld beleid. Dat betekent dat we soms gebonden zijn aan afspraken met anderen en dat daarmee niet zozeer eigen beleid bepalend is. Ook dient de gemeente in zulke gevallen vaak verantwoording af te leggen over de besteding van de ontvangen gelden en over de verrichte prestaties. Dat gaat o.a. op voor veel van de regelingen in het kader van het Grote Stedenbeleid. In die gevallen is er sprake van een andere sturing dan bij de door de raad zelf vastgestelde doelstellingen.

De verstrekte subsidies zijn uiteenlopend van aard (zie paragraaf 3.8.5) en kunnen variëren van enkele honderden tot miljoenen euro's.

3.8.3 Beleidskader verstrekte subsidies

Sinds 1 januari 1996 kennen we de "Algemene Subsidieverordening gemeente Haarlem" (ASV). Daarmee is toen de formele basis gelegd voor de invulling van een nieuwe, meer zakelijke, relatie met minder detailbemoeyenis en met erkenning van het feit dat de bedrijfsvoering als een specifiek eigen verantwoordelijkheid van de instelling wordt beschouwd. De subsidieverordening is in 2006 aangepast, waarbij er nog alleen regels van procedurele aard zijn aangegeven.

Met ingang van 2007 is de verordening wederom aangepast en is de procedure voor het aanvragen van een subsidie en de randvoorwaarden vastgelegd. Dat betekent dat daarin ook de spelregels zijn opgenomen waaraan subsidie-aanvragen moeten voldoen en welke rechten en plichten een subsidie-ontvanger heeft.

De basis voor het toekennen van subsidie is het gemeentelijk beleid op een bepaald terrein; een aanvraag toetst de gemeente aan dat beleid. Soms is daarbij voor een bepaald beleidsterrein een specifieke subsidiever-

ordering van kracht. Is dit niet het geval, dan wordt een aanvraag getoetst aan de algemene subsidieverordening. In de ASV is aangegeven voor welke prestaties subsidie kan worden aangevraagd. Dat betreft prestaties van instellingen op beleidsterreinen als volkshuisvesting, stads- en dorpsvernieuwing, educatie, sport, recreatie, cultuur, onderwijs, welzijn en internationale samenwerking, gezondheid, zorg & voorzieningen, en sociaal, integratie en veiligheid (o.a. zoals in Grote Steden Beleid III benoemd). Voorwaarde daarbij is wel dat de prestaties waarvoor subsidie wordt gevraagd voldoende in het belang zijn van de Haarlemse gemeenschap.

In de ASV is ook aangegeven waarvoor de gemeente geen subsidie verstrekt. Het gaat daarbij om prestaties gericht op het uitdragen van overtuigingen en denkbelden van religieuze, levensbeschouwelijke of politieke aard, prestaties die in strijd zijn met de wet en voor prestaties, waarbij wordt gediscrimineerd wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid of op welke grond dan ook. De gemeente kan weer wel subsidie verstrekken voor prestaties gericht op specifieke doelgroepen ter opheffing van hun maatschappelijke achterstand.

De activiteiten waarvoor instellingen subsidie aanvragen verschillen, reden om in de ASV verschillende soorten subsidie te onderscheiden, waaraan deels verschillende eisen richting de aanvrager zijn verbonden. De volgende subsidievormen onderscheiden we in de ASV:

- Investeringsubsidies: een subsidie in de kosten van koop, verbouw of nieuwbouw van een van een gebouw of ander kapitaalgoed
- Budgetsubsidies: een subsidie om een instelling in staat te stellen in een bepaalde periode bepaalde prestaties, van een bepaalde kwaliteit en in een bepaalde kwantiteit, te realiseren.
- Exploitatiesubsidies: een subsidie in periodiek terugkerende kosten van een instelling.
- GSB-subsidies: een subsidie voor prestaties in het kader van het Grote Stedenbeleid III.
- subsidies à fonds perdu: een subsidie waarbij aan een instelling een vast bedrag wordt verstrekt om bepaalde prestaties te realiseren.

3.8.4 Relevante ontwikkelingen

In de subsidiebeschikking legt de gemeente zowel de rechten als de plichten vast van de subsidieontvanger én van de gemeente. Enkele recente, ongunstige ontwikkelingen bij gesubsidieerde instellingen geven aan dat het nodig is dat de gemeente regelmatig op de hoogte blijft van hoe het er bij de instellingen voor staat. Dat geldt zowel voor de uitvoering van de werkzaamheden (prestaties) als voor de financiën. Deze beide aspecten gaan op een meer systematische wijze worden gevolgd, te beginnen bij de instellingen die meer dan € 500.000 subsidie per jaar ontvangen. Om dit proces te vereenvoudigen voor zowel de instellingen als voor de gemeente, zullen deze instellingen aan de hand van een standaard formulier gaan rapporteren over de belangrijkste gegevens. Deze gegevens worden door de gemeente beoordeeld, waarna er eenmaal per kwartaal een gesprek plaats vindt op bestuurlijk niveau.

3.8.5 Te ontvangen subsidies

Voor het aantrekken van subsidies van derden heeft Haarlem geen expliciet beleid geformuleerd. Wel zijn er aandachtspunten, die als randvoorwaarden gelden. Zo moet een aan te trekken subsidie passen bij het vastgestelde beleid. Ook gaan we eerst na of de begroting ruimte biedt voor een eigen bijdrage ingeval van cofinanciering. Voorts kijken we of de benodigde inzet van eigen personeel (voldoende capaciteit en kwaliteit beheersorganisatie) kunnen leveren en of we aan de verantwoordingseisen kunnen voldoen die door de subsidieverstrekker worden gesteld. Met andere woorden wegen de risico's en kosten die zijn gemoeid met de verantwoording in voldoende mate op tegen de extra middelen die worden verkregen?

In de toekomst zullen wij in de begroting behalve een overzicht van de te verstrekken subsidies (zie bijlage) ook een overzicht van de te ontvangen subsidies opnemen. We streven ernaar om in de bestuursrapportage 2007-2 het desbetreffende overzicht voor 2008 optenemen.

3.9 Verzelfstandigingen

3.9.1 Inleiding

In deze paragraaf, die voor het eerst in deze vorm in de begroting is opgenomen, gaan we in op de verzelfstandigingstrajecten die ten tijde van het samenstellen van de begroting 2008 in voorbereiding zijn. Deze paragraaf is niet verplicht op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording.

In mei 2005 heeft de raad besloten tot het onderzoeken van de mogelijkheid om een aantal gemeentelijke onderdelen te verzelfstandigen. Het gaat hierbij om de volgende organisatieonderdelen:

Aannemerij, Begraafplaatsen, Belastingen, Frans Halsmuseum, Natuur- en Milieueducatie, Parkeerbeheer, Service Bedrijf Haarlem, Sportaccommodaties, Stadsbibliotheek en Onderwijs Servicekantoor Kennemerland. Inmiddels is daar de regionalisering van de Sector Brandweer en Ambulance bijgekomen in het kader van de ontwikkelingen landelijk en in Kennemerland.

De stand van zaken van de verzelfstandigingen is als volgt.

3.9.2 Begraafplaatsen

Verzelfstandiging van de gemeentelijke begraafplaatsen lijkt momenteel nog geen haalbare kaart, met name vanwege de verliesgevende exploitatie van de monumentale begraafplaats Kleverlaan en de geringe omvang van het organisatieonderdeel. Wel kan de bedrijfsvoering op onderdelen worden verbeterd en zal gekeken worden naar andere exploitatiemogelijkheden en samenwerkingsverbanden. In de nieuwe organisatie maakt het onderdeel begraafplaatsen deel uit van de hoofdafdeling Wijkzaken.

3.9.3 Natuur- en Milieueducatie

Dit onderdeel leent zich niet voor verzelfstandiging, met name vanwege de geringe omvang. De functies van NME (kinderboerderij, schooltuinen, ondersteuning) blijven behouden. In de nieuwe organisatie maakt het onderdeel NME deel uit van de hoofdafdeling Wijkzaken.

3.9.4 Belastingen

De bureau Belastingen is sinds 1 januari 2007 verzelfstandigd samen met het zelfde onderdeel van de gemeente Haarlemmermeer in de gemeenschappelijke regeling Cocensus.

3.9.5 Sport en Recreatie / Accommodaties

De raad heeft op 7 december 2006 het principebesluit tot verzelfstandiging van de subafdeling Sport&Recreatie/Accommodaties genomen. Vervolgens heeft het college op 9 januari 2007 zijn partnerkeuze voor de verzelfstandiging bepaald op SRO NV uit Amersfoort. Op 1 februari 2007 heeft de commissie Bestuur dit voor kennisgeving aangenomen. Sindsdien is Haarlem samen met Amersfoort (enig aandeelhouder van SRO) en SRO bezig met het opstellen van de benodigde documenten om een definitief besluit door de raad te kunnen laten nemen. Dit besluit zal najaar 2007 aan de raad worden voorgelegd. De geplande ingangsdatum voor de verzelfstandiging is 1 januari 2008. De verzelfstandiging zal vorm krijgen door middel van het oprichten van een vennootschap.

3.9.6 Service Bedrijf Haarlem, Aannemerij en Parkeerbeheer

In 2007 zijn de afdelingen Aannemerij en Parkeerbeheer overgegaan van respectievelijk de sector Stedelijke Ontwikkeling en de sector Publieksdienst naar de Sector Stadsbeheer, afdeling Service Bedrijf Haarlem (SBH). Dit is gebeurd in het kader van het bundelen van onderhoudswerkzaamheden. Op 26 april 2007 heeft de raad besloten tot het doen van nader onderzoek naar een verzelfstandiging van SBH met onderdelen van Paswerk en Spaarnelanden en dit aan de raad voor te leggen in de vorm van een go - no go besluit. Sindsdien werken de drie partijen aan het opstellen van de benodigde documenten daarvoor. Dit besluit zal 22 november aan de raad worden voorgelegd. De geplande ingangsdatum voor de verzelfstandiging is 1 januari 2008. De verzelfstandiging zal vorm krijgen door middel van het oprichten van een vennootschap.

3.9.7 Stadsbibliotheek

Op 5 juli 2007 heeft de raad ingestemd met het principebesluit tot verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek Haarlem per 1 januari 2008 en tevens met de fusie met de bibliotheek van Heemstede. Sindsdien wordt gewerkt aan het opstellen van de benodigde documenten daarvoor. Dit besluit zal uiterlijk 25 oktober aan de raad worden voorgelegd. De geplande ingangsdatum voor de verzelfstandiging is 1 januari 2008. De verzelfstandiging zal vorm krijgen door middel van het oprichten van een stichting.

3.9.8 Frans Hals Museum

Het college heeft op 5 september 2007 het principebesluit tot verzelfstandiging van het Frans Hals Museum De Hallen genomen. Behandeling door commissie en raad gebeurt in het najaar. Zo spoedig mogelijk daarna worden de benodigde documenten opgesteld. De beoogde ingangsdatum voor de verzelfstandiging ligt in de eerste helft van 2008. De verzelfstandiging zal vorm krijgen door middel van het oprichten van een stichting.

3.9.9 Onderwijs Servicekantoor Kennemerland

Het college heeft op 8 augustus 2006 ingestemd met de nota "een nieuwe toekomst voor het OSK" en daarin opgenomen aanbevelingen en opdracht gegeven te onderzoeken of het OSK kan worden verzelfstandigd door positionering als bestuursbureau voor meerdere schoolbesturen of via de vorming van een Centrale Dienst, al dan niet in combinatie met uitbesteding van taken naar een onderwijsbureau. Hiermee wordt bereikt dat de school- en bestuursondersteuning ook de verantwoordelijkheid wordt van deze schoolbesturen, hetgeen in lijn is met eerdere besluitvorming in het kader van de taken en doelmatigheid discussie. Na afronding van het onderzoek legt het college aan de raad een besluit voor over het al dan niet verzelfstandigen c.q. positioneren van het OSK. De besprekingen daarover met de schoolbesturen zijn momenteel gaande. De verwachte ingangsdatum van de beoogde nieuwe situatie is 1 augustus 2008, gelijk met het nieuwe schooljaar.

3.9.10 Brandweer en Ambulance

Op 5 juli 2007 heeft de raad ingestemd met de intentie tot het regionaliseren van de sector Brandweer en Ambulance. De bedoeling is dat alle gemeenten die deelnemen in de gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Kennemerland (HDK) hun lokale brandweer daarin onderbrengen. Haarlem heeft als enige een eigen onderdeel ambulancevervoer en zal ook dit in de HDK onderbrengen. Haarlemmermeer zal als nieuwe gemeente gaan deelnemen in de HDK. Het streven is dat alle gemeenten per 1 januari 2008 hun lokale brandweer overhevelen naar de HDK. Het besluit daartoe zal in het najaar van 2007 aan de raad worden voorgelegd.

3.9.11 Organisatie en financiën

Oorspronkelijk was sprake van een *geschatte* formatievermindering met 350 plaatsen. Wegens het niet verzelfstandigen van de afdelingen Begraafplaatsen en Natuur- en Milieueducatie is dit verminderd met 20 plaat-

sen. Vervolgens zijn daar Brandweer en Ambulance bijgekomen met 182,6 plaatsen. De werkelijke invulling wijkt af van de oorspronkelijke inschatting en komt uit op maximaal 482,56 te verzelfstandigen plaatsen in 2010. Daarvan zijn al 26,3 plaatsen gerealiseerd met de verzelfstandiging van belastingen. Het aantal van 456,26 nog te realiseren formatieplaatsen kan in de praktijk iets afwijken, afhankelijk van de vraag hoeveel formatie nodig blijft bij de gemeente om de verzelfstandigde organisaties aan te sturen, met name via opdrachtverlening en toezicht.

Formatiereductie verzelfstandigingen	Niet te realiseren	Al gerealiseerd	Nog te realiseren
Begraafplaatsen	12		
Natuur- en Milieueducatie	8		
Belastingen		26,30	
Sport en Recreatie / Accommodaties			41,27
Servicebedrijf Haarlem, Aannemerij en Parkeerbeheer			109,55
Stadsbibliotheek			64,85
Frans Hals Museum			29,96
Onderwijs Servicekantoor Kennemerland			28,03
Brandweer en Ambulance			182,60
Totaal	20	26,30	456,26

Financieel is er gerekend met een besparing van € 800.000 ten opzichte van de begroting 2007 als direct gevolg van de verzelfstandigingen. In de begroting 2007 was reeds gerekend met de opbrengst van de verzelfstandiging van het onderdeel belastingen voor € 400.000; deze opbrengst stellen we elders in deze begroting neerwaarts bij tot € 200.000. Er resteert nu een taakstelling van € 0,8 miljoen minus € 0,4 miljoen is € 0,4 miljoen, in drie stappen te realiseren tussen 2008 en 2010. Met nog meerdere verzelfstandigingen voor de boeg lijkt dat mogelijk. In de meerjarenraming van de begroting 2008 is de besparing als volgt opgenomen:

Verzelfstandigingen Bedragen x € 1.000	2008	2009	2010	2011	2012
Resterende taakstelling wegens verzelfstandigingen	200	300	400	400	400

Deel 4

Besluit

Besluit

De Raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. de programmabegroting 2008-2012 vast te stellen, met inbegrip van de volgende besluiten:
 - a. een verhoging van de tarieven voor precario op kabels en leidingen met 3% boven de inflatie, waarmee de totale verhoging uitkomt op 5% (€ 175.000);
 - b. de invulling van de in het meerjarenbeeld opgenomen ombuigingen van € 1,0 miljoen vanaf 2010 en oplopend tot € 1,4 miljoen in 2012, te betrekken bij de kadernota 2008;
 - c. een jaar eerder (2010 in plaats van 2011) te stoppen met de toevoeging van de bij het coalitieakkoord afgesproken jaarlijkse toevoeging van € 1,25 miljoen, onder de conditie dat op het moment dat blijkt dat deze toevoeging toch mogelijk is (op begroting- of rekeningsbasis) dit alsnog zal gebeuren;
 - d. een eenmalige aanpassing van het budget opleidingen en trainingen met € 250.000 i.v.m. transitie van de organisatie;
2. de baten en lasten voor 2008 op het niveau van de beleidsvelden, zoals opgenomen in de bijlage 5.1 vast te stellen;
3. het financieel meerjarenbeeld 2009 – 2012 zoals opgenomen in §1.3, te bevestigen;
4. de inhoud van de programma's (paragraaf 2.4) van de programmabegroting te bevestigen
5. de inhoud van de paragrafen 3.1 tot en met 3.8 van de programmabegroting te bevestigen;
6. de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves en voorzieningen zoals opgenomen in bijlage 5.2 te bevestigen;
7. de kredieten voor de investeringen uit bijlage 5.6 voorzover vermeld "mandaat begroting" vast te stellen;
8. de kredieten voor routine-investeringen opgenomen in bijlage 5.6 vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van 8 november 2007.

De griffier,

De voorzitter,

Deel 5

Bijlagen

5.1 Samenvattend overzicht lasten, baten en saldi per programma, beleidsveld en product

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
<i>Baten, lasten en saldi zijn exclusief mutaties reserves. Mutaties in de reserves zijn opgenomen onder totaal van het programma.</i>					
1	Burger en bestuur				
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking				
01.01.01	Gemeenteraad	Lasten		1.982	2.109
		Baten		25	26
		Saldo		1.957	2.083
01.01.02	College van burgemeester en wethouders	Lasten		1.516	1.597
		Baten		6	6
		Saldo		1.510	1.591
01.01.03	Bestuursondersteuning	Lasten		3.877	4.166
		Baten		70	5
		Saldo		3.807	4.161
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		7.375	7.872
		Baten		101	37
		Saldo		7.274	7.835
1.2	Communicatie, participatie en inspraak				
01.02.01	Communicatie, participatie en inspraak	Lasten		1.899	1.920
		Baten		0	0
		Saldo		1.899	1.920
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		1.899	1.920
		Baten		0	0
		Saldo		1.899	1.920
1.3	Dienstverlening				
01.03.01	Burgeraangelegenheden	Lasten		3.790	3.743
		Baten		2.094	2.425
		Saldo		1.696	1.318
01.03.02	Klantencontactcentrum	Lasten		4.732	5.146
		Baten		240	584
		Saldo		4.492	4.562
01.03.03	Verkiezingen	Lasten		190	153
		Baten		0	0
		Saldo		190	153
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		8.712	9.042
		Baten		2.334	3.009
		Saldo		6.378	6.033
Totaal programma 1 Burger en bestuur		Lasten	13.146	17.986	18.834
		Baten	3.319	2.435	3.046
		Saldo	9.827	15.551	15.788

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving				
2.1	Sociale veiligheid				
02.01.01	Sociale veiligheid	Lasten		2.529	2.556
		Baten		1.629	1.632
		Saldo		900	924
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		2.529	2.556
		Baten		1.629	1.632
		Saldo		900	924
2.2	Fysieke veiligheid				
02.02.01	Fysieke veiligheid	Lasten		206	211
		Baten		0	0
		Saldo		206	211
02.02.02	Brandweer en rampenbestrijding	Lasten		12.788	13.319
		Baten		1.196	1.417
		Saldo		11.592	11.902
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		12.994	13.530
		Baten		1.196	1.417
		Saldo		11.798	12.113
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving				
02.03.01	Vergunningen	Lasten		5.708	5.735
		Baten		5.017	5.958
		Saldo		691	-223
02.03.02	Handhaving en toezicht	Lasten		9.352	9.594
		Baten		0	0
		Saldo		9.352	9.594
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		15.060	15.329
		Baten		5.017	5.958
		Saldo		10.043	9.371
Totaal programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving		Lasten	33.414	30.583	31.415
		Baten	18.197	7.842	9.007
		Saldo	15.217	22.741	22.408

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
3	Zorgzame samenleving				
3.1	Openbare gezondheidszorg				
03.01.01	Volksgesondheid en bijdrage HDK	Lasten		9.484	10.798
		Baten		4.665	5.786
		Saldo		4.819	5.012
03.01.02	Ambulancehulpverlening	Lasten		4.160	4.609
		Baten		4.160	4.609
		Saldo		0	0
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		13.644	15.407
		Baten		8.825	10.395
		Saldo		4.819	5.012
3.2	Maatschappelijke opvang				
03.02.01	Maatschappelijke ondersteuning	Lasten		1.325	1.350
		Baten		18	18
		Saldo		1.307	1.332
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		1.325	1.350
		Baten		18	18
		Saldo		1.307	1.332
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten				
03.03.01	WMO voorzieningen	Lasten		23.377	25.367
		Baten		2.052	2.093
		Saldo		21.325	23.274
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		23.377	25.367
		Baten		2.052	2.093
		Saldo		21.325	23.274
Totaal programma 3 Zorgzame samenleving		Lasten	26.486	38.346	42.124
		Baten	14.453	10.895	12.506
		Saldo	12.033	27.451	29.618

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
4	Maatschappelijke ontwikkeling				
4.1	Jeugd en onderwijs				
04.01.01	Basisonderwijs	Lasten		3.615	3.733
		Baten		9	9
		Saldo		3.606	3.724
04.01.02	Speciaal onderwijs	Lasten		2.443	2.561
		Baten		78	80
		Saldo		2.365	2.481
04.01.03	Voortgezet onderwijs	Lasten		2.312	2.306
		Baten		186	179
		Saldo		2.126	2.127
04.01.04	Bijzonder onderwijs	Lasten		4.800	5.067
		Baten		208	213
		Saldo		4.592	4.854
04.01.05	Procesondersteunende voorzieningen	Lasten		5.845	6.859
		Baten		4.047	3.862
		Saldo		1.798	2.997
04.01.06	Beleidsadvisering onderwijs	Lasten		1.047	868
		Baten		466	321
		Saldo		581	547
04.01.07	Bestuurscommissie Openbaar Onderwijs	Lasten		37.792	39.125
		Baten		37.700	39.032
		Saldo		92	93
04.01.08	Jeugd- en jongerenbeleid	Lasten		2.012	1.297
		Baten		1.082	358
		Saldo		930	939
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		59.866	61.816
		Baten		43.776	44.054
		Saldo		16.090	17.762
4.2	Sport				
04.02.01	Sportaccommodaties	Lasten		11.672	11.984
		Baten		3.793	3.368
		Saldo		7.879	8.616
04.02.02	Sport	Lasten		738	769
		Baten		0	0
		Saldo		738	769
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		12.410	12.753
		Baten		3.793	3.368
		Saldo		8.617	9.385

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
4.3	Welzijn				
04.03.01	Welzijnswerk	Lasten		8.757	9.029
		Baten		1.173	1.230
		Saldo		7.584	7.799
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		8.757	9.029
		Baten		1.173	1.230
		Saldo		7.584	7.799
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie				
04.04.01	Inburgering en integratie	Lasten		5.536	9.827
		Baten		4.524	8.739
		Saldo		1.012	1.088
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		5.536	9.827
		Baten		4.524	8.739
		Saldo		1.012	1.088
Totaal programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling		Lasten	117.374	86.569	93.425
		Baten	78.095	53.266	57.391
		Saldo	39.279	33.303	36.034

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹		
			Begroting		
			2006	2007	2008
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling				
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing				
05.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing	Lasten		0	0
		Baten		0	0
		Saldo		0	0
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		0	0
		Baten		0	0
		Saldo		0	0
5.2	Wonen				
05.02.01	Wonen	Lasten		2.819	3.996
		Baten		1.916	3.042
		Saldo		903	954
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		2.819	3.996
		Baten		1.916	3.042
		Saldo		903	954
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling				
05.03.01	Ruimtelijke plannen	Lasten		1.850	2.051
		Baten		564	97
		Saldo		1.286	1.954
05.03.02	Regio- en stedelijke visies	Lasten		763	1.167
		Baten		385	790
		Saldo		378	377
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		2.613	3.218
		Baten		949	887
		Saldo		1.664	2.331
5.4	Vastgoed				
05.04.01	Vastgoedbeheer	Lasten		9.926	11.247
		Baten		10.437	9.226
		Saldo		-511	2.021
05.04.02	Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling	Lasten		42.711	45.175
		Baten		43.625	45.425
		Saldo		-914	-250
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		52.637	56.422
		Baten		54.062	54.651
		Saldo		-1.425	1.771
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		Lasten	57.097	58.069	63.636
		Baten	55.957	56.927	58.580
Totaal exclusief mutaties reserves		Saldo	1.140	1.142	5.056

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹		Begroting	
			2006	2007	2008	
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie					
6.1	Economie					
06.01.01	Economie	Lasten		1.736		471
		Baten		1.375		0
		Saldo		361		471
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		1.736		471
		Baten		1.375		0
		Saldo		361		471
6.2	Cultuur en erfgoed					
06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	Lasten		6.312		6.489
		Baten		1.089		929
		Saldo		5.223		5.560
06.02.02	Frans Hals Museum	Lasten		3.898		4.079
		Baten		1.049		1.069
		Saldo		2.849		3.010
06.02.03	Podiumkunsten	Lasten		10.696		12.099
		Baten		2.832		2.832
		Saldo		7.864		9.267
06.02.04	Amateurkunst en Cultuureducatie	Lasten		2.380		2.461
		Baten		221		225
		Saldo		2.159		2.236
06.02.05	Beeldende kunst en architectuur	Lasten		982		978
		Baten		94		95
		Saldo		888		883
06.02.06	Evenementen en projecten Cultuur	Lasten		680		680
		Baten		194		195
		Saldo		486		485
06.02.07	Monumenten en archeologie	Lasten		1.079		1.161
		Baten		174		193
		Saldo		905		968
06.02.08	Archief	Lasten		1.713		1.749
		Baten		0		0
		Saldo		1.713		1.749
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		27.740		29.696
		Baten		5.653		5.538
		Saldo		22.087		24.158
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie					
06.03.01	Recreatie	Lasten		450		444
		Baten		24		25
		Saldo		426		419
06.03.02	Toerisme en promotie	Lasten		1.341		1.350
		Baten		410		445
		Saldo		931		905

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening¹	Begroting	
			2006	2007	2008
06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen	Lasten		6	7
		Baten		0	0
		Saldo		6	7
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		1.797	1.801
		Baten		434	470
		Saldo		1.363	1.331
Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		Lasten	31.759	31.273	31.968
		Baten	13.740	7.462	6.008
		Saldo	18.019	23.811	25.960

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
7	Werk en inkomen				
7.1	Werk en re-integratie				
07.01.01	Re-integratie en sociale activering	Lasten		11.332	11.577
		Baten		8.903	9.081
		Saldo		2.429	2.496
07.01.02	Gesubsidieerde arbeid	Lasten		5.986	6.100
		Baten		5.549	5.655
		Saldo		437	445
07.01.03	WSW	Lasten		516	26.077
		Baten		0	26.000
		Saldo		516	77
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		17.834	43.754
		Baten		14.452	40.736
		Saldo		3.382	3.018
7.2	Inkomen				
07.02.01	Bijstandsverlening VWWB	Lasten		48.666	48.559
		Baten		45.654	44.714
		Saldo		3.012	3.845
07.02.02	Bijzondere regelingen	Lasten		4.566	4.647
		Baten		3.569	3.641
		Saldo		997	1.006
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		53.232	53.206
		Baten		49.223	48.355
		Saldo		4.009	4.851
7.3	Minimabeleid				
07.03.01	Voorzieningen minimabeleid	Lasten		1.331	1.122
		Baten		47	49
		Saldo		1.284	1.073
07.03.02	Verstrekkings bijzondere bijstand	Lasten		2.693	2.718
		Baten		0	0
		Saldo		2.693	2.718
07.03.03	Schuldhelpverlening	Lasten		2.939	2.931
		Baten		511	521
		Saldo		2.428	2.410
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		6.963	6.771
		Baten		558	570
		Saldo		6.405	6.201
Totaal programma 7 Werk en inkomen		Lasten		82.902	78.029
		Baten		74.459	69.661
Totaal exclusief mutaties reserves		Saldo		8.443	14.070

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
8	Bereikbaarheid en mobiliteit				
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid				
08.01.01	Wegverkeer	Lasten		2.551	3.106
		Baten		7	7
		Saldo		2.544	3.099
08.01.02	Verkeersveiligheid	Lasten		397	405
		Baten		0	0
		Saldo		397	405
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		2.948	3.511
		Baten		7	7
		Saldo		2.941	3.504
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer				
08.02.01	Openbaar vervoer	Lasten		1.671	99
		Baten		1.582	0
		Saldo		89	99
08.02.02	Fietsverkeer, voetgangers en overig	Lasten		187	240
		Baten		20	20
		Saldo		167	220
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		1.858	339
		Baten		1.602	20
		Saldo		256	319
8.3	Parkeren				
08.03.01	Parkeerbeleid	Lasten		7.175	6.600
		Baten		16.261	12.773
		Saldo		-9.086	-6.173
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		7.175	6.600
		Baten		16.261	12.773
		Saldo		-9.086	-6.173
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit		Lasten	21.004	11.981	10.450
		Baten	16.645	17.870	12.800
		Saldo	4.359	-5.889	-2.350

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving				
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid				
09.01.01	Gebiedsregie	Lasten		661	670
		Baten		0	0
		Saldo		661	670
09.01.02	Natuur- en milieueducatie	Lasten		764	770
		Baten		15	15
		Saldo		749	755
09.01.03	Lijkbezorging	Lasten		1.374	1.379
		Baten		747	762
		Saldo		627	617
09.01.04	Dierenbescherming	Lasten		119	122
		Baten		0	0
		Saldo		119	122
09.01.05	Verzorgen openbare hygiene	Lasten		252	257
		Baten		0	0
		Saldo		252	257
09.01.06	Bodembeheer	Lasten		2.056	1.816
		Baten		1.199	1.216
		Saldo		857	600
09.01.07	Milieuzorg	Lasten		1.014	899
		Baten		87	89
		Saldo		927	810
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		6.240	5.913
		Baten		2.048	2.082
		Saldo		4.192	3.831
9.2	Openbare ruimte bovengronds				
09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	Lasten		14.504	16.952
		Baten		430	438
		Saldo		14.074	16.514
09.02.02	Wegbebakening en markering	Lasten		528	528
		Baten		0	0
		Saldo		528	528
09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	Lasten		8.507	10.701
		Baten		5.200	5.316
		Saldo		3.307	5.385

¹ De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	Lasten		770	769
		Baten		0	0
		Saldo		770	769
09.02.05	Gladheidsbestrijding	Lasten		206	210
		Baten		0	0
		Saldo		206	210
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		24.515	29.160
		Baten		5.630	5.754
		Saldo		18.885	23.406
9.3	<i>Openbare ruimte ondergronds</i>				
09.03.01	Riolering en grondwaterstanden	Lasten		6.880	7.252
		Baten		7.817	7.973
		Saldo		-937	-721
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		6.880	7.252
		Baten		7.817	7.973
		Saldo		-937	-721
9.4	<i>Waterwegen</i>				
09.04.01	Bruggen en waterwerken	Lasten		3.156	4.246
		Baten		0	0
		Saldo		3.156	4.246
09.04.02	Waterwegen en woonschepen	Lasten		1.599	1.942
		Baten		472	533
		Saldo		1.127	1.409
09.04.03	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren	Lasten		187	190
		Baten		0	0
		Saldo		187	190
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		4.942	6.378
		Baten		472	533
		Saldo		4.470	5.845
9.5	<i>Afvalinzameling</i>				
09.05.01	Inzamelen en afvoeren huishoudelijke afvalstoffen	Lasten		13.495	13.336
		Baten		17.034	17.361
		Saldo		-3.539	-4.025
09.05.02	Verwijderen wegafval en ledigen bakken	Lasten		2.938	2.986
		Baten		0	0
		Saldo		2.938	2.986
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		16.433	16.322
		Baten		17.034	17.361
		Saldo		-601	-1.039
Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving		Lasten	59.232	59.010	65.025
		Baten	5.256	33.001	33.703
		Saldo	53.976	26.009	31.322

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening ¹	Begroting	
			2006	2007	2008
10	Financien en algemene dekkingsmiddelen				
10.1	Algemene dekkingsmiddelen				
10.01.01	Algemene uitkering	Lasten		0	0
		Baten		144.060	152.108
		Saldo		-144.060	-152.108
10.01.02	Financiering	Lasten		174	1.964
		Baten		2.426	7.605
		Saldo		-2.252	-5.641
10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc	Lasten		317	327
		Baten		1.335	1.222
		Saldo		-1.018	-895
10.01.04	Stelposten en taakstellingen	Lasten		442	1.455
		Baten		1.110	100
		Saldo		-668	1.355
10.01.05	Saldo kostenplaatsen	Lasten		8.084	1.849
		Baten		250	0
		Saldo		7.834	1.849
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		9.017	5.595
		Baten		149.181	161.035
		Saldo		-140.164	-155.440
10.2	Lokale heffingen en belastingen				
10.02.01	Belastingheffing	Lasten		2.547	2.483
		Baten		28.103	29.622
		Saldo		-25.556	-27.139
10.02.02	Uitvoering wet WOZ	Lasten		1.145	1.196
		Baten		685	684
		Saldo		460	512
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten		3.692	3.679
		Baten		28.788	30.306
		Saldo		-25.096	-26.627
	Totaal programma 10 Financien en algemene dekkingsmiddelen	Lasten	74.642	12.709	9.274
		Baten	245.840	177.969	191.341
		Saldo	-171.198	-165.260	-182.067
	Totaal resultaat alle programma's voor bestemming	Lasten	517.056	424.555	469.882
		Baten	525.961	431.900	474.043
		Saldo	-8.905	-7.345	-4.161
	Toevoeging aan reserves		25.649	23.247	3.368
	Onttrekking aan reserves		18.088	18.236	1.525
	Saldo		-1.344	-2.334	-2.318

1 De kolommen rekening 2006 en begroting 2007 zijn gebaseerd op de oude programma-, beleidsveld- en product indeling. Daarnaast heeft in 2007 t.o.v. 2006 een uniformeringslag van de administratie plaatsgevonden.

5.2 Overzicht reserves en voorzieningen

Algemene reserves (x € 1.000)	01-01-08	Resultaat 2007	Toev. rente	Toevoeging	Onttrekking	Afschr. activa	31-12-08
5. Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling							
Grondexploitatie	-311				1.000		-1.311
Totaal	-311	0	0	0	1.000	0	-1.311
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen							
Algemene reserve	17.936			1.250	300		18.886
<i>Beleggingsreserves:</i>							
- Inschrijving Grootboek N.S	194						194
- Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	667						667
- Aandelen ENW/NUON	627						627
Totaal	19.424	0	0	1.250	300	0	20.374
Totaal algemene reserves	19.113	0	0	1.250	1.300	0	19.063

Overige bestemmingsreserves (x € 1.000)	2008						
	01-01-08	Resultaat 2007	Toev. rente	Toevoeging	Onttrekking	Afschr. activa	31-12-08
1. Burger en bestuur							
Verkiezingen	48						48
Totaal	48	0	0	0	0	0	48
3. Zorgzame samenleving							
Invoer Wet Maatschappelijke Ondersteuning	50				50		0
Totaal	50	0	0	0	50	0	0
4. Maatschappelijke ontwikkeling							
OPO	432						432
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	2.154			1.311			3.465
Totaal	2.586	0	0	1.311	0	0	3.897
5. Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling							
Omslagwerken Waarderpolder	18.198		728				18.925
Promotiefonds Waarderpolder	62						62
Archeologisch onderzoek	131						131
Museumfonds archeologie	4						4
Erfpachtgronden	236						236
Nog af te waarden boekwaarde	1.535						1.535
Totaal	20.166	0	728	0	0	0	20.894
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie							
Kunstwerken	149			11			160
Beeldende kunst	67				25		42
Toegepaste Monumentale Kunst	155		7				162
Restauratie en aankopen Frans Hals Museum	475						475
Totaal	846	0	7	11	25	0	839

Overige bestemmingsreserves (x € 1.000)	2008						31-12-08
	01-01-08	Resultaat 2007	Toev. rente	Toevoeging	Onttrekking	Afschr. activa	
7. Werk en inkomen							
Wet Werk en Bijstand inkomensdeel	4.726						4.726
Totaal	4.726	0	0	0	0	0	4.726
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving							
Raaksbruggen	3.000						3.000
Kapitaallasten culturele gebouwen	6.959						6.959
Openbare ruimte Raaks	521						521
Totaal	10.480	0	0	0	0	0	10.480
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen							
Mobiliteit	147						147
Centralisatie personeelsadministratie	45						45
Centralisatie middelenfuncties	40						40
Projectenfonds Haarlem	1.535		61				1.596
Afkoopsom UPC	35						35
Vitaliteitsfonds	152						152
BTW-Compensatiefonds	2.016						2.016
Verzelfstandigingen	2.650						2.650
Reorganisatie	150				150		0
Invoeringskosten WOZ	100						100
Rekenkamercommissie	20						20
Totaal	6.889	0	61	0	150	0	6.800
Totaal overige bestemmingsreserves	45.792	0	796	1.322	225	0	47.684

Voorzieningen (x € 1.000)	2008				
	01-01-08	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen middelen	31-12-08
1. Burger en bestuur					
Rechtspositie raadsleden	101	76			177
Pensioenen wethouders	1.006	50			1.056
Voormalig Gewest Zuid-Kennemerland	417				417
Totaal	1.524	126	0	0	1.650
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving					
Brandmeldinstallaties	23				23
Pensioenaanspraken Ambulancehulpverlening	27				27
Voorziening nog niet uitbetaalde vakantieuren	120				120
Halt	26				26
RAV-vorming (Collegetarieven gezondheidszorg)	21				21
Aanvaardbare Kosten (RAK) AHV	9				9
Totaal	225	0	0	0	225
4. Maatschappelijke ontwikkeling					
Automatisering Onderwijs Service Kantoor	79				79
Meldpunt leerplicht	422				422
Wet Inburgering Nieuwkomers	348				348
Wet Inburgering Oudkomers	941				941
Grote steden beleid (Pijler Sociaal)	162				162
Grote steden beleid 3 (Pijler Sociaal)	448				448
Educatie (WEB)	527				527
Huiselijk geweld	62				62
AC Projecten Primair Onderwijs	-14				-14
AC Projecten Voortgezet Onderwijs	6				6
AC Cultuur Stimuleringsfonds	99				99
AC Interventie budget	14				14
Onderwijs achterstanden beleid	601				601
Dagarrangementen	522		522		0
Reïntegratie jongerenwerk	306				306
Bijdrage OCW in Pim Mulier	500		500		0
Onderhoud beiaard	20				20
Openbaar Primair Onderwijs	6.875				6.875
Lokale Taskforce Jeugdbeleid	6				6
Voorzieningen overigen	2.069				2.069
Totaal	13.993	0	1.022	0	12.971

Voorzieningen (x € 1.000)	2008				
	01-01-08	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen middelen	31-12-08
5. Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling					
Garantie verplichtingen particuliere woningen	-96				-96
Garantie verplichting woningbouw	73				73
Garantie verplichting overige	58				58
Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Fonds	121	5			126
Samen Veilig Ondernemen	1				1
Rijksregeling Besluit Woninggebonden Subsidies	839				839
Voorziening nog uit te voeren werken	551				551
Toekomstige verliezen	8.215				8.215
Fonds Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing	9.509	2.985	1.000		11.494
Fonds Fuca (verbouw)	139				139
Fonds woningonttrekking	692				692
Vinex fonds	977				977
Budget GSSH overige resultaten	81				81
Voorziening RBWS woningbouw	3.419				3.419
Brede Doel Uitkering Economie	651	864	1.004		512
Brede Doel Uitkering Ruimtelijk fysiek	6.019	10.118	4.902		11.234
Totaal	31.251	13.971	6.906	0	38.316
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie					
Brongersmafonds	12				12
Hesselsfonds	12	0			12
Totaal	24	0	0	0	25
7. Werk en inkomen					
Paswerk	230				230
Rente-egaliseringsfonds Stadsbank	56				56
Agenda voor de Toekomst	143				143
Overschot Wet Werk en Bijstand werkdeel	14.667				14.667
Buitenstedse In en Doorstroombanen	5				5
SZW pilot no-risk	111				111
Totaal	15.214	0	0	0	15.214
8. Bereikbaarheid en mobiliteit					
Onderhoud parkeermeters	100				100
Onderhoud parkeergarages	300				300
Beheer Telematica Zuidtangent	74				74
Sanering Rail verkeerslawaaï	275				275
Sanering verkeerslawaaï	90				90
Jaarlijkse verrekening Connexxion	872				872
Totaal	1.712	0	0	0	1.712

Vorzieningen (x € 1.000)	2008				
	01-01-08	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen middelen	31-12-08
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving					
Grafleges	354	93			447
Baggeren	8.772	137			8.909
Achterstallig onderhoud	672				672
Grondwatersanering EBH terrein	749				749
Bestuursakkoord nieuwe stijl (energie)	263				263
Teli-project Haarlem	177				177
Omgevingslawaaï	135				135
Totaal	11.122	230	0	0	11.352
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen					
Pensioenen / ADV / Spaarverlof	1.057	4	12	0	1.049
Brandschades	560				560
Onderhoud Brinkmann-vve	62				62
Voormalig ICI	121				121
Wachtgeldten ambtenaren	608	152			760
Vorming en opleiding	109				109
Afwikkeling schadeclaims	3.897				3.897
Muziekcentrum Zuid-Kennemerland	135				135
Medewerkers tevredenheidsonderzoek	40				40
Totaal	6.589	156	12	0	6.733
Totaal voorzieningen	81.653	14.484	7.940	0	88.198

5.3 Overzicht te verstrekken subsidies

Aan de voor 2008 geraamde subsidie bedragen kunnen geen rechten worden ontleend. De Raad besluit tijdens de begrotingsbehandeling om budgetten beschikbaar te stellen. De toewijzing geschiedt later op grond van de in de algemene subsidieverordening opgenomen eisen. Bijvoorbeeld een budgetsubsidie wordt verstrekt op basis van door de instelling te leveren prestaties.

<i>Programma</i> en naam instelling	(bedragen x € 1.000)		
	Rekening	Begroting	
	2006	2007	2008
Programma 1 Burger en bestuur			
Mondiaal centrum / mondiale bewustwording	71	72	74
Coordinator Mutare	23	23	23
Stichting Stedenband Mutare	50	51	53
Wijkraden	250	244	249
Project Herkomst landen	9	11	11
Digitaal schoolplein	6	6	6
Totaal programma 1 Burger en bestuur	409	407	416
Programma 3 Zorgzame Samenleving			
Stichting Haarlem Werkt, ouderenadviseur	274	277	283
Stichting Haarlem Werkt, loketontwikkeling	172	176	180
Kontext incl loketontwikkeling	378	253	163
Boottocht Zonnebloem	1	2	2
Flankerend ouderenbeleid	302	313	319
Unie van Vrijwilligers	50	61	50
Diaconie Protestantse Gemeente Haarlem	3	6	3
Samenwerkende Ouderenbonden (SOB)	8	15	8
Ouderenassociatie FNF	1	1	1
Bejaardensociëteit Spaarndam	1	1	1
Stichting t WEB	66	67	69
Kennermer Thuiszorg (medisch zwemmen)	4	6	7
Steunpunt Mantelzorg	35	33	4
meldpunt vrijwilligershulp	0	20	20
MO praktische thuishulp	0	5	5
St aangepast vervoer ZK	43	77	45
Thuiszorg ZK	10	0	0
St Stadsdeelorganisatie Haarlem	2	0	0
Ontwikkeling en Ondersteuningsfuncties	1	0	0
Totaal programma 3 Zorgzame Samenleving	1.351	1.313	1.160
Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling			
Begeleidingsdienst voor Vrije scholen Helicon	19	3	3
Commissie onderwijs aan zieke kinderen te Haarlem e.o	8	11	6
Stichting Havis onderwijswinkel	7	7	3
Stichting Volkssterrenwacht Copernicus	15	19	7
Stichting De Jonge Onderzoekers	16	0	6
Stichting Volksuniversiteit Haarlem	305	312	319
Stichting ontdekplek	13	12	6
totaal Onderwijs	383	364	350

(bedragen x € 1.000)

Programma en naam instelling	Rekening	Begroting	
	2006	2007	2008
Stichting Sportsupport Kennermerland	310	317	323
Stichting Kennemer CIOS Sportcomplex	29	29	29
Stichting Sportaccomodaties Haarlem	1.239	1.117	1.011
Comité Nationale Feesten	49	50	51
Bevrijdingspop	5	5	5
Sportvereniging Haarlem-Oost	17	17	17
Tafeltennisvereniging Spaarne	32	33	33
<i>totaal Sport en Recreatie</i>	1.681	1.568	1.469
Speeltuin Nieuw Leven	18	19	19
Stichting Jongerenwerk Kennermerland	273	277	283
Jeugdwerken	37	40	40
Scouting	55	64	65
Peuterspeelzaal Spaarndam	1	1	1
Sociaal cultureel werk (vm Radius)	3.935	3.859	3.974
Stads Deel Organisatie Centrum-Zuid	822	802	819
Stads Deel Organisatie Zuid-West	642	642	656
Kaleidoscoop project	0	27	28
Dorps Centrum Spaarndam	21	23	23
Allochtonen groepen	97	93	95
Vrijwilligerscentrale	135	137	139
Blijf van m'n lijf Haarlem	551	56	56
Blijf van m'n lijf IJmond	496	0	0
Sociaal Basispastoraat / stem in de stad	11	12	12
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening ZK (S.M.D.)	1.052	1.203	1.229
Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homosexualiteit	6	6	6
De Baan	120	125	127
Anti-discriminatie buro	74	72	74
Koinonia	6	5	5
St. Spaarnezicht / zwerfjongeren	0	105	105
Stichting Drielanden educatieve dienstverlening	669	274	155
Stichting Vluchtelingenwerk Haarlem	280	199	0
Dock			126
<i>Totaal Welzijn</i>	9.301	8.041	8.037
<i>Totaal van programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling</i>	11.365	9.973	10.130
<i>Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling</i>			
Woningwinkel	300	327	300
Vrouwenadviescie voor de woningbouw	8	0	8
Overige woonconsumenten	21	19	0
<i>Totaal programma Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling</i>	329	346	308
<i>Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie</i>			
Stichting Regionale VVV-ZK	300	306	313
Stichting Haarlem promotie	41	43	42
Stichting Bloemencorso Bollenstreek	44	44	44
Stimuleringsregeling verwijderen gevelreclames	17	0	0
Vereniging Huismuziek	1	0	0
Stichting Internationaal Orgelconcours	33	34	34
Philharmonie		838	1.084
Philharmonie (huur)	1.496	1.383	1.383
Stadsschouwburg Haarlem	1.147	1.171	1.471

(bedragen x € 1.000)

Programma en naam instelling	Rekening	Begroting	
	2006	2007	2008
Stichting Patronaat	544	401	563
Stichting Patronaat (huur)	658	615	615
Vereniging De Toneelschuur	908	892	1.082
Vereniging De Toneelschuur (huur)	836	818	818
Stichting wereldkindertheater	38	39	39
SBK Kunstcentrum	18	0	0
Vereniging De Vishal	46	47	47
Muziekcentrum Zuid-Kennermerland	18	18	18
Stichting Kreater	147	150	154
Stichting Muziekcentrum van de Kathedraal ST Bavo	12	6	6
Haarlems Interscholair Toernooi	9	9	9
Stichting Multiplex (Haarlemmerhoutfestival)	22	22	22
Cinekid Festival	2	0	0
Kunstlijn	11	12	12
Prinses Christina Concours	2	2	2
Schalkwijk uit de Kunst	2	0	
Het Kunkelsorgel	52	46	42
Damate Taptade	1	0	0
Cesar Franck Concours	1	0	0
Stichting beeldverhaal t.b.v. Stripdagen	9	10	10
Nieuwe Vide	19	56	57
ABC Arciteuurcentrum	29	22	22
Stichting Historisch Museum	12	12	12
Lokale omroep Haarlem 105	76	77	77
Spaarnestad fotoarchief	0	6	6
Stadsdichterschap	0	5	5
Zingende Zaag	0	1	1
Diverse instellingen	3	0	0
Totaal programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	6.554	7.085	7.990
Programma 7 Werk en Inkomen			
Aandeel in exploitatie WZK Paswerk	66	66	77
Konkekt voorheen St Haarlem werkt voorheen St Radius	60	55	57
Cliëntparticipatie	88	34	35
	2	7	7
Platform Minima Organisaties	38	40	42
St Huisvesting non profit organisaties	0	23	24
Leger des Heils	3	0	0
SKH	0	78	0
Diversen (m.n. Tafeltje Dek Je)	183	179	265
St voedselband Haarlem	10	0	0
St Ecosol	26	0	0
SMD		253	258
Totaal programma 7 Werk en inkomen	476	735	765
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit			
3 VO	6	6	6
Vereniging Reizigers Openbaar Vervoer		1	1
Herrieschoppers	0	68	68
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	6	75	75

(bedragen x € 1.000)

Programma en naam instelling	Rekening	Begroting	
	2006	2007	2008
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving			
Stichting de Artisklas	3	3	3
Dierentehuizen Kennermerland	106	104	106
Ned. Jeugdbond voor Natuurstudie	0	1	1
Instituut voor Volksontw / Natuurvrienden	8	8	8
Totaal programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	117	116	118
Totaal van programma's	20.607	20.050	20.687

5.4 Overzicht personeel (formatief en financieel)

Organisatie-onderdeel	Fte	Personele lasten in €			Totaal
		Salaris	Sociale lasten	Overig	
BESTUUR					
Burgemeester en Wethouders	5,00	527.346	36.945	0	564.291
Raadsleden	39,00	825.318	0	0	825.318
Voormalig personeel		823.882	274		824.156
Totaal	44,00	2.176.546	37.219	0	2.213.765
TOTAAL BESTUUR	44,00	2.176.546	37.219	0	2.213.765
AMBTELIJK APPARAAT					
Directie					
Directie	4,00	427.399	77.801	22.027	527.227
Totaal	4,00	427.399	77.801	22.027	527.227
Concernstaf					
Management	1,00	94.870	17.524	4.889	117.283
Bestuur & Management Ondersteuning	17,60	758.101	157.856	39.070	955.027
Concerncontrol	14,00	949.520	184.434	48.935	1.182.889
Strategie en Beleidscoördinatie	6,40	429.746	83.628	22.147	535.522
Ondernemingsraad	2,00	90.546	18.818	4.666	114.030
Totaal	41,00	2.322.781	462.261	119.708	2.904.750
Griffie					
Rekenkamer		60.020	11.869		71.889
Staf	5,81	328.747	65.548	16.942	411.237
Totaal	5,81	388.767	77.417	16.942	483.126
Dienstverlening					
Management	1,00	94.870	17.524	4.889	117.283
Bedrijfsbureau	11,06	520.661	107.392	26.833	654.886
Advies- en ondersteuningscentrum	56,11	2.398.812	499.953	123.626	3.022.391
Klantcontactcentrum	55,20	2.014.479	424.371	103.819	2.542.669
Totaal	123,37	5.028.821	1.049.241	259.167	6.337.229
Middelen en Services					
Management	2,00	130.289	25.141	6.715	162.144
Ontwerp, Controle en Relatiebeheer	41,00	2.071.152	421.519	106.739	2.599.410
Communicatie	17,70	922.576	187.738	47.546	1.157.861
Documentatie en Informatievoorziening	41,44	1.720.784	360.539	88.683	2.170.006
Facilitaire Zaken	56,81	2.000.753	419.734	103.111	2.523.599
Financiën	62,52	2.765.052	572.275	142.501	3.479.828
HRM Services en Advies	41,30	2.048.828	418.645	105.589	2.573.062
Informatie en Communicatie Technologie	35,90	1.722.062	354.702	88.749	2.165.512
Juridische Zaken	21,90	1.114.411	226.380	57.433	1.398.224
Totaal	320,57	14.495.908	2.986.673	747.065	18.229.646

Organisatie-onderdeel	Fte	Personele lasten in €			
		Salaris	Sociale lasten	Overig	Totaal
Sociale Zaken en Werkgelegenheid					
Management	1,44	114.790	21.664	5.916	142.370
Beleid en Bedrijfsvoering	22,10	1.026.083	211.730	52.881	1.290.693
Administratie Wet Werk en Bijstand	19,12	728.770	154.891	37.558	921.219
Debiteurenbeheer en Fraudebestrijding	26,55	1.085.348	227.982	55.935	1.369.265
Schuldhelpverlening en Budgetbeheer	26,68	1.061.547	223.342	54.708	1.339.597
Projecten	5,06	207.707	43.719	10.704	262.130
Werk en Inkomen 1	18,86	834.747	173.688	43.020	1.051.454
Werk en Inkomen 2	19,77	908.075	188.096	46.799	1.142.970
Werk en Inkomen 3	21,04	958.015	198.623	49.373	1.206.011
Totaal	160,62	6.925.081	1.443.735	356.893	8.725.709
Stadsbedrijven					
Management	4,00	218.332	43.455	11.252	273.039
Ingenieurs Bureau	30,75	1.488.479	305.537	76.711	1.870.727
Onderzoek & Statistiek	9,30	431.626	89.182	22.244	543.053
Project Management Bureau	34,44	1.790.078	362.592	92.254	2.244.923
Stedenbouw en Ontwerp	14,90	718.336	147.822	37.020	903.178
Totaal	93,39	4.646.850	948.587	239.481	5.834.919
Stadszaken					
Management	1,50	142.304	26.286	7.334	175.924
Bedrijfsbureau en Subsidies	20,40	952.251	196.498	49.075	1.197.825
Economie en Cultuur	21,55	1.081.251	219.809	55.724	1.356.784
Jeugd, Onderwijs en Sport	23,70	1.175.688	239.742	60.591	1.476.021
Milieu	21,50	1.065.533	218.195	54.914	1.338.642
Ruimtelijke Plannen	19,10	1.027.998	207.381	52.979	1.288.357
Wonen, Welzijn, Gezondheid en Zorg	19,70	1.082.578	217.690	55.792	1.356.060
Vastgoed	29,50	1.488.688	303.605	76.721	1.869.015
Totaal	156,95	8.016.292	1.629.205	413.130	10.058.627
Veiligheid, Vergunningen en Handhaving					
Management	1,00	94.870	17.524	4.889	117.283
Bedrijfsbureau	18,50	764.713	160.585	39.410	964.708
Handhaving Openbare Omgeving	75,30	2.503.267	527.326	129.009	3.159.602
Handhaving Bebouwde Omgeving	35,89	1.788.304	366.719	92.163	2.247.185
Omgevingsvergunning	48,88	2.380.271	488.767	122.670	2.991.708
Veiligheid en Handhavingsregie	9,50	547.483	109.155	28.215	684.853
Totaal	189,07	8.078.906	1.670.076	416.357	10.165.339
Wijkzaken					
Management	1,83	124.267	23.846	6.404	154.518
Bedrijfsbureau	9,00	424.434	86.038	21.874	532.345
GebiedsManagement	13,10	760.788	150.881	39.208	950.877
Openbare Ruimte, Groen en Verkeer	32,41	1.668.137	339.647	85.970	2.093.754
Dagelijks Wijkbeheer & Techniek	68,73	2.584.842	541.873	133.213	3.259.928
Totaal	125,07	5.562.469	1.142.284	286.669	6.991.422
TOTAAL AMBTELIJK APPARAAT	1.219,85	55.893.276	11.487.280	2.877.439	70.257.994

Organisatie-onderdeel	Fte	Personele lasten in €			
		Salaris	Sociale lasten	Overig	Totaal
Te verzelfstandigen onderdelen					
SBA	183,60	7.413.125	1.482.625	851.487	9.747.237
Service Bedrijf Haarlem	119,15	3.860.193	809.891	198.940	4.869.024
Frans Halsmuseum	30,54	1.347.364	255.647	64.027	1.667.038
Onderwijs Servicekantoor Kennemerland	28,03	1.282.469	264.268	66.094	1.612.831
Sport accommodaties	41,27	1.303.868	273.160	67.197	1.644.225
Zwembaden	28,09	896.001	285.215	46.177	1.227.393
Stadsbibliotheek	66,60	2.617.120	520.846	128.641	3.266.607
Totaal	497,28	18.720.140	3.891.652	1.422.561	24.034.354
TOTAAL VERZELFSTANDIGINGEN	497,28	18.720.140	3.891.652	1.422.561	24.034.354
TOTAAL HUIDIG PERSONEEL	1.761,13	76.789.962	15.416.151	4.300.000	96.506.113
VOORMALIG PERSONEEL					
Brandweer en Ambulance hulpverlening		1.537.352			1.537.352
Overig		2.209.001	63.931	703	2.273.635
Totaal		3.746.353	63.931	703	3.810.987
TOTAAL VOORMALIG PERSONEEL		3.746.353	63.931	703	3.810.987
TOTAAL GENERAAL	1.761,13	80.536.315	15.480.082	4.300.703	100.317.100

5.5 Investeringsplan 2007-2012

De investeringen 2008 zijn in deze bijlage per programma ingedeeld. De investeringsbedragen zijn exclusief BTW en zijn derhalve netto bedragen. Voor verdere specificatie en toelichting zie Investeringsplan 2007-2012.

A. Door de raad aan B&W gemandateerde investeringen

Programma 1		Burger en bestuur	(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering		Investering 2008
10.99	Kleine investeringen		19
13.01	Software Dienstverlening		48
13.02	Software WinGkas		67
	Totaal programma 1		134

Programma 2		Veligheid, vergunningen en handhaving	(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering		Investering 2008
41.07	Vervanging persoonlijke bescherming		50
	Totaal programma 2		50

Programma 4		Maatschappelijke Ontwikkeling	(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering		Investering 2008
71.15	Bos en Vaartschool uitbreiding 1e lokaal		120
72.06	Emmaschool uitbreiding 1e lokaal		218
75.03, 75.05	Gymnastieklokaal Coornhert		1.001
81.20	Sportpark Pim Mulier		552
85.91	Aanschaf mini kraan tbv sport		52
	Totaal programma 4		1.943

Programma 5		Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling	(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering		Investering 2008
53.01	Uitbreiding aantal woonwagendstandplaatsen		903
53.05	Vervanging huuradministratie		139
53.10/N64	Renovatie regentenkamer Schoterburcht		99
56.03/O07	Slachthuisbuurt-herinr. speeltuin		30
56.03/O07	Slachthuisbuurt-middengebied		111
56.03/O07	Slachthuisbuurt-overig		36
	Totaal programma 5		1.318

Programma 6 *Economie, cultuur, toerisme en recreatie* (bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
82.05	Invoering zelfservice bibliotheek Centraal	400
82.08	Aanpassing entree en 2e fase balies bibliotheek Centraal	80
84.01	Renovatie Schouwburg	3000
	Totaal programma 6	3.480

Programma 8 *Bereikbaarheid en mobiliteit* (bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
67.60	Vervanging aansturing beweegbare palen	126
67.69	Fietsrekken winkelhartgebied	151
	Totaal programma 8	277

Programma 9 *Kwaliteit fysieke leefomgeving* (bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
61.17	Herinrichting binnenstad	722
61.31	Openbare ruimte Stadsschouwburg	200
61.34	Verhaal schoonmaakkosten	25
62.51	Vervanging openbare verlichting	297
63.09b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers	90
63.19	Vervanging rioleringen	8.928
65.18	Renovatie grootschalig groen	500
63.13	Aanleg parkvijver	5
	Totaal programma 9	10.767

Programma 10 *Financiën en algemene dekkingsmiddelen* (bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
25.08	Concernhuisvesting	750
60.99	Kleine investeringen	349
	Totaal programma 10	1.099

B. Investerings die B&W gedurende het begrotingsjaar voorlegt aan de raad ter besluitvorming

Programma 4		Maatschappelijke Ontwikkeling		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering			Investing 2008
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden			85
81.32	Onderhoud volkstuinten			250
81.12	Sporthal 023			570
81.28	Achterstallig onderhoud van sportaccommodaties			600
76.01	Lineaus / Damiate en Noordzeecollege			32.500
Totaal programma 4				34.005
Programma 5		Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering			Investing 2008
56.01/C97	Stationsomgeving			224
53.01	Uitbreiding aantal woonwagendplaatsen			725
56.06	Herstructurering Delftwijk/Europawijk-Zuid			773
Subtotaal programma 5				1.722
Programma 6		Economie, cultuur, toerisme en recreatie		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering			Investing 2008
83.05	Depot voor kunstvoorwerpen Frans Halsmuseum			3.700
Totaal programma 6				3.700
Programma 8		Bereikbaarheid en mobiliteit		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering			Investing 2008
67.32	Zuid-tangent (subsidie BON-route)			1.033
67.32	Zuidtangent West			1.415
67.32	Zuid Tangent: overig			4.241
67.33a, b, d	Fietsroute Centrum-023			210
67.34a, e, f, g	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen			1.860
67.36	57 Haltes diverse lijnen			850
67.40	Waarderpolder: oeververbinding, verkeerslichten			200
67.40	Waarderpolder Verkeerslichten			400
67.40	Waarderpolder Fly-overs			1.199
67.40	Waarderpolder Oostweg en Oostweg Oost			3.947
67.40	Waarderpolder: overig			5.926
67.40	Waarderpolder: brug			10.240
67.47	Bouw station Haarlem west			3.000
67.70a	Fietsparkeren binnenstad			400
67.70a	Ruimte voor de fiets			5.275
67.70c	Herstructurering Stationsplein			3.950
Totaal programma 8				44.146

Programma 9**Kwaliteit fysieke leefomgeving**

(bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
61.16	Openbare ruimte Raaks	348
61.25 O14	Amsterdamse Vaart	222
61.37	Herstelprogramma Openbare ruimte	624
61.38-40, 42, 43, 47, 49-51, 54-59	Verbeteren Openbare ruimte	5.856
61.41	Heririchten Reinaldapark	738
61.45	Versterken openb. Karakter	400
61.48	Herstraat en asfaltwerkzaamheden	280
61.52	Herstel openbare ruimte	760
62.05	Vervanging brugdekken Prinsenbrug	2.600
62.10	Vervanging Melkbrug incl.landhoofden	3.780
63.02	Vervanging walmuur Spaarne	680
63.07	Walmuur Spaarndamseweg	1.700
63.10	Verbeteren watergangen Engelandpark	595
63.11	Herinrichten waterlopen Reinaldapark	350
63.12	Aanleg waterverbinding	470
63.14	Kampersingel vervanging walmuur	250
64.04	Integraal Waterplan Haarlem	1.000
	Totaal programma 9	20.653

C. Routine-investeringen

Programma 1 Burger en bestuur		
Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
11.02	Software Bavak client systeem	68
11.02	Software Smartsite	40
Totaal programma 1		108

Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
70.99	Kleine investeringen	223
81.06	Renovatie grassportvelden	40
81.07	Kunstgrasvelden	570
81.10	Vervanging materieel (trekkers)	134
81.90	Bijdrage in duurzame sportvoorzieningen	49
84.03	Toneelschuur: vervanging licht/geluid en automatisering	355
85.90	Bijdragen voor bouw voorziening Jeugdhuizen	48
Totaal programma 4		1.419

Programma 5 Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
53.14	Nieuwbouw kinderdagverblijf/Hoed	50
55.93	Stelpost asbest	5
Totaal programma 5		55

Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		(bedragen x € 1.000)
Investerings-nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
55.09	Kleine investering	46
82.02	Vervanging/aanpassing ventilatie- en koelsystemen bibliotheek	399
Totaal programma 6		445

Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit

(bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
12.09	Kleine investeringen	61
12.15	Onderhoud parkeergarages	16
67.19	Vervanging verkeerslichten(installaties)	631
67.42	Vervanging parkeergeleidesysteem	500
67.51	Aanleg verkeersvoorzieningen	499
67.52	Uitvoering woonomgeving en 30-km zone	90
Totaal programma 8		1.797

Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving

(bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
61.90	Vernieuwing bestrating	749
62.01	Vernieuwing bruggen	77
62.08	Draagkrachtherstel bruggen	490
62.50	Aanleg nieuwe verlichting	34
62.51 b	Vervanging openbare verlichting	63
63.09, 09b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers	426
65.05	Vervanging groot materieel afdeling Groen	158
65.07	Heroriëntatie groen	465
65.19	Herstel leeflaag Reinaldapark	250
Totaal programma 9		2.712

Programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Investerings- nummer	Omschrijving investering	Investering 2008
20.99, 30.99, 50.99	Kleine investeringen	76
21.01	Kantoorautomatisering	976
21.66	Toename beheersomgeving	50
22.05	Digitalisering WFM/DMS	12
50.06	Basisregistratie, adressen en gebouwen	20
Totaal programma 10		1.134

5.6 OPH-indicatoren

Pijler SOCIAAL, INTEGRATIE EN VEILIGHEID			
Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
Gedeeld burgerschap			
1. Gegevens nieuwkomers volgens jaarlijkse monitoring inburgering. (OPH nr 29)	- Aantal in te burgeren nieuwkomers 2005: 184 - Aantal in te burgeren nieuwkomers 2006: 193	Wettelijke verplichting om alle nieuwkomers een traject aan te bieden. Aantallen zijn nog niet vastgesteld.	Gemeente: Jaarlijkse monitor Inburgering. De gemeente monitort volgens een format van het Rijk
2. Gegevens oudkomers volgens jaarlijkse monitor inburgering. (OPH nr 30)	- Aantal in te burgeren oudkomers 2005: 158 - Aantal in te burgeren oudkomers 2006: 77 - In 2006 voert de gemeente 154 inburgeringsprogramma's voor oudkomers uit	Aantallen zijn nog niet vastgesteld.	Gemeente: Jaarlijkse monitor Inburgering. De gemeente monitort volgens een format van het Rijk
2.a. Inburgering allochtone vrouwen (OPH nr 30)	- In 2006 worden 6 inburgeringsvoorzieningen aan uitkeringsgerechtigde allochtone vrouwen toegekend. - In 2006 worden 44 inburgeringsvoorzieningen aan niet werkende en niet-uitkeringsgerechtigde allochtone vrouwen toegekend.	Aantallen zijn nog niet vastgesteld.	Gemeente
Geen leerling zonder diploma van school			
3. Aantal (t.o.v. de doelgroep achterstandsleerlingen) allochtone en autochtone peuters en kleuters dat deelneemt aan voor- en vroegschoolse programma's. (OPH nr 25)	502 deelnemers voor- en vroegschoolse opvang waarvan 80% allochtoon en 20% autochtoon.	753 deelnemers aan voor- en vroegschoolse opvang waarvan 80% allochtoon en 20% autochtoon	Gemeente: vast te stellen a.d.h.v. verslaglegging uitvoerende instellingen
4. Aantal in te richten schakelklassen (OPH nr 26)	2 schakelklassen Jaartal van nulmeting: 2004	4 schakelklassen	Gemeente: vast te stellen a.d.h.v. verslaglegging schoolbesturen
5. Aantal (t.o.v. de doelgroep voortijdig schoolverlaters) allochtone en autochtone scholieren dat herplaatst is en alsnog een startkwalificatie behaalt. (OPH nr 27) Het rijk heeft de afrekenbaarheid van de splitsing in allochtonen en autochtone leerlingen laten vervallen.	92 herplaatste schoolverlaters waarvan allochtoon 21 (23%) autochtoon 71 (77%) Jaartal van nulmeting: schooljaar 2002/2003	227 herplaatste schoolverlaters met naar verwachting ongeveer 52 allochtonen (23%) en 175 autochtonen (77%) Betreft schooljaar 2008/2009	Gemeente: RMC-effectrapportage van het Regionaal Bureau Onderwijs
6. Aantallen deelnemers aan trajecten: Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs (VAVO) of (OPH nr 28)	Hierover worden op dit moment geen afspraken gemaakt.	Geen afspraak over gemaakt.	
7. Aantallen deelnemers aan trajecten: Breed Maatschappelijk Functioneren/ Toeleiding vervolgonderwijs, of (OPH nr 28)	Hierover worden op dit moment geen afspraken gemaakt.	Geen afspraak over gemaakt.	

Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
8. Aantallen deelnemers aan trajecten: Sociale Redzaamheid (met onderscheid tussen NT2-onderwijs en Alfabetisering van autochtone Nederlanders) of (OPH nr 28)	Hierover worden op dit moment geen afspraken gemaakt.	Geen afspraak over gemaakt.	
9. Aantallen deelnemers aan trajecten: Staatsexamen NT2-opleidingen. (OPH nr 28)	Hierover worden op dit moment geen afspraken gemaakt.	Geen afspraak over gemaakt.	
Van de straat en veilig			
10. Gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang (OPH nr 20)	- Dagopvang: 892 dagen; nachtopvang: 308 dagen; - sociaal pension: 491 dagen Jaartal van nulmeting: 2004.	De gemiddelde verblijfsduur in de opvang is eind 2009 met 20% teruggebracht.	Gemeente: Klever- registratiesysteem Leger des Heils
11. Het aantal plaatsen in de vrouwenopvang (OPH nr 21)	22 plaatsen in de vrouwenopvang. Jaartal van nulmeting: 2004	25 plaatsen in de vrouwenopvang.	Gemeente: Vast te stellen adhv verslaglegging Blijfhuizen
12. Ambulante verslavingszorg: Aantal cliënten dat per jaar feitelijk wordt behandeld (OPH nr 22)	1774 cliënten (regio Midden- en Zuid-Kennemerland / cijfers 2003) Jaartal van nulmeting: 2003	1774 cliënten (regio Midden- en Zuid-Kennemerland)	Rijk: LADIS
13. Ambulante verslavingszorg: Aantal behandelingen dat per jaar regulier wordt afgesloten (OPH nr 23)	577 cliënten (regio Midden- en Zuid-Kennemerland / Jaartal van nulmeting 2003)	577 cliënten (regio Midden- en Zuid-Kennemerland)	Rijk: LADIS
14. Open doelstelling	Geen GSB-ambitie		
Gezond en wel in de stad			
15. Het aantal of % 0-19-jarigen met overgewicht dat (1) via de JGZ wordt opgespoord en (2) voor wie gezondheidsinterventies worden ingezet (OPH nr 24)	Overgewicht 10,7% en obesitas 2,9% van alle kinderen in de JGZ-registratie (31-12-2004)	Signalering en registratie van overgewicht vinden plaats bij alle kinderen (100%) die gebruik maken van de JGZ via de reguliere JGZ contactmomenten. Het bereik van de JGZ via de screening en onderzoeken is 85%. Voor de realisatie van een doorlopende zorglijn 0-4 en 4-19 jarigen werken alle JGZ-medewerkers medio 2006 volgens vastgestelde protocollering voor signalering en verwijzing Medio 2005 is een plan van aanpak gereed waarin op integrale wijze de preventie van overgewicht wordt beschreven en deels in concrete interventies aangegeven. Beschikbare lokale cijfers (januari 2005) over overgewicht bij jeugdigen dienen als nulmeting.	Gemeente: JGZ-registraties Hulpverleningsdienst Kennemerland
16. Open doelstelling	Geen GSB-ambitie		
Naar een veiliger Samenleving			
17. Het percentage jeugdige en volwassen allochtone en autochtone veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten worden aangeboden ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers. (OPH nr 1) Het rijk heeft de verplichting tot uitsplitsing in allochtoon / autochtoon laten vervallen.	1. Totaal aantal geregistreerde zeer actieve (volwassen) veelplegers: 83. Hiervan krijgen 20 personen een traject aangeboden (= 24 %). Naar schatting is 20% allochtoon en 80% autochtoon. 2. Van de 17 jeugdige veelplegers krijgt niemand een traject aangeboden. Jaartal van nulmeting: 2004	1. Jaarlijks krijgt 24 % van de geregistreerde zeer actieve veelplegers een aanbod. Naar schatting is 20% allochtoon en 80% autochtoon. 2. 17 van de 17 jeugdige veelplegers krijgt aanbod.	Gemeente: Module Integrale Bevraging (politie) (= schakeling van diverse justitiële bestanden en mogelijke toekomstige gemeentelijke bestanden.)

Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
18. Het percentage jeugdige en volwassen allochtone en autochtone veelplegers waarvoor door een stad nazorg- en/of resocialisatietrajecten wordt afgerond ten opzichte van het totale aantal geregistreerde jeugdige en volwassen veelplegers. (OPH nr 2 en 3)	1. Afgeronde trajecten volwassen veelplegers: 0 2. Afgeronde trajecten jeugdige veelplegers: 0 Jaartal van nulmeting: 2004 Afgeronde trajecten conform rijksdefinitie.	1. Volwassen veelplegers: 20 afgeronde trajecten 2. Jeugdige veelplegers: 15 afgeronde trajecten (= ± 80%)	Gemeente: Module Integrale Bevraging
19. Het percentage overlastgevendeden dat in maatschappelijke opvang (24 uur per dag beschikbaar in crisissituaties) kan worden geplaatst ten opzichte van het totale aantal geregistreerde overlastgevendeden. (OPH nr 17)	Op basis van het bestaande aanbod in Haarlem (± 90 plaatsen incl dag/nachtopvang en pensions) wordt het percentage geschat op 80%. Jaartal van nulmeting: 2004	Het percentage in 2009 zal gelijk blijven aan dat van 2004, namelijk 80%	Gemeente: cliëntvolgsysteem Hulpverleningsdienst Kennemerland
20. Aanwezigheid van een convenant/ arrangement tussen alle lokale partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld (OPH nr 4)	Convenant is aanwezig. Jaartal van nulmeting: 2004	Convenant is aanwezig.	Gemeente
21 De aanwezigheid van een advies- en meldpunt huiselijk geweld. (OPH nr 5)	Advies en meldpunt is aanwezig. Jaartal van nulmeting: 2004	Advies en meldpunt is aanwezig.	Gemeente
22. Het aantal (eerste) meldingen van huiselijk geweld en van herhaling van huiselijk geweld (OPH nr 6) Het rijk heeft de afrekenbaarheid van de afspraak laten vervallen.	AMHG: 200 (= totaal van eerste en herhaalde metingen) Politie (meldingen en aangiften): 771, waarvan - 540 eerste meldingen - 230 herhaalde meldingen Jaartal van nulmeting: 2004	AMHG: 200 Politie (meldingen en aangiften): 771, waarvan - eerste meldingen 540 - herhaalde meldingen 230	Gemeente: Politie CIP-registratiecijfers
23. Het verminderen van criminaliteit in risicogebieden en in de woonomgeving mede door een gebiedsgerichte aanpak.	Geen GSB-ambitie		
23a. Het aantal minderjarige Haarlems verdachten van 12 t/m 17 jaar per 1000 inwoners uit deze leeftijdsgroep daalt met 10% (OPH nr 8)	27 per 1000 12 t/m 17-jarigen minderjarige Haarlemse verdachten. Jaar van nulmeting: 2002	24 per 1000 12 t/m 17-jarigen minderjarige Haarlemse verdachten.	Openbaar Ministerie
24. Open doelstellingen Het percentage inwoners dat aangeeft dat aandacht besteedt moet worden aan overlast door jongeren op straat (OPH nr 9)	18,3 % geeft aan dat er aandacht moet worden besteed aan overlast door jongeren. Jaartal van nulmeting: 2004	18,3 % geeft aan dat er aandacht moet worden besteed aan overlast door jongeren.	Gemeente: Omnibusonderzoek
24a. Het percentage Haarlemmers dat 's avonds thuis blijft omdat men zich onveilig voelt (OPH nr 10)	Onveilig voelende Haarlemmers: 22,2 % Jaartal van nulmeting: 2003	Onveilig voelende Haarlemmers: 22,2 % of lager	Gemeente: Omnibusonderzoek
24b. Aanpak onveilige plekken (OPH nr 11)	0 Peildatum: 1 juni 2003	Aangepakte onveilige plekken: 15 per jaar; totaal: 75	Gemeente: rapportage afdeling Veiligheid

Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
24c. Woningen certificeren volgens Keurmerk Veilig Wonen (OPH nr 12)	4.200 woningen hebben certificaat Peildatum: 1 juni 2003	12.144 woningen hebben certificaat	Certificeringsinstituut KVV
24d. Winkelcentrum certificeren volgens Keurmerk Veilig Wonen (OPH nr 13)	0 Peildatum: 1 juni 2003	tenminste 1 winkelcentrum heeft keurmerk Veilig Wonen	Certificeringsinstituut KVV
24e. Aanpak achterpaden van 400 woningen (OPH nr 14)	6.155 woningen zijn aangepakt Peildatum: 1 juni 2003	6.555 woningen zijn aangepakt	Aanvraag- en beschikkingenregister sector SO
24f. Het percentage incidenten op scholen van het voortgezet onderwijs (OPH nr 15)	Leerlingen - vandalisme: 19% slachtoffer - pesten: 22% slachtoffer - agressie en geweld: 28% slachtoffer. - vermogensdelicten: 14% slachtoffer Personeel - vandalisme: 15% slachtoffer - agressie en geweld: 37% slachtoffer - vermogensdelicten: 20% slachtoffer Jaartal van nulmeting: 2001	Afname met 10% van alle hiernaast weergegeven percentages van incidenten op scholen bij leerlingen en personeel.	Gemeente: herhaling van onderzoek naar schoolveiligheid als uitgevoerd in 2001
24g. Het percentage onveiligheidsgevoelens bij de leerlingen en personeelsleden van het voortgezet onderwijs. (OPH nr 16)	- 9% van de leerlingen voelt zich niet veilig op school - 4% van de personeelsleden voelt zich overdag niet veilig op school Jaartal van nulmeting: 2001	Leerlingen: 8% voelt zich onveilig Personeelsleden: 4% voelt zich onveilig	Gemeente: herhaling van onderzoek naar schoolveiligheid als uitgevoerd in 2001
24h. Nadere uitwerking van het thema "overlast" (OPH nr 19)	De meest voorkomende vormen van overlast geregistreerd bij de politie betreffen: - verdachte situatie (2.377) - overlast van/door jeugd (1.349), - geluidshinder woonomgeving (966), - overige overlast (937) - overlast van/door dronkenschap (442), - overlast van/door voertuig (369) - geluidshinder horeca (304) Jaartal van nulmeting: 2003	Het thema overlast willen we de komende jaren focussen rondom het thema Veilige Binnenstad. Binnen dit thema staat het terugdringen van criminele en overlastgevende activiteiten in de Haarlemse binnenstad centraal. Specifiek gaat het dan om de overlast die gepaard gaat met uitgaan in Haarlem en overlast veroorzaakt door dak-en thuislozen en veelplegers. Ten opzichte van de nulmeting verwachten wij een daling van 10%.	veiligheidsrapportage 2004 /GIDS gegevens politie (registraties) Omnibusonderzoek

Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
<p>24i. Vermindering van de overlast door verslaafden, daklozen, zwervers op notoire plekken</p> <p>(OPH nr 18)</p>	<p>Op 5 in 2005 aan te wijzen notoire overlastlocaties wordt een 0-meting gedaan. De vijf overlastlocaties (én directe omgeving) zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Magdalenaklooster (dagopvang dak- en thuislozen) en omgeving 2. Brijder verslavingszorg (Methadonverstrekking, gebruiksruimte en koffieloop) en omgeving 3. De voor- én achterzijde van het centraal station 4. Het Kenaupark (hangplaats voor verslaafden) en directe omgeving 5. De directe omgeving van het Wokrestaurant aan de Amsterdamse Vaart (bekende drugsverkoop): <p>Nulmeting (meldingen juni 2004 – juni 2005):</p> <p>(1) 37 (2) 65 (3) 79 (4) 35 (5) 14</p>	<p>Op vijf overlastlocaties daalt het aantal meldingen van overlast door verslaafden en daklozen met 10%.</p>	<p>Politie</p>

Pijler FYSIEK			
Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
Wonen¹			
25. Mutaties in de woningvoorraad, uitgesplitst naar aantallen nieuwbouw op uitleglocaties	Geen GSB-ambitie		
26. Mutaties in de woningvoorraad, uitgesplitst naar aantallen nieuwbouw als op locaties binnen bestaand bebouwd gebied van 2000 i.v.m. de uitbreidingsbehoefte; (OPH nr 31)	Totaal: 4.100 Grondgebonden Percentages aantallen Goedkope huur 2,5% 103 Middeldure huur 0 0 Dure huur 0 0 Goedkope koop 0 0 Middeldure koop 13,4% 549 Dure koop 9,9% 407 Appartementen % Stuks Goedkope huur 15,9% 651 Middeldure huur 3,2% 131 Dure huur 1,4% 57 Goedkope koop 0 0 Middeldure koop 36,3% 1486 Dure koop 17,4% 714		Rijk: CBS MVROM Mutatietape
27. Mutaties in de woningvoorraad, uitgesplitst naar aantallen nieuwbouw op locaties binnen bestaand bebouwd gebied van 2000 i.v.m. vervangingsbehoefte; (OPH nr 32)	900 (= uitsplitsing is indicatie afgeleid van de raamovereenkomst herstructurering voor de totale herstructureringsopgave voor Haarlem Nieuwbouw Percentages Aantallen Goedkope huur 13,1% 118 Middeldure huur 36% 324 Dure huur 24,7% 222 Goedkope koop 0 0 Middeldure koop 11,7% 105 Dure koop 14,5% 131		Rijk: CBS MVROM-Mutatietape
28. Aantallen omzettingen huurwoningen in koopwoningen (OPH nr 34)		2.850 woningen	Rijk: Kadaster
29. Aantallen omzettingen woningen (sloop) (OPH nr 33)		1.090 woningen	Rijk: CBS
30. Aantallen ingrijpende woningverbeteringen; (OPH nr 35)		815 woningen	Rijk: CBS
31. Toename aantal volledig toegankelijke woningen. (OPH nr 36)		2.571 woningen	Gemeente: voortgangsrapportage stuurgroep nieuwbouw
Omgevingskwaliteit			
32. Oppervlak (in m2 of ha) openbare ruimte waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls. (OPH nr 53)		30 ha (incl. herstructureringsgebieden)	Gemeente: het aan het MOP gekoppelde kwaliteitszorgsysteem
33. Het aantal grootschalige groenprojecten met bijbehorend oppervlak (ha). (OPH nr 56)		30 ha, gekoppeld aan gebiedsgerichte aanpak	Gemeente: het aan het MOP gekoppelde kwaliteitszorgsysteem

1 In de nota Samenwerken aan de Krachtige stad is aangegeven dat de kostengrenzen (tussen goedkope en middeldure) woningen jaarlijks zullen worden geïndexeerd. De wijze van indexeren zal worden geregeld in het aan te passen Besluit verantwoording stedelijke vernieuwing. Daarop vooruitlopend kan het volgende worden gemeld over de actuele grenzen in 2005. Voor koopwoningen ligt de stichtingskostengrens gedurende heel 2005 bij 156.467 euro. Voor huurwoningen ligt de grens tot en met 30 juni 2005 bij een maandhuur van 325,91 euro (zie MG 2004-4 Basishuuroverzichten 1 juli 2004 tot en met 30 juni 2005). De circulaire met de huurgrens voor de volgende periode zal voorjaar 2005 worden gepubliceerd.

Pijler FYSIEK																											
Doelstelling en Indicator	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente																								
Wonen²																											
34. Aantal wijken waar fysieke culturele kwaliteiten aantoonbaar en integraal deel uitmaken van de gebiedsontwikkeling, en de mate waarin deze kwaliteiten zijn geborgd in lokale planfiguren en beleid. (OPH nr 37)		4 wijken	Gemeente: kwaliteitszorgsysteem in combinatie met opdracht voor en verantwoording van de gebiedsgerichte aanpak																								
35. Aan te pakken deel van de werkvoorraad gerelateerd aan het landsdekkende beeld bodemsanering in aantallen (sanering en onderzoek), m2 en m3 (oppervlakte en in de bodem aanwezige ernstig verontreinigde grond) en m3 (te saneren verontreinigd) grondwater en bpe's (bodemsaneringsprestatie-eenheden). Vermelden welk deel hiervan door saneringen in eigen beheer tot stand zal komen (zonder overheidsbijdrage in de financiering). (OPH nr 54)	Prestaties <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="2" style="text-align: center;">Gepland 2005 t/m 2009</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">Totaal</th> <th style="text-align: center;">Waarvan SEB</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Aantal onderzoekenv</td> <td style="text-align: right;">17</td> <td style="text-align: right;">5</td> </tr> <tr> <td>Aantal saneringen</td> <td style="text-align: right;">32</td> <td style="text-align: right;">17</td> </tr> <tr> <td>Aantal m2 verontreinigde grond</td> <td style="text-align: right;">264.360</td> <td style="text-align: right;">60.100</td> </tr> <tr> <td>Aantal m3 verontreinigde grond</td> <td style="text-align: right;">286.710</td> <td style="text-align: right;">96.600</td> </tr> <tr> <td>Aantal m3 verontr gr.water</td> <td style="text-align: right;">9.115.300</td> <td style="text-align: right;">1.403.000</td> </tr> <tr> <td>B.p.e</td> <td style="text-align: right;">4.770.610</td> <td style="text-align: right;">911.100</td> </tr> </tbody> </table>			Gepland 2005 t/m 2009			Totaal	Waarvan SEB	Aantal onderzoekenv	17	5	Aantal saneringen	32	17	Aantal m2 verontreinigde grond	264.360	60.100	Aantal m3 verontreinigde grond	286.710	96.600	Aantal m3 verontr gr.water	9.115.300	1.403.000	B.p.e	4.770.610	911.100	Rijk: GLOBIS
	Gepland 2005 t/m 2009																										
	Totaal	Waarvan SEB																									
Aantal onderzoekenv	17	5																									
Aantal saneringen	32	17																									
Aantal m2 verontreinigde grond	264.360	60.100																									
Aantal m3 verontreinigde grond	286.710	96.600																									
Aantal m3 verontr gr.water	9.115.300	1.403.000																									
B.p.e	4.770.610	911.100																									
36. Aantal A- en railwoningen (absoluut en als percentage van het totaal in de gemeente) waar de saneringssituatie aan het eind van het ISV2-tijdvak is opgelost (OPH nr 55)		70 woningen	Rijk: DGM																								
37. Het aantal meters wegvak dat naar redelijke verwachting onder de normen uit het Besluit luchtkwaliteit wordt gebracht.	Geen GSB-ambitie																										
38. Saldo toe te voegen woningen in bestaand bebouwd gebied 2000 (Resultante van 31, 32 en 33)		3.910 woningen	Rijk: CBS per 1/1/05																								
39. Open doelstelling: Fysieke voorwaarden voor aantrekkelijke sociale en veilige omgeving	Geen GSB-ambitie		Gemeente:																								
39a. Het realiseren van een nieuwe ontmoetingsruimte (OPH nr 39)		1 wijk	Gemeente: het aan het MOP gekoppelde kwaliteitszorgsysteem																								
39b. Het versterken van de ontmoetingsfunctie van de openbare ruimte (OPH nr 38)		2 wijken																									
39c. Aanstelling sociaal regisseur in pilot project (OPH nr 40)		1 wijk																									

2 In de nota Samenwerken aan de Krachtige stad is aangegeven dat de kostengrenzen (tussen goedkope en middeldure) woningen jaarlijks zullen worden geïndexeerd. De wijze van indexeren zal worden geregeld in het aan te passen Besluit verantwoording stedelijke vernieuwing. Daarop voortuitlopend kan het volgende worden gemeld over de actuele grenzen in 2005. Voor koopwoningen ligt de stichtingskostengrens gedurende heel 2005 bij 156.467 euro. Voor huurwoningen ligt de grens tot en met 30 juni 2005 bij een maandhuur van 325,91 euro (zie MG 2004-4 Basishuuroverzichten 1 juli 2004 tot en met 30 juni 2005). De circulaire met de huurgrenzen voor de volgende periode zal voorjaar 2005 worden gepubliceerd.

Pijler ECONOMIE			
Doelstelling en Indicator Inzet uit de financiële bijdrage	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
Bedrijventerreinen			
40. Aantal hectare geherstructureerde bedrijventerreinen BDU bijdrage:€1.000.000,- (OPH nr 42)	0 ha	3,5 ha oeververbinding Waarderpolder	Centrale monitor EZ
41. Aantal hectare nieuw aangelegde bedrijventerreinen BDU bijdrage:€50.000,- (OPH nr 43)	0 ha	5 ha in Waarderpolder: Liede /Rutte	Centrale monitor EZ
Criminaliteit			
42. Aantal delicten tegen bedrijven en ondernemers BDU bijdrage:€125.000,- (OPH nr 45)	<i>Nulmeting 2004:</i> Centrum = 331 Oude Amsterdamse buurten = 24 Delftwijk = 10 Waarderpolder = 212	Vermindering 5% delicten in wijkwinkelcentra Vermindering 25% aangiftes op één binnenstedelijk bedrijventerrein, te weten Stephensonstraat.	Rijk: Regionale HKS MCB (voorheen MBI, JUS)
43. Onveiligheidsgevoel van het lokale bedrijfsleven	Geen GSB-ambitie		
44. Aangiftebereidheid van ondernemers	Geen GSB-ambitie		
Breedband			
45. Vraagbundelingstraject, gericht op het aansluiten van (semi-)publieke instellingen op breedband, afgerond met een aanbestedingsronde BDU bijdrage:€50.000,- (OPH nr 47)		1 Vraagbundelingstraject	Gemeente: afgestemd met EZ en de GSB-gemeenten. Lokaal opname in MOP met daaraan gekoppeld het kwaliteitssysteem (Dialogic Quickscan)
46. Het aantal locaties van (semi-)publieke instellingen in de gemeente dat door middel van een vraagbundelings-initiatief is aangesloten op breedband	Geen GSB-ambitie		
Dienstverlening			
47. Aansluiting bij nationaal elektronisch bedrijvenloket	Geen GSB-ambitie		
48. Tevredenheid ondernemer over de gemeentelijke dienstverlening BDU bijdrage:€269.600,- (OPH nr 48)	6,3 Jaartal van nulmeting: 2004	6,5	Rijk: EZ BGO
Open doelstellingen			
49. Verminderen lokale administratieve lasten	Geen GSB-ambitie		
50. Verbeteren economische bereikbaarheid Vermindering congestie BDU bijdrage:€100.000,- (OPH nr 49)	De gemiddelde reistijd (ochtenspitsperiode) van een vijftal routes naar hartje Waarderpolder bedraagt 9 min. 41 sec. Jaar van nulmeting: 2005	De gemiddelde reistijd bedraagt maximaal 8 min. 43 sec. (is 10% reductie t.o.v. nulmeting)	Gemeente: monitoring stedelijke bereikbaarheid met het OVG
51. Verminderen mismatch arbeidsmarkt	Geen GSB-ambitie		
52. Verbeteren innovatief vermogen bedrijfsleven	Geen GSB-ambitie		
52a. Toename (door)startende bedrijven BDU bijdrage €650.000,- (OPH nr 50)	0 doorstartende bedrijven	100 nieuwe (door)starters.	Gemeente: het aan het MOP gekoppelde kwaliteitssysteem

Pijler ECONOMIE			
Doelstelling en Indicator Inzet uit de financiële bijdrage	Stedelijke nulsituatie 2004	Stedelijk resultaat 31 december 2009	Gegevensbron Rijk / gemeente
52b. Toename kleinschalige bedrijfshuisvesting BDU bijdrage €300.000,- (OPH nr 44)	0 bedrijfsverzamelgebouwen, 0 m2	3 bedrijfsverzamelgebouwen in woonwijken (in totaal 2.500 m2 bvo)	
53. Toerisme: Toename bezoekersaantallen BDU-bijdrage €50.000,- (vergroting hotelcapaciteit) €1.725.000,- (div.inspanningen) (OPH nr 51 en 52)	930.000 bezoekers Jaar van nulmeting: 2004 180.000 overnachtingen Jaar van nulmeting: 2003	100.000 extra dagbezoeken p.j. (+ 10%) 20.000 extra verblijfstoeristen op jaarbasis (+10%)	Gemeente: CVO Administratie toeristenbelasting

5.7 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

A	
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
B	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVO	Continue Vakantie Onderzoek
CVS	Cliënt Volgstelsel
CWI	Centrum Werk en Inkomen
D	
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
F	
Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent
G	
GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
H	
HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
I	
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

JGZ	J Jeugd Gezondheids Zorg
MPG	M Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
M&S	Hoofdafdeling Middelen & Services
OM	O Openbaar Ministerie
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaakbelasting
PO	P Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
SAMS	S Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
UP	U Uitvoeringsprogramma
VINEX	V Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
Wabo	W Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar-) wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook gemeentefonds.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoed en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);

keuze- of afwegingsfunctie;

beheersfunctie;

controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in een beleidsbegroting en de productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook budgetrecht en supplettoire begroting).

behoedzaamheidsreserve (BRES)

Reserve van het rijk die dient om de gevolgen van sterke fluctuaties in de algemene uitkering op te vangen. Daartoe zet het rijk op voorhand een bedrag van € 208,7 miljoen van de algemene uitkering landelijk 'apart'. Aan het eind van ieder jaar wordt de rekening opgemaakt en bezien of er nog wat over is van de reserve. Dat resulteert in een nabetaling aan gemeenten of een bijstorting door de gemeenten.

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook algemene uitkering.

incidenteel

Enmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook algemene uitkering, gemeentefonds.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: incidenteel.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie budgetrecht.

uitgangspuntenbrief

Brief van Burgemeester en Wethouders aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

